MERDİVEN ALTI TERAPİ

6. BASKI

DENİZ DÜLGEROĞLU

Literatür
HAYAT

MERDİVEN ALTI TERAPİ

DENİZ DÜLGEROĞLU

Literatür
HAYAT

Deniz Dülgeroğlu, 1986'da Karabük'te doğdu. 10 yaşında Robert Kolej'i kazanınca İstanbul'a gelip ortaokul ve liseyi yatılı okudu. Yazar ya da tiyatrocu olmak istiyordu ancak annesi bu meslekler-le aç kalacağını söyleyince Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'ni birincilikle kazanarak okudu ve her anından nefret etti. Okula gitmemek için altı ay boyunca odasındaki gömme dolabın içinde saklanarak yaşadı. Fakülteyi bitirdiğinde belasını ararcasına çene cerrahisi alanında doktora yapmaya başlasa da 26 yaşında nihayet canına tak etti ve ani bir kararla bırakıp reklam yazarı oldu. Ülke ve dünya çapında 100'ün üzerinde ödül kazandı. 2018 yılında Cannes Lions tarafından yaratıcı sektörde dünyada ümit veren 20 kadından biri olarak See It Be It programına seçildi. 2020 yılında rek-lamcılığı da bırakarak Merdiven Altı Terapi isimli bir podcast serisi yarattı ve kendi hikâyelerini insanlara anlatmaya başladı. Aynı isimli kitabı *Merdiven Altı Terapi* 2024 yılında ilk defa Literatür Hayat tara-fından yayımlandı. Orta Doğu'ya inat yaşamaya devam ediyor.

İçindekiler

İşimden Nefret Ediyorum. Mesleğimi Değiştirmeli miyim? 1

Ailem Normal Değil, Bu Normal mi? 17

Kararlarım Sürekli Değişiyor. Ben Karaktersiz Bir Yavşak mıyım? 29

Kendim Olursam İnsanlar Beni Sever mi? 39

Yaşadıklarımı Aklım Almıyor. Delirecek miyim? 53

Babam Bir Süper Kahraman Değil. Ne Olacak? 65

Cimrileri Neden Sevmiyorum? 73

Sevgiyi Yanlış Öğrenmiş Olabilir miyim? 81

Babama Açık Mektup: Bir Veda 91

Küçük Deniz'e Mektup 99

Pornografik Portakal: Bir Cinsel Psikanaliz Hikâyesi 109

İlişkim Biterse Ne Olur? Bir Aldatılma Hikâyesi 117

Neden Hep Yanlış İnsanlara Âşık Oluyorum? 129

Polonyalı Bir Askere Neden Oral Seks Yaptım? 143

Kendini Büyüten Çocuklar Günü 153

Ütü Masaları Sevilir mi? 161

Benim Adım Neden Deniz? 171

Ben Küçükken Sarışın Değildim: Bir Kompleks Hikâyesi 179

Erotik Arzularımı Bastırırsam Ne Olur? *Gradiva* 187

Bu Utanç Bana Ait Değil 197

Küçük Deniz'e...

Reklam yazarlığından –daha doğrusu patron denen insanların direktiflerini yerine getirmekten– bunalmaya başladığım ve artık kimseye hesap vermeden kendi hikâyelerimi anlatmak istediğim günlerde, yaşlı bir ressamla tanıştım. Çocuk sahibi olmasına rağmen yetişkin olmamayı seçen, her gece kendini unutacak kadar içip sabahları evdeki tüm dolaplarda çarpıntısını dindirecek bir sakinleştirici arayan, toplumun nezdinde muhtemelen bir "kaybeden" olan, ama benim kendini bulmayı başardığına emin olduğum bu adamın beni anlayacağını hissettim. Onunla uzun uzun konuştuğumuz bir gece, artık başkalarınınkini değil, kendi hikâyelerimi anlatmak istediğimi söyledim. Ama bu hikâyelerin çok insanı kızdıracağını biliyordum, toplumu ve ailemi küstürüp karşıma almaktan, dışlanıp yalnız kalmaktan korkuyordum. İşte tüm bu düşüncelerimi kendisine anlattığımda, bana bakıp, "Deniz," dedi. "Sanatçının yeni düşünceleri vardır. Yeni, bilinmezdir ve insanlar bilmedikleri şeylerden korkar. Sanat yapacaksan, insanları korkutacaksın. Eğer herkes beni sevsin diyorsan, maaşlı işinde çalışmaya devam et sen. Ha, ben yeni bir hikâye anlatacağım diyorsan, o zaman birilerini karşına almaya hazır olacaksın."

Bu onunla son konuşmamız oldu. Kısa bire süre sonra aniden gitti bu dünyadan. Ama o gece bana söylediği bu sözler hâlâ benimle, mıh gibi duruyor aklımın bir köşesinde. Ne zaman söylediğim şeylerin birilerini rahatsız etmesinden endişelensem, aklıma o ressamın yüzü geliyor. "Rahatsız etmek benim görevim," diyorum kendime. *Sokrates'in Savunması*'nda dediği gibi: "*Ben Tanrı tarafından bu devlete gönderilmiş bir atsineğiyim ve bu devlet koca cüssesi nedeniyle yavaş hareket eden, canlanması gereken bir attır. Ben de Tanrı'nın bu devlete musallat ettiği bir atsineği gibi bütün gün her yerde sizi uyandırıyorum, hareketlendiriyorum, azar-*

lıyorum ve ikna ediyorum. Ve eğer Tanrı sizi düşünerek bir atsineği daha göndermezse, hayatınızın geri kalanını uyuyarak geçirirsiniz."

Sokrates gibi, o ressam gibi ve bu dünyaya musallat olan daha nicesi gibi ben de bu toplum için bir atsineği olmayı kendime görev edindim. Kıçınızın dibinden ayrılmadan vızıldayacağım, sizi rahatsız edeceğim ama sonuçta zihninizdeki bazı kalıplaşmış fikirlere çomak soktuğum için düşünmek zorunda kalacaksınız. Ve birileri –kendilerini bu zahmete soktuğum için bana müthiş bir öfke duysalar da– değişecek. Birilerinin değişmesine aracı olduğumu bilmek, bu gezegende geçirdiğim zamanı benim için anlamlı kılıyor. O yüzden –zaman zaman hâlâ delicesine korksam da– susmuyorum, konuşuyor ve anlatıyorum. İnsanın ve insanlığın anlattıkça iyileşeceğine yürekten inanıyorum.

Varoluşsal sancılarınız ve siz hazırsanız,
Merdiven Altı Terapi başlıyor!

İşimden Nefret Ediyorum. Mesleğimi Değiştirmeli miyim?

Ben Deniz. Otuzuna dört kala, üniversite diplomasını çöpe atarak mesleğini değiştirmiş ve hayata yeniden başlamış bir insanım. Eskiden diş hekimiydim, hatta çene cerrahisi üzerine de doktora yapmaya başlamıştım ama 26 yaşımda her şeyi bırakıp reklam yazarı olmaya karar verdim. Bu yüzden de hayatta bana en çok sorulan soru bu: "Deniz, ben de mesleğimi değiştirmek istiyorum. Sen bunu nasıl yaptın, o kararı nasıl alabildin?" Dolayısıyla açılışı bu soruyu cevaplayarak yapmak istedim. Hem bu vesileyle ben kendimi anlatırken tanışmış oluruz, yani en azından siz beni tanımış olursunuz.

O zaman başlayalım. Marmara Üniversitesi'nde diş hekimliği okudum ve dediğim gibi, çene cerrahisi alanında doktora yaparken mesleğimi bırakmaya karar verdim. "Bir çene cerrahı ne yapar?" diye sorarsanız hemen söyleyeyim. Genelde implant yapar ve evet, tahmin ettiğiniz gibi hayli iyi para kazanır. Bunu söylediğimde herkesin aklına gelen ilk soruyu biliyorum: "Geri zekâlı mısın?" Geri zekâlı olduğumu düşünmekte çok haklısınız, ama umuyorum ki hikâyenin devamını dinledikten sonra öyle olmadığıma karar vermiş olacaksınız. Hikâyeme başlamadan önce şunu söylemek isterim: Ben hiçbir zaman diş hekimi olmak istemedim. "E o zaman neden diş hekimi oldun?" diyeceksiniz. O yüzden şimdi kaseti daha da geriye sarmamız gerekiyor.

Ortaokulu ve liseyi (Şimdi benden nefret edeceksiniz ve ukala dümbeleğin teki olduğumu düşüneceksiniz; bu her defasında

böyle olur, alışkınım.) Robert Kolej'de okudum. Bu okulda edebiyat, sanat, spor ve bilimle hakiki anlamda iç içe büyüdüğünüz için farklı alanlara duyduğunuz ilgi ve yeteneklerinizi genç yaşta keşfediyorsunuz. Ben de daha 10 yaşımdayken ilk kez tiyatro için sahneye çıktığımda oyuncu olmak için doğduğumu anladım. "10 yaşında ne anlayacaksın?" diyenler çıkabilir. Benim düşüncem, insanın toplum baskısına yenik düşmediği çocukluk çağında arzularının çok daha farkında olduğu yönünde. Tiyatro manyakça bir şeydi, bu dünyada yaşarken bu dünyanın gerçekliğinden kaçmanın tek yolu, paralel bir evrene büyülü bir biletti. Kendimi ve yaşadığım hayatı geride bırakıp sahnede bambaşka bir hikâyenin içinde yepyeni bir benliğe uyanmak aklımı başımdan alıyordu. Sahnelenen her oyunda bir rol kapmak için başvuruyor, sahne tozu yuttukça gönlümü tiyatroya daha da fena kaptırıyordum. Ergenlik çağındaki birinden bahsederken "gönlünü kaptırmak" deyimini kullanmak kulağa çok iddialı gelebilir ama gerçek bu. Para kazanmak, ünlü olmak falan değil, sadece oynamak istiyordum. Hâliyle liseye gelip de üniversitede ne okuyacağım konusu gündeme gelmeye başlayınca anneme tiyatrocu olmak istediğimi söyledim. Ama annem bunu duyunca, "Denizcim, tiyatrocu olursan aç kalırsın. İş bulacağım diye sürünüyor oyuncular, kiralarını ödeyemiyorlar, açlıktan nefesleri kokuyor," dedi. Düşününce bana da mantıklı geldi açıkçası. Sanatın entelektüel kesime tahsis edilmiş bir lüks olarak algılandığı bu ülkede, bir tiyatrocunun aç kalma ihtimali hiç de yabana atılacak gibi değildi. Bu kadar tiyatrocu varken başroller bana mı kalacaktı? "Evet," dedim, "haklısın anne."

O hâlde başka ne yapabilirim diye düşünmeye başladım. Oldum olası misafirlik için gittiğim evlerde bile sehpaların, koltukların yerini değiştirerek alanı yeniden tasarlar, çoğu ustanın elime su dökemeyeceği kadar iyi badana yapar, matkabı bir uzvum gibi kullanır ve tüm marangozluk işlerini zevkle yapardım. Dekorasyona duyduğum saplantı düzeyindeki tutkunun beni iyi bir iç mimar yapabileceğini fark edince yeniden anneme gidip iç mimar olmak istediğimi söyledim. Annemin cevabı, "Denizcim, iç mimar olursan aç kalırsın. İç mimarlıkta müşteri bulmak için

sosyetik bir çevren olması lazım, ama ne yazık ki bizim öyle sosyetik bir çevremiz yok. Kim çıkıp da sana evini döşe diye o kadar para verecek?" oldu. Düşününce bu da mantıklı geldi. Ben nereden bulacaktım ki o sosyetik müşterileri? Gidip Levent'te bir ofis açıp tabelaya kendi adımı yazsam beni kim tanıyıp da gelirdi? Buna da, "Tamam," dedim, "haklısın anne." Ne yapsam diye düşünmeye devam ettim kaldığım yerden. Derken birilerinin endüstriyel tasarım diye bir meslekten bahsettiğini duydum. Yükselişte olduğu, parlak bir gelecek vaat ettiği söyleniyordu. Madem bütün evi dekore edemiyorum, iç mimar olamıyorum, bari tek parça sandalye, koltuk, bir şey tasarlayayım dedim. Bu sefer de, "O zaman ben endüstriyel tasarımcı olayım," diye gittim anneme. Tahmin edin annem ne dedi? Evet! "Bu meslek daha yeni çıktı," dedi annem. "Geleceği hiç belli değil. Kendini riske atma yavrum, aç kalırsın."

Böylece insanı gelecekte bekleyen asıl tehlikenin açlık olduğunu anladım ve hangi meslek beni mutlu eder diye kafa yormayı bırakıp, "Anne," dedim, "insanı aç bırakmayacak bir meslek var mı?" "E yavrum, annene bak," dedi. "Babanızdan ayrıldı, tek başına üç çocuğunu büyüttü. Nasıl oldu bu? Tabii ki diş hekimliği sayesinde. Aç kalmak istemiyorsan sen de diş hekimi ol." Annemin bir bildiği vardır, madem öyle, diş hekimi olayım dedim. Bir türlü ders çalışmadığım için (o yıllarda DEHB teşhisim henüz konmamıştı ve Tazmanya canavarı ile ortak bir genetiğim olduğu düşünülüyordu) teyzemin evine sevk edildiğim, yani yorganımın altından söke söke çıkarılıp uyandırıldığım ve zorla kitap başına oturtulduğum üç ayın sonunda üniversite sınavına girdim. Sınava rakiplerim gibi yıllarca çalışmamış olsam da matematik ve fende tam çektiğim için diş hekimliğini kazanırım gibime geldi, yazı rahat geçirdim. Birkaç ay sonra sonuçlar açıklandı. Ben diş hekimliğine girsem yeter derken, nasıl becerdim bilmiyorum ama anasının gözü bir puan yapmışım, ülkedeki bütün tıp fakültelerini tutuyor. *Acaba tıp mı yazsam* diye düşünmeye başlamamla annem araya girdi ve, "Tıp okuyup da ne yapacaksın?" dedi. "Baban gibi delirecek misin?" Bu arada babam doktor ve gerçekten de –üzgünüm ama çoğu doktor gibi– pek de

normal diyebileceğim bir insan değil. Neyse. Ben bir kez daha anneme hak verdim ve "O zaman ben diş hekimi olayım" dedim. Ama babam bu kararımı duyar duymaz, "Böyle bir şey asla olamaz! Sen Amerika'ya gideceksin, Harvard'da tıp okuyacaksın!" dedi. Annemden cevap hiç gecikmeden geldi: "Babanın ipiyle kuyuya inilmez. Amerika'ya gitmesine gidersin ama sonra babanla bir kavga edersin, sana dönecek uçak parasını bile vermez, oralarda bilet parası için tuvalet temizlersin. Aç kalırsın." Yani özetle, gıdaların hayatımızdaki önemini anladım ve sonunda aç kalmamak için diş hekimi olmaktan başka çaremin olmadığına inandım. O dönem İstanbul'daki en yüksek puanlı diş hekimliği fakültesi olan Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'ne birincilikle girdim. Yalnız bu beyaz önlüklü mesleklerde şöyle bir durum var; bunu söylediğim için bana kızanlar olacaktır ama beyaz önlük hayali kuranların neredeyse tamamı aslında tıbba girmek istiyor. Tıbba puanı yetmeyenler diş hekimliğine giriyor, diş hekimliğine puanı yetmeyenler eczacılığa razı oluyor, onu da tutturamayanlar veterinerliği seçiyor. O yaşta (ve aslında belki de her yaşta) çoğu insan kendisi için neyin iyi olduğunu bilmeden en çok talep edilenin, en yüksek puanlının peşinden koşuyor. İşte bu hiyerarşiden dolayı, yaptığım yüksek puanla tüm tıp fakültelerine girebilmeme rağmen yine de diş hekimliği yazmış olmam fakültede şaşkınlıkla karşılandı. Benim için bir ödül töreni düzenlendi, dekanın takdimiyle plaket verildi ve herkes bana şu soruyu sormaya başladı: "Puanın tıbba yetiyorsa neden diş hekimliğini yazdın ki?" Ben de elimden geldiğince durumu kendi açımdan açıklamaya çalıştım. "Bakın, tıbba giren insanlar zamanla deliriyor, babamdan biliyorum. O kadar çalışmak insan işi değil, o yüzden ben diş hekimliğini yazdım." Okulda ilk senem harika geçti. Teorik derslerde yardırıyorum, tüm sınav notlarım ya 90 ya da 90 üstü. Pratik derslerde Hacı Şakir'in beyaz kalıp sabunundan ya da mumdan diş yaptırıyorlar. Hepsini mükemmel yapıyorum, el becerilerim zaten çok iyi. Her şey süper gidiyor.

Derken... İkinci sene işler değişti. "Artık çekilmiş insan dişleri üzerinde çalışacaksınız. Muayenehane muayenehane gezip diş hekimlerine boş kavanoz bırakacaksınız. Çekilmiş dişleri sizin

için biriktirecekler, siz de o dolan kavanozları geri toplayacaksınız. Bir kaba alçı döküp çekilmiş dişleri gerçek insan ağzındaki gibi dizeceksiniz. Sonra da bu dişleri oyup dolgu yapacaksınız," dediler.

Yalnız ortada büyük bir sorun var. Koca İstanbul'u ilçe ilçe gezip, semt semt dolaşıp diş hekimlerine tek tek kavanoz bırakmak çok ciddi vakit alıyor. Hangi hekimden kaç diş çıkacak, o da belli değil. Bir de hepsinin sağlam dişler olması gerekiyor, minik çürükler dışında kusurlu dişi kabul etmiyor hoca. Öyle çürümeden çekilmiş diş bulmak da hiç kolay değil, sonuçta hiçbir hekim sağlam bir dişi kolay kolay çekmez. Ama hoca bir haftada otuz, kırk, hatta bazen altmış tane diş istiyor. Velhasılıkelam, zaman geçiyor ama benim kavanozlardaki dişler asla istenen sayıya ulaşmıyor. (Mezun olduktan sonra öğrendim ki millet meğer yolunu bulmuş. Diş hekimliği fakültelerinde çalışan hademeler çekilen dişleri toplayıp öğrencilere parayla satıyorlarmış. Bense o zamanlar bunu bilmediğim için saf saf gecelere kadar muayenehane muayenehane, klinik klinik gezip diş toplamaya çalışıyordum.) Bu arada, okulda da beni hiç sevmiyorlar çünkü bu çürük diş dersinin hocası dönemin en başında, "Aranızda iyi bir okuldan gelen var mı?" diye sorduğunda, ben tabii ki elimi kaldırmasam da yanımda oturanlar, "Hocam bu arkadaş Robert Kolej'den gelmiş!" deyince beni gördü ve yüzüne, kulaklarına kadar uzanan bir sırıtma yerleşti.

"Ooooooo, hoş geldin Robertli..." dedi. "Hangi rüzgâr attı seni buraya? Ne oldu da düştün sen bu taşralıların arasına? Sen şimdi bunları beğenmez, ezersin. E tabii, senin gibi havalı Amerikan okullarında okumadı bu garibanlar."

Tüm sınıf döndü bana bakıyor. Ne diyeceğimi şaşırdım. "Hocam estağfurullah," dedim. "Öyle bir durum olabilir mi hiç?" Ama adamı durdurmaya imkân yok, hızını alamıyor, herkesi gazladıkça gazlıyor. Çizdiği bu imaja milleti inandırdı. Ben artık sınıfın gözünde aşırı ukala biriyim, kimseyi beğenmiyor, burnumdan kıl aldırmıyorum. Yemekte bile masama kimse gelmiyor. Targaryen gibi dımdızlak takılıyorum. Hocanın iki de asistanı var. Şöyle diyeyim, sınıf bir hapishane koğuşu, hoca hapisha-

nenin müdürü, bu iki asistan da gardiyan ve artık hepsi benden nefret ediyor. İşin kötüsü, hapishanede hayatta kalmanız gardiyanların insafına bağlı. Sınıfta yüz küsur kişiyiz, alçıya dizdiğimiz çürük dişlerimizi alıp karneli ekmek günlerindeki gibi iki asistanın oturduğu masanın önünde upuzun tek sıra hâlinde dizilip el pençe divan bekliyoruz. Bu ikisi de sandalyelerine gevşek gevşek yayılarak, sanki sırada bekleyen yüz kişinin ödevini değil de bir müzede yağlıboya tabloları inceliyormuş gibi ödevlere uzaktan şöyle bir göz ucuyla bakıp dudak bükerek, "Seninki idare eder, seninkini berbat," gibi beyanlarda bulunuyorlar, çünkü yaptığımız işin ne yazık ki matematik, fizik gibi ispatlanabilir doğru bir sonucu yok. Gerçekten de sanat gibi bir şey, işin iyi olup olmaması büyük oranda bakan kişinin beğenisine bağlı. Asistanın yaptığın işe bakıp, "Senin yaptığın dolgular hoşuma gitmedi," demesi o ödevden kalmana yetiyor. Ve benim yaptığım dolgular da –ne hikmetse– asla hoşlarına gitmiyor. Korka korka, "Acaba nerede hata yapmışım?" diye soruyorum, bir sonrakinde işi doğru şekilde teslim etmek için. Yüzüme dahi bakmadan, "Olmamış işte," diyor. Peki olmayınca ne oluyor biliyor musunuz? Ödev iki katına çıkıyor. 60 dişi ikiyle çarp, haftaya 120 dişle geleceksin. Onu da beğenmezse, sonraki hafta 240 diş. Böyle böyle, benim ceza ödevleri piyango ikramiyesi gibi her hafta devrede devrede, sonunda herkesin dalga geçtiği bir sayıya ulaştı. Artık geceleri, sabaha kadar mola dahi vermeden elime geçen her dişe dolgu yapıyordum. Hepimize evde çalışmamız için diş hekimlerinin kullandığı, su fışkırtarak dişinizi oyan aletlerin daha küçük motorlu bir ev versiyonunu aldırmışlardı. Ama dişi susuz çalışarak oyduğu için sunta kesilen marangoz dükkânlarındaki gibi aletin dişe her dokunuşunda havaya öyle bir toz bulutu kalkıyor ki sanırsın evren en baştan yeniden oluşuyor. Elimde matkap gibi ses çıkaran bu aletle çalıştıkça, hiç tanımadığım insanların çürük dişlerinin tozları suratımı bembeyaz bir tabaka hâlinde kaplıyor. Ama ne yüzümdeki toz, ne o kulaklarımı tırmalayan motor sesi ne de uykusuzluğum umurumda. Yeter ki işim yetişsin, tek istediğim o. Gel gör ki lanet olsun yetişmiyor işte. Ne yaparsam yapayım olmuyor. Zaten elimde verdikleri ödevin sayısı

kadar diş de yok. Yine böyle uzun bir gecenin sabahına doğru, bir yandan dişleri oyup bir yandan da ne yapacağımı düşünürken pencereden dışarı baktım ve gökyüzünde, "sıçtın mavisi" denen, gecenin sonlandığını, işin ise hâlâ bitmediğini haber veren o rengi gördüm. Sabah beş falan olmalıydı. Yani birazdan okula gideceğim ve asistanın karşısına eksik ödevimle çıkacağım. Gözlerini devirip küçümseyen bir gülüş atacak, küfretmekten beter sözlerle beni aşağılayacak. Okula gitmeyi asla istemiyorum ama annemle yaşıyorum ve annem okula gitmediğimi görürse çok üzülür. *Ne yapacağım* diye düşünerek doğumhanenin önünde bekleyen bir baba gibi odada volta atarken, birden gözüm odamdaki gömme dolaba takıldı ve bir anda kafamda bir şimşek çaktı. Planım hazırdı. Her zamanki gibi, okula gitmek için çıkıyormuşçasına evin giriş kapısına kadar yürüdüm. Annem o gıcırdama sesini duysun diye kapıyı açtım ve ardından sanki dışarı çıkmışım gibi kapıyı yüksek sesle çarparak geri kapattım. Sonra da çok sessiz adımlarla parmak uçlarımda yürüyerek odama döndüm. Ve gömme dolabın içine girdim.

O sabah saat altıdan, annemin muayenehaneye gitmek için evden çıktığı sabah on bire kadar gömme dolabın içinde, annemin kuru temizleme poşetlerinde saklı 90'lardan kalma nostaljik kıyafetlerinin arasında, dizlerimi kendime çekmiş bir hâlde oturdum ve nefessiz kaldıkça dolabın kapağını küçücük aralayıp biraz hava aldıktan sonra yeniden havasızlığa gömülerek tam beş saat boyunca bekledim. O kış, takip eden aylar boyunca her günü, okula gitmemek için o gömme dolabın içinde saklanarak geçirdim. Her canlı gibi insan da yeni bir ortama yerleştirildiğinde hızla adapte oluyor, düşük oksijen seviyelerine alışmam pek zaman almadı. Aslına bakarsanız, dış dünyadan tamamen koparak kendi içime döndüğüm, zihnimin içinde yaşayarak analizler yapıp hikâyeler yazdığım bu karanlık hücreden gitgide tuhaf bir zevk bile almaya başladım. Harika bir çözümdü, benim için hem okuldaki işkence bitmişti hem de annem bunu bilmediği için kimse üzülmek zorunda değildi.

Ama ne yazık ki her mutlu hikâyenin bir sonu oluyor. Annem bir gün okuldan öğrenci belgesi getirmemi istedi, babamla yıllar-

dır devam eden boşanma davaları için gereken evraktan biriymiş. Belgeyi getireceğimi söyledim ama okula gitmek artık benim için imkânsız hâle geldiği için farklı bahanelerle erteleyip durdum. Benden bir hayır gelmeyeceğini anlayınca sonunda annem ihtiyacı olan öğrenci belgesini almak için mecburen kalkıp kendisi gitmiş okula. Gidip benim adıma öğrenci belgesi istediğini söyleyince, okuduğum yıllar boyunca hiçbir soruma cevap vermeye dahi tenezzül etmemiş olan öğrenci işlerindeki görevli kadının bir anda konuşacağı tutmuş ve anneme, "Ne öğrenci belgesi! Kızınızın okula geldiği mi var ki! Kalkmış bir de belge istiyor!" demiş. Benim aylardır okula uğramadığımı, kimsenin bana ulaşamadığını, muhtemelen okulu bırakmış olduğumu falan uzun uzun anlatmış. Böylece benim okula gitmediğim de ortaya çıkmış oldu. Adı "ağlayan, feryat eden" anlamına gelen "Nalan"ın hakkını vermek için her zaman elinden geleni yapan annem de bunu öğrenmesiyle birlikte sürekli üzüntüden ayılıp bayılmaya başladı. Okulu bırakmanın verdiği suçluluk duygusunun üzerine, bir de annemi yataklara düşürecek kadar üzmenin suçluluğu eklenince evde duramaz oldum. Ve sonunda, yıllardır konuşmadığım babama bir e-posta atıp artık annemle yaşamaya dayanamadığımı, ayrı eve çıkmak istediğimi söyledim. On yaşımdan beri neredeyse hiçbir iletişimim olmayan babam, bu teklifimi kabul edince buluştuk. Hızlıca, okuluma yakın bir ev tuttuk. Ben, evimizde adının anılması dahi yasak olan babamla yıllar sonra yeniden konuşmaya başlayınca annemin gözünde bir vatan hainine dönüştüm. Ağlamak ve feryat etmek için yeni bir sebep bulan Nalan Hanım, sanki terörist olup dağa çıkmaya karar vermişim gibi ihanete uğradığını söyleyerek dizlerine vura vura ağlarken, kendisiyle vedalaşamadan evden ayrıldım ve yeni evimdeki yalnız hayatıma başladım.

Yeni evim, kolayca gitmem için okula yakın tutulmuştu ama tabii ki benim okula gitmek gibi bir niyetim yoktu. Artık yalnız yaşadığım için gömme dolapta saklanmak zorunda da değildim, ama ben yine de saklanmaya devam ettim ve bu sefer sığınak olarak yatağı seçtim. Her gün vicdan azabından gebererek akşama kadar yatıyor, herkesin okuldan çıktığı saatte, yani ancak öğleden

sonra dört gibi, "Artık istesem de okula gidemem, çünkü zaten şu an kimse okulda değil," diye kendimi rahatlatarak yataktan çıkabiliyordum. O sene de okula gitmeyip sınıfta kaldım ama sonraki senelerde ağlaya ağlaya da olsa, okulda uğradığım her türlü haksızlığa ve zorbalığa rağmen bir şekilde derslerimi verdim. Böylece birincilikle girdiğim diş hekimliği fakültesini yedi senede, sürüne sürüne de olsa bitirdim. Okulu bitirdiğimde, diş hekimliği denen meslekten her bir hücremle nefret ettiğimden artık emindim. Aslında mezun olduğum gün diplomamı ilk bulduğum çöp kutusuna fırlatıp gitmeli ve yeni bir hayata başlamalıydım. Ama derler ya, fare deliğe sığmamış, bir de kuyruğuna kabak bağlamış. Ben de, *madem diş hekimliğinden bu kadar nefret ediyorum, o zaman neden bir de üzerine doktora yapmayayım* dedim. Arada sırada böyle dâhiyane fikirlerim olur benim. Gittim çene cerrahisi doktorasına başvurdum. Fakülteden dereceyle mezun olmadıysam da zamanında birincilikle girmişim, daha önceki eğitim hayatım fişek, kafamsa zehir gibi çalışıyor, İngilizce anadilim gibi, Fransızca bile var. Hâl böyle olunca doktoraya sevinçle kabul edildim. Girdiğim gibi kürsünün gözbebeği oldum. Hocalar beni çok seviyor, İngilizcem çok iyi diye kürsünün araştırma ve çeviri işlerinin tamamı bende. Hatta üst dönemlerimdeki insanların doktora tezlerini bile ben yazıyorum. Yani teori desen yine zehir gibi ama pratik dersen bir kez daha sallanmakta, çünkü bilirsiniz ki tarih tekerrürden ibaret ve ameliyathanede işler gömme dolabı mumla aratan cinsten. Ağzı tamamen dişsiz olan bir hasta tek seferde tüm ağzına implant yaptırmak istiyor. Ta Elazığ'dan kalkıp bu iş için geliyor, senelerdir bunun için para biriktirmiş. Ameliyat uzun süreceği için adamı genel anestezi ile uyutup hazırlıyorlar. Ben ameliyathaneye girmek için kendimi abdest alır gibi sterilize ediyorum. Ardından kollarımı iki yana açıyorum, hemşireler astronot kıyafeti gibi kocaman, kabarık ve steril bir önlüğü bana değmeden giydiriyor. Uyuyan hastanın yanına taburemi çekiyorum, elime onu keseceğim bisturiyi alıp saatler sürecek olan ameliyata başlıyorum. Kimseyle konuşmadan, yüzü dahi görünmeyen bir ağzın diş etini kaldırıyor, kemiğini açığa çıkarıp delikler açarak implantları yerleştiriyorum. Saatlerce tek

duyduğum ses monitor cihazından geliyor: Dıt, dıt, dıt, dıt... Çıt çıkmayan odada yarı ölü bir insanı kesip biçerken yapabildiğim tek bir şey var, o da düşünmek. Her sene aylarca, her ay haftalarca, her hafta günlerce ve her gün saatlerce o ameliyathanede düşünmek. Ama atalarımız ne demiş: Düşün düşün, boktur işin. Hayattan zevk almak yerine her gün beyaz fayanslarla kaplı penceresiz bir odada uyutulmuş insanların ağızlarının içine bakarak düşünürseniz, en sonunda hayatın hiçbir amacının olmadığını, dolayısıyla dünyanın oldukça anlamsız bir yer olduğunu fark etmeye başlıyorsunuz ve sizi içine çeken bir kara deliğe doğru artan bir hızla ilerliyorsunuz. Şimdi söyleyeceklerim sert gelebilir ama gerçek hayat zaman zaman biraz serttir. Doktorada insan teninden çok kan ve kemik gördüğüm iki senenin sonunda bir gece şu meşhur hamburgercinin "Ateş seni çağırıyor!" sloganındaki gibi, doğalgaz beni çağırmaya başladı. Hayatım sadece yaptığım işten ibaretti ve işimi yaptığım saniyelerin her birinde, derin bir buhrandan başka hiçbir şey hissetmiyordum. Yalnız ve çok derinimde mutsuzdum. Yaşamak sadece biraz daha dayanılması gereken bir acıdan ibaretti. İşte o gece, doğalgazı açma ve ertesi sabah yine o hapishaneden farksız ameliyathaneye girmek yerine sonsuza kadar sürecek tatlı bir uykuya dalma fikri beni ele geçirdi. Sabaha kadar tek odalı evimde yattığım yataktan setüstü ocağa bakarak *acaba basıp gitsem mi* diye düşündüm. Ama düşündükçe bu işte bir mantık hatası olduğunu fark ettim. Neden enayi gibi hayatıma son veriyordum ki? Ben doğduğu günden beri çığlıklar atarak gülen bir çocuktum. Nörokimyasal olarak şanslı olduğumdan mıdır yoksa kafamın çalışma şeklinden mi bilmiyorum ama hayatı hep çok sevdim, elime geçen her fırsatta mutlu olmayı seçtim. Ve o gece idrak ettim ki beni mutsuz eden şey hayat değil işimdi. *O zaman ben kendimi öldürmek yerine bu kariyeri öldüreyim. Ne olacaksa olsun. Antalya'ya gider garsonluk yaparım, ayağımda plastik banyo terliğiyle gezerim. Beni hiç kimsenin tanımadığı bir yerde her şeye sıfırdan başlarım. Sokayım parasına*, dedim. Ertesi gün tüm önlüklerimi ve formalarımı poşetlere doldurup çöpe attım. Doktora yaptığım fakülteye bir daha hiç gitmedim, fakülteden gelen aramaların hiçbirini de cevaplamadım.

Gidip eşyalarımı bile almadım, bir anda her şeyi geride bıraktım. Sanki bir ateşli bir hastalık gecesinin bitmek bilmeyen kâbuslarından sonra nihayet iyileşip güneşli bir sabaha uyanmış gibi hissediyordum. Tüm acılar geride kalmıştı. Elimde aile desteği ya da birikmiş para gibi kendimi güvende hissetmeme yardımcı olacak türden şeyler yoktu, geçici olarak babamın evinde halamla aynı odada kalıyor, babam tarafından sürekli eleştiriliyor ve dolayısıyla kendimi bir sığıntı gibi hissediyordum. Ama ne olursa olsun, önümde yine de sonsuz ihtimallerle dolu, her cümlesini benim yazacağım yepyeni bir hikâye uzanıyordu. Bildiğim tek bir şey vardı, artık kendi hayatımı yaşayacaktım. Ne var ki hayata nasıl sıfırdan başlanacağını bilmiyordum. Beni tanıyan herkes delirdiğimi ve acilen aklımı başıma toplayıp diş hekimliğine geri dönmem gerektiğini düşündüğü için bana yol gösterebileceğine inandığım tek bir kişi olabilirdi: Çocukluk terapistim. Annemle babamın boşanmasından sonra bir daha düzenli olarak terapiye pek gitmesem de yıllar içinde, dönem dönem ortaya çıkan bazı sorunlarım için kısa görüşmelerimiz olmuştu. Diş hekimliğinde bir türlü dikiş tutturamadığımı çok iyi biliyordu. Sanırım bu yüzden, diş hekimliğini bıraktığımı söylediğimde pek şaşırmadı ve gülümsedi (ya da bu sahneyi ben böyle hatırlıyorum). Hayattaki yeni yolumu bulmak için onun yardımına ihtiyacım vardı ama artık işsiz olduğum için terapiye devam edecek param yoktu. Babama dil döküp ondan terapi için para almayı düşündüm ama terapistim 26 yaşımda ödemesini babamın yaptığı seanslarla ilerleyemeyeceğimizi, kendi paramı kazanana kadar ara verebileceğimizi söyledi. Kendi paramı kazanmamı sağlayacak o mesleğin ne olduğunu bulmam, ne istediğimi anlamam için de bana bir defter alıp hiç düşünmeden sayfalarca yazarak içimi dökmemi önerdi. O seanstan çıktığımda, söylediğini yapıp hemen kendime bir defter aldım. Mutfağın önünden geçtikçe hâlime acıyan bakışlar atan babama aldırmadan, her gece mutfakta sabahlayıp, başım sayfanın üzerine düşüp uyuyakalana dek yazmaya başladım. Ve terapistim olan harika kadın haklı çıktı. Beni mutlu edecek olan şeyin ne olduğunu yazarak buldum, çünkü aradığım cevap zaten yazmaktı. Beni bu hayatta yazmak kadar mutlu eden çok

az şey vardı. Ben yazarak para kazanmalıydım. Ama ne yazacaktım? Kitap yazsam kim yayınlardı ki? Aç kalırdım. Film desen ne senaryo eğitimim vardı ne de sektörden bir tanıdığım. Kesin soğan ekmeğe bile hasret kalırdım. Derken cevap zihnimde tüm berraklığıyla belirdi: Tabii ki reklamlar!

Reklamcılık oldum olması çok hoşuma giderdi zaten. Bir fikrin var diyelim, onu 30 saniyelik bir kısa bir film hâlinde paketleyip veriyorsun, o iş orada bitiyor. Kısa şeylere kolay konsantre olduğum için televizyonda reklamları izlemeyi de çok severdim, izlerken de ekran başından sürekli, "Aaa, bunu ben de yazarım ki, daha iyisini bile yazarım," diye yorum yapardım. Hatta bir gün yine bunu söylediğimde birlikte televizyon izlediğim kız kardeşim dönüp, "Artık ya sus ya da git kendin bir reklam yaz da kurtulalım hepimiz," diye azarlamıştı beni. İşte yıllar sonra, birden vakit gelmişti, reklam yazacaktım ben. Ama reklam sektörü ile ucundan kenarından alakam yoktu. Reklamcılık yapan tanıdığım tek bir kişi vardı, o da arkadaşım bile sayılmazdı, internetten tanışıp birkaç kez görüşmüştük sadece. Tanımadığım insanlardan bırakın yardım istemeyi, saat sormayı dahi sevmem ama başka çarem yoktu. Aradım ve reklamcı olmak istediğimi söyledim. Tabii ki kız şaka yaptığımı sandı. "Şaka yapmıyorum," dedim, "çok ciddiyim. Beni patronunla konuşturur musun?" O zamanlar kreatif direktör, ajans başkanı gibi reklamcılık terimlerini bilmediğim için "patron" diyorum. O da sağ olsun, benim için bir görüşme ayarladı. Görüşmeden önce önüme bir form koydular. Şöyle bir soru var: "Önceki işinizde maaşınız ne kadardı? Bu işten talep ettiğiniz maaş nedir?" Rakamları yan yana yazdım, bakıyorum. Aradaki fark, olacak gibi değil. O parayı bırakıp da bu paraya çalışman için belki de gerçekten geri zekâlı olman lazım. Ama gerçek arzum bu işte. Aç da kalacaksam kararlıyım, ben bu işi yapacağım. "Patron" da yirmi altı yaşında çene cerrahisini bırakmaya karar vermiş bir deliyi karşısında görünce, "Tamam," dedi, "gel başla." "Başla," dedi de, stajyer olarak tabii. Böylece bir reklam ajansında –masam dahi olmadan– başkalarının yanına tabure çekip sığışarak ve bilgisayarımı kalorifer petekleriyle koltuk kolçakları arasında dengeleyerek çalıştığım yeni kariyerime başla-

dım. Ancak aldığım stajyer maaşını kuruş kuruş hesaplayarak harcasam da ay sonu gelmeden bittiği için otobüse bile binemiyordum. Yaz sıcağında, ajansın bulunduğu dik yokuşu tırmanırken ter içinde kaldığımdan, ajansa ulaşınca kokmamak için kahve dükkânlarına girip ıslak mendil çalıyor ve koltukaltlarımı siliyordum. Kendi evimi parasızlıktan gizlice başkalarına kiraladığım, bu esnada her iki ebeveynim tarafından da yine veto yediğim ve dolayısıyla ikisiyle de artık hiçbir iletişimim olmadığı için kalacak yerim de yoktu. Hâl böyle olunca dönüşümlü olarak arkadaşlarımda kalmaya başladım. Bir gece birinde kalıyorum, sonraki gece ötekinde. Kiminin şampuanını biraz fazla kullanıyorum, kiminde gece kalkıp buzdolabından bir şeyler yiyorum. Hâliyle arada laf sokuluyor ama bir şey diyemiyorum, çünkü gittiğim evlere makarna bile alacak param yok. Misafirliklerimin haddini aştığını anlayınca, akşamları mesai bitimine doğru iş arkadaşlarıma, "Çok iş var, mesaiye kalmam lazım," diye mızıldanmaya başladım. Herkesi işlerimin yoğunluğuna inandırıp bilgisayarımda harıl harıl bir şeylerle uğraşarak ajansın boşalmasını bekliyorum. Aslında iş miş yok, gidecek yerim olmadığı için ajansta kalıp masamdaki sandalyede uyuyorum, diş hekimliğinde tuttuğum gece nöbetlerinden alışkınım oturarak uyumaya. Bir süre sandalyede uyudum ama hayatımı böyle devam ettiremeyeceğimi anlayınca, koltuk almamızın sağlayacağı faydalar üzerine ajansta konuşmalar yapmaya başladım. Her fırsatta ofise koltuk almamız gerektiğini, koltuğun insanları birleştireceğini, hepsinin başta dinlenip goygoy yapmak için koltuğa oturacağını ama muhabbetin önünde sonunda işe bağlanacağını ve koltukta oturduğu için iş yapmıyormuş gibi görünüp hevesle konuşan insanların sonunda çok iyi reklam fikirleri bulacağını, bu yüzden koltuğun çok önemli bir ihtiyaç olduğunu dile getirdim. Ve sonunda, gerçekten de ofise bir koltuk aldırmayı başarıp yatay pozisyonda uyumaya başladım. Ama yine rahat edemedim. Koltukta uyudukça hâlime bakıp endişe eder oldum, hayatımı bir ajansın iki kişilik koltuğunda, üzerimde kıyafetlerle uyuyup sabah insanlar gelmeden duştaki temizlik kovalarını çıkarıp gizlice yıkanarak mı geçirecektim? Nereye kadar böyle gidecekti bu iş? Yoksa gitgide daha

da kötü durumlara mı düşecektim? Yıllar sonra evsiz ve işsiz hâlde, bir kış günü soğuktan sığındığım bir apartmanın kazan dairesinde hepsini içtiğim çalıntı bir şarap şişesine sarılmış hâlde mi bulunacaktım? Yoksa ben annemin dediği gibi aç kalarak mı ölecektim? Kendimi korkutmakta bir dünya markasıyımdır. Bu hayallerin aklıma düşmesiyle korkudan eşek gibi çalışmaya başladım. Kendimi kurtarmak için aklımda tek bir plan vardı: Ödül almak. Reklamcılıkta ödül alırsam bu işi gerçekten iyi yapabildiğimi herkese göstermiş olurdum ve böylece yükselirdim. Aç kalma korkusuyla çalışıp o ajansta yaptığım ilk işimle, Kristal'inden Effie'sine kadar bilinen tüm reklamcılık ödüllerini aldım. Bu sayede hemen iyi bir ajansa geçtim. Derken, sonunda reklam sektöründe tutunup aranan bir isim olmayı, hatta Cannes Lions tarafından reklam sektörüne yön verecek ilk Türk kadın yaratıcı olarak seçilmeyi başardım. Ama şimdi o günlere dönüp baktığımda görüyorum ki –dürüst olmam gerekirse– kimse bana destek olmadı. Bütün arkadaşlarım bana, "Ne yapıyorsun? Geri zekâlı mısın? Kendine gel!" dediler. Annemi arkadaşlarıyla telefonda konuşurken duydum, "Deniz de böyle bir maceraya atıldı ama ciddiye alınacak bir tarafı yok. Heves etti işte, yakında diş hekimliğine geri döner," diyordu. Babamsa bir gün beni karşısına oturtup, "Bak," dedi. "Bir kardeşin avukat, diğeri plastik cerrah. İleride hep birlikte tatile gitmek isteyeceksiniz. Onlar, 'Hadi Karayipler'e gidelim,' diyecekler, sense, 'Kadir'in Ağaç Evleri'ne gitsek olmaz mı?' diyeceksin. Sen ağaç evde kalırsın ama kardeşlerin o kadar paraları varken seninle gelmek istemeyecekler. İleride mesleğin yüzden kardeşlerinle bile ayrı düşeceksin." Bu konuşmadan sonra parasızlık yüzünden yapayalnız kalacağımı düşünerek hayvan gibi ağladım. Diyeceğim o ki, beni reklamcılık yolundan caydırmak için herkes elinden geleni yaptı. Bana benim dışımda inanan tek bir kişi vardı: Terapistim. Yaptığım işi sevdiğim için başarılı olacağımı onun sayesinde hissettim, buna inandım. Sadece ve sadece ondan aldığım destek sayesinde her şeye rağmen yoluma güvenmekten vazgeçmedim. Üzerinde yürüdükçe sallanan zemine aldırmadım, gözümü kararttım ve korkmamak için atlarınki gibi gözlükler takıp yalnızca önüme bakarak

ilerledim. Bugün geldiğin noktada nasılsın diye soracak olursanız, hâlâ fakirim. Geçenlerde üniversiteden diş hekimi arkadaşlarımdan birine dişlerimi yaptırmaya gittim. Dönüşte arabasıyla beni evime bırakırken işinden şikâyet etmeye başladı. "Sen ne güzel yaptın, mesleğini değiştirdin. Büyük cesaret, bravo," dedi. Ben de, "Saçmalama, senin işin ne güzel, baksana ne kadar iyi kazanıyorsun. Maddi anlamda kafan çok rahat," diye cevap verdim. "Doğru diyorsun," dedi. "Bazı arkadaşları duyuyoruz, on-on beş bin lirayla hayatlarını geçindirmeye çalışıyorlar." On-on beş bin lira mı? Ben o kadar bile kazanmıyordum ama hiç bozmadım. "Evet," dedim. "Yazık, ne paralarla yaşamaya çalışıyor insanlar, çok zor olmalı." Diş hekimi arkadaşlarım ne kadar kazanıyor bilmiyordum ama bindikleri arabalardan, oturdukları evlerden aramızda büyük bir uçurum olduğunu anlıyordum. Gelecek kaygılarımızın konuları çok farklıydı. Benim gelecek kaygım onlarınki gibi yaşlılık ve yalnızlık konusuna hiç gelemiyordu, ben hep parayı düşünüyordum. Gerçek bu. Ama sonuçta mutlu musun diye soracak olursanız, aldığım karardan çok net bir şekilde mutluydum. Çünkü bazı sabahlar uyandığımda, saniyenin onda biri kadar bir zaman aralığında hâlâ diş hekimi olduğumu sanıyordum ve yakıcı bir endişe vücudumu piton gibi sarıp sıkıyordu. Sonra birden, "Aaaa," diyorum, "ben artık diş hekimi değilim, ben reklam yazarıyım!" İşte o anda kendimi çok ama çok mutlu hissediyordum. Diş hekimliği dönemimde yaşadığım tüm o ağır travmalar aklıma geliyor. Beni aşağılayan hocalar, zorbalık yapan asistanlar, kanal tedavisinde hastanın dişinin içini ben bile göremezken karısının dişini daha iyi eğelememi söyleyen tuhaf kocalar, ağızlardan akıp camdan cama gerilen çamaşır ipi gibi uzadıkça uzayan salyalar, o asla fırçalanmayan çöp kokulu ağızlar... Bir kâbus bitti benim için. Bir insan bir şeyden ne kadar nefret edebilirse, ben de diş hekimliğinden o kadar nefret ediyordum. Bir reklam yazarı olarak belki artık o kadar çok para kazanmıyordum ama yaptığım işi o kadar seviyordum ki eğer rica etselerdi para almadan da seve seve yapardım bu işi. Üstüne maaş veriyor olmalarına hâlâ şaşırıyorum. Elbette çok yorucu bir meslek, uzun saatler mesaiye kalınıyor, bazen gecen gündüzün olmuyor, kim-

seyle dilediğin gibi önceden program yapamıyorsun ama insan işini çok sevince bunların hiçbiri o kadar koymuyor. Diyeceğim o ki para güzel şey ama hiçbir para mutsuzluğun bedelini ödemeye yetmiyor. İş olsun aşk olsun, hiçbir şey ölmeyi istemeye değmiyor. Diyorum ve sizi düşüncelerinizle baş başa bırakıp izninizi isteyerek zengin kalkışı yapıyorum.

Ailem Normal Değil, Bu Normal mi?

Benim ailem normal değil. Bu gerçeği anlamam yıllarımı aldı ama artık eminim. İçlerine doğduğum için herkes gibi olduğunu sandığım bu insanların normal olmadığını nasıl fark ettiğimi elbette anlatacağım, ama önce neden ailelerimizi normal göstermeye çalıştığımız ve "normal"in ne olduğu üzerine biraz düşünmek istiyorum. TDK'ya göre normal, alışılagelmiş, olağan; aşırılığı, eksikliği, taşkınlığı olmayan, kurallara uygun ve şaşırtmayan, doğal, yani doğaya uygun olanmış. Doğa denince –muhtemelen doğayı sadece belgesellerde görüyor olmamdan dolayı– aklıma hep vahşi doğadaki hayvanlar geliyor. Hani hayvanlar tehlikelerden korunmak için sürü hâlinde geziyor, yani aslanlar aslanlarla, kaplanlar kaplanlarla, penguenler penguenlerle, yunuslar da yunuslarla takılıyor ya, bence insanların da pek farkı yok. İnsanlar kendini ancak bir sürüye ait olduğunda güvende hissediyor ve bir sürüye ait olmak da aynı türün mensubu olmayı gerektirdiğinden, insan türdeşlerine benzemek adına elinden geleni yapıyor. Uyum sağlamak uğruna, herkes kendisini biricik yapan özelliklerini, arzularını, günahlarını ve tabii ki garip aile hikâyelerini saklıyor, "normal"miş gibi yapıyor. Hiç osurmayan, kirli sepetinden donunu alıp hiç geri giymemiş, kavgada hiç küfretmemiş, sütten çıkmış ak kaşıklar gibi davranıyoruz. Ve böyle böyle, el birliğiyle yarattığımız bu normal kavramının gerçekten var olduğuna hep birlikte inanmaya başlıyoruz. Normal bir toplumda yaşayan normal insanların normal aileler kurduğu yalanına kendimizi kaptırıp her yerde tekrarlamaya başlıyoruz.

Mesela klişe bir konut reklamını düşünelim. Evin zili çalıyor, açılan kapıda baba beliriyor. Kendisi mesaiye bırakılmamış, patronuyla hiçbir sıkıntı yaşamamış, eve dönerken metrobüs yolculuğu boyunca dibindeki adamın koltuk altını koklamak zorunda kalmamış gibi kocaman gülümsüyor. Kapıyı bilmediğimiz bir sebepten ötürü üzerinde kalem etek ve ütülü ipek gömleğiyle açan anne de en az eşi kadar mutlu. O gün çamaşır asarken, *acaba benim hayatımın anlamı ütü yapmak ve lavabo ovmaktan daha öte olabilir mi* diye düşünüp hayatını hiç sorgulamamış da tüm gün soluduğu çamaşır suyunun kafasını yaşıyor gibi kulaklarına kadar gülümsüyor. Mutlu çiftin el ele salona girmesiyle evin iki çocuğu da kadraja giriyor. Çocuklardan büyük olanın elindeki kamyonu alıp diğerinin kafasına çat diye indirmesini bekliyorum ama bu yumurcaklar, peygamber efendimiz gibi yüzlerinde tebessümle huşu içinde oturarak sakince oynuyorlar. Benim çevrem de pek dar sayılmaz, ona rağmen bu reklamdaki gibi bir aileye nedense henüz hiç denk gelmedim. Eğer *unicorn*'lar gibi bilmediğimiz başka bir diyarda yaşıyorlarsa bilemiyorum, ama bu dünya üzerinde bence böyle bir aile yok. Mükemmel aileler sadece konut ve araba reklamlarında, henüz TV dizilerinde kendisine rol bulamamış oyuncular tarafından yaşatılıyor. Gerçek hayatta yaşayan ailelerin hepsi biraz anormal ve benim ailem istisna değil elbette. Tabii dışarıdan bakanlar doktor baba, diş hekimi anne, biri plastik cerrah, biri eski çene cerrahı yeni reklamcı iki kız, bir de avukat erkek çocuk görünce, diplomalarımızın göz alıcı ışığına kapılıp kusursuz bir aile olduğumuzu düşünerek bize imreniyor. Çocuklarını da kendileri gibi ülkenin en iyi okullarında okutan bir anne babanın, çocuk yetiştirmekte usta, aklı başında iki insan olduğu düşünülüyor. Evet, tablo dışarıdan çok etkileyici görünüyor ama içeride işler pek de sizin hayal ettiğiniz gibi değil.

Bundan –sanırım– altı sene önceydi, reklam yazarlığına yeni başladığım zamanlar. Ajanstayım, o gün de her zamanki gibi harıl harıl çalışıyorum. Telefonum masamın üzerinde titredi. Baktım bir mesaj, babamdan.

"Babaannen öldü. Cenazesine gelecek misin?"

Babam böyledir işte, annesinin ölümünü kızına kısa bir mesajla haber veren, pratik çözümlerle dolu bir adam. Konuyu babama getirmeden önce babaannem hakkında söylemem gereken bir şey var. Ben babaannemi hiç sevmedim. Biliyorum, ailenizden birini sevmediğinizi söylemek zinadan bile daha büyük bir günah. Ölümüyle dahi sevgi uyandırmayı başaramayan bu zavallı, ihtiyar kadına üzülüyor ve benim vicdansızın teki olduğumu düşünüyor olmalısınız. O yüzden sizden şunu hayal etmenizi isteyeceğim: Diyelim ki süpermarkete gittiniz, kasa kuyruğunda sıradasınız. Penguen gibi paytak paytak yürüyen yaşlı bir kadın arkanızdan gelip size yaklaştı ve, "Ihhhh!" diye boğazından balgam atar gibi bir memnuniyetsizlik sesi çıkarıp size dirsek atarak önünüze geçti. Siz orada yokmuşsunuz gibi sepetine doldurduğu fasulyesini, biberini, makarnasını, salçasını, tek tek çıkarıp kasiyerin önüne dizdi. Sizinle göz göze gelmeye tenezzül bile etmeden ödemesini yaptı, poşetlerini aldı ve paytak adımlarıyla gitti. Şimdi ne yaparsınız? Bu kadının arkasından okkalı bir küfür savurursunuz, öyle değil mi? İşte o küfrettiğiniz kadın, benim babaannem. O hâlde soruyorum, ben sadece ailemden diye bu kadını sevmek zorunda mıyım? Bana sorarsanız, bana iyi gelmeyen kimseyi sevmek zorunda değilim ve sevmedim de. O yüzden gelen mesaja Twitter'da okuduğum bir habere vereceğim tepkiyi verdim. Yani kişisel bir mesele olmadığı için pek bir şey hissetmedim, ama bahsetmeye değer bir olay olduğunu düşünerek yanımdaki arkadaşıma dönüp, "Babaannem vefat etmiş," dedim.

"Aaaa! Başın sağ olsun Deniz," dedi.

Ben de teşekkür edip işime döndüm. Malum, yeni reklamcıyım, kendimi ispatlamak için çok çalışmam lazım. Ama bu sefer de arkadaşım kesti çalışmamı.

"Eee?" dedi. "Gitmeyecek misin cenazeye?"

"Yok yahu," dedim. "Yani niye gideyim ki? Sevmiyorum kadını."

Konuşmalarımızı yan masadakiler de duydu ve bir anda haber hızla ajansta yayıldı. Herkes sanki yıllardır babaannemi tanıyormuşçasına şaşkınlıkla açılan ağızlarını elleriyle kapamaya çalışarak yanıma gelip, "Deniz başın sağ olsun! Acın çok büyük olmalı. Lütfen hemen eşyalarını topla ve cenazeye git," demeye başladı.

"Ama işler var," diyorum.

"Yahu boş ver şimdi işi, biz hallederiz," diyorlar. "Babaannenin acısıyla nasıl

çalışacaksın? Hem bu babanın hayattaki en zor günü, onun yanında olman lazım."

Anladım ki başka çıkış yolu yok. "Madem işleri hallederiz diyorsunuz, ben cenazeye gideyim o zaman. Çok sağ olun," dedim.

İnsanlar bana başsağlığı diliyor, gelip tek tek sarılarak teselli etmeye çalışıyorlar. Ben de sonunda kendimi koyverip role kaptırdım, hakikaten babaannesinin ölüm haberiyle yıkılmış biri gibi davranıyorum. Herkese uzun uzun sarılıp bağrıma basıyorum, derin nefesler alarak acıya zor dayanıyormuşum gibi iç çekiyorum. Bu arada psikopat falan olduğumu düşünmenizi istemem. Ben sevdiğim insanları kaybetmekten müthiş acı duyarım. Hatta hep şöyle tarif ederim; birini sevdiğim zaman –hani çocukken giydiğimiz şu cırt cırtlı ayakkabılar vardı ya– sanki o kişinin cırt cırtı gelip benim kalbime yapışıyor ve o kişi benden giderken de o cırt cırt sökülerek kalbimi lif lif koparıyor gibi hissediyorum. Ama sevmediğim biri gittiğinde de, bizi bağlayan bir cırt cırt olmadığı için hâliyle hiçbir şey hissetmiyorum ve bunun neden anormal karşılandığını anlamıyorum. Neyse ki konservatuvara gitmeyerek harcadığım oyunculuk yeteneğim sayesinde başsağlığı kabul töreninden alnımın akıyla çıktım ve birkaç vasıta değiştirdikten sonra nihayet babamın İstanbul'un diğer ucundaki evine vardım. Zili çaldığımda kapıyı babamın evinde çalışan bakıcı kadın açtı, hoş geldiğime dair hiçbir şey demeden sadece kapıyı açık tutarak bekledi, içeri girdim ve salona doğru yürüdüm. Salonda babam harıl harıl kendi etrafında dönüp eşyaları yerinden kaldırıp indirerek, dolap kapaklarıyla çekmeceleri gürültüye açıp kapatarak bir şey arıyor gibiydi. Ne yaptığını anlayamadım. Babamın normal hâli de böyle olduğu, kendisi her gün birkaç kez bir şeylerini kaybedip soyulduğuna inanarak tüm evi ayağa kaldırdığı için üzerinde durmadım. Buraya geliş sebebim belliydi: Son birkaç yıldır salonun tam ortasında, hamamlardaki göbektaşı gibi açık duran çekyatta ikamet eden ve –pek de sürpriz olmayan bir şekil-

de– orada vefat ettiği için tam olarak aynı yerde her zamanki gibi kımıldamadan yatmakta olan babaannem. Yanına gidip koltuğun kenarına oturdum. Bir elini avuçlarımın içine aldım. Biraz gereksizce, yüksek bir sesle inleyerek, "Ah! Ah!" dedim. "İşte hepimizi sonunda bu bekliyor. Yıllar nasıl olduğunu anlamadan geçiyor, sonunda ansızın ölüm geliyor." Babam duysun da, vicdan sahibi bir torun gibi babaanneme üzüldüğümü düşünsün diye aklıma gelen tüm klişe replikleri sallıyorum. Ama babam beni duymuyor bile, hâlâ salonun içinde harıl harıl aranmaya devam ediyor. Kutuları baş aşağı çevirip yere dökerek boşaltıyor, eline geçen her şeye bir kez bakıp aradığı şey olmadığını anlayınca uzağa fırlatıyor. Bu kaosun içinde daha fazla durasım yok, bir an önce her şey bitsin de gideyim istediğim için konuya giriyorum.

"Baba, cenaze arabası ne zaman geliyor?"

Ve işte her şeyi değiştiren o cevap geliyor.

"Ne cenaze arabası? Cenaze arabası falan gelmeyecek," diyor babam.

"Ama babaannemin aile kabristanına gömülmesi için Uşak'a gitmeyecek miyiz? Cenaze orada olmayacak mı?"

"Evet, gideceğiz."

"E, o zaman cenaze arabasını aramamız lazım."

Babam aranmaya bir ara verip ilk kez suratıma bakıyor. "Cenaze arabası mı? Sen hiç haberleri okumuyor musun? Cenazeleri karıştırıyor onlar. Kendi anneni veriyorsun, başkasının babasını alıyorsun. Ben annemi hiç verir miyim cenaze arabasına? Kendim götüreceğim."

"Nasıl kendin götüreceksin?"

"Anahtarları bir bulursam arabayla götüreceğiz. Git içeriden babaannenin tekerlekli sandalyesini getir."

Babaannem vefat ettiğinde 94 yaşındaydı, hâliyle tekerlekli sandalyeyle geziyordu. Ve babam elbette ki gidip de kendisi para vererek bir tekerlekli sandalye satın almamıştı. Devletin tanıdığı hakların sonuna kadar kullanılması ve dışına çıkılmaması konusunda çok ısrarcıdır. Özel hastaneye gidilmesi fikri dahi onu öfkelendirmeye yeter, herkesin SGK bünyesindeki devlet hastanelerinde tedavi olmasını ister. Devletin de tekerlekli sandalye için

verdiği 300 küsur liralık bir hak varmış, dolayısıyla babam onu kullanarak annesine bir tekerlekli sandalye almış. Gidip bu tekerlekli sandalyeyi içerden getirdim. İlginç bir tasarımı vardı. Hani şemsiyelerin telli ve yaylı bir sistemi olur, onu çektiğinizde katlanıp kapanır ya, bu sandalye de aynı şekilde katlanarak kapanıyor, yamyassı oluyor. Kapanma kısmı iyi hoş da, yay sistemi o kadar dandik ki bir türlü açık duramıyor. Tüm gücümle koltuk kısmına bastırarak açmaya çalışıyorum ama elimi geri çektiğim anda zınk diye kapanıp yeniden yamyassı oluyor. Ben salonun ortasında tekerlekli sandalyeyle cebelleşirken babam da gidip babaannemin kollarının altına girdi, koltuk altlarından tutup sürükleye sürükleye sandalyeye doğru getirdi. Birlikte babaannemi tekerlekli sandalyeye oturtmak için uğraşmaya başladık. Ben tüm gücümle üstüne bastırarak sandalyeyi açmaya çalışıyorum, babam da 1.65 boyuyla güç bela taşıyabildiği babaannemi balık ağzı gibi bir açılıp bir kapanan tekerlekli sandalyenin içine sokmaya uğraşıyor. Arada birden kapanıveriyor tekerlekli sandalye, babaannemin poposu, daha doğrusu artık etinden ayrı sallanan popo derisi araya sıkışıyor, kurtarıyoruz. Babaannemi Kama Sutra'da bile görmediğim birkaç iddialı pozisyonda gördükten sonra nihayet sandalyenin içine oturur hâlde yerleştirmeyi başardık.

Babam babaannemin, yani sandalyesinin arkasına geçti ve başıyla evin girişini göstererek, "Kapıyı aç," dedi.

Onbaşından emir almaya alışık bir er gibi hiç düşünmeden koşup kapıyı açtım. Babaannemi hâlâ canlıymış gibi tekerlekli sandalyesiyle sürerek apartmanın içine çıkardık, asansörü olduğumuz kata çağırdık. Asansör gelince kapıyı açıp önden sandalyesiyle babaannemi ittirdik, arkasından babamla ben girdik ve zemin katın düğmesine bastık. Tam karşımızda, her asansörde olduğu gibi bel seviyesinden başlayan bir ayna var. Aynadaki kadraja baktım, hani bayramlarda anı olsun diye fotoğrafçıya gidip maaile bir fotoğraf çektirirsiniz ya, hürmetten ötürü yaşlılar önde sandalyede oturur, gençler de arkada ayakta durur, tam olarak o. Babamla ben gençler olarak arkada ayaktayız, babaannem de yaşlı olduğu için önde oturuyor. Bir an için ne kadar mutlu bir aile gibi durduğumuzu düşündüm, üç nesil yan yana, genç, yetişkin ve

yaşlı. Ama babaannem yaşlıdan bir tık daha öte, ölü olduğu için sandalyesinden aşağı kayarak kadrajdan çıktı. Babamla hemen kollarının altından yakalayıp yukarı çektik. Zemin kata varınca apartmanın önüne çıktık.

Babam, "Sen burada dur, ben arabayı getireceğim," dedi.

Ben alışveriş arabasıyla market kapısının önünde kocasının otomobili yanaştırmasını bekleyen kadınlar gibi babaannemin sandalyesini tutmuş beklerken, babam da söylediği gibi arabasını apartman kapısının önüne getirdi. O sırada babam, müstakbel karısı (o zamanlar henüz evli değillerdi ve babamla aynı apartmanda oturan bu kadın bana babaannemi çok sevdiği için babaannemle dolu bezini değiştirecek kadar ilgilenen, çok hayırsever bir komşumuz olarak tanıtılmıştı) ve babaanneme bakan bakıcı kadınla birlikte apartmanın kapısından çıkış yaptı. Müstakbel, cici mi cici annemin babamla yaptığı konuşmadan, kendisinin, yaveri gibi yanında gezen bakıcı kadınla birlikte Uşak'a gidecek ekibe dahil olacağını anladım. Hızlıca bir yerleşim planlaması yapıldı ve ön taraftaki yolcu koltuğuna saygıdeğer hanımefendinin, arka taraftaki koltuğa da bakıcı hanımefendinin, benim ve babaannemin oturmasına karar verildi. Tabii babaannemin gerçek anlamda oturması pek mümkün görünmüyordu. O yüzden ben arka koltuğun kapısını açıp en dibe geçtim, bakıcı kadın da yanıma oturdu. Apartmanın açık otoparkında gerçekleşen bu olaylara yakından şahit olma fırsatını kaçırmamak için ayakları kıçlarına vurarak dışarı koşup gelen komşuların da yardımıyla babaannem, kafası önden sokulmak suretiyle arka koltuğa verildi ve kafası benim kucağıma, ayakları ise bakıcısınınkine denk gelecek şekilde üstümüze yatırıldı. Bu arada babaannemin üzerinde kefen falan yok, kendisi içinde öldüğü çiçekli elbisesiyle âdeta gezmeye çıkmış gibi, bir tek çantası eksik. Tam arka kapıyı üstümüze kapatacaklardı ki babaannemin bakıcısı araya girdi.

"Şişer bu yolda," dedi, "üstüne bir bıçak koyalım." Komşulardan biri hemen apartmana doğru fırladı, bıçak getirmeye.

"Yahu, ne bıçağı? Ani bir fren olsa bir tarafımıza girip saplanacak. Bir tane ölü var zaten arka koltukta," dedim ve biraz tartışmayla da olsa getirilen bıçağı geri göndermeyi başardım.

Babam şoför koltuğuna geçti, müstakbel karısı da yanına ve Uşak istikametindeki yedi saatlik yolculuğumuz böylece başladı. Babaannem Stephen Hawking gibi kafası tek yanından sarkmış, kucağımda yatıyor. Babaanneme bakmak garip olacağı için ben de pencereden dışarı bakıyorum. O esnada telefonum cebimde titredi.

Günün ikinci mesajı annemden: "Né yaptınız?"

O koşturmacanın arasında bir yerde anneme, "Babaanne öldü, Uşak'a gitmek gerekecek herhâlde," diye kısaca bir özet geçmiştim. Hızlıca bir güncelleme geçmeyi yeterli buldum. "Uşak'a gidiyoruz."

Cevap çok hızlı geldi. "Kim kim gidiyorsunuz?"

Ben de aynı hızda cevap verdim. "Babam, karısı, ben, bir de babaannem."

İnsanları tedirgin edeceğini bildiğim sert gerçekleri, kendim hiçbir şeyin farkında değilmişim gibi böyle olağan bir şekilde aktarıp onları germeyi çok severim.

"Nasıl yani? Ne demek babaannen?" dedi.

"Babam cenaze nakil araçlarına güvenmiyormuş, o yüzden babaannemi kendimiz taşımaya karar verdik. Kendisi şu anda arka koltukta, benim kucağımda," diye açıkladım.

Gönder tuşuna bastığım gibi annemden cevap geldi.

"Deniz hemen söylüyorsun babana, arabayı kenara çekiyor. O arabadan iniyorsun, ilk otobüsle İstanbul'a geliyorsun ve bu olayı kimseye ama hiç kimseye anlatmıyorsun."

Annem beni büyütürken biraz zahmet edip tanımış olsaydı, tavşan deliği görünce asla dayanamadığımı, hikâyenin nasıl bittiğini görmek için sonuna kadar gideceğimi ve yaşadıklarımı bir gün herkese anlatacağımı tahmin edebilirdi, ama kendisi yüzlerce kez söylemiş olmama rağmen bugün bile pilavı karabiberle yemediğimi bilmez ve bunu ona açıkladığımda ilk kez duymuş gibi şaşırır. Tabii ki babama arabayı kenara çekmesini falan söylemedim. Üç tam, bir ölü, birkaç saat boyunca hız kesmeden yolumuza devam ettik. Ama bir süre sonra ekibin karnı acıktı ve yemek yemeye karar verdiler. Yol kenarında buldukları bir lokantanın önüne park edip hep birlikte heyecanla arabadan indi-

ler. Ben içeride kalınca, "Sen gelmeyecek misin?" diye sordular. Baktım, aralarında aklı nispeten yerinde olan tek insan benim. Yani durumu düşünüyorum, arabadan hep birlikte inip yemeğe gitsek, birisi arabanın yanından geçerken yaklaşıp arabanın içine baksa ve babaannemi görse, nasıl açıklayacağız durumu? Arka koltukta tek başına yatan bir kadın var ve kadın ölü. Biz mafya mıyız, terörist miyiz? Bu kadın kim? Neden ölü? Neden arabanın içinde? Çiçekli elbisesiyle nereye gidiyor?

"Ben inmeyeyim, babaanneyle durayım. Siz gelirken bana bir çubuk kraker falan getirin," dedim. Hiç ısrar etmediler, restorana girip cam kenarında bir masaya oturup güzelce yemeklerini yediler. Hatta üzerine tatlı söyleyip birer de Türk kahvesi içtiler. Arabada oturduğum yerden onları izlerken, hayatımda ilk kez babaannemle aynı fikirde olduğumu hissettim. Yargılanacaklardı.

Neyse ki sonunda yemekten kalkıp arabaya döndüler. Sağ olsunlar, bana da çubuk kraker almışlar. Tekrar Uşak'a doğru yolumuza koyulduk. Ben de çubuk krakerimi açtım, bir yandan krakerimi yerken bir yandan da ön koltuğu kendime siper edip babaannemle *selfie* çekmeye başladım. (Bir ölüyle *selfie* çekilme fikri size garip geliyor olabilir. Açıkçası o güne kadar, kucağımda yatan çiçekli elbiseli ölü bir kadınla seyahat etme fikri de bana garip gelirdi ama işte insan her şeye çok hızlı adapte oluyor.) Ben babama çaktırmadan ön koltuğu kendime siper alarak gizlice *selfie* çekmeye çalışırken, yediğim çubuk kraker elimden düştü. Babaannenin gerdanında yuvarlandı, yuvarlandı, çiçekli elbisesinin yakasından girdi ve gitti. Ama nereye? Hiçbir fikrim yoktu. Bildiğim tek şey babamın annesiyle ilgili inanılmaz bir takıntısı olduğu ve ona Tanrı gibi taptığıdır. Diyorum ya, evinin orta yerinde Kâbe gibi duruyordu kadın, babam için dünya bir yana annesi bir yana. Yani, biz morga gittiğimizde babaannemi soyduklarında içinden yarısı yenmiş bir çubuk kraker çıkarsa babam –çok af edersiniz– ağzıma sıçar. "Sen benim eski İstanbul hanımefendisi annemin üzerinde hangi hakla çubuk kraker yersin? Hiç mi utanman yok senin?" diye suratıma kükrer. Düşündüm, hiç böyle bir risk almak istemediğime karar verdim ve, "Ya Allah, bismillah," deyip elimi babaannemin elbisesinin yakasından içeri

soktum. O yaşta bir insanın vücudunun neresi neresi anlamak imkânsız tabii. Babaannem artık kendisine birkaç beden büyük gelen bir deri parçasıyla kaplıydı ve ellerimi bu coğrafyada gezdirmek Cemal Süreya'ya *Üvercinka*'yı yazdıran cinsten bir deneyim değildi. Babaannemin tüm kara parçalarında gezindikten sonra –Afrika hariç değil– sonunda çubuk krakeri bulup çıkarmayı başardım. Böylece, kimsenin arka koltukta yaşananlardan haberi olmadan (babaannem hariç) yolumuza sağ salim devam ettik (yine babaannem hariç) ve Uşak'a vardık. Uşak'a vardığımızda bizi arabasını yol kenarına çekmiş bekleyen amcam karşıladı. Biz de kendi arabamızı kenara çekip park edince amcam ağzının yanından sarkan her zamanki filtreli sigarasını tüttürerek geldi ve bagajı açıp boş görünce babaannemin nerede olduğunu sordu. Babam da ona kendisinin annesini bagajda taşıyacak kadar hayırsız bir evlat olmadığını söyleyince, amcamla babam annesini hangisinin daha çok sevdiği sorusuyla başlayıp hangisinin bu hayatta daha başarılı olduğu sorusuyla devam eden hararetli bir tartışmaya girdiler. Tartışma bitince amcamı geride bırakıp cenazenin kaldırılacağı küçük caminin morguna gittik. Elbirliğiyle babaannemi bir battaniyeye koyup morgun içine taşıdık. Birkaç standart evrak işinden ve soyulup, hiç hoşuna gitmeyecek şekilde çenesinin bağlanarak sabitlenmesinin ardından babaannem çekmeceli soğuk dolaplardan birine yerleştirildi. Dolabın kapağı kapatılacakken babam adamı durdurarak annesinin battaniyeyle girmesi gerektiğini, çünkü dolapta üşüyeceğini söyledi. Adam annesi ölü olduğu için böyle bir şeyin mümkün olmadığını söylese de babam devlet dairelerinde hayır diyen görevlileri her zaman ikna etmeyi başarmış klasik bir yöntemi uygulayarak babaannemi battaniyesiyle bırakmayı başardı. O gece hep birlikte babaannemin evine gittik ve ilk kez onun evinde o olmadan yattık. Sabah uyanınca da mezarlığa gidip sağanak yağmurun altında, on kişinin bile gelmediği ve üzerine toprak atılırken bir tek benim ağladığım bir cenaze töreniyle babaannemi defnettik.

İşte bu da böyle bir hikâye. Bana sorarsanız gerçekten muhteşem bir kara mizah örneği, yıllarca herkesi bu hikâyeyle güldürmeyi başardım. Ama sonunda terapistimin, "Bir gün bir kızın olsa,

annenin ölü bedenini onun kucağına bırakır mıydın?" cümlesiyle sarsılarak bunun aslında oldukça ağır bir baba kız hikâyesi olduğu gerçeğini inkâr etmek için babaanneme ait komik bir hikâye gibi anlattığımı idrak ettim. Kara mizah ya da dram, hangisi olduğu çok da mühim değil, bu hikâye anlatılmayı hak ediyor. Çünkü annemin söylediğinin aksine, bence böyle hikâyeleri saklamak değil tüm dünyayla paylaşmak gerekiyor. Yaşadığımız dünyada hepimiz, herkes gibi olup "normal" sayılmak için bizi biz yapan gerçek hikâyelerimizden vazgeçip kusursuz ama bir o kadar da yüzeysel insanlar olmaya, neredeyse bir Android'e dönüşmeye çabalıyoruz. Ve bir Android ile ne paylaşabilirsiniz; rakı sofrasında karşılıklı bir tek atabilir misiniz, aynı şarkıda efkârlanabilir misiniz, ona bir yakınlık hissedip gerçek bir bağ kurabilir misiniz, hiç emin değilim. O yüzden kusurlarımızı saklamaya çalışarak sıkıcı bir ortak düzlükte buluşmaya çalışmak yerine, kusurlarımızı açıkça anlatıp onlar üzerinden yakınlaşmamız bana çok daha iyi bir fikirmiş gibi geliyor. "Aa! Onun bir tuhaflığı var, o zaman ben de kendi tuhaflığımdan bahsedebilirim!" diyerek bize tuhaflığını açan bir insanla kurduğumuz bağ, "Aa, ne güzel! İkimiz de dümdüzüz!" diyerek kurduğumuz bağa göre bence çok daha kuvvetli. Bir gün terapide, terapistimle konuşurken şöyle bir şey demiştim: "İki farklı gerçekliğim var benim. Bir normal hayatım var; herkesin bildiği. Bir de ailem yüzünden yaşadığım ve kimseye anlatamadığım garip hikâyelerim. Ve ikisi o kadar başka gerçeklikler ki iç dünyamda bir yarılmaya sebep oluyorlar." Terapistim, "İşte o iki dünya arasında yolculuk etmenin tek yolu, yarığın olduğu yere yeni bir köprü inşa etmek. Bu köprüye de yaratıcılık deniyor," demişti. Yani ben bu tuhaf hikâyelere sahip olduğum için beynim de olaylar arasında tuhaf bağlantılar kurmayı öğrenmiş, bu da benim yaratıcı olmama sebep oluyormuş. Tuhaf öyküler yazabilmemi, alışılmadık fikirler bulmamı sağlıyormuş. Böyle düşündükçe yaşadıklarıma üzülmek yerine bir şekilde kabullenmeyi ve sevmeyi öğrendim. Artık hikâyelerimden utanmıyorum, onları hayatımın renkleri olarak görüyorum.

Geçen akşam –tesadüfen– bir arkadaşım, yeni yapılan bir çalışmayı yolladı. Bu çalışmanın sonucuna göre, çocuklukta trav-

ması olan insanların yetişkinlikte empati yeteneği daha yüksek oluyormuş. Âdeta psişik güçleri varmış gibi, başka bir insanın hislerini daha o anlatmadan çok daha kolayca anlayabiliyor ve travma yaşamayanlara göre çok daha kolay bağ kurabiliyorlarmış. Hiç travması olmayan, sarayda bir prenses ya da prens gibi yetiştirilen bir çocuksa büyüdüğünde başka bir insanın kusurunu anlamadığı için belki çok daha kolayca yargılayabiliyor, dedikodusunu yapabiliyor. Ama travması olan insan, başka bir insanın da defolu olmaya ve tuhaf davranmaya hakkı olduğunu bildiğinden, daha zor asıp kesiyor. Yani aslında belki de bu tuhaf travmatik hikâyelerimiz bizi daha iyi kalpli insanlar yapıyor. Siz de isterseniz bu hikâyemi yargılayabilir, "Delinin teki, zaten ailesinden belli," diyebilir, beni linç edebilirsiniz. Ama hepimizin ailesinde bazen anlatmaya utanacağımız derecede tuhaf şeyler yaşandığını kabul etmek, bu tuhaflıklarımız sayesinde başka insanların tuhaflıklarını anlayıp empati yapmak ve daha anlayışlı insanlara dönüştüğümüzü, gerçek bağlar kurabildiğimizi görmek de bir seçenek.

Baştaki soruma dönecek olursam; ailem normal değil, bu normal mi?

Evet. Her şeyin anormal olmasından daha normal bir şey bilmiyorum ben.

Kararlarım Sürekli Değişiyor. Ben Karaktersiz Bir Yavşak mıyım?

Orta Doğu, yiğidin harman olduğu yer. Erlik, erkeklik, yiğitlik çok önemli bu ataerkil topraklarda. Yiğitliğe bok sürdürmemek için bir söz verince can pahasına tutmak gerekiyor, aksi mertliğe yakışmıyor, "erkekliğe" sığmıyor. Tükürdüğünü yalamak diye bir deyim var bu ülkede. Peki o zaman bu şu mu demek: Bir şey hakkında bir açıklama yaptıysak, "Benim bu konu hakkındaki kesin düşüncem budur," dediysek, çok mert ve yiğit olduğumuz için ölene dek o şekilde mi düşüneceğiz? Sözümüzden hiç dönemeyecek miyiz? Mesela bana çocukken en çok kimi seviyorsun diye sorduklarında hep babam derdim. Bu durumda ben sözümün eri olduğumu ispat etmek için babam bana nasıl davranırsa davransın, hayatımın geri kalanı boyunca en çok onu mu sevmek zorundayım? Bana sorarsanız böyle bir şey yok. Aksine, çocukken sahip olduğum bir düşüncenin yetişkinlik hayatımda hiç değişmemiş olması hayli saçma olur, ne kadar sözünün eri bir yiğit olduğumdan ziyade, meseleler üzerine hiç düşünmediğim için zihinsel anlamda gelişmemiş bir ahmak olduğumu gösterirdi. İnsan düşünebilen bir canlı ve bir konu üzerine düşündükçe yeni açılımlar da beraberinde geliyor. Dolayısıyla da düşünceler yıllar içinde elbette ki değişiyor, olgunlaşıyor. Ve insan bazen düşüne düşüne, daha önce aldığı bir kararın ne kadar yanlış olduğunu fark edebiliyor.

Bundan yıllar önce, çene cerrahisinde doktora yaptığım yıllarda Cihangir'de bir evde yaşıyordum. Gündüzleri hasta

bakmaktan çok sıkıldığım için akşamları yaşama isteğiyle dolar ve eve muhakkak birilerini çağırırdım. Birlikte yer, içer, güler, eğlenirdik. İşte o yıllarda, soğuk bir kış gününün gecesinde, doktoradan tanıdığım hekim bir arkadaşım evime geldi. Yanında da seveceğimi düşündüğü bir arkadaşını getirmiş. Gerçekten de sevdim kızı, hâliyle de muhabbet sardı, artık uykumuz geldiğinde saat iki, hatta belki de üç olmuştu. Hâl böyle olunca ben de bu saatte taksi arayıp evinize dönmeyin, bende kalın dedim, akıllarına yattı. Ev zaten bir oda bir salon, onlar için salondaki iki kanepeye birer yatak yaptım, ben de kendi yatak odama geçip yattım. Tam kafamı yastığa gömüp uykuya dalacakken bir tıkırtı gelmeye başladı içeriden. Bir süre kesilir ümidiyle bekledim ama yok, asla susmuyor içerideki ses. Arkadaşımı biliyorum, kafayı koydu mu kütük gibi uyur sabaha kadar. Demek ki dedim, bu yanında getirdiği kızı uyku tutmadı, kız da kalktı evin içinde dolaşıyor. İnsan ilk kez misafir geldiği bir evde bu kadar tıkır tıkır ne yapabilir diye yatakta döne döne düşünürken, nihayet bir şekilde uyuyakalmışım. Birkaç saat sonra gözüme giren güneşle uykumu tam alamadan uyandığımda kıza küçük bir laf sokmayı planlayarak salona girdim ama çoktan çıkıp gitmişlerdi. Hastaneye gidip ameliyatlara başlamadan önce uykusuzluktan kaynaklanan enerji düşüklüğümü bir şeyler yiyerek toparlamaya çalışayım diye mutfağa girdim. Hızlıca tost ve kahve yapmak için dolapları açıp kapatırken bir şey dikkatimi çekti. Önceki gün bir kahveciden, yarım kiloya yakın, çikolata kaplı portakal kabuğu drajesi almış, mutfakta büyükçe bir seramik kâsenin içine doldurup tezgâha koymuştum. Ortaya ikramlık çikolata koymayı çok severim, bana bir bolluk, bereket hissi verir. Yatılı okulda yemekhanede yemek verilen saatler dışında yemeğe, özellikle de çikolata gibi abur cuburlara hiç erişimim olmadan büyüdüğüm için herhâlde. Neyse, seramik tabak bomboş, çikolatalı drajeler yok. Bunu görünce yapbozun parçaları birden yerine oturdu. Bu kız gece boyunca kalkıp kalkıp drajeleri yemiş olmalıydı, tıkır tıkır gelen sesler drajelerin seramik tabağın içindeki tıngırdamasının sesiydi. Evet, kimi insanlar gece uyku tutmayınca mutfağa dadanır, ama söz konusu bu insanların size bu alışkanlıkları hakkında ipucu

veren bir göbekleri ya da popoları da vardır. Bu kızsa incecik bir sopa gibiydi; tam memleketine dönünce annesinin, "Sen yine aç bırakmışsın kendini oralarda," diyeceği tiplerdendi. Açıkçası, su içse yarayan bir insan olarak her gece yarım kilo çikolata yiyip dal gibi kalmasını çok kıskandım. Ama boşuna kıskanmışım çünkü çikolataları yiyen o kız değilmiş, o gece tıkırtıları da o yapmamış. O gece evimde, bizimle birlikte kaldığını bilmediğim bir misafirim daha varmış. Bir fare.

Mutfaktaki dolapların arasından hızlıca koşan farenin kuyruğunu ilk gördüğümde tansiyonum düştü. Bir seri katil gibi evimde saklanmış olan bu hayvan, belki de üzerinde silah gibi taşıdığı kuduz, tifo, tifüs gibi tehlikeli hastalıklarla gece uyurken kulaklarımı, burnumu, ayaklarımı kemirerek beni öldürmeye hazırlanıyordu. Canımı korumak için ondan hemen kurtulmalıydım ama ne yapmam gerektiği konusunda hiçbir fikrim yoktu. Ben zaten galiba yetişkinliğe dair sorumlulukları pek çözemedim. Aylarca oturup bir doktora tezi yazabilir, ileri seviye matematik sorularını hiç takılmadan birkaç dakikada çözebilirim ama yeni bir eve taşındığımda hangi devlet dairesine gidip suyu nasıl açtıracağıma ya da evime fare girdiğinde ne yapacağıma dair hiçbir fikrim yoktur. O yüzden bu tip problemlerle karşılaştığımda genelde insanlara danışırım. Fareyi fark ettiğim gecenin ertesi günü de öyle yaptım. Çalıştığım hastanede bir hastayı ameliyat ederken, aynı odada yanımda durarak beni asiste eden hemşire kızlara durumu anlattım. Fare kelimesinin ağzımdan çıkmasıyla beni susturarak, "Bunu," dediler, "sakın kimse duymasın. Fareli kız diye adın çıkar vallahi. Hemen çöz bu olayı, yoksa tüm evi fare basar birkaç güne." Ben de sesimi kısarak, "Nasıl çözeceğim?" diye sordum. "Fare zehri al, evin her yerine koy, fare onu kısa zamanda yer, ölür," dediler. Kurtuluş Savaşı'nda ülkemizi işgal eden korkunç düşmanları topraklarımızdan defettiğimiz gibi, evimi dört bir yanından işgal eden farelerden temizlediğimi hayal ederek akşamı zor ettim. Son ameliyattan çıktığım gibi koşarak bir eczaneye gittim ve en kuvvetlisinden, işi tek seferde bitiren cinsten bir fare zehri aldım. Ellerime lateks eldivenler takıp fare kutusundan çıkardığım zehirleri evin muhtelif köşelerine yerleştirdim.

Operasyon bitince salondaki koltuğa oturdum, yemek yiyerek şahsi Kurtuluş Savaşımın zaferini beklemeye başladım. Beklerken düşündükçe fare zehrinin nasıl çalıştığını merak ettim ve bilgisayarımı açıp hızlı bir araştırma yaptım. İnternette yazılanlara göre zehrin içinde bulunan antikoagülanlar, kanın pıhtılaşmasına engel oluyormuş. Kandaki pıhtılaşma durduğu için hayvan iç kanama geçiriyor ve iç organlarının patlamasıyla ölüyormuş. Dolayısıyla insanlar da fare zehri içtiklerinde ya da kazayla yuttuklarında aynı şekilde hayatlarını kaybediyorlarmış. Bunu okumamla içimi bir korku sardı; ya ellerimle eve yerleştirdiğim fare zehrini yemek yerken parmaklarımla ağzıma götürdüysem ve kanıma karıştıysa, ne yapacaktım? Evet ellerime lateks eldiven takmıştım ama kim bunun yüzde yüz koruyucu olduğunu söyleyebilirdi ki? Her gün yüzlerce kadın prezervatife rağmen hamile kalmıyor muydu? Panikle evden fırlayıp Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne koştum. Kapıdan içeri girdiğim gibi kendimi girişteki bankoya attım. "Beyefendi ben fare zehrine dokundum, öleceğim! Acil bir müdahale ile kanımın temizlenmesi gerekiyor!" diye ağladım bankonun arkasındaki adama. Adam gözlerini önündeki bilgisayar ekranından ayırmaya dahi tenezzül etmeden, son derece bıkkın bir tonla, "Hanımefendi, makineden numara alın, sıraya girin. Herkes bekliyor," dedi. "Beyefendi siz anlamadınız galiba. Ben biraz önce fare zehrine dokundum, şu an hızla kanıma karışıyor. O sıra bana gelene kadar iç organlarım patlayarak vefat ederim hastanenin orta yerinde," diye isyan ettim. Adam sıraya girmem ve kuyrukta beklemem gerektiği konusunda ısrar edince ben de acildeki görevli hekimlerin yanına gidip hekim olduğumu söyledim ve durumu anlatarak kendimi testin yapılacağı odaya sokmayı başardım. Ölüm için geri sayımda olduğum bu kritik dakikalarda test yapıp sonucunu beklemek bana akıl dışı geliyordu, hiç zaman kaybetmeden zehirlenme durumunda uygulanan tedaviyi direkt olarak almam gerektiğine inanıyordum. Daha 25 yaşımda, bir devlet hastanesinin bürokrasisi yüzünden ölmek istemiyordum ama acildeki sağlık görevlilerini direkt tedaviye ikna edemedim. Testi yaptılar ve ben de bana saatlermiş gibi gelen bir süre boyunca sonucunu bekledim. Sonunda biri ismimi

bağırdı, sonucu öğrenmek için kalbim ağzımda yanına gittim. Test temizdi. Kanımda fare zehri falan yoktu. Az önce yarattığım panik için mahcup bir şekilde özür dileyerek hastaneden çıktım. Gökyüzüne bakıp derin bir nefes aldım. Daha yaşanacak günler vardı önümde, ölmeyecektim. Kanımda zehir falan yoktu, iç organlarım patlarken solunum güçlüğü çekerek can vermeyecektim. Ölümün her türlüsü korkutucudur ama acı çekerek ölmeyi hangi canlı hak eder ki? Birden dank etti. Ben ne yapmıştım? Hiçbir suçu olmayan bir canlıya tuzak kurup onu ölüme mahkûm etmiştim. Neden? Evden hastaneye nefes nefese koşarak geldiğim yolu yine nefes nefese koşarak geri döndüm. Apartmanın dört katını koşarak çıktım ve eve girdiğim gibi mutfak dolabını açtım. Zehri koyduğum tabak olduğu gibi duruyordu, fare daha yememişti. Tabağı ortadan kaldırıp içindeki zehri poşetleyip çöpe attım. Bunu yaparken lateks eldiven takmayı unuttuğumu fark ettim ama bu sefer pek de umurumda olmadı, ellerimi lavaboda yıkayıp yeniden koltuğa oturdum. Tabii ki hayvanı zehirlenerek ölmekten kurtardığım ve hâlâ hayatta olduğu için mutluydum ama sonuçta evin içinde gezinen bir fareyle birlikte yaşamak da istemiyordum. Tekrar internete girdim ve araştırmaya başladım: "Fareyi öldürmeden evimden nasıl uzaklaştırabilirim?" İnternette bugüne kadar herhangi bir şey araştırmış olan insanlar bilecektir ki, estetik ameliyatlardan beyaz eşyaların yedek parçalarına kadar aklınıza gelebilecek her konu hakkında sayfa sayfa tartışmaların sürdüğü forumlar var. Kafayı belli bir konuya takmış olan bu insanlar hayatlarında başka hiçbir şey yaşanmıyormuş gibi buralarda birbirlerine cevap yaza yaza sabahlara kadar tartışıyorlar. Ben de farelerle ilgili forumlara düştüm, çünkü o fare için bir düzenek kurup onu bir şekilde öldürmeden yakalamayı aklıma koymuştum. O yüzden fareler ne yer, ne içer, neyi sever, neyden korkar, nasıl uyur, nasıl yaşar, hepsini öğrenmeliydim. Okudukça okudum, yepyeni bilgiler edindim. Mesela fareler karanlıkta güvende hissediyor, gündüz vakti kesinlikle ortalıkta dolaşmıyorlarmış. Demek ki bu fareyi yakalayacaksam bu iş gece vakti, karanlıkta olacaktı. Bunu öğrenmemle birlikte evde geceleri ışıklar kapalı oturmaya başladım, hatta karanlıkta yaşamaya öyle alış-

tım ki kısmi bir gece görüşü bile geliştirdim. Zifiri karanlıkta görmek istediğim yere değil de daha yukarısına baktığımda baktığım yerin aşağısındaki alanı görebildiğimi keşfettim. Her akşam açık mutfağa komşu salondaki koltuğa yerleşip gözlerimi mutfağın tavanına dikerek zemini izlemeye başladım. Gördüm ki forumlarda söylenenler doğru. Hakikaten de gündüzleri evde olduğuna dair hiçbir kanıt bulamadığım o fare, gece oldu mu yavaşça saklandığı yerden ortaya çıkıyor, işe geç kalmış bir beyaz yakalı gibi koşar adımlarla mutfağın içinde yürümeye başlıyor. Fareyi gece karanlıkta yakalayacağım kesindi ama bir soru daha vardı, nasıl yakalayacaktım? Araştırdıkça yeni bir şey daha öğrendim, fareler güvende hissetmek için duvar diplerine yaslanarak gitmeyi ve dar boruların içinden ilerlemeyi seviyorlarmış. Ayrıca bir yerlere tırmanmaya bayılıyorlarmış. Bir de fıstık ezmesi, fındık ezmesi gibi tatlılara –tıpkı benim gibi– asla hayır diyemiyorlarmış. Günlerce bu bilgileri topladım ve sonunda bir mühendis gibi kalemimi kâğıdımı alıp masamın başına oturdum ve saklanma becerileriyle beni sürekli alt eden misafirimi zekâmla alt edecek bir düzenek planlamaya koyuldum.

Düzenek kesinlikle farenin zaten yürüme yolu olarak tercih ettiği bir duvar dibine yerleştirilmeliydi. Fare bireyin her gece mutfakta köşede duran çamaşır makinesinin arkasından çıkış yaptığını gördüğüm için orada saklandığından emindim. O yüzden düzeneğimi makinenin hemen yanındaki duvarın önüne kurmaya başladım. Her zamanki gittiği yoldan yürürken aklının çelinip yolunu değiştirmesi için düzenek, ona tırmanmak gibi eğlenceli bir alternatif sunan bir rampa ile başlayacaktı. Bunun için çalışma odamda duran ince, uzun, beyaz tahtamı kullanmaya karar verdim. Tahtayı bir ucu yerde, tam çamaşır makinesinin arkasındaki boşluğun önünde, diğer ucu da yukarıda, bir sandalyenin kenarına yaslı duracak şekilde yerleştirdim. Fare birey bu rampayı tırmanarak, yıllar önce çok severek aldığım, pembe pleksi sandalyemin oturma kısmına ulaşacaktı. Artık zemine göre yukarıda olduğu bu kısma vardığında, onu aşağıda bekleyen kovaya düşürmeliydim. En karmaşık labirentlerde bile çıkışı bulabilen bu zeki canlının aptal gibi sandalyeden aşağı

atlamasını bekleyemezdim. O yüzden onu asla hayır diyemeyeceği kadar baştan çıkararak sandalyenin kenarına kadar gelip aşağı düşmesini sağlayacak bir rota daha eklemeliydim. Dar bir boru gördüğünde ne pahasına olursa olsun içine girmeden edemeyeceğini biliyordum. Bunun için bir kâğıt havlunun içindeki karton ruloyu aldım ve iç kenarına bir kaşık fıstık ezmesi sürdüm. Bu ruloyu da alıp tam orta noktası sandalyenin kenarında olacak şekilde sakızla sandalyeye yapıştırdım. Yani rulonun yarısı sandalyenin üzerine otururken, ucunda fıstık ezmesi olan yarısı da sandalyenin kenarından bir tramplen gibi sarkarak havada duruyordu. İçindeki fıstık ezmesini yemek için kâğıt havlu rulosunun içine girdiğinde, sadece sakızla tutturulmuş olan rulo ağırlığını taşıyamayarak yapıştığı yerden kopacak ve aşağıda kendisini bekleyen son basamağın içine düşecekti. Onu yakalamamı sağlayacak bu final kısım için üstü açık ama kenarları yüksek bir obje seçmeliydim. Temizlik kovası bunun için biçilmiş bir kaftandı. Ama kovanın iç yüzeyinden yukarı tırmanarak kaçması muhtemeldi, o yüzden kovanın iç kenarlarına kayganlaştırmak için zeytinyağı, düştüğünde poposunun kovaya yapışması için de biraz tutkal sürdüm. Düzenek bittiğinde, Selimiye Camii'ni yeni bitirmiş Mimar Sinan gibi geriye çekildim ve ustalık eserime gururla baktım. Gerçekten kusursuzdu. Fare birey makinenin arkasından çıkacak, duvar boyunca ilerlerken yazı tahtasından yapılma rampa ile karşılaşacak, Titanic'e binen yolcular gibi hevesle tık tık tık yukarı çıkacak ve sandalyeye ulaşacak; fıstık ezmesini görünce koşarak rulonun içine dalacak ve vücudunun ağırlığıyla kaydırak gibi aşağı sarkan rulonun içinden kayarak kovanın içine popo üstü düşüp tutkala yapışacak, ben de kovayı sapından tutup kaldırdığım gibi dışarı çıkacak ve apartmanın önündeki küçük bahçede onu doğal habitatına geri salacaktım. Her zamanki gibi ışıkları kapattım, koltuğa yerleştim ve mutlu sonu beklemeye başladım. Ev karanlığa gömüldükten sadece birkaç dakika sonra artık aşina olduğum tıkırtılar gelmeye başladı ve hemen ardından fare bireyin çamaşır makinesinin yanından çıkış yapan küçük bedenini gördüm. Heyecanla çarpan kalbimin ritmiyle uyum sağlar gibi kısa bacaklarını seri şekilde

hareket ettirerek rampayı çıktı. Sandalyeye ulaştı. Ardından tam beklediğim gibi rulonun içine girdi ve tak diye bir ses geldi. Belli ki işlem tamamdı. Yerimden fırlayıp ışığı açarak düzeneğin yanına koştum. Kovanın içinden bana korku dolu siyah boncuk gözleriyle bakıyordu, küçücük bir fındık faresi. Sanki beni anlayabilirmiş gibi, "Korkma," dedim, "hiçbir şey olmayacak." Yatak odama gidip dışarı çıkmak için üstümü değiştirdim ve fare bireyi almak için mutfağa gittim. Geldiğimde gördüğüm şeyi başta anlayamadım. İncecik, misinadan örülmüş bir balık ağına dolanmış gibiydi ve çırpınarak içinden çıkmaya çalışıyordu. Üzerindeki bu garip ağın nereden gelmiş olabileceğini çözmeye çalışırken durumu anladım. Ben yatak odasındayken o panikle kaçmak için debelenmiş, kendisini kovaya esir eden yapıştırıcıdan kurtulmak için dört ayağıyla eşelemişti. O eşeledikçe daha kurumamış olan yapıştırıcı incecik bir ipe dönüşerek uzamış, her yerine dolanmış, panikle hızlı ve derin nefesler aldıkça burun deliklerinden içeri doğru girmiş, ciğerlerine kadar inmişti. Astım krizi geçiren biri gibi inlercesine nefes alıyor ve hareketleri gitgide yavaşlıyordu. Onu izlerken donakaldım. Acilen bir şey yapıp onu kurtarmalıydım ama ne yapacağıma dair hiçbir fikrim yoktu. Aklıma babam geldi, doktor olduğuna göre muhakkak onun bir fikri olurdu. Telefona sarıldım. Babam tüm hikâyeyi hızlıca anlatmamı dinledi ve yanı başımda acı çeken bu farenin solunum sistemine dolmuş yapıştırıcıyı nasıl temizleyeceğimi sorduğumda evimdeki şartlarda o fareyi kurtarmanın hiçbir yolu olmadığını, farenin ciğerlerine dolan yapıştırıcı yüzünden nefessiz kalarak çok acı çektiğini ve bu şekilde ölmesinin çok uzun zaman alacağını söyledi. Bir canlının ölümle buluşmasına sık sık şahit olan doktorlar bu konuda çok soğukkanlılar. Babam fareyi bu şekilde acıya terk etmenin çok zalimce olduğunu, bu süreci sonlandırmam gerektiğini söyledi.

Böylece, ben o gece bir fareyi öldürdüm. Ayakkabılarımı giydim, gözlerimi kapattım, nefesimi tuttum ve sağ bacağımı kovanın içine sokup üstüne basarak küçücük bedenini ezdim. Tek hamlede can verdi. Kovayı sapından tutup dışarı çıktım, onu otların arasına bırakıp eve döndüm.

Ölüm her zaman sarsıcı ama katil siz olduğunda bambaşka vuruyormuş. Takip eden günlerde yemek yemeyi tamamen bırakıp içmeye başladım. Her gün hastane çıkışında perdeleri sımsıkı kapalı evime dönüp, mutfaktaki çamaşır makinesine bakan o koltukta sızana kadar kafayı çektim. Işıkları hiç açmadım.

Alkolden birbirine giren o karanlık günlerin birinde kombim bozuldu. Soğukta oturmaya razıydım ama soğuk duşa dayanamayınca eve bir kombi ustası çağırmak zorunda kaldım. Adam mutfaktaki kombiyle uğraşırken ben de konuşmak zorunda kalmamak için içerideki odamda duruyordum. Usta –tüm ustalar gibi– bir ara, "Abla bakar mısın?" diye seslendi olduğu yerden. İstemeye istemeye mutfağa gittim. Kombinin ön kapağını çıkarıp yere koymuştu. Kombinin neden bozulduğunu çözdüğünü söyledi ve açık kombinin içini gösterdi. Ön kapağı sökülmüş metal makinenin içinde, buruşmuş kâğıt havlu parçalarından yapılmış, kuş yuvasını andıran bir şey vardı. Yanında da çikolata kaplı portakal drajeleri. Fare bireyin evi. O kombinin içine bakarken ciğerlerime ip ip olmuş yapıştırıcı doldu sanki. Aldığım nefes içimi yaktı. Fare birey, soğuktan titrediği bir kış günü, bir yolunu bulup evime girip biraz gezip beni de gördükten sonra, "İşte! Sonunda kendime yaşayacak harika bir ev ve ev arkadaşı buldum!" demişti. Zaten tek odalı olan evimde yatak odası benim olduğu için o da kombinin içini kendisine oda yapmaya karar vermiş, kâğıt havlumdan parçalar koparıp koparıp oraya götürmüş, buruşturup buruşturup. kendisine yatak yapmıştı. Belli ki benim gibi yatakta tatlı yiyerek keyif yapmayı sevdiği için portakallı çikolata drajelerini de yatağının yanına taşımıştı.

Zaman her şeyin ilacı diyorlar ama geçen zamanın bu hikâyenin bende bıraktığı ize pek faydası olmadı. Konuyu hep bir şekilde o fareye getirip tanımadığım insanlara bile onu anlatır oldum. İçtiğim gecelerin sonunda aynanın karşısında kendime bakarak ağladığım çok oldu, hâlâ da oluyor. Çünkü insanların düşüncesizliğine, kabalığına, bir biçerdöver gibi önlerine çıkan her şeyi parçalayarak ezip geçmelerine isyan ederken nasıl olmuştu da ben kendim bu denli özensiz ve hoyratça davranıp böyle bir faciaya neden olabilmiştim, inanamıyordum. *Ben de onlar gibi,*

sadece kendini düşünen kaba ve bencil bir ahmağın tekiyim diye düşünüyordum ve bu beni müthiş bir ümitsizliğe sürüklüyordu. Ama artık her şey için çok geçti.

Bazı şeyleri sonradan düşünmenin bir faydası olmuyor. Eskilerin dediği gibi, olanla ölene çare bulunmuyor. O yüzden bence siz Ortadoğu'yu da, sözünün eri olmayı da, bu mertlik, yiğitlik zırvalarını da boş verin. Aldığınız her kararı iki, gerekirse üç, hatta dört kez düşünün ve gerekiyorsa sözünüzden dönün, tükürdüğünüzü yalayın, kararınızı değiştirin. Gece kafayı yastığa koyduğunda insanı uyutmayan başkalarınınki değil kendi iç sesi oluyor. Varsın onlar karaktersiz bir yavşak olduğunuzu düşünsünler, sizin vicdanınız rahat olsun yeter.

Kendim Olursam İnsanlar Beni Sever mi?

Ben Karabük'te doğdum. Harita üzerindeki yerini sorsalar muhtemelen gösteremeyeceğiniz, ne tarih derslerinde anlatılacak bir kahramanlık hikâyesi ne coğrafya derslerine konu olacak bir doğası olan; nüfusu demir çelik fabrikasında çalışmak için orada toplaşan işçilerden ibaret, son derece özelliksiz, sıkıcı ve küçük bir şehir. 5 yaşıma bastığımda okuma yazmayı çözdüğüm için o vakitten sonra evde durmam vakit kaybı olarak görüldü ve elimden tuttukları gibi götürüp okula kaydettirdiler: Demirçelik Devlet İlkokulu (evet, gerçekten yaratıcı bir isim). Sınıfların yarısını köyden gelen çocukların oluşturduğu, tuvaletlerde tuvalet kâğıdının nadiren bulunduğu, nedense sürekli çamurlu olan bahçesinde mavisi birbirini tutmayan farklı farklı önlüklerinin üzerine beyaz yakalar takan çocukların koşuşturduğu bir devlet okulu. Teneffüslerde genelde bahçeye çıkar, ya kızlarla ip atlar ya da elime bir ağaç dalı alıp sık sık yağan yağmurlar yüzünden bahçeye doluşan solucanlarla oynardım. Çekingen olmamdan kaynaklanan asosyalliğim 90'lı yıllarda bir sorun olarak görülmeyip "uslu" olarak yorumlandığı ve genetik şansım olan zekâm sayesinde de pek çalışmadan her şeyde birinci olduğum için arkadaşlarımın da öğretmenlerimin de sevdiği bir çocuktum. Hayatımın belki de bulunduğum ortama adapte olmayı başardığım tek dönemi olan ilkokul eğitimim bitince, şehirdeki tek Anadolu lisesi olan Karabük Anadolu Lisesi'ne kaydımı yaptırdık (evet, yine şeytanın aklına gelmeyecek bir isim). Okul formam satın alındı, o senenin müfredatında olan kitaplar kırtasiyeden

toplandı. Ben her şeyim hazır hâlde, artık açılmasına bir hafta kalan okuluma başlamayı beklerken, bir pazar günü kahvaltı sofrasında babam, hastaneden benim bağırsak problemim olduğuna dair bir rapor aldığını söyledi. Annem, "İyi de neden?" diye sorduğunda, "Çünkü Deniz Robert Kolej'e gidecek," dedi.

Burada hikâyeyi biraz başa sarmam gerekecek. İlkokulun son senesinin bahar aylarında bir gün, annem Robert'te okuyan dayımın oğlundan övgüyle bahsederken, babam (muhtemelen başka bir erkeğin dünyaya getirdiği çocuğun onunkinden daha başarılı olması ihtimalini kabul edemeyip) anneme benim de Robert'i kazanabileceğimi söyledi. Annem de, "Yapma gözünü seveyim," der gibi gözlerini devirerek güldü. -di'li geçmiş zaman kullanıyorum, çünkü tüm bu konuşma, sürücü koltuğunda oturan babamla yan koltuktaki annem arasında cereyan ederken, ben de arka koltukta sessizce otururak onları dinliyordum. Annemle babam benim hakkımdaki konuşmalarını sanki bir zekâ engelim varmış da konuştuklarını anlamıyormuşum gibi acayip bir rahatlıkla, yanı başımda, seslerini kısmaya dahi gerek görmeden yaparlardı. 4 yaşımdayken okuma yazma öğrendiğimi keşfeden babam heyecanla beni anneme götürüp elime bir gazete tutuşturarak okutmuş, ben hiç takılmadan tüm gazeteyi tek nefeste okuyunca annem babama dönüp, "Bu metinleri önceden ezberlemiştir," demişti. Ben orada yokmuşum gibi. Ben de yıllar içinde cevaplarımı sesli vermek yerine aklımdan geçirmeye alıştığımdan olsa gerek, "Neden yalan söylediğimi düşünüyorsun anne?" demiştim içimden. İşte o zamanlar okuma yazma bildiğime inanmayan annem, bu kez de Robert Kolej denen okulu kazanabileceğime inanmadığı için, babam bunu kendi genetiğine ve zekâsına hakaret saymış, dolayısıyla dayımın oğlu gibi Robert'i kazanıp kazanamayacağımı görmek için özel okullar sınavına girmeme karar verilmişti. Benim eğitim hayatıma dair hiçbir amacı olmayan bu kararın annem açısından amacı, her zaman üstün zekâsıyla böbürlenip annemin zekâsını hor gören babama, kızının yüksek puanlı bir okulu kazanamayacağını, yani babamın da aman aman bir zekâya sahip olmadığını ispatlayarak havasını söndürmekti. Ama sınavın sonucunda ben Robert Kolej'i, babam da iddiayı

kazanmıştı. Bunun üzerine babam anneme birkaç hafta her fırsatta laf sokmuş ama sınava giren bana, her zamanki gibi kimse pek bir şey dememiş, doğru düzgün tebrik eden dahi olmamıştı. Annemle babamın arasındaki çekişme ateşini kaybedince olay da unutulup gitmişti. Ben Karabük Anadolu Lisesi'ne kaydolmuş ve taşrada hayat her zamanki sıkıcı akışına dönmüşken, okulların açılmasına bir hafta kala babam elinde bir raporla çıkmış, adı aylar önce unutulan Robert Kolej'de okuyacağımı söylüyordu.

Fizik okuyan herkesin bileceği gibi hiçbir hareket, onu etkileyen bir kuvvet olmadan gerçekleşmez. Babamın bu hareketi de sebepsiz değildi elbette. Bazen vücudunun sadece beynini taşımaya yaradığını düşündüğüm babam zamanında Robert'i kazanmış ve gitmek istemiş. Ama cimriliğiyle meşhur dedem, "Ben bir okula o kadar çok para veremem, devlet lisesinin canı mı çıktı?" diyerek göndermemiş. Babam da bakmış babasından hayır gelmeyecek, burs başvurusunda bulunmuş. Ama okul da, "Babanızın parası varken size burs veremeyiz, burs imkânımız maddi durumu yeterli olmayan öğrenciler için," diyerek reddetmiş. Yani babam fakir olsa okuyabilecek, zengin olsa okuyabilecekken, dünyanın en kötü kombinasyonu olan varlık içindeki cimri bir babanın başarılı oğlu olduğu için hakkıyla kazandığı Robert Kolej'de okuyamamış. Bu da hâliyle içinde ukde kalmış. İşte bu yüzden de o sabah benim –herhâlde kendisini temsilen– Robert'te okumama karar verip hastaneden rapor almış. Bilirsiniz, ağanın bokunun üstüne bok olmaz. Kahvaltıyı yarım bırakıp apar topar masadan kalktık, ailece evden çıkıp arabaya doluştuk ve tam gaz İstanbul'a gittik. O gece teyzemlerin evinde sabahı zor edip sabahın kötünde de Robert denen bu okulun kapısına kayıt için dayandık. Tüm yazımı altüst eden, aile gündemimize oturmayı başaran bu okulun önemli ve korkutucu olduğunu hayal ediyordum ama arabamız kampüsün içine giriş yaptığında gördüklerime hiçbir şey beni hazırlayamazdı. Boğaz sırtında yirmi altı hektarlık bir araziye yayılmış, ağaçların arasından yükselen heybetli tarihi binalardan oluşan bu okula benzeyen bir yer daha önce hiç görmemiştim. Cansız binalar bunu nasıl yapabilir bilmiyorum ama bir şekilde üzerimde iktidar kura-

bileceklerini hissettim. Aklımda bu düşüncelerle korku içinde annemle babamı gittikleri öğrenci işleri ofisine doğru takip ettim. Babamla ofisteki görevliler arasında oldukça hararetli bir tartışma dönüyordu. Ben aslında okulu asil listeden kazanmıştım ama babam geçmişiyle yüzleşip uğradığı haksızlığı benim üzerimden telafi etmeye karar verene kadar asil listedekiler çoktan okula kaydolmuş, hatta onlardan kalan yerlere de yedekler yerleşmiş ve kontenjan tamamen dolmuştu. "Mümkünatı yok artık bu okula girmenizin. Bir mucize olacak da, bu kaydolanlardan biri son anda kararını değiştirip böyle bir okuldan vazgeçip çıkacak da sizin kızınız girecek! Daha önce olmuş şey değil!" dediler. Bunun üzerine arabamıza binip gerisin geri Karabük'e, evimize döndük ve ben tabii ki çok rahatladım, çünkü evden ayrılma fikri çok korkutucu gelmişti. Neyse ki öyle bir şey olacak gibi durmuyordu, okul yönetimi o saatten sonra girmemin imkânsız olduğu konusunda kararlıydı. Ama babam geçmişin öcünü almak konusunda onlardan daha kararlıydı. Böylece hayatımı değiştirecek o büyük operasyona start verildi. Bizim İstanbul'daki akrabalar, kaydını sildirmeye gelen biri olursa kontenjanda açılacak olan o yeri anında kapmak için okulun idari ofisinin kapısında sabahtan akşama kadar nöbet tutmaya başladılar. Dayım gidiyor, teyzem geliyor, teyzem gidiyor, enişte geliyor. Yemek yemek, su içmek için bile ayrılmıyorlar o kapıdan. Derken, –çok garip bir şekilde– olmaz denen oldu. Öğrencilerden biri, artık ne olduysa da son dakikada kararını değiştirip Alman Lisesi'ne gitmeye karar verip kaydını geri çekmiş. Okulda bir kişilik yer açıldığının haberi âdeta uçarak geldi Karabük'e. Hemen valizler toplandı, İstanbul'a biletler alındı ve ben Lady Diana'nın öldüğü gece, annemle birlikte İstanbul'a giden gece otobüsüne bindim. Galler prensesinin o gün öldüğünü biliyorum çünkü oturduğu yerde sessiz sessiz ağlayan anneme iyi olup olmadığını sorduğumda Lady Diana için üzüldüğünü, bunun hiç beklenmedik, hiç hak edilmemiş bir son olduğuna dair bir şeyler söyledi. Mutsuz bir evliliğe hapsolmuş, suskunluğun asaletten geldiğini ispatlamaya çalışırcasına konuşmayan bu kadını kendisine benzettiğini hissediyordum. Saç modeli bile onunkinin aynısıydı. Camdan dışarı bakıp yabancı bir

ülkenin prensesi için gözyaşları dökerken asaletinden sustuğuna inandığım annemin yanında, "Allah'ım ben nereye gidiyorum? İstanbul'da tek başıma ne yapacağım?" diye düşünerek, kargoya verilmiş bir paket gibi İstanbul'a vardım. Dayımlarda kaldığımız birkaç günün ardından nihayet okulların açılma tarihi geldiğinde beni yatakhaneye yerleştirdiler ve gittiler.

Böylece 10 yaşımda –bir daha hiç dönmeyeceğimi henüz bilmediğim evimden ve ailemden– ayrılarak hiçbirini tanımadığım onlarca çocuk ve yetişkinle birlikte, yatakhane denen yerde yaşamaya başladım. Gündüzleri yeni tanıştığım arkadaşlarımla gülüp eğleniyor, geceleri ise o yüksek tavanlı taş binanın ışıkları tek tek kapatılıp ortalık sessizliğe gömülürken yatağıma girip yorganımı üzerime çekince, ağır bir korku ve terk edilmişlik duygusu çöküyordu üzerime. Artık geride kalan evimi düşünüyordum. Nedense annem babam değil de iki kardeşim geliyordu hep gözümün önüne. Benden iki yaş küçük olan Tuğba'nın ne yaptığını merak ediyor, daha 3 yaşında olan Burak'ın kahkahalarını özlüyordum. Ve nihayet uykuya daldığımda da hep aynı kâbusla ağlayarak uyanıyordum. Rüyamda küçük kardeşim Burak ölmüş, annemle babam da onu hemen unutup yeni bir çocuk yapmış oluyorlardı. Çocuk o kadar çirkin, o kadar korkunç geliyordu ki gözüme, Burak'ı unutup onu sevdiklerine inanamıyordum. Öfkeden gözüm dönerken elime bir silah geçiyor ve kaptığım gibi annemle babama doğrultup gözlerinin içine bakarak haykırıyordum: "Bunu ona nasıl yaparsınız?" (Gelecekten, psikanalize giden Deniz'den not: Belki de rüyadaki, ayrılığının arkasından hızla unutulan o çocuk aslında bendim ve bu kadar hızlı unutulduğum için annem ve babama duyduğum o müthiş öfkeyi gündüzleri bastırdığım için ancak geceleri rüyamda bu şekilde yaşayabiliyordum.)

Okuldaki arkadaşlarımın çoğu, gazetelerin magazin eklerinde sıkça haber olan, soyadları herkesçe bilinen köklü ailelerin, büyük holding sahiplerinin çocuklarıydı. Hepsi küçük yaşlarından itibaren hırsla yetiştirilmiş, en ünlü hocalardan aldıkları özel derslerle eğitim hayatlarının ilk gününden itibaren yarış atı gibi bu okulu kazanmak için hazırlanmışlardı. Bense bırakın özel

dersi, doğru düzgün dershane yüzü bile görmemiş, tesadüf eseri girdiğim bir sınav sonucunda ve babamın son anda verdiği bir kararla kendimi bir anda İstanbul'daki bu Amerikan okulunda bulmuştum. Taşradaki devlet okulunda lastik pabuç giyen köylü arkadaşlarımın yerini, dedesi Harvard mezunu olan yeni sınıf arkadaşlarım almıştı. Benim dedemse hayatı boyunca bakkallık yapmış, ilkokul mezunu bir adamdı. İkram dedem, canım dedem, 90'lı yaşlarında, artık çok sevdiği namazını kılmak için bile ayağa kalkamaz hâle geldiği için oturduğu yerden eski hikâyelerini anlatırdı, dikkatimizin dağıldığı yerde bastonuyla bizi omzumuzdan dürte dürte. En çok da ilkokulu nasıl birincilikle bitirdiğini anlatmayı severdi. Dedemin doğduğu köyde ilkokul olmadığından okumak için Kayseri'de başka bir köye gidip orada yaşayan bir ailenin yanına yerleşmiş. Onlara yük olmamak için elinden gelen ne iş varsa yapar, kışları her gün odun kırar, ağır yükleri sırtında taşırmış. İlkokulu okuması için onu başka bir köye yollayan ailesinin de, evini ona açan ailenin de yüzünü kara çıkarmamak için çok çalışmış, ilkokulu birincilikle bitirmiş. Kıvançla mezun olduğu o gün köyde bir düğün varmış, dedem de köydeki her çocuk gibi düğüne gitmiş. Düğünü olan aileyi tanıyor olacak ki muhtar da o gün oradaymış. Gel görelim ki, muhtar o gün dedemle aynı sınıftan mezun olan oğlu birinci olamadığı için biraz bozukmuş. "Bugün okullar kapandı, İkram diye bir çocuk birinci olmuş, kimdir bu İkram görelim bakalım," demiş. Bunu duyanlar hemen kalkıp koşmuş, dedemi getirmişler muhtarın yanına. Muhtar, "Evet İkram, acaba hakikaten talebe misin yoksa adın mı talebe?" demiş ve hemen en zorundan bir matematik sorusu patlatmış. Ama dedem anında yapıştırmış cevabı. Zaten tadı kaçık olan muhtarın suratı bu hızlı cevapla beş karış düşmüş, tüm gece rakı içmiş öfkesinden. Dedem tam burada bir kahkaha patlatır, muhtarın kendisini nasıl istemeye istemeye tebrik etmek zorunda kaldığını anlatırdı. Ben de dedem amma başarılı adammış derdim. Şimdiki sınıf arkadaşlarımsa dedelerinin Harvard'ı bitirmesinden, holding kurmasından, ünlü bir profesör olduğundan bahsediyorlardı, sanki bu dünyanın en doğal şeyiymiş gibi. Rekabet sadece dedeler arasında değildi tabii ki. Tüm öğrenciler

birbirinin giyinişinden saçına, tipinden İngilizce aksanına her alanda açığını arıyor, bulduğu anda dalga geçmeye başlıyor, elindeki silahın tüm şarjörünü kahkahalar atarak karşısındakinin üstüne boşaltıyordu. Ben bu oyunun o kadar dışında olduğumu hissediyor ve o kadar korkuyordum ki, derslerde kendime hâkim olamayarak çaresizlik içinde ağlıyor, bir süre sonra da öğretmenin dikkatini çekerek revire yollanıyordum. Her gün, istisnasız her derste ağladığım için de bir süre sonra baktılar bu iş olacak gibi değil, bana uzun süreli raporlar yazmaya başlayıp revir yerine Dean Office denen bir ofise, öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenen bir hocanın yanına yollamaya başladılar. Karşımda oturan, boynu Hıncal Uluç gibi ipek fularlı kadın bana bu okulun benim için ne kadar büyük bir şans olduğundan, ne kadar iyi bir eğitim alacağımdan, çok önemli dersleri kaçırdığımdan falan bahsederek beni sınıfa dönmeye ikna etmeye çalışıyordu ama eğitim zerre kadar umurumda değildi ki. Kadının karşısındaki koltukta, 1.30 bile etmeyen boyumla, yere değmediği için havada kalan ayaklarımla ağlıyor, "Ben burada okumak değil, sadece eve gitmek istiyorum. Siz izin vermezseniz kaçarak giderim. Gece yatakhanede herkesin çarşaflarını uç uca bağlar, pencereden sarkıtarak inerim. Ne olur izin verin, Karabük'e, annemlerin yanına döneyim," diye yalvarıyordum. Ama onlar beni geri yollamaya ikna olmadılar, ben de çarşafları uç uca bağlayıp dördüncü kattan kendimi sarkıtarak falan kaçamadım tabii ki. Hâliyle evime dönemedim ve 5 metre yüksekliğindeki tavanlarıyla içime korku salan o yatakhaneden başka gidecek yerim olmadığını nihayet kabullendim. Her gece evde ailemin ne yaptığını hayal ederek, bensiz devam eden hayatlarını düşünüp sessizce ağlayarak uykuya dalıyordum.

O gecelerden birinde, sabaha doğru kaloriferler kapatıldığı için buz kesen odada yorganın altında büzüşmüş bir hâlde uyandığımda hava hâlâ karanlıktı. Diğer yataklardaki arkadaşlarım mışıl mışıl uyuyordu, belli ki daha sabah olmamıştı. Neden başucumdaki alarmlı saatim çalmadan uyandığımı anlamaya çalışırken vücudumu saran bir ılıklık hissettim. Ellerimle kendimi yokladım. Bacaklarım, popom, sırtım ve tüm yatağım sırılsıklamdı. Altıma kaçırmıştım. Kalbim korkuyla hızlandı. Hepsi birbirinden

hırslı, bir bina dolusu çocuğun arasındaydım. Eğer içlerinden biri uyanır ve içinde olduğum bu sahneye şahit olursa, olay hızla tüm okula yayılır ve herkes benle dalga geçerdi. Bunu kaldıramazdım, tek başımaydım ve hayatta kalmak zorundayım. Çok yavaş hareketlerle yorganın altından çıktım, ahşap ranza her gıcırdadığında arkadaşlarımdan birinin uyanması ihtimaline karşı donakalıp güvende olduğumdan emin olunca yeniden hareket ederek sırılsıklam olmuş çarşafı ve nevresim kılıfını sökmeyi başardım. Islak nevresimleri koltuğumun altına sıkıştırıp ranzanın merdivenlerinden inmeye başladım. attığım her adımda ranza hafifçe gıcırdıyor, ben de durup beklerken eğer uyanırlarsa söyleyeceğim yalanları hazırlıyordum. *"Su şişemi baş ucuma koymuştum, uyku sersemi elimle almaya çalışırken dökmüşüm, tüm yatak sırılsıklam olmuş."* Zor da olsa kimseyi uyandırmadan aşağı inmeyi başardım. O çarşafı bir poşetin içine tıkıştırıp dolabımın içine saklamam, ranzaya geri tırmanıp karanlıkta yatağa yeni çarşaf ve yorganıma da yeni bir kılıf geçirmem bir saate yakın sürdü. Bittiğinde müthiş bir rahatlama yaşayarak derin bir nefis aldım. Korkunç bir badire atlatmış, çok karanlık bir sırrı kimsenin ruhu duymadan bu iki yüz yıllık okulun tarihine gömmeyi başarmıştım.

Ama ne yazık ki, bir sonraki gece yine sabaha karşı uyandığımda, kendimi bir kez daha aynı sahnenin içinde, sırılsıklam bir yatağın içinde yatar hâlde buldum. Bir sonraki gece ve daha sonraki gece de öyle. Artık haftanın her gecesi yatağımı ıslatıyordum. Karanlıkta sessizce çarşaf söküp takma işinde 10 yaşında bir çocuğa göre hayli hızlı ilerlemiştim ama pazartesi gecesi dolabıma tıkmaya başladığım çişli çarşafların ekşimiş kokusu hafta sonu evci çıkacağım cuma gününe kadar tüm dolabı sarıyor, dolabımın kapağını açtığım anda içinden geniz yakan bir beklemiş sidik kokusu insanın yüzüne tokat gibi çarpıyordu. Yatakhanede o zamanlar öğrencilerin kullanabileceği bir çamaşır makinesi falan da olmadığı için dolabımı morg gibi kullanmaktan başka çarem yoktu. Dolaptan bir şey almam gerektiğinde kapağını açıp diğer kızlar gibi uzun uzun ne giyeceğimi düşünmeden elime ilk gelen kıyafetleri alıyor, kimse kokuyu almadan hemen kapağı geri kapatıyordum. Tüm haftayı böyle diken üstünde geçirdikten

sonra nihayet cuma günü gelince teyzemin evine gidiyordum. Tabii ki bu utanç dolu sırrımı teyzemle paylaşmam söz konusu dahi olamazdı. Zaten anne babasının başından attığı bir çocuğun yeni hayatında böyle hâllere düştüğünü görüp acımasını istemiyordum, o yüzden evindeki çamaşır makinesinin nasıl çalıştığını hızla çözdüm. Her cuma saat 4'te okul servisi beni Altunizade'deki o eve bıraktığında, teyzem eniştem ve kuzenimle birlikte eve gelmeden önce ben banyoda aceleyle çarşaflarımı yıkıyor ve makineden çıktıkları gibi evin içinde hoplayarak kapı üstlerine serip saç kurutma makinesiyle kurutuyordum. Ne yaptım, ne ettim, her gece altıma işeyip yatakhanede o dönem kullandığım yatak dahil hiçbir yerde iz bırakmadan, usta bir seri katil gibi iki farklı hayat sürerek hazırlık senesini bitirmeyi başardım. Yaza doğru arkadaşlarıma ve okula biraz daha alıştım, sanıyorum bu sebeple altımı ıslattığım gecelerin de sayısı azaldı. Yaz gelip de okul kapandığında, *belki de artık her şey rayına giriyordur* diye düşünerek valizimle Karabük'e döndüm. Bir seneye yakın bir ayrılıktan sonra eve dönmüştüm, herkes beni coşkuyla karşılayacak diye bekliyordum ama evde garip bir sessizlik vardı. Bir süre salonda oturdum ama kimse benimle ilgilenmiyordu. Nihayet küçük kız kardeşim yanıma gelip kafasıyla onu takip etmemi işaret ederek beni odamıza götürdü. "Deniz Abla," dedi, "Sana bir şey söyleyeceğim. Annemle babam galiba boşanacaklar." O anda sanki camdan yapılmış olan evimize bir çivi dayayıp çekiçle vurdular ve tuzla buz oldu evimiz. Bir sene boyunca içimdeki özlemi ve yalnızlığı bir gün yeniden eve geri dönme hayaliyle dindirmeye çalıştıktan sonra eve vardığımı sanmıştım ama artık ev diye bir yer yoktu. O yaz hep bir köşede saklanarak annemle babamın kavgalarını, daha doğrusu babamın anneme bağırmasını dinledik. Ve yazın sonunda annem ayrılma kararı aldı. Tek geldiğim o evden, bu sefer peşimde annem ve kardeşlerimle çıktım, İstanbul'a geri dönmek üzere. Babam Karabük'te kaldı.

O sene okullar açıldığında, diğer çocuklardan saklamaya çalıştığım eksikliklerimin arasına bir yenisi daha eklendi: Ev. Artık beni koruyacak, dönebileceğim bir ev yoktu. Babası eksik olan evimizdeki anne de antidepresanları şeker gibi yutuyor, işten eve

geldiğinde bizle konuşmadan yatağına yatıp duvarları izliyor, kardeşlerime ve bana tek kelime etmiyor, sadece teyzemle telefonda saatlerce konuşarak ağlıyordu. Taşradan gelen o çocuğun arkasında duracak bir babası da yoktu artık, iyice kolay bir lokma olmuştu. Ve sonunda sanırım okulun sıkı eğitim programı, sabah 5'te uyanıp topladığım ıslak yataklar, boşanmanın sarsıntısı derken, bu kadarını kaldıramaz oldu vücudum. İşte trikotilomani hikâyem böyle başladı. Triko Yunancada iplik, saç demek; tilo çekmek, mani de manyaklık, yani "saç çekme manyaklığı."

Aslında ben ilkokuldayken de ara ara altıma kaçırırdım ama annem ve babam bu konu üzerine benimle konuşmak ve bir uzmana danışmak yerine yatağıma muşamba sererek duruma teknik bir çözüm getirmeyi yeterli bulmuşlardı. Aynı şekilde ilkokul ikinci sınıfta da (sanırım annemle babamın ilk boşanma denemesinin yarattığı stresle) kirpiklerimi kopardığım bir dönem olmuş ama bu durum da görmezden gelinmişti. 11 yaşımdayken, bu koparma isteği bu sefer sadece kirpiklerimi değil, kaşlarımı ve saçlarımı da benden alarak geri dönmüştü. Ve ben tıpkı altıma kaçırma sorunum gibi bunu da kimseye söylemeden kendim halletmeye çalışıyordum. Ama ders dinlerken, yemek yerken, hatta yatakta uyumaya çalışırken bile bir elim hep yüzümün etrafında dolanıyor; kaşlarım, kirpiklerim ve saçlarım arasında mekik dokuyordu. Elim ritmik hareketlerle çalışan bir makine gibi kirpiklerimi, kaşlarımı, saçlarımı tek tek çekerek koparıyor, ben de kıl kökünün yuvasından çıktığı o anda çok kısa süreli yoğun bir haz yaşıyor, kopmuş teli önce dudağıma değdirip ıslak kökünü hissediyor, sonra da içimi kaplayan suçluluk ve utanç duygusunu hazla unutmak için bir sonraki tele geçiyordum. Kısa bir süre içinde bu iş öyle bir raddeye geldi ki, her iki gözümün kirpik hattında parmak sığabilecek büyüklükte birer boşluk oluştu. Fark edilmeyecek gibi değildi, dolayısıyla kaçınılmaz olan oldu. Sınıf arkadaşlarımdan biri beni köşeye sıkıştırıp, "Deniz senin kirpiklerin neden eksik?" diye sordu. Hızlıca bir yalan uydurmaktan başka çarem yoktu. "Hafta sonu kardeşimin doğum gününü kutladık. (Çoğu doğum günümüz kutlanmazdı evde, belki buna dair bir fanteziyi de barındırıyor bu yalan.) Ben mumları ocak-

ta yakmak için ateşe eğilmiştim. Eğilince kirpiklerim tutuştu, yandı," dedim. "Ama öyle olsaydı kirpiklerinin tamamı ucundan yanardı, dibi dururdu. Senin kirpiklerinse ortadan eksilmiş," diye cevap verdi bana. Pislik! Ortada garip bir durum olduğunun ve bunu saklamaya çalıştığımın farkındaydı. Bilerek ve isteyerek üstüme geliyor, kıvranmamı izlemekten sadistçe bir zevk alıyordu. Çocuklar zaten acımasız olur derler ama Robert'teki, tüm Türkiye'yi geride bırakıp ülke birincisi olmak hedefiyle büyütülmüş o çocuklar açık yaradan taze kan kokusunu aldığı anda bir kaplan gibi yaklaşıp rakibini tek pençe hareketiyle öldürürdü.

Ben bu vahşi ormanda yaralarımı sarıp hayatta kalmaya çalıştıkça yaralarıma sürekli yenileri ekleniyordu. Ortaokul son sınıfa geldiğimde, babam eğer annem boşanma davasında kendisinin şartlarına razı olmazsa okul paramı ödemeyeceği haberini yolladı. Annem de, eğer kendisinden gelen bu tehdide boyun eğersek bunu gören babamın bizi tehdit ederek her istediğini yaptırmaya alışacağını, bu yüzden kendisinin boşanma davasındaki taleplerinden vazgeçemeyeceğini, ama benim okuduğum okuldan vazgeçmem gerektiğini söyledi. Böylece ben –elbette yine tüm arkadaşlarımdan saklayarak– İstanbul Erkek Lisesi ya da Galatasaray gibi bir okulu kazanıp parasız okumak için dershaneye yazıldım. Utanıyordum. Tüm arkadaşlarım ailesi tarafından el üstünde tutulurken babamın parası olduğu hâlde benden esirgemesi, beni kayıtsız sevmiyor oluşu ağrıma gidiyordu. Sadece kendisi öyle istediği için beni bu okula yazdırmıştı ve şimdi de yine kendisi öyle istediği için okuldan almakla tehdit ediyordu. Bir sene boyunca hafta içi okulda Shakespeare'i orijinal dilinde okuyabilmek için Ortaçağ İngilizcesi öğrenmeye kadar varan, pek de kolay sayılamayacak bir müfredatın derslerine çalışırken hafta sonları da herkesten gizlice dershaneye giderek lise yerleştirme sınavlarına çalıştım. Ama o yaz artık mahkemede her ne olduysa, babam beni okutmaya devam etme kararı alınca Robert'te okumaya devam edeceğim söylendi.

Ve yaşanan tüm diğer olaylarda olduğu gibi, bunun da acısı sonunda yine bedenimden çıktı. O yazdan sonra, 36 beden olan minyon vücudum bana birden çok şişman gelmeye başladı.

Popomu büyük, bacaklarımı fazla etli buluyor, moda dergilerinde fotoğraflarını göre göre hayranı olduğum Kate Moss gibi bir deri bir kemik olmak istiyordum. Liseye geçtiğim gibi çok ağır bir diyete başladım. Çoğu gün boğazıma bir kâse mercimek çorbasından başka bir şey girmediği için başım dönse de yeterince zayıf olmadığıma üzülüyor ama yememekte ısrar ediyordum. Lise boyunca kendimi fazla kilolu bulduğum için, insanların beni küçümsemesinden endişe ederek yazları denize hiç girmedim. (Şimdi o zaman çekilen fotoğraflarıma baktığımda neredeyse bir fotomodel kadar kusursuz bir vücudum olduğunu görerek hayret ediyorum.) Ağır diyetlerle 32 bedene kadar indim ama zayıfladıkça kendimi beğeneceğime bedenimden daha da utanır, hatta sadece bedenimden de değil, tüm varlığımdan utanıp kendimi herkesten saklamaya çalışır oldum. Benden başka herkesin var olmaya hakkı vardı da, koca evrende bir ben fazlalıktım sanki. Kendimden başka herkesi mutlu etmek için elimden geleni yapmaya çabaladım yıllarca.

Hikâyenin sonrasını zaten biliyorsunuz. Liseden sonra annemle babam mutlu olsun diye seçtiğim diş hekimliği mesleği yüzünden intiharı düşünecek hâle geldim. 26 yaşımda nihayet bir patlama yaşayarak herkese orta parmak çekip hayatımı tümden değiştirdim. Annem ve babamla iplerimi koparıp reklam yazarı olarak yeni bir sayfa açtım, hayatımı sıfırdan inşa ettim. Utançlarımı geride bıraktım ve zor da olsa kendime sahip çıkmayı, kendimle gurur duymayı öğrendim.

Ve kendi paramı kazanarak terapiye geri döndüm. Konu elbette döndü dolaştı, kendimde gördüğüm ve başkalarının da fark etmesinden ölümüne korktuğum, sevilmeme engel olacaklarına inandığım için gecemi gündüzümü cehenneme çeviren, bitmek bilmez kusurlarıma geldi. Ben kusurlarımı düzelteceğimizi sanıyordum ama konuştukça kusurlarım gözümde küçülmeye, bedenimle aramdaki savaş yavaş yavaş sona ermeye başladı. Barışıp onu sevdikçe, yıllardır varlığından utanıp reddettiğim vücudumun üzerinde hak ilan eder, "Burası bana ait" deyip tapu belgesini alır gibi her yerine dövmeler yaptırmaya başladım. Ve kendimle barıştıkça, Robert'teyken gözümde devasa birer

canavar olan o acımasız çocukları anlamaya başladım. Sadece başarılı olduklarında aferin alıp sevilen bu çocuklar, kendi âcizliklerinden ölesiye korkuyor ve bir başkasının âcizliğinde kendi yansımalarını görüp öfkeyle doluyorlardı. Bu yüzden güçsüzlüğe tahammülleri yoktu, çoğunun hâlâ da yok gördüğüm kadarıyla. Oysa ben güçlü olduğum için değil, olduğum gibi, âcizliklerimle, eksiklerimle sevilmek istiyorum. Sadece parladığımda benimle aynı kadrajda olmak isteyen insanlara hayatımda yer yok artık. Ama zaten mesele kendin olduğunda insanların seni sevip sevmeyeceği bile değil aslında. Kendin olamadığında, asıl sen kendini sevemiyorsun. Ruhun ait olduğu bedenin içinde mutsuz oldukça bedenin bir hapishaneye dönüşüyor. Hangi mahkûm hapishanesini sever ki? O yüzden içinde yaşadığınız yere alışıp sevmekten, orada rahat etmekten başka çareniz yok. Bunun için de kusur diye gördüğünüz şeylerin aslında size hikâye katan, diğerlerinden ayıran ve sizi biricik yapan özellikler olduğunu anlamalısınız. Kusursuz biri olsaydım insanlara anlatacak ne hikâyem olurdu ki? Ve unutmayın, saklamaya çalıştığınız bir şey varsa, tüm dikkatiniz o saklamaya çalıştığınız şeye odaklanır. Misafir gittiğiniz eve ayağınızda delikli çorapla gider ve bundan utanırsanız, misafirlik boyunca aklınızda olan tek şey parmaklarınızı kıvırıp o deliği saklamaya çalışmak olur. Ama eğer daha eve adım atarken, "Ya ben de bugün delikli çorap giymişim," diye açıkça söyleyip gülerseniz, herkes zaten bunu biliyor olduğu için endişe edecek bir şeyiniz kalmaz ve misafirliğin tadını çıkarırsınız. Üstelik delikli çorap giymenin aslında utanılacak bir şey değil, herkesin başına gelebilecek bir durum olduğunu diğer insanlara da fark ettirmiş olursunuz. O yüzden ne yapın edin, çoraplarınızdaki deliklerden utanmamayı öğrenmeye bakın ve kimseye, onları ilgilendirmeyen meseleleriniz üzerinden sizi yargılama hakkı vermeyin. Siz kendinizi severseniz, sizi sevmeyenlere yol verir, sizi olduğunuz gibi sevenlerle yolunuza devam eder, yırtık çoraplarınıza birlikte gülersiniz.

Yaşadıklarımı Aklım Almıyor. Delirecek miyim?

Bu bölümü hazırladığım sırada ülkece çok zor günlerden geçiyoruz, Suriye'den üst üste şehit haberleri geliyor. Şehit. Dürüst olacak olursam, bu "şehit" kelimesinin kullanılma şekli beni rahatsız ediyor çünkü herkes gibi bu dünyaya yaşamak için gelmiş olan bir insanın askere gitmesi sonucunda hayatını kaybetmesini romantize ettiğimizi hissediyorum. Oysa hiçbir insan genç yaşında gittiği bir savaşta ölmeyi planlayarak yaşamaz. O yüzden bu şehit haberlerini okudukça merak etmeye başladım, acaba bu insanlar kimdi, bu savaşa katılmadan önce nasıl bir hayatları vardı diye. Facebook'a girdim ve daha birkaç gün öncesine kadar hayatta olan bu gençlerin profillerini buldum. Hepsi, hepimiz gibi, belli bir açıdan poz verip fotoğrafta iyi çıkmaya çabalayan, altına yazdığı açıklamaların havalı olması için uğraşıp kafa yoran, son derece dünyevi dertleri olan insanlar. İçlerinden biri, çok değil daha bir ay önce bir tatil yöresinde mangal yaparken elinde birasıyla fotoğraf paylaşmış ve yüzünde hiç de öyle bir ay sonra gidip bir savaşta can vermeye hazır olduğunu belli eden bir ifade yok. Şartlar öyle gerektirdiği için askere gitmiş, iki devlet arasında kendisiyle hiç alakası olmayan birtakım gerginlikler yüzünden yaşanan bir saldırı sırasında o coğrafyada bulunması gerekmiş ve hayatını kaybetmiş. Bu insanların yaşamlarının aniden bittiğini düşündükçe ve geride bıraktıkları insanların yaşadığı akıl almaz acıyı gördükçe gitgide daha da kötü hissetmeye, sadece "şans" yüzünden onlar ölürken ben hayatta olduğum için vicdan azabı duymaya başladım. Buna psikolojide *"survivor's guilt"* yani

"hayatta kalanın suçluluğu" deniyor. İkinci Dünya Savaşı'nda toplama kamplarından sağ sıkan insanlarda çok sık görülmüş bir olgu. Aynı olayda diğer insanlar hayatını kaybederken siz hayatta kaldığınız için kendinizi suçlu hissetmeye başlıyorsunuz. Ailesinden birini genetik bir rahatsızlıktan dolayı kaybeden biri de benzer şekilde, "Bu piyango neden bana değil de ona vurdu?" diye kendini yiyip bitirebiliyor ya da kanseri atlatmayı başaran biri, atlatamayan diğer kanser hastalarını düşünerek, "Bunu neden ben değil de o hak etti?" diye vicdan azabı çekebiliyor. İşte bu hayatta kalma suçluluğu denen lanet olasıca şey benim içimde büyüdü büyüdü ve sonunda bir gün, bir arkadaşımla konuşurken ağzımdan şu cümleler çıktı: "Bu yaşananları aklım almıyor. Delireceğim galiba."

Hayat –hepimizin ne yazık ki tecrübeyle bildiği gibi– her zaman çok kolay olmuyor. Zaman zaman çok büyük acılar yaşıyoruz, sevdiğimiz birini işimizi ya da sağlığımızı aniden kaybedebiliyoruz. Böyle zamanlarda yaşadığımız gerçeklik kaldırabileceğimizden çok daha ağır olduğu için beynimiz algılamayı reddediyor ve acaba delirecek miyim diye endişe etmeye başlıyoruz. Delirmekten bahsedince aklıma hep Zeynep Değirmencioğlu, nam-ı diğer Ayşecik'in "Boş Beşik" filmi geliyor. Filmde hamile bir kadın olan Emine, kocası Ali askere gidince para kazanmak için bir evde yardımcı olarak işe başlıyor. O evde çalışırken de doğum yapıp kızı Ayşe'yi dünyaya getiriyor. Ama kaldığı evdeki şeytan karı koca Emine'ye bir tuzak kuruyor, onu kocası Ali'yi askerde ziyaret etmeye yollayıp bebeğini kaçırıyor ve dönünce de kızı Ayşe'nin öldüğünü söylüyorlar. Emine bebeğinin öldüğünü duyunca öyle büyük bir acı yaşıyor ki, kızının ölümünün gerçek olduğunu kabul edemiyor. Köyde feryat ederek koşarken bir dereye dalıp kocaman, siyah bir taş parçası çıkarıyor ve, "Ayşemm!" diyerek onu kucağında gezdirmeye başlıyor. Kısacası deliriyor. Bazı insanlar böyle şeylerin sadece filmlerde olduğunu zannediyor ama öyle değil, tüm senaryolar gerçek hikâyelerden esinleniyor. *Boş Beşik* filmindeki gibi, gerçek hayatta da insanlar yaşadıkları yüzünden delirebiliyorlar. Ben deliren birini tanıyorum. Üstelik bana hiç uzak biri de değil, halam.

Tanıdığım en temiz kalpli kadınlardan biri olan halam, halk arasındaki tabirle delirdi, tıp dünyasındaki tabirle ise bir şizofreni hastası. Eğer ailenizde bir şizofreni hastası yoksa ya da psikolojiyle yakından ilgilenmiyorsanız, bu konuda pek bilginiz olmayabilir. Bilmeyenler için şizofreniyi insanın gerçeklik algısını bozan bir hastalık olarak özetleyebilirim. Hastalığın ortaya çıkış sebebi tam olarak bilinmemekle birlikte, genetik olduğu düşünülüyor; yani ailenizde varsa sizde de ortaya çıkma ihtimali yüksek, ama belli bir genden kaynaklandığı da söylenemiyor. Mesela tıpatıp aynı DNA'ya sahip olan tek yumurta ikizleri üzerinde yapılan bir çalışmada, ikizlerden birinde şizofreni hastalığı ortaya çıkarken diğerinde çıkmayabildiği görülmüş. Hastalığın tek bir faktörden ziyade bazı faktörlerin kombinasyonu sonucunda ortaya çıktığına inanılıyor. Bunlar arasında biraz önce bahsettiğim gibi genetik faktörler, annenin söz konusu çocuğa hamileliği sırasında yaşadığı komplikasyonlar ve tabii ki her türlü hastalığın altından çıkan o lanet sebep var: Yoğun stres. İşini kaybetmek, evini kaybetmek, boşanmak, terk edilmek ya da tacize uğramak gibi ağır olaylar şizofreninin başlamasını tetikleyebiliyor. Çevremdeki psikiyatrların anlattığına göre hasta yakınlarının gelip, "Kızımız/oğlumuz çok büyük bir aşk acısı çekti, ondan sonra böyle oldu," diye anlattığı ve aşk acısından toparlayamadığını sandıkları evlatlarının şizofreni hastası olduğunu öğrendikleri çok oluyormuş. Yani şizofreni için "hastalık şu yüzden ortaya çıkar" gibi bir cümle kurmak pek mümkün değil, ama yoğun psikolojik baskının hastalığı tetiklediğini de inkâr edemeyiz.

Şimdi halama dönecek olursak, kendisi bayağı varlıklı bir ailenin kızı, Uşak'ta oturdukları apartman onlara ait. Ama babası olan dedemin –oğlu Robert Koleji'ni kazandığında parası olmasına rağmen yollamayan bir adamdan bahsediyoruz– sahip olduğu imkânları kullanarak hayatın keyfini doyasıya çıkardığını da söyleyemeyiz. Hani öğrenciyken kitaplarımızı defterlerimizi kaplamak için kaplama kâğıtları alırdık ya, dedem o kâğıtları bile lüks sayar, defterlerin kaplanmadan da aynı işi gördüğünü söyleyerek bu saçma icat için para savurmayı reddedermiş. Şu meşhur cinsellik uzmanı psikiyat Haydar Dümen de o zamanlar dedemin sahi-

bi olduğu apartmanda, dedemin ailesiyle yaşadığı dairenin üst katında kiracı olarak oturuyormuş. Haydar Bey'in tarihi geçmiş gazeteleri yığınlar hâlinde biriktirdiğini fark edince dört kardeş, yani babam, amcam ve iki halam Haydar Bey'e gidip eski gazetelerini istemeye, kitaplarını ve defterlerini o gazetelerle kaplamaya başlamış. Annesine ve babasına asla laf ettirmeyen babam bu anılarını övünerek anlatır, "İşte biz böyle yoklukta büyümemize rağmen bugünlere geldik," derdi, kaplama kâğıdı alacak durumu olmadığına inandığı babasının apartmanın sahibi olduğu detayını görmezden gelmeyi başararak. Babam tam bir *"survivor"* ruhuna sahiptir. Gerçeği görmek istediği şekilde eğip bükerek her daim kendisini iyi hissetmeyi başarır, egosunun hasar görmemesi için her türlü tartışmada kendisinin haklı olduğuna inanır, aynaya her baktığında kendisine övgüler yağdırır. Ama gelin görün ki büyük halam da onun tam zıddı bir yaradılıştadır. Tanıyabileceğiniz en nahif, en hassas, en kırılgan ruh olabilir. Bunları onu övmek için söylemiyorum, bilakis, keşke öyle olmasaydı. Biraz daha sert, daha umursamaz, daha öküz biri olsaydı belki bugün yaşamak dururken kendi zihninin hapishanesinde mahkûm, ölümünü bekliyor olmazdı. Kardeşi olan babam, bugün her anlamda ağır bir çöküşte olan Türkiye'nin gerçeğine gözlerini kapatıp ülkemizden dünya lideri olarak bahseden ve buna kendini de inandıran bazı kesimler gibi, içine doğduğu ailenin karanlığını insan üstü bir seviyede inkâr ederek hayata tutunmayı başarmış. Ama halamın hazin hikâyesi, hikâye anlatmayı aslında hiç sevmeyen ve her şeyi sır gibi saklamayı seçen ailemizde kulaktan kulağa dolaşırdı.

Halam liseye giden bir genç kızken bir gün, okuldan bir arkadaşını eve getiriyor ve arkadaşını eve getiren her genç kız gibi ona bir şeyler ikram etmek istiyor. Evde bulunan pötibör bisküvilerden bir tabağa dizip yanına da çay demliyor, iki kız birlikte bir koltuğa oturup kıkır kıkır muhabbet ediyorlar. Birkaç saat sonra, kendi aralarında konuşmaya dalmışken birden oturdukları odanın kapısı açılıyor. Kapıda dedem, elinde de çaydanlığın demliği. Çaydanlığın demliğinin kapağını açıp içini göstererek halama doğru yaklaşıyor ve, "Bu ne?" diyor. "İki kişi için bu kadar çay mı demlenir? Biz bu kadar çok para mı kazanıyoruz?" Halam korku

içinde dedeme bakarken, arkadaşı hemen çantasını, paltosunu kapıp, "Ben izninizle kalkayım, geç oldu," diyerek kaçarcasına evden gidiyor. Kız daha sonra muhtemelen yaşadıklarını okuldakilere anlattığı için bu hikâye okulda hızla yayılıyor, herkes halamdan uzak durmaya başlıyor ve halamın hiçbir arkadaşı bir daha eve gelmek istemiyor. Ve böylece –bana göre– halamı ileride bir şizofreni hastası yapıp insanlıktan uzak, tamamıyla izole bir yaşam sürmesine sebep olacak olaylar zincirinin ilki gerçekleşmiş oluyor.

Lise bitince sıra üniversiteye geliyor. Ailesindeki herkes gibi fazlaca zeki olan halam eczacılık istiyor, kazanıyor ve Ankara'da okumaya başlıyor. Bu arada eczacılık hakikaten zor bir bölüm, çok ağır ezberleri var. Okul böyle ağır olunca halam bir yaz –neredeyse tüm sınıf arkadaşlarıyla birlikte– bir dersten bütünlemeye kalıyor. Hâliyle sınavını vermek için Ankara'ya gitmesi gerek. Ama dedem, "Ben otobüs parası falan vermem, zamanında sınavı geçip verseydin," diyor. Sadece otobüs parası verilmediği için Ankara'ya gidemeyen halam böylece bütünlemeden kalıyor. Devam eden yıllarda dedem tarafından önüne bu minvalde çeşit çeşit engel konsa da halam bir şekilde eczacılık fakültesini bitirmeyi başarıyor. Ama okul bitip de yeniden Uşak'a, aile evine döndüğünde, muhtemelen öz babasından gördüğü bu muamele yüzünden gittikçe artan bir değersizlik hissi yaşayarak insanlardan uzaklaşmaya ve ailesi henüz hiçbir şeyin farkında olmasa da şizofreninin ilk belirtilerini vermeye başlıyor. Uşak'ta açtığı eczaneye gelen insanların halam hakkında etrafta anlattığı hikâyeler ailesinin kulağına geldikçe halamın bir eczaneyi çalıştıramayacak durumda olduğu anlaşılıyor. Doktora götürülüyor ve nihayet teşhis konuyor: Şizofreni. Bunun üzerine halamın önce eczanesi, sonra da kendisi eve kapatılıyor. O gün bugündür de kendisi hiç dışarı çıkmadan, Uşak'taki, genç kızlığının geçtiği o evde tek başına yaşıyor. Halamı düşününce gözümün önüne hep çizgi filmlerde gördüğünüz şu tepesinden duman tüten Kızılderili çadırları gelir. Büyürken onu pek görmedim çünkü gerçek dünyadan korkar, tek kişilik yatağında, yorganın altında bir kabartı olarak konuşmadan yaşardı ve hâlâ hayatta olduğu-

nun yegâne belirtisi günde üç paketten az içmediği sigarasının yorganın altından sızan dumanıydı. Ancak ve ancak çok önemli bir olay olduğunda o yorganın altından çıkmaya razı olurdu, ama çıktığında adım attığı dünya bizimki değildi. Zihninde, onu korkutan tüm öğelerden arındırılmış, yepyeni ve bambaşka bir dünya yaratmıştı. Mesela annemin Sabancı ailesinin kızı olduğuna inanır, onu ziyaret etmek için Uşak'a uğradığımızda yorganın altından çıkıp annemi gördüğünde çocuk gibi bir sevinçle, "Biz Sabancıların kızından gelin aldık!" diye bağırır ve Türk kahvesi yapmaya başlardı. Muhtemelen zamanında yaşadığı derin yoksulluk hissi yüzünden, yarattığı yeni gerçeklikte zengin bir aileyle bağ kurarak kendisini güvende hissedip rahatlatmaya çabalıyordu. Artık bu dünyanın hepimize sunduğu, var olan gerçekliği kabul etmiyor, kendi canını acıtmayacak şekilde yeniden düzenlediği, bambaşka bir gerçekliğe inanıyordu. Elindeki dizi senaryosunu keyfine göre düzelten bir yazar gibi, beğenmediği yerleri çıkarıp atıyor, yerine daha çok hoşuna gidecek şekilde bir şeyler yazıyordu. Timur'a da öyle yaptı. Timur benim diğer halamın oğlu. O halam da beyaz önlüklülerden, diş hekimliği okumuş ama bizim ailede (sanırım) âdetten olduğu üzere o da mesleğini yapmıyor. Kendisinin iki çocuğu vardı, bir kızı ve Timur adında bir oğlu. Çok acı bir olay sonucunda, Timur'u daha 17 yaşındayken, o sırada içinde olduğu okul servisine başka bir aracın çarpması sonucunda kaybettik. Yeğeninin bir trafik kazasında can vermesi halamın yeni tozpembe gerçekliğine uymayan olaylardandı ve doğal olarak bunu da reddetti. Her gün akşam üzeri saat 5'te duvarda asılı eski saate bakıp, "Timur da şimdi okuldan eve gelir, ben ona çay yapayım, bisküvi çıkarayım," diye kendi kendine konuşarak çay demlemeyi âdet edindi. Kendi yazıp kendi oynadığı tiyatrolarla yaşıyor, Uşak'taki o evin içinde kendisine kurduğu hayal dünyasının dışına adım atmaktan, gerçek hayatla yüzleşmekten o kadar korkuyordu ki biz halamı otuz sene boyunca o evden dışarı, daire kapısının önüne dahi çıkaramadık. Ama sonunda artık ne olduysa, bir gün bu durum babamın canına tak etti, "Yeter artık, geliyorsun!" diyerek gittiğimiz aile tatiline onu da götürmek istedi. Halam kesinlikle kabul etmeyince iş

inada bindi. Babam ve amcam halamı sırtlanıp evden çıkarmaya çalıştılar, halam da çığlıklar atarak, "İmdat! Komşular yetişin! Canımı alıyor bunlar!" diye bağırmaya başladı. Babamla amcam komşulardan utanıp halamı bırakacaklarına iyice galeyana geldiler. İki adam bir olup halamı ayaklarından tutarak kapıdan dışarı çekmeye çalışarak asıldıkça, halam da kollarıyla kapının pervazına tutunup var gücüyle karşı koydu ve sonunda kazanan o oldu. Babam pes etti, amcam ortaya okkalı bir küfür savurdu, halam da koşarak yatağına dönüp yorganının altına saklandı ve yıllarca bir daha oradan çıkmadı, zaten çıkarmaya çalışan da olmadı.

Bu olaydan çok seneler sonra, diş hekimliğini bırakma kararı alıp ne yapacağımı bilmediğim o karanlık dönemde, beş parasız ve depresyonun dibindeyken, çareyi babamın evine yerleşmekte buldum. Bilirsiniz, denize düşen yılana sarılır. O ara, artık nasıl olduysa babam halamı ikna edip İstanbul'a getirmeyi başarmıştı ve halam belki de 40 yıldır ilk kez Uşak'taki evinin dışında bir yerde kalıyordu. Elbette ki yine yatağında ve yorganın altında. Babamın evi bir ruh hastalıkları hastanesinin yatılı koğuşundan farksız hâldeydi. Salondaki yatağa dönüştürülmüş kanepede Alzheimer hastası babaannem yatıyor, içerideki odada iki tek kişilik yataktan birinde şizofren halam, diğerinde intiharın eşiğinden dönüp mesleğini bırakmış ve 26 yaşında baba parasına muhtaç kalmış olan ben. Ben yatakta yatıp tavanı izleyerek hayatımın geri kalanında ne halt yiyeceğimi düşünürken, halam da yanımdaki yorganın altında yarattığı kişisel mağarasında saklanmış, aralıksız bir şekilde sigara içiyordu. Onu o hâlde gördükçe (daha doğrusu göremedikçe) kendimi çok kötü hissetmeye başladım, bir punduna getirip dışarı çıkarmak için bin bir takla attım ve sonunda birlikte yürüyüş yapmaya ikna ettim.

Biz halamla yürüyüşlere başladık ama şöyle bir sorunumuz vardı. Diyelim o gün kaldırımdan gidiyoruz ve bir çöp konteynerinin yanından geçiyoruz. Halam eğilip kulağıma diyor ki, "Bunun içinde bomba olabilir, diğer tarafa geçelim." "Tamam," diyorum, karşı kaldırıma geçiyoruz. Bu sefer de bir marketin önüne gelince, "Bu markette bilmem kimin ajanları olabilir, haberini aldım, diğer tarafa geçelim," diyor. İki sıradan vatandaş

olarak hava alma hayaliyle başladığım bu yürüyüşler, her defasında bir o tarafa bir bu tarafa zikzaklar çize çize, bombalardan ve ajanlardan kaçtığımız, boş sokaklarda delicesine koşturduğumuz, dışarıdan bakanların bizim haricimizdeki oyuncuları göremediği bir savaş filmi sahnesine dönüşüyordu. O günlerde kendime şu soruyu sormaya başladım: Bu hikâye böyle olmak zorunda mıydı? Paralel bir evrende, aynı genetik altyapıyla, yani tıpatıp aynı DNA ile doğsaydı ama başka bir ailede, başka bir ortamda büyüseydi, acaba halam için farklı bir hayat mümkün olabilir miydi? 60 yaşında bir kadın sokaktaki çöp tenekelerinden korkarak erkek kardeşinin evindeki tek kişilik yatakta yaşamak yerine Cunda'daki yazlığının balkonunda akşam üzeri birasını sevdiği adamla yudumluyor olamaz mıydı? Psikiyatri bilimi bununla ilgili ne söyler bilemem ama bana sanki olabilirdi gibi geliyor. Çünkü çok büyük acılar yaşayıp farklı hikâyeleri olan insanlar biliyorum.

Şevval Sam bundan beş sene önce Harbiye Açık Hava'da Çerkesçe bir şarkı söylemişti. Şarkının adı *Jansuret Yı Gızbe*, Jansuret'in Ağıtı demek. Bu şarkının bahsini neden açtım, Jansuret kim gibi soruları cevaplamadan önce, şarkı sözlerinin Türkçeye kabaca çevrilmiş hâlini paylaşmak isterim.

Altın ipekli nakışlarıma kuş motifleri işliyorum.
Aynı yastıkta kocamayanlar dünyada ne gördüler?
Kayseri İstasyonu'ndan trenler geçiyor.
Sevip de kavuşamayanlara dünya sanki bir cehennem.
İpek saçlarımı yatak ucunda açıyorum.
Dökülen gözyaşlarım akrabalarım yüzünden.
İpek saçlarımı tarağım ayıramıyor.
Ölüm ayırsa bile sevdiğimi unutamam..
Kayseri'nin gece ışıkları parıldıyor.
Ben de sevdiğimi hatırladıkça yanıp tutuşuyorum.
Maraş dokuması ipeklilerimi eskitiyorum.
Yaşadığım tüm acıları sevdiğim bana unutturuyor.
Mızıkamın nağmeleri sandığımda yas tutuyor.
Ben de günlerdir yas tutuyorum.

Yukarıda, Gunaşey Köyü yolunda doru atlım sabırsızlanıyor.
Ölmeden bir kez daha sevdiğimi bana gösterin.
Ölmeden bir kez daha sevdiğimi bana gösterin.

Bu şarkıda, ölmeden önce sevdiğini son bir kez görmek isteyen, bu sözleri yazan ve bu şarkıyı besteleyen Jansuret, benim anneannem. Anneannem dedemle evlenip bütün dayılarımı, teyzelerimi, annemi ve sonradan hayatını kaybeden üç çocuğuyla birlikte toplam on çocuğunu doğurmadan önce başka bir adamla aşk yaşamış, hem de çok büyük bir aşk. O adamla, o "doru atlı"sıyla evlenmek istediği için evden kaçmış. Gelin görün ki ailesi böyle olaylara göz yumacak cinsten bir aile değilmiş. Anneannemin annesi hemen peşinden gidip, tabiri caizse saçlarından tutup sürükleyerek anneannemi, "kendi" istediği biriyle evlendirmek üzere eve geri getirmiş. Ama o genç yaşlarda, insan aşkını öyle kolayca gönlünden söküp atamaz, bilirsiniz. Anneannem de atamamış. Yemeden içmeden kesilmiş, evden çıkmaz, hiçbir şey yapamaz olmuş. Sonunda tıpkı halam gibi acıdan delirecek hâle gelmiş. Ama anneannem, halamdan farklı olarak, belki de şizofreni hastalığının ortaya çıkmasına sebep olan genetik altyapıyı taşımadığı için şanslıydı, ama bence onu asıl şanslı yapan, her Çerkes kadını gibi müzikle iç içe büyümüş bir genç kız olmasıydı. Anneannemin ne kadar iyi mızıka çaldığını ailede herkes övgüyle anlatırdı. Mızıka, 19. yüzyılın sonlarında Anadolu'ya yerleşen Kuzey Kafkasya göçmenlerinin beraberlerinde getirdiği bir çalgı. Orta Avrupa kökenli, bu tuşlu-körüklü küçük akordeona "Çerkes mızıkası" deniyor. Çerkesler acı tatlı ne yaşarlarsa mızıkaları ile müziğe döküp dans ederek hislerini paylaşıyorlar. Ayrılık sonrasında günlerce ağlayarak odasına kapanan anneannem de bu süreçte gözyaşlarıyla birlikte duygularını da dışarı akıtmaya başlamış. Böylece aldığı her nefeste içini yakan o müthiş acı, o mızıkasını üfledikçe verdiği her nefesle bedenini terk edip dinleyenin yüreğini sızlatan bir müziğe dönüşmüş. Anneannem kendi çalıp bestelediği müziğin üstüne zamanla kendi sözlerini de söyler olmuş ve böylece ortaya bir şarkı çıkmış. Nihayet odasından dışarı çıktığında, şarkısı da onunla birlikte çıkmış ve onu

duyanlar sayesinde ağızdan ağıza yayılmış. Başkaları da bu şarkıda kendi acısından bir şeyler bulmuş olmalı ki şarkı ünlene ünlene sonunda Şevval Sam'ın çıkıp Harbiye Açık Hava'da söylediği, bugün tüm müzik platformlarında bulabileceğiniz, YouTube'dan açıp farklı versiyonlarını dinleyebileceğiniz bir şarkı hâline gelmiş. Anneannem de zamanla acısını atlatmış olacak ki daha sonra dedemle tanışmış; birbirlerini sevmiş, evlenmiş ve on çocuk yapmışlar. O çocuklardan birinden de ben olmuştum işte.

Çok küçükken, yani daha okula bile gitmediğim yaşlarda bir kuyruğum olduğuna inanırdım. Muhtemelen çizgi filmlerde izlediğim Mickey Mouse'ta kendimde eksikliğini hissettiğim bir şeyi görüp imrenmiş, bu eksikliği de kuyrukla somutlaştırmıştım. Ben –halam gibi başka bir gerçekliğe kaçıp– bir kuyruğum olduğuna inanmaya çalışırken, annem ve babam her defasında inatla, "Senin kuyruğun yok," diye düzeltirlerdi. Ama bir çocuğun o yaşta inanmak istediği şeyler, hayatın gerçekleri olmuyor. Bu yüzden kuyruğum olmadığı kesin bir dille söylendiğinde, her defasında çok üzülürdüm. Bir tek anneannem bozmazdı bu oyunu. O İstanbul'da yaşardı, bizse Karabük'te ve nedense (muhtemelen babam annemin ailesiyle görüşmekten pek hoşlanmadığından) onu pek ziyarete gitmezdik, ama kanserinin son aşamasına vardığı günlerde, Azrail artık her an kapıyı çalabileceği için onu ziyarete gittik. Anneannem ağır hasta olduğundan babaannemin son günlerindeki gibi salonda, pencerenin önünde, artık yatağa dönüştürülmüş olan bir koltukta yatıyordu. O günlerden birinde, ben anneannemin hasta yatağında, onun ayakucunda oynarken, sanırım aşağıdaki bahçede bir şey gördüm ve pencereden sarkıp aşağıya bakmak istedim fakat sonra aşağı düşerim diye korkup vazgeçtim. Bunu fark eden anneannem, kendi hastalığını umursamadan yerinden doğruldu ve, "Hadi sark," dedi. "Ben seni kuyruğundan tutuyorum." Beş dakika boyunca, kanserden otuz sekiz kiloya düşmüş bedeninin son kalan gücüyle beni kuyruğum diye belimden iki eliyle kavrayıp tutarken, ben hayatımda ilk kez bir kuyruğum olduğuna ve başka biri tarafından gerçekten sevildiğime inandım. Anneannemi ben 5, o 70 küsur yaşındayken kaybettik, yemek borusu kanserinden. Onunla çok vakit geçirme şansım

olmadı ama bende çok ayrı bir yeri var. İçimdeki sanat sevgisini, yaratıcılık duygusunu, her şeye rağmen inatla koruduğum neşemi anneannemden aldığımı düşünüyorum. Bazen yıllarınızı birlikte geçirdiğiniz insanlar sizin hakkınızda en ufak bir fikir sahibi dahi olmazken, sadece birkaç kez gördüğünüz bir insan tek bir hareketiyle gerçekliğinizi gördüğünü, sizi anladığını hissettirebiliyor. Anneannem tanıdığım diğer yetişkinlerden çok farklı bir insandı, kanser yatağında yatarken bile küçük bir çocuğun iç dünyasındaki yalnızlığını sezip o dünyaya girerek ona eşlik edebiliyordu. Kanserin son aşamasında bile tamamen acıya teslim olmuyor, birkaç dakika için de olsa mutlu bir an yaratmayı başarabiliyordu. İşte bence bu yüzden, benim anneannem gerçek bir sanatçıydı.

Hayat boyunca hepimiz ama hepimiz acıya maruz kalıyoruz. Acı evren tarafından seçilmiş kişilerin üzerine gönderilmiyor. Hayat fakir, zengin, güzel ya da çirkin demeden, herkesin payına düşeni bol kepçeden veriyor. Acı çekmekten bir kaçış yok ama onunla ne yaptığımız bize kalmış. Kim olduğumuzu ve nasıl bir hayat süreceğimizi acıyla başa çıkma biçimimiz belirliyor. Bildiğimiz tek yol kendimizi bir odaya kilitleyip bir yorganın altında o acının karanlığıyla baş başa kalmaksa, gitgide kayboluyor, hayattan kopuyoruz. Hani çamaşır makinesi reklamlarında makine çalışmaz hâle geldiği için eve çağrılan usta makineye bakıp, kireç tuta tuta rezistansının bozulduğunu söyler ya, biz de acıyı atmayıp içimizde biriktirdiğimizde o çamaşır makinesi gibi bozuluyoruz sonunda. Ve ne yazık ki bunu yapan, yaşarken ölmeye başlayan çok insan tanıdım, uzaktan veya yakından.

Ama eğer o acıyı korkmadan elimizle tutup onu başka bir şeye dönüştürmeyi öğrenirsek, bir şiir yazmak, bir kitap yazmak, bir film çekmek, bir şarkı bestelemek ya da belki de bir podcast yapmak gibi, işte o zaman acı içimizden çıkıp dışarı akıyor. Hayatta kalmak için bazı zehirli duyguları içimizden atmamız gerekiyor, yoksa bozuk yemeği yiyip zehirlenen insan gibi, olmadık bir anda kusmaya başlıyoruz içimizdeki zehri. Bana sorarsanız sosyal medyada insanlar bu yüzden hep birilerini linç ediyor, her şeyin altına yıkıcı yorumlar yazıyor. İçlerinde biriken öfkenin verdiği rahatsızlıktan kurtulmak için, o öfkeyi tanımadıkları birilerine

yöneltip nefrete dönüştürerek kurtulmaya çalışıyorlar. Bence siz böyle yapmayın. İster anaokulundaki gibi bir kâğıda resim çizin (başkalarına göstermek için değil kendiniz için), ister bir deftere içinizi düşünmeden dökün ama içinizdeki acıyı bulun ve onu diğer insanlara zarar vermeden başka bir şeye dönüştürün. Çünkü en baştaki sorumuza dönecek olursak, "Yaşadıklarımı aklım almıyor, delirecek miyim?" sorusunun cevabı, çok küçük bir ihtimalle, yaşadıklarınız gerçekten çok ağırsa belki "evet." Ama eğer bu acıyı alıp bir hamur gibi fırına vermeyi başarırsanız, onu içinizdeki yangınla pişirirseniz –fırına sürülen hamur nasıl poğaça, kek olarak çıkıyorsa– acınız da içinizden bambaşka bir şey olarak çıkabilir ve hatta o kadar güzel bir şeye dönüşmüş olabilir ki belki onu sevebilirsiniz bile. O yüzden size şimdi bir ödev vereceğim. Bundan sonra canınızı acıtan ilk şeyde –suratınızı asmayın demiyorum asın, ama asarken de bir yandan– "Ben bu acıyla ne yapmak istiyorum?" diye düşünün. Hiçbir şey olmasa bile dikkatiniz acınızdan başka bir yere kayar, biraz nefes alırsınız. Ve acıdan öleceğinizi sanırken, bakarsınız yeniden doğarsınız.

Babam Bir Süper Kahraman Değil. Ne Olacak?

İki hafta önce Babalar Günü'ydü, hâliyle sosyal medyada milyonlarca insan her sene olduğu gibi kendi babasını överek, söz konusu beyefendinin ne denli eşsiz bir yol gösterici, ne kadar eşsiz bir kahraman olduğunu anlatan paylaşımlar yaptı. Hiçbirimiz de bunu sorgulamadık çünkü hepimiz babaların yüceltilmesine alışkınız. Zira babaya dair bu süper kahraman imajı sadece Babalar Günü'nde değil, her gün önümüze sürülüyor. Reklamları düşünelim, mesela bir "aile otomobili" reklamını gözümüzün önüne getirelim. Arkada çocuklar, öndeki yolcu koltuğunda anne ve elbette ki şoför koltuğunda, direksiyonda, yani başrolde baba. Gülümsemesiyle içimizi ısıtıyor, tüm odağını yola vermiş meşgul biri olduğu için ailesiyle göz göze gelemiyor ama arada dikiz aynasından kaçamak, sıcak bir gülüş atıyor arkada oturan çocuklarına. Gördüğümüz anda anlıyoruz ki ona güvenebiliriz, dolayısıyla onun seçmiş olduğu söz konusu otomobil markasına da. Baba gibi sağlam, dayanıklı, güvenilir, her engeli aşabilen, yarı yolda bırakmayan bir otomobil o. Baba, filmlerde ve dizilerde, çoğu zaman bir kahraman olarak resmedilir. Ben çocukken –yaşı benimkine yakın olanlar hatırlar– *Süper Baba* diye bir dizi vardı, "Bana bir masal anlat baba" diyen bir şarkıyla açılırdı. Çocukları için her türlü fedakârlığı yapan, sevgi dolu, gerçekten de her anlamda süper bir babanın hikâyesini anlatırdı. Babasız bir evde yaşayan bir çocuk olarak televizyonun karşısına geçer, o evin çocuklarını imrenerek izler, öyle bir babaya sahip olmadığımı ve hiçbir zaman da olamayacağımı bildiğim için

hayal bile kurmaz, sadece üzülürdüm. Baba konusu benim için, tam iyileşecekken kabuğu kopup sürekli yeniden kanadığı için yıllar içinde olduğu yerde derin bir çukur izi bırakmış bir yara. Bu yüzden, birkaç ay önce karşıma çıkan bir sosyal medya paylaşımını hâlâ unutamıyorum. Adı herkesçe bilinen kadın bir CEO, Dünya Kadınlar Günü sebebiyle bir tweet atmış. Yazdığına göre, kendisi diğer başarılı kadın arkadaşlarıyla buluşmuş ve bu kadar başarılı kadınlar olarak ortak noktalarının ne olduğunu merak etmişler. Arkadaşlarıyla birlikte bu konuyu masaya yatırınca hepsinin geçmişinde, çocukluklarından beri, "Yaparsın kızım, başarırsın!" diyen, onlara çok inanan, sevgi dolu babaları olduğunu fark etmişler. Yani her başarılı kadının arkasında muhteşem bir babanın olduğunu söyleyen bir kıssadan hisseden ibaretti anlattığı hikâye. Eğer hanımefendi bu tweet'i Babalar Günü'nde atsaydı, belki biraz daha anlayışla karşılayabilirdim ama Kadınlar Günü'nde kadınların tüm başarısının babalarına endekslenmesinin kadınlara yapılan müthiş bir haksızlık olduğunu düşündüm. Özellikle de babası tarafından desteklenmemiş ya da babası olmayan kadınlar için kalp kırıcı, daha da fenası şevk ve inanç kırıcı olacağını hissettim. Eğer başarının sırrı gerçekten süper bir baba ise ne öyle bir babası ne de benim kadar yaşı ve tecrübesi olan, daha yolun başında bir genç kız muhtemelen panikle şu soruyu sorar: "Benim babam bir süper kahraman değil. Ne olacak?"

Evet, ne olacak? Eğer CEO hanımefendinin ve arkadaşlarınınki gibi, "Canım kızım, sen aklına koyduğun ne varsa yaparsın, ben zaten hep arkandayım!" diyen bir babamız yoksa ne yapacağız? Mesela ben ne yapacağım? Babam hayatta ama benim hayatımda değil. Çünkü geçen yıllar içerisinde, kendisinin bana yardan çok zarar verdiğini fark ettim ve –bu kararı almak çok zor oldu ama– onu hayatımdan çıkarmanın benim için daha hayırlı olacağını kabul ettim. Ben ettim de, insanlar bir türlü edemedi. Hep, "Ama o senin baban, babasız olur mu?" dediler. "Babasız kalma pahasına onu hayatından çıkardığına göre, sana başka çare bırakmamış olmalı," diyense pek çıkmadı. İşin aslı, babam kalbimi defalarca kırdı. Üstelik, duvarınızdaki rafta sergilenen kıymetli bir seramiği, gözünüzün içine baka baka patisiyle aşağı

ittirip paramparça eden bir kedi gibi, bunu yaparken en ufak bir tereddüt de etmedi. Bana kalırsa bunu her defasında bilerek ve isteyerek yaptı. Bense görmezden gelmekte ısrar ettim. Bu yüzden babamdan kopmam bir günde olmadı, ondan vazgeçmem yıllarımı aldı. Ama o, belki de zaten bana hiç bağlanmamıştı.

Annem ve babam ben 11 yaşımdayken boşandığında babam Karabük'te kaldı; annem, kardeşlerim ve ben ise İstanbul'a taşındık. Ara sıra İstanbul'a gelip bizi ziyaret ettiği, yüksek gerilimli, sık tartışmalı ve zaman zaman bildiğimiz anlamda kavgalı, icra memuru eşliğinde gerçekleşen hafta sonları dışında babamı pek görmeden büyüdüm. Üniversitenin ilk yıllarındayken –hafızam beni yanıltmıyorsa 19 yaşında falan olmalıyım– artık nasıl olduysa, bir yaz tatili için ikimiz birlikte Bodrum'a gitme kararı aldık. Ben gençlik hevesiyle popüler bir beldede kalmamız için ısrar ettim, babam da her zamanki cimriliğiyle oranın en ucuz otelinde kalmamızda inat etti. Bodrum'daki o lüks beldede yaşlı bir adam ve fazlaca genç bir kadından oluşan çiftleri görmeye fazlaca alışık olan otel görevlisi, biz babamın eli sıkılığı yüzünden tek oda kiralayınca, bize hemen çift kişilik bir yatağı uygun gördü. Bu durum, mahremiyete (özellikle de benim mahremiyetime) oldum olası zerre kadar önem vermeyen, evin içinde benimle konuşurken iç çamaşırının üzerine bir pantolon geçirme zahmetinde bile bulunmayan babamın elbette umurunda olmadı, ama ben resepsiyonu arayıp iki tek kişilik yatak talep ettim. Böylece tatilimiz başladı.

İlk günümüzde denize girmek için tahmin edeceğiniz üzere ücretli bir *beach*'e falan gitmedik, otelin önündeki pek de matah sayılmayacak, taşlık plaja indik. Birbirini aslında pek de tanımayan ve –babamın bir zamanlar kendi ağzıyla söylemiş olduğu gibi– DNA'sı dışında pek bağı olmayan iki yabancı olduğumuz için konuşmaya ihtiyaç duymuyor, zaten konuşacak bir şey de bulamıyorduk. Dolayısıyla ben güneşlenerek kitap okurken, babam da hemen yanımdaki şezlongda, şemsiyesinin altındaki gölgede gazeteye bakınıyordu. Bir yanım güneşten kavurulduğu için pozisyon değiştirirken, birkaç şezlong öteden bana bakan bir çift yeşil gözü fark ettim. Benim geri bakmamla birlikte başka bir yöne kaçtılar. Gözlerin üzerimden ayrılmasının rahatlığıyla, sahi-

bini inceledim. Benim yaşlarımda, belki benden birkaç yaş büyük, kumral ve –bunu fark ettiğimi kendime itiraf etmekten hoşlanmasam da– yakışıklı bir çocuktu. Bana bakıyor olmasına ihtimal vermeyerek kitabıma geri döndüm ama biraz buzlu kola içmek için kafamı kaldırdığımda ilk gördüğüm şey yine bana bakan gözleri oldu. Yanlışlıkla değil bile isteye bana baktığından emin olunca ben de ona baktım, böylece sürekli göz göze gelir olduk. Derken, çocuk yerinden kalktı ve bizim tarafa doğru yürümeye başladı. Ben içimde hızla yükselen bir panikle yabancı bir erkeğin yanıma gelmesini babama nasıl açıklayacağımı düşünürken beni es geçti ve yanımdaki şezlonga gitti, yani babama. Kırk yıllık mahalle muhtarı gibi babamın yanına oturup, "Nereden geliyorsunuz? Ne iş yapıyorsunuz?" gibi, bol bol kendisini anlatmasına imkân tanıyan sorularla babamı konuşturmaya başladı. Sonra da, "Kızınız ne yapıyor?" diye sorarak, sanki benimle ben olduğum için değil de, babamın kızı olduğu için ilgileniyormuşçasına beni de muhabbete dahil etti. Üçümüzün arasında sohbetin rahatça aktığını, babamdan ters bir hareketin gelmeyeceğini anlayınca, hep birlikte yürüyüş yapmamızı teklif etti. İşte bu gerçekten çakalca bir hareketti. Senelik tatilinde yerinden asla kalkmaya niyeti olmayan babam tabii ki gelmek istemedi. Böylece, *tesadüfen* baş başa bir yürüyüşe çıktık. Sahil şeridi boyunca çıplak ayakla kumlara basarak hayatlarımızdan konuştuk. MTV'de izlediğim müzik kliplerindeki bir sahnedeymişim gibi hissediyor, heyecandan deliriyordum. Ama bir süre sonra babam bir şey der, kıskanıp kızar diye endişe etmekten kendimi konuşmaya veremez oldum, çocuğa da çok belli etmek istemedim. "Kafama güneş geçti, hadi geri dönelim," deyip babamın yanına gittim. Nasılsa çocuk artık hangi otelde kaldığımı biliyordu, beni kolayca bulabilirdi. Şezlonguma yeniden uzanırken babamın az önce yaşananlara dair bir şey demesini bekledim ama kafasını gazetesinden kaldırmadı bile. Acaba biraz bekleyip öyle mi girecek konuya diyorum ama lafını hiç açmıyor. Arada, "Ben bir bira daha söyleyeyim," diyor. "Tuvalete gidiyorum," diyor, ama asla, "o çocukla sen ne iş ya?" demiyor adam. Böyle böyle akşamı ettik. Günbatımında, plajdaki şezlonglar yavaş yavaş toplanıp insanlar otellerine döner-

ken çocuk yine yanımıza geldi ve bu kez de beni akşam birlikte çıkmaya davet etti. "Tamam," dedim. "Babam madem gündüz kıskanmadı, gece de çıkalım. Bakalım o zaman ne oluyor?"

Akşam yemeğinden sonra çocukla ikinci kez buluşmaya gittim. Önce yine sahilde bir yürüyüşe çıktık, sonra bir mekânda bira içtik, arkasından karanlık plajda oturduk. Çocuk romantik romantik konuşuyor, beni ne kadar beğendiğini falan anlatıyor. Aslında çok hoşuma gidiyor ama gözüm de hep telefonuma kayıyor, çalacak mı diye. Çalmadı. Babam bir kez bile aramadı. Ben nihayet otele döndüğümde artık neredeyse sabah olmuştu. Odaya girmek için kapıyı açınca uykusundan uyanır gibi olup, "Deniz sen mi geldin?" diye sordu. "Evet," dedim. Uyanıp ışıkları açacak, "Saat kaç oldu! Bu vakte kadar neredeydin? Seni merak etmekten uyuyamadım!" diyecek sanmıştım ama babam kafasını yastıktan kaldırmadı bile, horlayarak kaldığı yerden uyumaya devam etti. Ben de yattım. Ertesi gün kahvaltıda babam hiçbir şey olmamış gibi ekmeğine tereyağı ve bal sürerken, artık konuyu benim açmam gerektiğine karar verdim.

"Baba," dedim, "sana bir şey söyleyeceğim." Bir yandan da korkuyorum. Adam belki olan bitenin farkında değil, ben söyleyince birden meseleye uyanıp azarı kayacak.

"O dün akşam görüştüğüm çocuk var ya..." dedim.

Babam, "Hıı," falan gibi birtakım ilgisiz sesler çıkardı.

"O çocuk," dedim, "galiba benden hoşlanıyor."

Babamdan ses yok.

"Yani benden bayağı bayağı hoşlanıyor o çocuk. İtiraf etti. Beni çok beğeniyormuş, 'Çok güzelsin, sana bakmaya doyamıyorum,' dedi bana."

Babam derin bir nefes alıp, "Deniz," dedi. "Sen şimdi öyle aman aman güzel bir kız falan değilsin. Baban olarak dürüst olacağım sana. Ama zeki kızsın Allah için. O çocuk da seninle zekândan dolayı ilgilenmiştir."

Demek ki çirkindim ben. Üstüne üstlük, tanımadığım bir çocuğun lafına kanıp kendimi güzel sandığıma, onunla flört ettiğime göre zeki de değil, salağın tekiydim. Öyle yakışıklı bir çocuğun zaten ne işi olurdu ki benimle? Beni kandırmak için

sıraladığı yalandan iltifatlara inanıp avanak gibi gülümseyerek onu dinlerken o ise kendimi düşürdüğüm bu duruma içinden nasıl gülüyordu, kim bilir? Belki de koşarak arkadaşlarına gidip bunu anlatmış ve hep birlikte arkamdan gülmüşlerdi. Bunları düşündükçe vücudum uyuşuyor, kafamın içinde meydana gelen bir depremle inandığım tüm gerçeklik yıkılıyordu.

"Kuzguna yavrusu Anka görünür," derler. Her canlıya evladı sadece kendi yavrusu olduğu, ona karşı güzel duygular beslediği için güzel gelirmiş. Gerçekte öyle değilse bile, onun gözüne tatlı görünürmüş. Benim babamın gözleri kuzgun gözleri değildi, bir bilim insanı gibi objektif ve soğuk bakıyor, hakikati görüyor ve gösteriyordu. Güzel bir kız değildim ve hiçbir zaman olamayacaktım. Yakışıklı çocukların benden hoşlanacağı şeklinde boş hayallere kapılıp flört etmeye kalkarak kendimi komik duruma düşürmemeli; cinsel kimliğimden, kadınlığımdan vazgeçip hormonlarımı, duygularımı ve vücudumun ihtiyaçlarını bastırmalı, sadece zekâsı ve mantığıyla hayatta kalan bir canlı olmalıydım. Çok derinimde bir yerlerde, bir şeylerin onarılamayacak şekilde kırıldığını hissediyordum. Kendimi kastım, kastım, kastım ve babama cevap vermek için ağzımı açmamla birlikte sarsılarak, nefes almakta zorlanarak, tıkanırcasına ağlamaya başladım.

Ağlamam nihayet biraz durulduğunda tek diyebildiğim, "Baba beni lütfen havaalanına bırakır mısın? Ben İstanbul'a gideceğim," oldu. Babam hiç itiraz etmedi, arabaya binip yola çıktık. Yol boyunca, "Amma hassassın. Her şeyi yanlış anlıyorsun. Ben sana kötü bir şey demedim," gibi cümleler kurdu. Hem çirkindim hem de güzel bir tatil ortamının tadını kaçıracak kadar alıngandım babama göre. Havaalanına vardığımızda arabadan inmesine izin vermeden hızlıca vedalaşıp, valizimi bagajdan aldım ve arkama bakmadan gittim. İstanbul'a döndükten sonra da bu olayın üzerine hiç düşünmedim.

Bir travma yaşadığınızda beyniniz (en azından benim beynim) o kötü olayı hatırlamak canınızı acıtacağı için onu yeniden düşünmenize engel oluyor. Ama zihninizin yaşanmış bir olayı gerçekten silip atması mümkün olmadığı için, bu olayı bilinçdışınızda düşünmeye devam ediyorsunuz. Siz günlük hayatınıza

devam ederken, içinize gömdüğünüz o zehirli hatıra, metastaz yapan bir kanser gibi gizli gizli büyüyerek en derinlerinize yayılıyor. Günün birinde sizi tamamen ele geçirdiğini, hayatla aranıza girdiğini, diğer insanlar gibi yaşama hakkınızı elinizden aldığını fark ediyorsunuz. Ben de yıllar yıllar sonra, ilişkilerimde yaşadığım birçok sorunun özgüven eksikliğime, özgüven eksikliğimin de bu olaya bağlandığını fark ettim.

Babam bana böyle bir travma yaşattığı için üzgünüm. Bu travmaları tamamen aşmamızın, bu boktan olaylar hiç olmamış gibi hissetmemizin ne yazık ki bir yolu yok. Bu yaralar bizle artık. O yüzden insanın önce yeterince üzülmesi, sonra da artık üzülmekten sıkıldığında ayağa kalkması ve o boktan hikâyenin içinde tutunacak bir dal bulması lazım. Ben o dala, modern zaman filozofu Alain de Botton'un bir konuşmasında denk geldim. İngiliz psikanalist Donald Winnicott'un *"yeterince iyi ebeveyn"* kavramından bahsederek şöyle diyordu: "Aslında mükemmel bir ebeveyn çok tehlikelidir. Bir ebeveynin temel görevi çocuğu adım adım hayal kırıklığına uğratmak ve onu yetişkin hayatın gerçeklerine alıştırmaktır. Eğer ebeveyn mükemmel ise, çocuk hepimizin yaşamak zorunda olduğu, oldukça eksik olan bu dünyada yaşamaya nasıl alışacak?"

Botton haklı. Gerçek hayatta hayal kırıklıkları ve travmalarla bol bol karşılaşacaksınız. Eğer size hiç üzüntü yaşatmayan, prensler prensesler gibi yaşatan bir ebeveyniniz olsaydı, muhtemelen gerçek hayata adım attığınızda daha ilk travmanızda nakavt olur, koşa koşa evinizin korunaklı dünyasına döner ve ölene dek onlardan kopamazdınız. Anne babalarımızın kusurlu olması, onlardan uzaklaşmamıza ve onlarda yanlış bulduklarımız üzerine düşünerek kendi inşa ettiğimiz doğrularımızla bir hayat kurmamıza yardımcı oluyor bence. Ve hatta –belki biraz züğürt tesellisi olacak ama– Richard Farson isimli Amerikalı bir psikoloğun *"calamity,"* yani felaket kuramına göre toplumun en değerli insanları çok kötü çocukluk şartlarından gelenler. Çocukluğu iyi geçmeyen, yani felaketlere maruz kalan insan, yaşadığı felaketi aşabilmek için kendisine yardımcı olacak çözümü kendi içinde arıyor. Böylece hayatla başa çıkma becerileri, yetenekleri ve

yaratıcılığı normal insanınkine göre daha çok gelişiyor. Yaşadığı acının sonucunda içine dönüp yarasına bakan insan, belki müzisyen oluyor, belki heykeltıraş, belki de kendi sorunlarından ötürü kafayı insan psikolojine takıp araştırmalar yapan bir psikiyatr. *İyi ki travmalar yaşadık, travmalarımız bize Tanrı'nın bir hediyesidir, anne babamıza bizi hırpaladıkları için teşekkür edelim* demiyorum elbette. Ama eğer anne babanızın yaşattığı travmalarla birazcık olsun barışmak istiyorsanız, şunu unutmayın ki bunlar sizin içinize dönmenizi ve yeteneklerinizi diğer insanlara göre daha fazla keşfetmenizi sağladı.

Baştaki sorumuza dönecek olursak, "Babam bir süper kahraman değil. Ne olacak?" Çok iyi olacak, çok da güzel olacak. Evet, çocukluğunuz zordu ama şimdi güçlü bir yetişkinsiniz. Çok az insanın seçildiği, kabul edilmenin hayli zor olduğu bir komando kampında sert bir eğitim aldığınızı düşünebilirsiniz. Kamptaki antrenmanlar ne kadar zorluysa, dışarıda sizi bekleyen savaşları bir o kadar kolaylıkla ve başarıyla atlatacağınızdan emin olabilirsiniz.

Babamın bana yaşattığı travmaya gelince... Babam muhtemelen benim cinselliğim ve karşı cinsle yaşayacağım birlikteliklerle nasıl başa çıkacağını bilmiyor ve her baba gibi bunu kıskanıyordu. Ama benden uzakta yaşarken gelip bana müdahale etme şansı olamayacağı, "Deniz bu çocukla takılmanı istemiyorum, şu çocukla buluşmana izin vermiyorum," diyemeyeceği için bu durumu kökten çözmek istedi ve garantili bir yöntem buldu. Çözüm de benim kadınlık özgüvenimi elimden almaktı.

Baba, planın işe yaradı. Paramparça ettiğin özgüvenim yüzünden yıllarca hiçbir erkekle rahatça ilişki kuramadım. Beni kıskanmana neden olacak hiçbir şey yaşamadım, bağ kurmaktan ölesiye kaçtım. Ama dediğin gibi, ben zeki bir kızım. Bana ne yaptığını çözmeyi başardım ve sana bu satırları yazarken birine çok fena âşığım.

Seni çok öpüyorum.
Güzel kızın, Deniz

@ayisigikitap

Cimrileri Neden Sevmiyorum?

Eğer şu an buradaysanız ve anlattığım hikâyeler ilginizi çekiyorsa, bu muhtemelen siz de kendi içinizde bir yerlerde, benimkiler gibi herkese anlatılmaz cinsten hikâyeler taşıdığınız içindir. Biliyorum ki bu hikâyeler sayesinde birbirimizi anlıyoruz ve farklı hayatlar yaşasak da derinde bir yerde aslında çok benzer insanlar olduğumuzu hissediyoruz. O yüzden artık eskisi gibi korkmuyor, bilakis heyecanlanıyorum anlatmaya hazırlanırken, tıpkı şu anda olduğu gibi. Evet, yine aileme kalsa kimseye anlatmamam gereken, duyan herkesin arkamdan konuşmasına neden olacak cinsten bir hikâye ile karşınızdayım. Ve bilin bakalım kahramanı kim? Hepinizin çok yakından tanıdığı bir isim: Babaannem!

Babaanne, eğer bu anlattıklarımı yukarıdan bir yerden dinliyorsan lütfen sinirlenme. Bu dünyada fazlasıyla gergindin, etrafındakileri de kendini de çok yıprattın. Bari o tarafta *chill* ol, biraz sal, bizimle birlikte gül. Amacım asla ve asla seninle dalga geçmek değil, sadece hikâyelerinden yararlı çıkarımlar yapıyorum ve heyecanlanıp herkese anlatasım geliyor. Hatta istersen bunu bir iltifat olarak bile alabilirsin, zira bayağı unutulmaz, ikonik bir karaktersin. Yani bunca insan geçti hayatımdan, ama dönüp dolaşıp yine seni anlatıyorum. Lisede tarih dersi veren bir öğretmen Fatih Sultan Mehmet'i bu kadar anlatmıyordur, diyerek kendi vicdanımı rahatlatmış olayım. Çünkü eğri oturup doğru konuşalım, nasıl açıklarsam açıklayayım, babaannemin şu hikâyeyi cümle âleme anlattığımı bilip de kızmamasına imkân yok. Eğer "Evinde sebepsizce devrilen devasa kütüphanenin altında

ölü bulundu!" diye manşet atılan haberlerle aranızdan ayrıldığımı duyarsanız, bilin ki ölüler bu dünya ile iletişim kurabiliyor ve babaannem beni öldürdü. Neyse, demirden korksak trene binmezdik. Bismillahirrahmanirrahim diyor ve başlıyorum.

Eskiden, çok eskiden, ben daha çok küçükken, henüz Cennet Plajı otopark olmamışken, biz her yaz, babamın iki haftalık tatilinde arabamıza binip ailece güneyde bir yere tatile giderdik. Türkiye'nin en kuzeyindeki Karabük'ten güneye giden o uzun yol, arabada üç de çocuk olunca molalarla daha da uzuyor, bir gece konaklayıp dinlenmek farz oluyordu. Babaannemle halam da bu güzergâhın orta noktası sayılabilecek Uşak'ta yaşadığı ve biz onları hiç görmediğimiz –daha doğrusu babam hiç görmediği– için (ben, kardeşlerim ve annem, babaannemin pek de hayranı sayılmazdık) ne zaman tatil için yola çıksak, muhakkak bir gece Uşak'a uğrayıp babaannemin evinde kalırdık.

Babaannemin evi normal bir ev değildi. Şöyle açıklamaya çalışayım. Benim evimde standart bir Türk evine göre fazlasıyla kitap, obje, tablo gibi eşyalar olduğu için görenler hep, "Bu evi nasıl temizliyorsun? Sence de çok eşyan yok mu?" diye sorar. Bunu soranlar eğer babaannemin evini görselerdi benim evimin onunkinin yanında bir Japon evi kadar minimal olduğunu düşünürlerdi. Babaannemin evinde her odada, yerden başlayıp tavana kadar uzanan, üst üste dizilmiş eşyalardan adım atacak yer bulamazdınız. Babaannem bir istifçiydi ama alışılmış istifçilerden çok temel bir farkı vardı, kullanılmamış eşya biriktirirdi. Kendisine hediye olarak ne gelirse gelsin (hediye diyorum ama istediği şeyleri insanlardan sipariş ettiği için teknik olarak hediye sayılmazlardı) kutusunu bile açmadan, artık evini düşman ordusu işgal etmiş gibi o mukavva yığınının arasında bir yer bulup hemen kaldırırdı. Evdeki bütün boş alanlar, dolap tepeleri, yatak altları, hatta banyodaki küvet bile kutularla doluydu. İhtiyacınız olan her şeyi o evde bulabilirdiniz, dersem yalan olur. İhtiyacınız olan şey her ne ise evin içinde bir yerde muhakkak vardı ama yüzlerce kutunun arasında herhangi bir şeyi bulmanız imkânsızdı. Zaten kazara bulsanız da kullanmanız yasaktı. Mesela, babamın kendisine hediye ettiği son model elektrikli süpürge yerde gezeceğine

gardırobun tepesinde duruyordu ve o koca evin temizliği 60'lı yıllardan kalma, plastik bir el gırgırıyla yapılıyordu. Babaannem çocuklarına altılı, on ikili, hatta on sekizli çeşit çeşit porselen yemek takımları aldırırdı ama hepsini kutusunu dahi açmadan kaldırdığı için yemek birbirinden alakasız, ucuz, melamin tabaklarda yenirdi. Evde soba yakardı ve sobasında kömür, odun gibi para ödenerek satın alınan yakıtları kullanmamak için her şeyi yapardı. Kışın yenen portakalların kabuklarını bile çöpe attırmaz, balkona sererek güneşte kurutup sobada yakardı. Sadece portakal kabuğu da değil, gazete, kâğıt, çalı çırpı, eline ne geçerse. Bir gün halam kül tablasını çöpe döktüğünde halama canına kastetmiş gibi bağırarak kızdı, çünkü çılgın halamın yarınlar yokmuşçasına çöpe boşalttığı kül tablasının içinde iki tane yarısı yanmış kibrit vardı ve o iki yarım yanmış kibrit pekâlâ sobada yakılabilecekken o kibritleri çöpe atmak babaannemin gözünde Allah'a şirk koşmaktan farksız bir günahtı. Yandığı hâlde bir daha yakılan kibritlere yaptığı gibi, birçok ölmüş malzemeye elektroşok uygulayarak hayata döndürürdü, daha doğrusu döndürdüğüne inanırdı. Mesela çayı demleyip içtikten sonra demliği asla çöpe boşaltmaz, portakal kabukları gibi onları da kurutur, sonra bir daha demleyip içerdi. Sonra bir daha ve bir daha. Alkışlara dayanamayıp sürekli bis yapan bir pop şarkıcısı gibi babaannemin evindeki çay da tam gidiyormuş gibi yaparken sahneye geri dönüp dururdu.

İşte biz bir yaz, yine ailece Uşak'a gitmek için yola çıktık. Denizli'ye gelince, o yılların meşhur outlet merkezinden alışveriş yapmak için durduk. Züccaciye satan bir markanın indirim mağazasından hem bizim ev için hem de gidince babaanneme vermek için bir şeyler satın alındı. Uşak'a varınca, pencereleri yıllardır açılmadığı için Eminönü'ndeki alt geçit gibi kokan o pek şahsına münhasır eve giriş yaptık, hediyeler babaanneme verildi. Annem saklama kapları almış, babaannem saklasın diye, *lol*. Hediye faslından sonra bizim yataklar açıldı. Ben salonda yatıyorum ama evin o ağır kokusu yetmiyormuş gibi bir de Malazgirt Meydan Muharebesi'nden kalma bir saat var salonda, *"tak-tak-tak-tak!"* her saniye vuruyor. Sesinden asla uyuyamıyorum (uyku sorunum o zamanlarda da varmış demek ki). Sabah aşırı uykusuz ve dola-

yısıyla aşırı mutsuz bir şekilde kalkıp tuvalete gittim. Banyoya değil, tuvalete gittim diyorum çünkü ağzına kadar kolilerle dolu olan banyo bir mağazanın mal deposundan farksız olduğu için sadece alaturka tuvalet kullanıma açıktı. O küçük tuvalette elimi yüzümü yıkadım ve mutfağa gidip kahvaltı masasına oturdum. Ama kahvaltı yapılmıyor, bir gerginlik var mutfakta. Annem önündeki tabağı ittirmiş, sandalyesini geriye çekmiş, küsmüş gibi oturuyor.

Babam annemin önündeki tabağı başıyla göstererek, "Ye," diyor.

Annem, "Yemeyeceğim," diyor.

Babam, "Ya uzatma, ye," diyor.

Annem, "Yok, yemeyeceğim," diyor.

En sonunda annem, "Yiyemem ya!" dedi. "Bu domatesler kokuyor!"

Babam –muhtemelen babaannemin gazabından ölesiye korktuğu için– anneme, "Daha neler!" diye çıkışarak tartışmaya başladıysa da gerçek şuydu ki kahvaltıdaki domatesler bok gibi kokuyordu.

Neden biliyor musunuz? Çünkü benim babaannem bir dâhiydi. Evdeki muslukları kapatırken o son turda tam sıkmayıp "şıp şıp şıp" diye damlattığı yerde bırakırsa, contanın arasından sızan su damlalarının su saatini döndürmediğini, yani faturaya sıfır lira olarak yansıdığını keşfetmişti. Bunu keşfetmesiyle birlikte evde akar su kullanımı tamamen yasaklanmış ve tuvaletteki muslukların altına (alaturka tuvaletin yanındaki o yer musluğu elbette hariç değil) plastik maşrapalar yerleştirilerek damlayan sular biriktirilmeye başlanmıştı. Sadece tuvalette değil el, yüz ve hatta gıdaların yıkanması için de tuvalette bekleyen o pis kokulu su kullanılıyordu. Babaannemin tadını ne beklemiş dışkı kokusu salan domatesler ne de idrar kokulu suda demlenmiş pilav kaçırabiliyordu. Su faturasında her ay gördüğü o sıfır sayısı için her şeyi yapmaya hazırdı. Ama annemin domates isyanından kısa bir süre sonra, babaannem sonunda yakalandı. Su saatini okumaya gelen görevli kapıyı çalıp evde yaşayan insanlar olduğunu bildiğini, su faturasının aylardır sıfır lira gelmesinin imkânsız oldu-

ğunu söyleyerek kendisine ceza kesti. Adamcağız muhtemelen içeride kaçak bir kot pantolon atölyesi falan işletiliyor sanmıştır. Nereden tahmin etsin, içeride sidik kokulu suyla bulgur haşlayan bir ailenin yaşadığını?

Dedemin ailesi iplik işinde olduğu için babaannemin yaşadığı ev el dokuması, çok kıymetli halılarla doluydu ama o güzelim halıların hepsi rulo yapılıp duvarlara dayalı şekilde yıllarca bekledi. Bir gün annem, "Yazıktır, günahtır," deyip nasıl olduysa babaannemi halılardan birini kullanmaya ikna ettiğinde, rulonun silkilerek açılmasıyla içinden bir güve ordusunun çıkıp tüm evi istila etmesi bir oldu. O çeyrek ev parası edecek halı güvelerin evi olmuş, güveler halının her yerini yiyip delerek makarna süzgecine çevirmişlerdi. Tabii ki hemen panikle diğer halılar açıldı. Yıllardır kullanılmaya kıyılamayan, evden ve insanlardan esirgenen o halılardan geriye delik deşik paçavralar kalmıştı sadece. O gün babaannemin halılara bakışında üzüntüye benzer, insani bir duygu yakaladım. Bence ziyan olanın halılardan çok daha yerine konulamaz bir şey olduğunu, yaşanmadan kaybolan yıllar olduğunu anlamıştı.

Babaannemin iki kızından büyüğü olan halam bu sevgi yumağı, şefkat şelalesi, güven cenneti ailede, nedendir bilinmez, genç yaşında şizofren olup ikametgâhını tek kişilik yatağındaki yorganın altına taşımıştı. Yorganın altından sızan sigara dumanı dışında hiçbir canlılık emaresi göstermeden hayatını orada idame ettirirdi. Bir yaz yine Uşak'a gittiğimizde, ben halamın yatağının yanı başında yere tüneyip, saatlerce parlak taşlı tokaların ne kadar güzel olduğunu, onları ne kadar sevdiğimi, bir tanesine sahip olmak için nelerden vazgeçebileceğimi uzun uzun anlattım ve nasıl olduysa halamı yatağının güvenli sahasını terk ederek evin sokağındaki tuhafiyeye gitmeye ikna ettim. Parlak tokaları duyunca aklı başından giden kız kardeşimi de kervanımıza katıp tuhafiyeye yollandık. 70'li yıllardan beri alışveriş yapmadığı için fiyatlardan hiç anlamayan halam, ikimize de en kocaman taşlısından birer tane klipsli toka aldı. Pırıl pırıl parlayan taşlı tokalarımızla her şeyin yıllar içinde gittikçe karardığı o eve döndük, elimizdeki ganimetlere bakıp sevinçten deliriyoruz. Tabii babaannem hemen

fark etti tokaları. "Bunlar nereden çıktı?" dedi. Halamın anında bülbül gibi ötmesiyle bizi tuhafiyeye götürdüğü ve bir de değil iki toka parası harcadığı ortaya çıkınca kızılca kıyamet koptu. Ben de bir köşeden izledim o kavgayı. Öfke, suçluluk, acıma ve hissetmesi güzel olmayan daha ne kadar duygu varsa hepsini aynı anda yaşadım. Koskoca kadın olmuş olan halam iki tane toka aldığı için azar yiyordu, ona üzüldüm. Tokaların alınmasına ben sebep olmuştum, ona üzüldüm. Babaannem bizim bir klipsli tokaya bile layık olmadığımızı düşünüyordu, galiba en çok da ona üzüldüm.

Bu saklama arzusu o kadar derinlerine işlemiş olmalı ki son yıllarında Alzheimer hastası olup artık hiç kimseyi hatırlamadığı ve beslenmeyi, hatta su içmeyi bıraktığı zamanlarda, yemeyeceği hâlde mutfaktan çikolata kaçırıp yastığının altına saklamayı huy edindi. Sabahları ağzı gözü erimiş çikolata içinde buluyorduk kendisini. Babaannem vefat ettikten sonra, "Annem yaşayamadı bu hayatı," diye vah vahlandı babam. Ama aslında yaşayamadı değil, yaşamadı babaannem. Yaşamayı seçmedi. Su saati yazmasın diye o kapattığı musluklar gibi sevgisinden şefkatine, tüm hislerinin vanalarını bir damladan fazla sızdırmayacak kadar sıkmıştı bence. Akarsu gibi, akar hisler de yasaktı onun dünyasında. Kimseye kendisinden, cebinden ya da kalbinden bir şey vermek istemiyordu.

Parasını da sevgisini de, her şeyi kutulayıp saklamak istiyordu. Ama bir şeyi anlayamıyordu, en başta kendisinden olmak üzere herkesten esirgediği bu şeyleri biriktirdikçe zenginleştiğini sanırken gitgide fakirleşiyordu aslında. Parasını harcamadığı için paralı değil, aksine parasız yaşadı ve sevgisini kullanmadığı için de hayatı boyunca sevgisiz kaldı. Sevgisinden bir damla bile vermemek için hep bir kusur aradı herkeste, eksiklerini bulup yüzlerine söylemeyi marifet bildi. Her şeyi eleştirip dudak bükmekten ağzının iki köşesi bulldog gibi gıdısına kadar sarktı.

Onun sayesinde anladım ki bir insan cimriyse sadece para konusunda cimri olmuyor. Parayı esirgeyen insan her şeyi esirgiyor bu hayatta. Ve işte bu yüzden ben cimri insanları sevmiyorum.

Babaanneciğim, hikâyeni anlattığım için öbür tarafta "herkese rezil oldum" diye köpürüyorsundur. Kusuruma bakma, bu trav-

mayı bende yarattığın travmalara say. Aslında seni de anlıyorum. Annesiz, babasız ve dolayısıyla sevgisiz büyüdüğün için para ve eşyayla doldurmak istedin içindeki boşluğu, ama ne yazık ki manevi boşluklar maddi varlıklarla doldurulamıyor. Verilen her şeyi yutup yok eden içindeki o kara delik, ne yapsan dolmadı. Bu da hem senin hem çocuklarının hem de çocuklarının kurduğu ailelerde büyüyen çocukların şanssızlığı oldu. Ne yapalım, kısmet. Üç nesil sürüyor diyorlar travma, belki benden sonraki nesle nasip olur travmasız büyümek. Ben artık gülüyorum tüm yaşadıklarımıza, sen de bir kez olsun gülmeyi dene. Millete satışmayı bırak, diğer ölülere, "Suratınız çok beyaz, ölü gibi duruyorsunuz," falan diye laf sokma. Biraz gülér yüzlü ol, arkadaş edin. Çağıl çağıl akan bal dereleri var orada diyorlar, görünce kalp krizi geçirme, bedavaymış o tarafta. Kana kana iç. Biz de sırayla geliriz yanına. Bir şey istersen söyle, gelirken getirmeyelim. Şaka şaka. Valla getirirdim de biliyorsun dünya malını almıyorlar öbür tarafa. Fark etmişsindir giderken. Görüşene dek kendine iyi bak, arada takma dişlerinin suyunu değiştirmeyi aksatma.

Öptüm.
Torunun, Deniz.

Sevgiyi Yanlış Öğrenmiş Olabilir miyim?

Terapimin finalindeyim artık. Hem de öyle sezon finali falan da değil, tamamen bitiyor. İki seansım kaldı. Yani sadece iki kere daha gireceğim o odaya, iki kere daha elli dakika boyunca konuşacağım ve sonra terapistimi bir daha ölene dek hiç görmemek üzere çıkacağım. Sonra ne olacak diye soracak olursanız, sakın sormayın, çünkü ben de hiç ama hiç bilmiyorum. Sarhoş olduğum bir gece yarısı, ofisinin olduğu mahalleye gidip penceresinin altında, "Sensiz yapamıyorum ulan! Ölüyorum yokluğunda!" falan diye bağırabilirdim ama ben ona veda ederken o da mesleğine veda edip emekliye ayrılacağı için artık o bina da olmayacak. Dolayısıyla bir ölüm kalım meselesi falan söz konusu olmadığı sürece bu dünyadaki yol arkadaşlığımız bitmiş gibi görünüyor.

Bu da şu anlama geliyor: İç dünyamdaki karışık meseleleri incelemek için açtığımız o sorgu dosyalarının hepsi oldukları hâliyle kapatılacak ve mühürlenip sonsuza dek rafa kaldırılacak. Hani Hollywood filmlerinde görürsünüz ya, gelinle damadı evlendirmeden önce rahip herkesi son kez uyarıp, "İtirazı olan varsa ya şimdi konuşsun ya da sonsuza kadar sussun," der, ben de eğer bir itirazım varsa ya şimdi –tüm dosyalar mühürlenmeden önce– konuşmalıyım ya da sonsuza kadar susmalıyım. O yüzden şimdi konuşacağım. Tam terapim biterken yıllardır yapmadığım bir şey yaptım. Beni umursamayan, salt kendi zevki için canımı yakmakta hiçbir beis görmeyen biriyle yakınlaştım. Dürüst olacağım. Yakınlaşmak işteş bir fiil ve bizim aramızdaki şeyin işteş herhangi bir tarafı yoktu. O benden uzaklaştıkça ben ona daha da yaklaştım.

Alkol ya da madde kullanımını bırakmış bağımlılar. kalp, bağlamış yaralarını yeniden kanatan, sarsıcı bir olay olduğunda dayanamayıp o kötü alışkanlıklarına bir gecede geri dönerler ya. *relaps* diyorlar buna, işte bana da sanki bir tür *relaps* oldu. Yıllar önce terk ettiğim bir alışkanlığımı, tam da terapi biterken yeniden piyasaya sürünce, tabii ki terapistimin ilgisini çekti. "Bence bunu bilerek yaptın. Çözülmemiş bir meselemiz kaldı ve sen terapi bitmeden önce bana bunu göstermek istedin." dedi. Terapistimin kurduğu bu türden bağlantıları eskiden çok abartılı bulurdum. Onun mesleki bir refleksle benim hareketlerimi basmakalıp açıklamalara oturtmaya çalıştığını düşünerek itiraz eder; tedavisi imkânsız, nadir rastlanan bir ruh hastası olduğuma inandığım için çok daha karmaşık bir açıklama peşinde koşmak isterdim. Ama yıllar içinde, o basit bağlantıların önünde sonunda gerçek çıktığını göre göre, daha çabuk ikna olmaya başladım. O yüzden, artık terapinin sonuna geldiğimiz bugünlerde, terapistim bunu söylediğinde sadece otuz saniye sürdü, "Evet, haklısınız." demem.

Tam da terapi biterken kendimi böyle bir hikâyenin içinde bulmam tesadüf değildi. Bunca yıllık tedaviden sonra, hâlâ ve hâlâ, yakınlaştığım insanın bana zarar vereceğini açıkça gördüğümde, buna karşı çıkıp gitmek bir yana dursun, bacaklarıma felç inmiş gibi orada kalakalıyor, sanki kendi yaptığım bir seçim değil de başıma gelen bir doğal afetmiş, yaşanan her şey kaderimmiş gibi teslim oluyordum. Terapistim bu tanıdık hikâyeyi bir saate yakın dinledikten sonra, "Sevilmek ne demek?" diye sordu. Ben sessiz kalınca, "Bir sonraki seansa kadar bunu düşün istersen." diyerek seansı bitirdi.

Ben bu soru üzerine hiç düşünmedim. Yani oturup da düşünmedim, o yüzden de düşünmediğimi zannettim. Ama insan düşünmeyi çoğu zaman bilinçli bir şekilde değil, aslında bilinç dışı ile yapıyor. Telefonunuzun ekranı açık olmasa da arkada çalışmaya devam edip bataryanızdan yiyen sinsi uygulamalar gibi, bilinç dışı da gizli gizli çalışıyor. Benimki de çalışmış herhâlde. Podcast'im için aklıma gelen konu başlıklarını not ettiğim bir dosya var telefonumda, upuzun bir liste. "Favori makyaj

ürünlerimi sizin için topladım!" deyip 218 tane ürün koyan influencer'ların link'leri gibi, aşağıya kaydır kaydır bitmiyor. İşte o listede gezinirken aralarından bir tanesi gözüme takıldı, dedim bu hafta bunu anlatayım podcast'te. *Öylesine* bir seçim yaptığımı düşünmüştüm ama daha sonra yüzlerce konu başlığı arasından o hikâyeyi seçmemin bir tesadüf olmadığını anladım. Terapistimin sorduğu sorunun cevabı, seçtiğim hikâyenin içindeydi.

Benim annem –bildiğiniz üzere– diş hekimi. Dolayısıyla dişlerim oldum olası annemin radarında oldu. Ben çocukken her hafta bir akşam, işten dönüp eve geldiğinde, beni bir tavan lambasının altına götürüp, "Hadi bakayım, aç ağzını!" der, sanki yirmi çocuk dişim ağzımın karanlığında örgütlenip sinsi bir darbe yapmaya hazırlanıyormuş da, annem de bu girişimi daha yapılmadan bastırmak için tetikte bekliyormuş gibi, gözlerini kısarak ağzımın içine odaklanıp dişlerimi tek tek incelerdi. Salondaki avizenin altında ağzım açık, rutin muayenesini bitirmesini beklediğim o akşamlardan birinde, annem, "Aaaaa!" dedi. "Senin daimî dişlerin damaktan sürüyor!"

Normal bir insanın, üst çenesinde en önde ve ortada duran iki kesici dişin, daha önce orada duran süt dişlerinin tam altından gelmesi, köklerini eritmesi ve sonunda hiç kökü kalmayan süt dişlerinin sallanarak düşüp yerini daimî dişlere bırakması gerekiyormuş. Ama benim daimî dişlerim süt dişlerimin altından geleceğine damağımdan, hani lolipopu yerken ağzınıza bastırdığınız o yerden çıkmaya başlamış.

Annem, "Bu dişler buradan çıkarsa çok uğraşırız düzeltmek için," dedi.

"Ne yapacağız o zaman?" dedim.

"Süt dişlerinin hemen gitmesi lazım ki boş yer açılsın, bu daimî diş de damaktan o boşluğa doğru hareket edip doğru yerden çıksın," dedi.

"Yani?"

"Dişlerin çekilecek."

Yani?

Ağzıma iğne yapılacak.

İm-kân-sız!

Ama annem "çekilecek" dedi. Böylece benim dişimin çekilme, daha doğrusu çekilememe hikâyesi de başladı.

Dişlerimi çekmek üzere, doğal olarak annemin muayenehanesine gittik. 90'lı yıllarda iğne yapmadan önce ağzı uyuşturmak için püskürtüldüğü yeri buz gibi yapıp hissizleştiren, maçlarda sakatlanan futbolcuların bacaklarına sıktıkları şu soğutucu fısfıslardan kullanılıyordu. İlk denemelerimizde annem ağzıma fısfısı sıkıp, "Bak ne güzel uyuştu ağzın. Şimdi iğneyi yapacağım ama hissetmeyeceksin bile, sinek ısırmış gibi olacak," diyerek bir an önce bu işi bitireceğine inanıyordu. Ama bu sözlerin beni kandırmak için olduğunu muayenehanede daha önce gördüğüm diş çektirirken yeri göğü inleterek ağlayan çocuklardan biliyordum. O yüzden ucu açık iğnesini bana sokmak için kolu havada bekleyen annemi, "Sinek bizi neden ısırıyor? Sinek ısırığında hangi maddeler var?" gibi sorularla oyalamaya çalışıyor, annem gerilmeye başladıkça yeni bahaneler buluyordum.

"Ben bir su içeyim. Suyum bitince vallahi yaptıracağım."

"Bir de şu pencereden sarkıp hava alayım, ondan sonra kesin yaptıracağım."

Bendeki bahanelerle birlikte annemin sabrı da tükenince çaresizce başlıyordum, "Anne, ne olur yapma!" diye ağlayıp yalvarmaya. Zaten sonunda randevulu bir hasta kapıyı çalıyor, ben de çalışmadığı sözlüden teneffüs ziliyle kurtulan çocuk gibi dişçi koltuğundan kaçıyordum. Annem kendi kendine homurdanarak iğnesinin kapağını kapatıp daha sonrası için kenara kaldırarak yeni hastasını kabul ediyordu. Hasta gittikten sonra şovumuz kaldığımız yerden devam ediyordu. Artık annem de benimle birlikte ağlayıp yalvarıyor, arada bir kendini kaybedip huyu olduğu üzere tek ayağını yere vurarak, "Ne biçim çocuksun!" diye kızıyordu. Nihayet akşam olunca havlu atıp ringi terk ediyor, eve dönmek üzere arabaya biniyorduk. Annem beni cezalandırıp suçlu hissettirmek için yol boyunca susuyordu ama umurumda bile değildi. Her türlü ceza iğne olmaktan bin kat daha iyiydi. Tabii ertesi gün olaylar zinciri başa sarıyor, Rusların satranç şampiyonaları gibi

her gün saatlerce süren bu çekişme yüzünden annem de ben de perişan oluyorduk.

Dişimi annemin tek başına çekemeyeceği anlaşılınca destek alınmasına karar verildi. Önce okul arkadaşlarımdan birini muayenehaneye çağırma kararı alındı. Arkadaşımdan utanırım da, "Koca kız olduk, bir diş de mi çektiremeyeceğiz?" diye kendimi ispatlama çabasına girerim diye düşünmüş olmalılar ama belli ki beni pek de iyi tanıyamamışlar. Ben dişçi koltuğunda otururken her zamanki gibi elinde iğnesiyle başımda bekleyen annem sürekli kıza dönüp, "Bak, Deniz şu küçücük iğneden bile korkuyor. Sen korkmazdın, değil mi?" gibi cümlelerle beni gaza getirmeye çalıştı. Ve o günün sonunda gerçekten de muayenehaneden diş tedavisi yapılmış bir çocuk çıktı. Ama o ben değildim. Annem ailesine ayıp olmasın diye çocuğa hediye olarak küçük bir dolgu yapmak zorunda kaldı. Ve o gün bu işin çoluk çocukla hallolmayacağını anlayınca, bu defa sınıf öğretmenimi davet etti muayenehaneye. Ben de, "Madem öyle," dedim, "elini görüyorum ve arttırıyorum." Öğretmenim tek teli bile oynamayan, Tansu Çiller fönlü saçlarıyla kollarını kavuşturup ciddiyetle bana bakarken laubali sorularla annemi oyalamak olmazdı. Ben de tüm oyunculuğumu konuşturup kendimi yerden yere atarak ağlamaya başladım, "Anneciğim ne olursun yapma, kıyma bana anneciğim! Yalvarırım bırak beni anneciğim!" diye. Annem öğretmenimin yanında ayağıyla yerlere vurarak kızamadı bana tabii. Yutkunup, "Peki yavrum," demek zorunda kaldı. Böylece bir maç daha benim galibiyetimle bitti.

Annem baktı kendi sahasında oyunu alamıyor, kendi içinde bir toplantı yaptı ve deplasman kararı aldı. Bir akşam iğnesini, kerpetenini, diş çekmek için neyi var neyi yoksa toplayıp eve getirdi ve, "Yarın okula birlikte gidiyoruz," dedi. Gittik. 6 yaşında, yer cücesi hâlimle anneme karşı çıkacak değilim! Ama ne yaptım ettim, yine o dişleri çektirmemeyi becerdim. Sonunda annem lanet olsun diyerek okuldan çıkıp muayenehanesine gitti. O gün bana acayip bir rahatlama geldi. Artık daha ne yapabilirlerdi ki? Meclis'ten yeni yasa mı geçirecekler, 6 yaşındaki çocukların damaktan gelen daimî kesici dişlerinin çekilmesine dair? El mahkûm, vazgeçecekler bu sevdadan.

Bu olayı takip eden birkaç gün son derece olaysız geçti. "Ödevlerim bitince hangi çizgi filmi izlesem? Dizimdeki yaranın kaşınan kabuğunu koparsam mı? Kız kardeşimin buzluğun arkasına sakladığı dondurmayı yediğim için Allah bana kızar mı?" gibi 6 yaşındaki çocuklara özgü dertlerime geri döndüm. Ama çok geçmeden, bir akşam salonda kendi kendime oturmuş kitap okurken annemin ağzından dökülen şu cümleyi duydum:

"Yok, bu iş böyle olmaz."

Konunun dişlerim olduğunu tabii ki hemen anladım. 12 sene süren evliliklerinin tarihinde hiçbir mevzuda uzlaşamayan annemle babam kazanmak uğruna koalisyona giden iki düşman parti gibi, dişimin çekilmesi için ilk kez el ele vermişlerdi. Bu konu konuşulurken heyecanla birbirlerini dinliyor, gerçek bir çift gibi birbirlerinin fikirlerini onaylıyorlardı. Dişimi çektirmemiş olsaydım, belki bugün hâlâ evli olabilirlerdi. Ama ne yazık ki dişim çekildi.

Olay şöyle gelişti.

Annem o akşam biz güzel güzel, huzur içinde evimizde otururken şeytan dürtmüş gibi, "Bu kadar ertelendiği yeter, bu dişin artık çekilmesi lazım," dedi. Babam da, "O zaman bu diş çekilecek. Kalkın gidiyoruz!" diye onu destekledi. Babamın zaten direkt olarak Fatih Sultan Mehmet'ten aktarılmış olduğuna inandığım bir geni var, adam bir şeye karar verince anında aksiyona geçiyor ve sadece kendisi aksiyona geçmekle de kalmıyor, herkesi örgütlüyor. O gece babam gemileri kızağa oturtup Rumeli sırtından kaydırarak adını tarihe altın harflerle yazdırmadı ama 6 yaşında bir çocuğu alt ederek kendi egosunu tatmin etmeyi başardı.

Annemle babamın ortak kullandığı muayenehanenin sokağına park edip arabadan indik. Onlar arkada, ben kurbanlık koyun gibi önde olmak üzere, kürkçü dükkânına son bir kez daha döndük. Kimse bana bir şey demediği hâlde, hakkında çıkan karara hiç itiraz etmeden darağacına kendi çıkan bir düşünce suçlusu gibi annemin muayene odasına gittim ve tıpış tıpış koltuğa çıkıp oturdum. Annem gerekli alet edevatı dolaplardan çıkarıp hazırlarken babam da gelip başıma dikildi ve dişlerinin arasından

konuşarak, "O diş bu gece çekilecek, gerekiyorsa sabaha kadar buradayız," dedi.

Annem elinde kerpeteniyle karşıma geçip, sanırım babamın tavrından bulduğu cesaretle, "Aç ağzını," diye bana bir subay gibi emir verdi. Açmadım. Babam, "Açacaksın," dedi, yine açmadım. Babam otoritesini sarsan bu itaatsizliğime çok öfkelendi. Oturduğum koltuğun arkasına geçip bir eliyle üst çenemi, diğer eliyle de alt çenemi tutarak ağzımı zorla açmaya kalktı. Ben de bir köpek gibi hart diye ısırdım ellerini. Babam acıdan ziyade otoritesinin bir kez daha hiçe sayılmasının yarattığı öfkeyle bağırdı. "Bu ne ya? Bu iş böyle olmaz! Bize destek lazım."

Annem, "Kimi bulacağız yahu gecenin bu saatinde?" diye ağlandı.

Artık benim odadaki varlığımın hiçbir önemi yokmuş gibi ikisi kendi aralarında konuşuyorlardı. Babam, "Karşıda taksi durağı var ya, onları çağıralım," dedi.

Ben daha *bu bir şaka mı* diye düşünüp tartamadan taksi durağını aradılar. "Bizim kızın dişlerini çekeceğiz ama yerinde durmuyor bir türlü. Hadi gelin de hep birlikte çözelim şu işi," dediler. Telefonun ahizesi yerine oturmadan kapı çaldı ve içeriye kısalı uzunlu, zayıflı şişmanlı dört adam girdi. Babam koltukta oturan kızını göstererek, "Ordular ilk hedefiniz Deniz, ileri!" dedi. Ya da bana öyle geldi. Kendi canımın üzerinde hiçbir söz hakkım yokmuş gibi, dört adam bir metrelik vücudumun üzerine çullandı. Onlar tüm güçleriyle beni koltuğa mıhlarken babam da çeneme asılarak açık tutmaya çalışıyordu. Tam anlamıyla kapatamasam da kendi çapımda direndiğim için çenem kasılarak bir açılıp bir kapanıyor, hâliyle annem elindeki iğneyi bir türlü sabit durmayan ağzıma sokmaya cesaret edemiyordu.

Babam, "İmkânsız! Bununla başa çıkılmaz," dedi.

Bununla!

Artık insan olmaktan çıkmış, "bu" diye bir şeye dönüşmüştüm.

Aylardır her gün olduğu gibi yanımda elinde iğnesiyle bekleyen annem de onayladı. "Yok," dedi, "hakikaten olmuyor böyle."

"Evet," dedi babam. "Isırıyor baksana. Aslında şöyle güzel bir takoz koyacaksın bunun ağzına."

Bunu demesiyle bir anda gözleri parladı. Koşarak içeri, muayenehanenin kendisine ait olan tarafına gitti. İçeriden tıkır tıkır birtakım sesler geldi. Döndüğünde elinde beyaz, pamuk başlı ve uzun, çelik saplı bir şey vardı. Benim nörolog olan babam gitmiş, hani şu doktorların refleksinizi ölçmek için dizinize vurduğu o çekici almış, başını pamukla kaplayıp üstünü de sargı beziyle sararak gerçekten de ağız içine sığacak bir takoz tasarlamıştı. O takozu benim ağzıma koydular. Taksi durağının çakma mafyalarıyla artık çenemi tutması gerekmediği için onlara katılan babamın hep birlikte üzerime abanışını ve annemin takozla açılmış ağzıma elindeki iğneyle yaklaşıp gözlerime hiç bakmadan o iğneyi batırışını gördüm. Sonra da beyaz ışığın altında parlayan metal kerpetenle dişlerim çekilirken çıkan kemik seslerini dinledim. Tüm bunlar yaşanırken, yaşanan sahnenin oyuncusu olmaktan çıktım. Beyaz perdede akan o sahneyi, oturduğu sinema koltuğunun güvenli mesafesinden izleyen birine dönüştüm. Gözlerimden çıkan bir sıvının yanağımdan aktığını hissedince şaşırdım, çünkü ben ağlamamıştım.

Her şey bittiğinde, annem çekilen dişlerden kalan boşluklara pamuk yerleştirirken babamın yüzü gururla parlıyordu. Adamlar ağırlıklarını üzerimden çekip babamın teşekkürlerini alarak çıktılar. Artık serbest olan vücudumda istesem de kıpırdayacak güç kalmamıştı. Eve dönüş yolumuzu hatırlamıyorum.

Bu olaydan sonra evde bir iki hafta kadar kimseyle konuşmadım. Azar yemiş bir köpek nasıl evin en ücra köşelerine saklanırsa, ben de öyle, evdeki eşyaların arkasına saklandım. Annemle babamdan korktum, onlardan kaçtım. Sonra tabii yavaş yavaş ev ahalisinin arasına yeniden karıştım. Yaşadığım olayı unuttum ya da öyle sandım. Üzerinden yıllar geçti, annem bu hikâyeyi hep, "Deniz çok inatçı bir çocuktu" başlığı altında anlattı. Babam – şimdi düşünürken fark ediyorum– zaten benim hikâyelerimi hiç anlatmadı.

Bana gelecek olursak, insan acısıyla yüzleşmeye henüz hazır olmadığında acıyı reddediyor. O yüzden acıyı mizahın içine saklıyor bazen. Ben bu hikâyeyi hep komik bir hikâye sandım. Anlatırken hep güldüm ve insanları da güldürmeyi başardım.

Ama çok yakın zamanda, kalabalık bir ortamda yine bu hikâyeyi anlatıp gülerken biri, "Deniz bu hikâye komik değil, bayağı sert," dedi. "Nasıl değil?" dedim, "çok komik bir hikâye bu." "Yok," dedi, "inan bana üzücü bir hikâye bu." O gün bu hikâyeyi bir daha sorgulamak için telefonuma not ettim.

Şimdi sevilmek üzerine düşünürken, bu hikâyeyi alıp önüme koyuyorum, ona yakından bakıyorum ve ne görüyorum biliyor musunuz?

O gün iki insan, benim sınırlarımı yok saydı, canımı yaktı ve rızam dışında bedenimin her yerine dokunarak üzerimde hâkimiyet kurdu. Bir çocuk anne babası tarafından sevildiğine inanmadan yaşayamaz, o yüzden ben tüm bunları sevgiden yaptıklarına inandım. Acının sevgiye hizmet ettiğini, sevdiğimiz insanların canımızı acıtmasının normal ve acının, sevginin varlığına dair en hakiki kanıt olduğunu öğrendim o gün. Yani o gün diyorum ama muhtemelen sadece o gün değil. Buna benzer sayısız örnekle, zaman içinde zihnime iğne oyası gibi ince ince işleyerek öğrettiler bunu bana. Ve yine muhtemelen, bunu sadece o evde ve sadece ben yaşamadım. Eminim bu ülkede milyonlarca başka evde, milyonlarca başka çocuk kendi ebeveyninden aynı şeyi öğrendi.

Eve gelen misafirin kucağına zorla oturtuldu; uzun, güzel saçları istemediği hâlde kesildi ya da pipisini göstermesi söylendi. Milyonlarca çocuk, bedeninin kendisinden çok başkalarına ait olduğunu "öğrendi". Yine de diğer çocukları meseleye karıştırıp onların adına konuşmayayım ve ben kendimi anlatayım.

Ben ne zaman biri canımı acıtsa, "Aaaaa, tıpkı çocukken annemle babamın yaptığı gibi, demek ki bu sevgi!" demişim ve bana ateş açan silaha doğru göğsümü açarak yürümüşüm. Saplanan her kurşun beni paramparça etmiş ama bu acı şefkatten daha tanıdık gelmiş. Bunu yıllarca yapmışım, yaptım. Ama artık yapmak istemiyorum. Acı çekmekten ya da çektirmekten zevk almayan, beni şefkatle seven insanlar istiyorum yanımda.

Terapistimin sorduğu sorunun cevabını buldum ve yıllar süren terapinin sonunda farkına vardım galiba: Sevgi acı *demekti*...

Artık değil.

Bir sonraki seansım bu cümleyle başlayacak demek ki.

Çocuklukta yanlış öğretilen şeyleri unutup doğrusunu öğrenmek pek de kolay olmuyor. Ne yazık ki öyle fark ettiğiniz gibi hemen değişmiyor ezberlenmiş tepkiler, tamiri uzun zaman istiyor. Evet, zor ama imkânsız da değil. İnsan değişebiliyor, eğer değişmeyi gerçekten isterse. Değişmek ve sevmeyi yeniden öğrenmek istiyorum ben, umarım bu sefer doğru bir şekilde.

Ay Işığı
KİTAPLIĞI

Babama Açık Mektup: Bir Veda

Hoş geldin baba.

Bu bölüm, benim sana yazdığım bir mektup. İlkokulda hayat bilgisi dersinde öğrettikleri üzere mektuplar sağ üst köşeye atılan tarihle başlar. O yüzden başlamadan önce tarihi belirteyim. Bugün 20 Haziran 2021, Pazar, Babalar Günü.

Bugünü uzun zamandır bekliyordum. Babalar Günü'nde sana bir açık mektup yazma fikri aylar önce düştü aklıma. Tam olarak ne zaman dersen, bana o öfke dolu mesajları attığın gün. Podcast'lerimi dinlediğini, annenin güzel anısını bu iğrenç ses kayıtlarıyla kirlettiğimi, annenin ya da senin ailenden herhangi birinin adını bir daha ağzıma almamam gerektiğini klavyenden öfke saçarak belirtmiştin mesajlarında. Okuduğumda sana çok kızdım, haksız da sayılmazdım. Birincisi, eğer babaannemin ölüsünü bana kucağımda taşıttığını insanlara anlatmamı istemiyorsan, bunun en basit yolu, bana babaannemin ölüsünü kucağımda taşıtmaman olurdu. İkincisi, ailem dediğin insanlar benim de ailem. "Annem" dediğin kadın benim babaannem, "ben" diye bahsettiğin de babam oluyor. Hatta farkında mısın bilmiyorum ama ben de senin ailenim.

Ben Deniz. Kızın. Hatırladın mı?

Gayriihtiyari soruyorum hatırladın mı diye, çünkü hatırlamadığın da olmuştu baba. Ben henüz 14, 15 yaşlarımda, genç kızlığa yeni adım atmış ürkek bir ergen ve annemle sen geçmiş iki dünya savaşına taş çıkaran şiddetli bir boşanma kavgasının içinde iken, Türk hukuk sisteminin bir kuralı gereği annemle birlikte senin

kapına gelmek zorunda kalmıştık –formalite icabı–. Annem yolda, o ölesiye nefret ettiğim Karabük otobüsünde yan koltuğumda otururken söylemişti, "eve dön çağrısı" deniyormuş buna. Sen mahkemeye, "Ben aslında canım karımı ve çocuklarımı çok seviyorum, onlar beni terk etti," diyormuşsun, bizi eve dönmeye davet ediyormuşsun. Olur da biz eve dönmezsek, terk edildiğin ispatlanıyor ve sen bize daha az nafaka ödüyormuşsun. Yani bir nevi blöf yapıyormuşsun. Dolayısıyla annemin de bu blöfü görüp arttırması, "Canım kocam, ben de seni çok seviyorum, çocukları da aldım geldim!" diye yanında bir çocuk numunesiyle –o şanslı çocuk ben oluyorum– kapına dayanması gerekiyormuş.

Velhasılıkelam, biz geldik o gün. Yalandan bir davete, yalandan hazırlanmış bir valizle icap ettik. Zile basınca kapıyı sen açtın. Şu uyuşturucu üretilen izbe binalara polis baskın yaptığında, kapıyı hafif aralayıp aradan kafasını uzatıp bakar ya gözleri buğulu, kafası gidik bir adam, sen de öyle, bizi hiç içeri buyur etmeden, artık senin olan evinle bizim aramıza gövdeni siper edip, sadece başını uzattın. Bana kısaca bir baktın ve anneme dönüp, "Bu kim?" diye sordun.

Bir insanın en temel ihtiyacı yemekten, üremekten bile önce, var olduğunu bilmektir baba. Öz babasının tanımadığı bir çocuk kendi varlığından şüphe eder. Görünmez olduğunu hisseder. Belki de bu yüzden şimdi sağ elimdeki bir dövmede *"Can you see me"* yazıyor: Beni görebiliyor musun? Sen beni o kadar göremedin ki, gözleri röntgen ışınları gibi bedenimi geçip içimin en derinini görebilecek insanlar arar oldum. Sen beni o kadar göremedin ki, belki de o yüzden bu vedayı, görüntümü de aradan çekip yapmak istedim.

Tekrar merhaba baba. Ben Deniz, kızın. Babalar Günü'nden birkaç hafta önce dünyaya gelerek seni son dakikada baba yapan, genç bir doktor olarak yeni açtığın muayenehanene hasta akını olduğu için uğurlu olduğuna inandığın, "bereketiyle geldi" dediğin o küçük bebek bendim. Sen beni çok sevdin bence baba. İnan ki ben de seni çok sevdim. Artık çoğu hafızamdan silinen çocukluk anılarımı hatırlamak için bazen –genellikle de alkollüyken– eski video kayıtlarımızı açıyorum. Ne kadar neşeli bir çocuğum ve

sen ne kadar neşeli bir babasın. "Beyoğlu'nda gezersin, gözlerini süzersin" şarkısını söylüyorsun parmaklarını şıklatarak. Senin o neşeni görünce hemen ben de katılıyorum şarkıya, parmaklarımı senin gibi şıklatmaya çalışarak. İkimiz de gülüyoruz, sanki aynı şarkıyı iki yüz elli yedinci kere söylemiyormuşuz gibi. Aslında belki de tam olarak bundan, iki yüz elli yedinci kere aynı şarkıyı söylememizden geliyor neşemiz. Şarkı çok bilindik, şarkıda geçen Beyoğlu çok bilindik, şarkıyı söyleyen senle ben çok bilindik. Dedim ya, belki de her şeyin bu kadar bilindik olmasından dolayı çok neşeliyiz. İnsanı en çok ürküten, huzursuz eden bilinmezlik değil mi sonuçta? Sen her şeyin, tüm gerçeklerin, açıkça herkes tarafından bilinmesini istersin hep. Muhtemelen de bu sebepten el kameranla çektiğin bu videoların hepsinin başında günün tarihini sesli olarak söylüyorsun. Aslında 90'lı yıllarda üretilen kameran, tarihi otomatik olarak görüntüye ekleyebiliyor. Ama seni bilirim, teknolojiye muhteşem bir ilgi duysan da bir türlü çözemezsin. O yüzden kameranın tarihini doğru ayarlayamayan sen olduğun hâlde, "Şu kamera bir tarihi bile doğru giremiyor," diye suçu kameraya atar, gerçekte hiçbir zaman var olmamış o suçu da tarihi kendin söyleyerek telafi edersin.

Teknolojiyi seviyorsun ama çok da anlayamıyorsun değil mi baba? Eğitim hayatındaki kaçıncı üniversiteydi bilmiyorum, yıllar önce seni bir gördüğümde online eğitimle bilgisayar mühendisliği okuyup yazılım öğrenmeye karar vermiştin. O akşam ders için odana kapandıktan beş dakika sonra, "Deniz," diye bağırıp beni çağırmıştın. "Hoca bir dosya yollamış, indirmiyor bilgisayar, bir baksana," demiştin. Tıpkı bir zamanlar kameraya yaptığın gibi şimdi de bilgisayara kızıyordun. *Doğru düğmeye basmana rağmen inmiyordu dosya*, öyle diyordun. Elbette öyle bir şey yoktu aslında. Sen yanlış tuşa basıyordun ama yanlış tuşa basmana rağmen bilgisayar dosyayı indirsin, yani bilgisayar kendi aklını bırakıp seninkine uyusun, sana itaat etsin istiyordun. Benle olan ilişkin de teknolojiyle olan ilişkin gibiydi bence. Bana yaklaşmak istedin ama beni anlamadın. Anlamaya da pek çalışmadın. Tıpkı o kameraya, bilgisayara yaptığın gibi yanlış tuşlarıma bastın ama buna rağmen benden muhteşem bir sevgi bekledin. Sırf kafam mate-

matiğe iyi çalışıyor diye doktor olmamı istedin mesela, bana ne istediğimi sormadan. Hayallerimi küçümsedin, onları istediğime utandırdın beni.

Sana kızmıyorum artık ama şimdi bu vedayı ederken içimde küçük de olsa bir ümit var, belki anlarsın bu kez diye. O video kayıtlarını aç izle, hepsinde elimde bir kitap var. Hikâyelerin içinde yaşayan bir çocuktum ben. Sen dershanede birinci olmama sevinirken benim tek heyecanım birinci olduğum için beni sahneye çağırdıklarında okuyacağım şiire dairdi.

İlk şiirimi sana okumuştum, hatırlıyor musun baba? 5 yaşındaydım. Sen hastanede gece nöbetindeydin. Yatak odanızdaki telefonu –herhâlde biz ulaşmayalım diye– üst üste koyduğunuz iki komodinin tepesine yerleştirmiştiniz. Yandaki yataktan tırmanarak komodinlerin tepesindeki telefona ulaşıp şiirimi okumuştum sana telefonda. Hâlâ ezbere hatırlıyorum o şiiri. Tekrar okuyayım mı?

SEVGİ
Sevgi, kardeş sevgisi.
Sevgi, anne sevgisi.
Sevgi, baba sevgisi.
Sevgi ne güzel şey.

Hatırladın mı? O zamanlar daha hiç acıtmamıştık birbirimizi. Hakikaten de ne güzel şeydi sevgi. Şiirim kadar dümdüzdü, bu kadarcıktı, basitti. Ama sonra dikenli tellere dönüştü. Biz içinden geçtikçe çizildik, can havliyle debelendik, debelendikçe daha da derinleşti kesiklerimiz. Canımı çok acıtan laflar ettin, ama kızmıyorum sana. Ben de bazen insanların canını acıtan laflar ediyorum, pişman oluyorum sonra. Belki sen de pişman olmuş, "Keşke demeseydim," demişsindir de bana söyleyememişsindir. İnsan pişman oldum demeye her şeyden çok utanır. O kötü lafları ederken hiç utanmaz da iş "üzgünüm" demeye gelince utanır, bilirim.

Didim'de arabanın içindeydik bir gün. Sen ön koltukta bir baba, ben arkada, 16 yaşında, hayattaki yerini anlamaya çalışan bir çocuk insan. Bu sahnenin ne önü var hafızamda ne de arkası.

Sadece o an. Dönüyorsun bana ve diyorsun ki, "Ben senin sadece biyolojik olarak babanım." Instagram'da bumerang gibi bir şey var biliyor musun? Kısa videolar, beş saniyelik falan, sürekli başa sarıp yeniden oynuyor. İkimiz en son konuştuğumuzda yoktu Instagram'da böyle şeyler. İşte o bumeranglar gibi yüzlerce kez oynadı kafamda bu kısa video, sürekli başa sara sara. O lanet olası bumerangların da garip, hipnotik bir etkisi var, bir türlü kapat tuşuna basıp çıkamıyor, büyülenmiş gibi izliyorsun.

Biyolojik baba, biyolojik baba, biyolojik baba...

Biyolojiyi çok severdim ama bu lafı hiç sevmedim. Yanılıyorsun. Ben senden biyolojin dışında çok şey aldım. Ve şimdi teşekkür etmek istiyorum tüm bunlar için sana.

Doğduğumda ziyarete gelen herkes, "Tıpkı annesi!" diyormuş benim için. Sen de 50 santimlik bedenime bakıp bakıp bir türlü kendine benzeyen bir yer bulamayınca üzülmüşsün haklı olarak. Haklısın, kim istemez ki çocuğunun kendine benzemesini? Çocuk dediğin şeyi en nihayetinde ölümden korktuğu için yapıyor insan, kendisini yine kendisinden hayat bulan bir beden yoluyla devam ettirmek için. Sana benzemeli ki, o yaşadıkça sen de yaşa. O yüzden senin için ölüm gibi bir şey olmalı, sana benzemediğimi görmek. Neyse ki anneannem fark etmiş üzüldüğünü, o da senin gibi zeki bir insan sonuçta. "Farkında mısınız, bu çocuğun kafasının tepesi aynı babası!" demiş. İnsan tutunmak isteyince bulduğu ilk dala tutunur. Sen de öyle yapmışsın. Gelip kafamın tepesini tutup, "Aa!" demişsin. "Hakikaten aynı ben!" İşin aslı, muhtemelen kafamın tepesi sana benzemiyor baba. Ama üzülme, daha iyi bir haberim var. Kafamın içi aynı sana benziyor. Seninki gibi delice çalışıyor zihnim, hiç durmadan, beni dinlemeden, kendi başına buyruk. Senden aldığım bu zihni çok seviyorum biliyor musun?

Şu içinde katlanan maketler olan *pop up* masal kitapları var ya, hani kralla kraliçenin şatosunun anlatıldığı sayfayı açtığında koca bir şato maketi çıkar iki sayfanın arasından, benim zihnimdeki sayfaların arasından da her gün sanki yeni kıvrımlar açılıyor ve bana muhteşem sürprizler sunuyor. Ama ben senin gibi vaka analizlerini, tıp makalelerini falan anlamak için değil de başka

şeyler için kullanıyorum onu. Ben insanları okuyup anlıyorum, hikâyeler yazıyorum. Yan şezlongdaki iki kardeşin konuşmalarını gizlice dinlemek DNA'nın sarmallarından daha çok heyecan veriyor bana.

Sonra, doğruculuğumu senden almışım baba. Tüm dünya bir olsa, dünya dönmüyor dese, dönüyor diyeni de keseceğiz dese herkes, sen ortaya çıkıp bas bas bağırırsın, "Dünya dönüyor!" diye. Çocuk gibisin, hiçbir para, hiçbir ceza seni alıkoyamaz, doğruyu haykırırsın. Senden başka pek insan görmedim doğrudan bu denli şaşmayan. Senden göre göre herhâlde ben de öyle olmuşum, haksızlığa karşı susamıyorum. Dokuz köyden de kovsalar durmuyor, illa doğruyu söylüyorum. Bu deli huyum için de sana teşekkür ederim. Ama eklemek isterim ki sadece doğruyu söylemek adına düşündüğün her şeyi insanların yüzüne haykırman bence iyi bir fikir değil. "Sen çirkinsin ama erkeklerin ilgisini zekânla çekebilirsin," demenin bir faydası olmuyor gördüğüm kadarıyla kimseye. Sadece kalbini kırıyor ve seni acımasız biri yapıyor onun gözünde.

Sonra bir de inatçılığım var elbette. Hatırlar mısın? Bir akşam eve kilolarca yaş çekirdekle gelmiştin. Bir hastan getirmişti yine. Hastaların hep sana elleriyle yaptıkları ev baklavalarını, bahçelerinden topladıkları kirazları getirirlerdi. Sen en en inatçı hastalıklardan bile daha inatçı olduğun, bacakları tutmayan felçlileri inat edip yürüttüğün, uyuyamayan dertlileri uyuttuğun, gülmeyen yüzlerini güldürdüğün için seni çok severlerdi. O akşam getirdiğin yaş çekirdekleri görünce ocakta kavurmak istemiştim, sonra çitleyip yemek için. Annem, "Olmaz," demişti. Sense, "Bırak kendi denesin, olmayacağını kendi görsün," diye itiraz etmiştin. Boyum yetmediği için ocağın önüne bir tabure çekip üstüne çıkmış, tenceredeki çekirdekleri tahta kaşıkla çevire çevire saatlerce inatla beklemiştim kavrulsun diye. Çekirdekler kavrulmadı ama ben o gece insanların "olmaz" demesine kulak asmadan, her şeyi önce kendim denemem gerektiğini öğrendim senden. Ve senin gibi inatçı tekenin teki oldum baba.

Daha çok şey oldum doğrusu ben. Senle görüşmediğimiz yıllarda büyüdüm, kadın oldum, birilerine sevgili oldum, yazar

oldum, her zamanki gibi çok okur oldum, yeni yeni şeyler dener oldum, gitgide daha az korkar, kimseye hesap vermez, canım ne isterse yapar oldum. Ama aslına bakarsan böyle başına buyruk olmayı, kimsenin lafını dinlemeyip kendi yolumu çizmeyi de sen öğrettin bana.

O yüzden bugünlerde nerede olduğunu bilmesem de, aramıza şehirler, dağlar, ovalar, kızgınlıklar, kırgınlıklar, sayamadığım yıllar ve aramızın kötü olmasından fayda sağlayan insanlar girse de ben Assos'ta prize yakın bir masanın başında sana bu mektubu yazarken sen her nerede olursan ol, biz seninle hâlâ baba ve kızız.

Belki garip oldu hikâyemiz, ben prenses bir kız olmadım, sen de kahraman bir baba. Ama biliyor musun, şimdi düşünüyorum da böylesi de güzel oldu. İyi ki böyle oldu da diyemem tabii, zorluydu hikâyemiz. Ama sonu güzel oldu. Çünkü babam kahraman olmayınca, ben de dünyadan korktuğu için şatosunda saklanırken hayatı kaçıran zavallı bir prenses olmaktan kurtuldum. Senle verdiğim mücadelenin sonunda çok güçlü bir mücadeleci oldum. Yıllarca süren bir savaştan sonra ülkesi tarafından parlak apoletlerle omuzları taçlandırılan bir asker gibiyim. Bomba seslerini ve kurşunları geride bıraktım. O korku ve gerilim dolu hikâyelerden çok sıkıldım. Artık çok bira içtiğimde sadece mutlu, güzel anılarımı anlatmak istiyorum sevdiklerime. Umarım sen de öyle yaparsın, beni güzel hatırlar, iyi anarsın.

Ve son olarak, bu konuşmayı neden yüz yüze yapmadığıma gelince... Seninle her görüşmemizde geçmiş yeniden açılıyor, sen bağırıyorsun, ben bağırıyorum ve hiçbir yere varamıyoruz. Boynumuzda, ağırlığıyla bizi aşağı çeken mutsuz anılar zincirine bir halka daha ekliyoruz. Yani evet, içimde ufacık bir umut bile varsa sonuna kadar deneyecek kadar inatçı biriyim, ama olmayacak işi, yürümeyecek ilişkiyi ayırt etmeyi, geride bırakıp veda etmeyi de öğrendim.

Her ne kadar biyolojik olarak babam olsan da aynı DNA helikslerini taşıyor olsak da sen ve ben çok farklı iki insanız baba. Birbirimizi anlamamız imkânsız.

Neden beni anlamıyorsun diye kızmak da yersiz. Bazı şeyler olmayınca olmuyor işte. Tabii olmuyor diyebilmek, bittiğini

kabul edip gidebilmek, veda edebilmek çok zor. Veda etmeyi okulda öğretmiyorlar. "Şınav çekebilmek için hangi hareketleri çalışmam lazım," diye sormuştum birine. "Şınav çekmeyi öğrenmenin tek yolu şınav çekmek," demişti, çeke çeke öğreniyorsun. Veda etmek de öyle, ede ede öğreniyorsun. Sadece ayrılmayı bilmediği için çarpık

çurpuk ilişkilerini sürdüren bir sürü insan var. Ama ben onlardan biri değilim. Acı çekmek yerine veda etmeyi seçenlerdenim.

Yanlış anlama, kalpsizin birine dönüşmedim. Her veda kalbimin ortasına düşmüş bir meteor gibi koyuyor hâlâ, ama hayat bir yol ve herkes kendi yolunu yürüyor. Bazen yollarımız yakınlaşıyor, birlikte yürüyoruz, ama bazen de uzaklaşıyor ve ayrılıyor yollarımız. Bizim yollarımız zaten nicedir ayrıydı da ben seni taşıyordum aklımda. Ama işte, yollar çok zor oluyor yükün varsa.

O yüzden ben son yükümü de atmak istedim. Bu bir veda.

Bana kattığın her şey için, her şeye rağmen güzel olduğunu bildiğim kalbini bir zamanlar bana açtığın için teşekkür ederim. Ben seni bir çocuk olarak hep çok sevdim ve sevildiğimi de hissettim.

Sonrasında olanları boş verelim artık, ben buna hazırım. Şimdi ömrünü tamamlamış ilişkimizin küllerini Assos'un denizine saçıyorum. İçindeki duyguları benim yerime başka bir deniz taşısın artık. Bu sana son mektubumdu. Artık yoluma sensiz devam edeceğim. Bana iyi şans dile.

Ve şimdi gelecek şarkıyı sana armağan ediyorum. Olur da aklına gelirsem, olur ya beni özlersen, bu şarkıyı açıp dinle güzel bir denize karşı.

Güle güle.
Kızın Deniz.

Küçük Deniz'e Mektup

Nasılsın?

İyi olsak da olmasak da, "İyiyim," diye cevap veriyoruz bu soruya genelde. Çünkü kötü olursak karşımızdakinin bizimle ilgilenmesi gerekir. Ona yük oluruz, zahmet veririz ve kimsenin hayatında daha fazla zahmet istemediğini iyi biliriz. O yüzden insanlarla olduğumuzda iyiyim demek ve derdimizi kendimize saklamak zorundayız. Ama ben dürüst olmak istiyorum. Ben çok iyi değilim. Yanlış anlaşılmasın, kimsenin beni teselli etmesi gibi bir beklentim falan yok bunu söylerken. Kendimi iyi hissetmiyorum sadece. Endişelenecek bir şey yok, ciddi bir sorun da yok. Hatta aslına bakarsanız şu anda hayatımda kötü giden neredeyse hiçbir şey yok, ama bu sabah boktan uyandım ve üzerime Nilipek'in bir şarkısında bahsettiği o "havada bir hinlik var" hissi çöktü. Bu hisse alışkınım. Beni ara ara ziyaret eder. Şehir dışından yatıya gelen sevimsiz bir akraba gibi ansızın kapımı çalıp yüzsüzce evime çöreklenir, ta ki aynı şekilde aniden ve habersizce kalkıp gitmeye karar verene kadar. O yüzden artık bu ziyaretlerde eskisi gibi paniklemiyor, ya içime yerleşir ve bir daha gitmezse diye korkmuyorum.

Neyse ki bazen bu kötü hislerin tam tersi olan hisler de aynı şekilde aniden geliveriyor bana. Birdenbire bir coşku kaplıyor içimi, anlatılmaz bir yaşama hevesiyle dolup taşıyorum. Delicesine spor yapasım, freni patlamış araba gibi koşasım, partileyesim, bir şeyler yazıp üretesim, saatlerce konuşasım, bir sürü hayal kurup gerçekleştiresim, dünyaya kendimden bir iz bırakasım geliyor.

Böyle dediğimde hemen bipolar bozukluğu teşhisi koyarlar bana; insanlar birbirini baharat kavanozları gibi cinslerine göre ayırıp etiketlemekten acayip bir zevk alıyor! Ama psikoloji alanında çok sağlam bir uzmanlığı olan terapistim, manik epizotlarım olmadığını, sadece duygularını çok yüksek yaşayan biri olduğumu söyledi. Yaratıcı insanlarda hiç de ender rastlanan bir şey değilmiş bu, zaten insanı üretmeye iten de duygularını bu kadar yüksek yaşamasıymış. Hüznü ya da sevinci, aşkı, acıyı normal bir insanın on katı yüksek yaşıyorsan içinde taşıyamıyor, boşaltma ihtiyacı duyuyorsun. Çişini tutamamak gibi bir his, seni içeriden sıkıştırıyor. Kimisi şarkı yazıyor, kimisi şiir, kimisi roman, kimisi film çekiyor, kimisi resim yapıyor, kimisi de benim gibi podcast denen ses kayıtlarıyla dışarıya akıtıyor hislerini. Duygularını böyle büyük yaşayanlar için, duygularını kullanarak yapabilecekleri dışındaki işlerde tutunmak hayli zor oluyor. Reklamcılık zamanlarımda, o tanıdık karanlık çöktüğünde, değil reklam fikri yazmak, evden dışarı çıkmak bile imkânsız geliyordu bana. Ama para kazanmak için bir yandan o hisle kendi içimde mücadele etmek, bir yandan da çalışmak zorundaydım. Duygularını normal bir aralıkta yaşayan biri için bu sözlerimin kulağa şımarıkça gelebileceğini tahmin ediyorum ama eğer aranızda bipolar bozukluğu ya da bu bozukluğa eğilimi olan, depresyon geçirmiş ya da geçirmekte olan, anksiyete bozukluğu ya da şu an aklıma gelmeyen başka bir psikolojik bozukluğu yaşayan birileri varsa, muhtemelen anlıyordur. Hisleriniz sizi ele geçirdiğinde çöpü dışarı çıkarmak bile imkânsız bir eyleme dönüşür.

O yüzden şimdi duygularımı yaşamama izin veren bir iş yaptığım için kendimi çok şanslı sayıyorum. Bugün yaşadığım karanlık hisler işime engel değil, işimin ta kendisi. Eğer eskisi gibi bir reklamcı olsaydım, kendimi korkuyla ofis tuvaletine kilitleyip bu hâlde nasıl çalışacağımı düşünerek ağlardım. Oysa şimdi kendimi bir metre karelik bir odaya kilitlemek bir yana dursun, geçmişin acısını çıkarırcasına, bu hislerimi herkesle paylaşacağım. İçimde bir hüzün var. Gözlerim sık sık sebep belirtmeden doluyor, gözyaşlarımın tuzu yanağımı yakıyor. Kimseyi görmek istemiyorum, zaten kimse de beni görmek istemez bu hâlde. Bu yaşıma kadar

derdimi insanlara anlatmaya çalışmak yönünde nafile çabalarım oldu ve gördüm ki bir insanın hislerini başka bir insanın aynı şekilde hissetmesi imkânsız. İnsanı en iyi kendisi anlıyor, hatta bir tek kendisi anlıyor. Bunu düşünerek kendi içime baktım bugün ve gördüm ki ağlayan, artık koca bir kadın olan Deniz değil, küçük Deniz. Saçları iki yandan tavşanlı tokalarla toplanmış olan, Karabük'te yaşayan, kırmızı rugan ayakkabılar ve beyaz yün külotlu çorap giyen, boyu bir yemek masasına ancak yetişen Deniz. Alt dudağını sarkıtmış, burnunu çeke çeke, korkarak ağlıyor. O yüzden ona bir mektup yazmaya karar verdim. Küçük Deniz mektupları çok sever. Birinin sırf onu düşünerek kâğıt kalem alıp masasının başına oturması ve ona özel bir şeyler yazması onu çok mutlu eder, görüldüğünü hissettirir. Ama ne yazık ki küçükken kimseden pek mektup almadı. Bilirsiniz, yetişkinler günlük yaşamın koşuşturmasında genelde çocukları unuturlar. Onlar unutmuş olsa da ben onun –hâlâ kendisinden bile saklamaya çalıştığı bir hevesle– bir yerlerde, bir mektup beklediğini biliyorum. O yüzden bu mektup yetişkin Deniz'den küçük Deniz'e. Bu tertemiz sevgiyi hak ediyorsun, her çocuk gibi.

Sevgili Deniz,

Nasılsın? Umarım keyfin yerindedir. Beni merak ettiğini tahmin ediyorum, hiç merak etme. Ben çok iyiyim ama bir süredir sık sık aklıma geliyorsun ve seni özlediğimi fark ediyorum. İnsan birini, onun eksikliğini fark ettiren bir şey olduğunda özlüyor. Mesela ne zaman eski bir kaset görsem, aklıma babanla yaptığın ses kayıtları geliyor. Hani şu şarkıyı söylüyordunuz birlikte:

Küçük kız, küçük kız,
Söyle bize neredeydin?
Küçük kız, küçük kız,
Söyle neredeydin?
Dün sabah bekledim,
Oynamaya gelmedin.
Dün sabah bekledim,
Hiç görünmedin.

Annenle baban ayrılıp babanı Karabük'te bırakarak annen ve kardeşlerinle İstanbul'a taşınınca, kendi içinden bu şarkıyı tekrar tekrar söyleyip çok üzülmüştün. Babanın oynamak için seni beklediğini düşünüp onun yanına gidemediğin için kendini suçlu hissetmiştin. Nihayet babanın yanına gittiğindeyse, seni çok üzen şeyler oldu, biliyorum. Hiçbir çocuk yaşamamalı öyle şeyleri. Ama sana iyi bir haberim var, sen akıllı bir kızsın Deniz, sonradan kendi yolunu bulacaksın. Yaralar –biraz zaman alsa da– sarılacak. Acılar geride kalacak ve güzel günler gelecek. Sana söz veriyorum ki dayandığına değecek. Yanlış anlama, tabii ki keşke dayanmak zorunda kalmasan ama hayat böyle işte, neredeyse kimse için pürüzsüz bir hayat ya da kusursuz ebeveyn yok. Keşke okuduğun masallardaki gibi tonton bir dede ve pamuk yanaklı bir anneanneyle büyüseydin, güzel bir dağda, küçük bir kulübede. İnan ki mutlu bir çocukluk yaşaman için elimden gelen her şeyi yapardım. İmkânım olsa seni kavgadan ve psikolojik şiddetten korumak, çocuk yaşta onlarca kez mahkemede şahit olup hâkimin karşısında titreyerek ağlamanı engellemek için dağları delerdim. Ciddiyim. Yanında olsaydım önüne geçip tüm yetişkinlere bağırırdım, bu çocuğa bunu yaşatamazsınız diye. Elinden tutar, seni o çirkin mahkeme salonundan çıkarır, kendi evime götürdüm.

Evimde kocaman bir kütüphane var, biliyor musun? Yerden tavana kadar. Görünce çıldırırdın, hepsini sırayla okumak isterdin. Hem de nerede biliyor musun? Salıncakta! Sen sallanmayı çok seviyorsun diye eve salıncak yaptırdım. Hayır, şaka yapmıyorum. Kitaplarını salıncakta sallanarak okuyabilirsin. Uyuyakalmak için yatakta kendi kendini salladığını, ancak öyle rahatlayabildiğini biliyorum. Seninle ilgili çok şey biliyorum ve diğer yetişkinler bazen unutsa da ben hiçbirini unutmuyorum. Portakal suyunu çok sevdiğini ama posası ağzına gelince kusacak gibi olduğunu, o yüzden posalı portakal suyunu gerçekten içemediğini ve şımarıklık yapmadığını biliyorum. Sen kitaplarını okurken ben portakal suyu sıkıp, en ince tel süzgeçten geçirip getiririm sana. İçinde bir tane bile pütürcük olmaz. O çok sevdiğin pastadan da yaparım. Zahmet olur diye endişe etme, çok basit zaten. Cam tepsinin içine bir kat pötibör bisküvi, bir kat da puding diziyorsun işte.

Hem zahmet olsa ne olacak ki? Sen çocuksun, çocuklar yetişkinleri merak etmemeli. Yetişkinler kocamanlar ve kendi başlarının çaresine bakabilirler. Sen onlar için endişe etme, kendi ihtiyaçlarını düşün sadece. Sana aksini öğrettikleri için onlar adına özür dilerim. Boşanmak isteyen anne babasını barıştırmaya çalışmak bir çocuğun görevi olmamalı. Senden bunu isteyen baban adına, senden bir daha özür dilerim. Bazı yetişkinler düdüklüde fasülye pişirmeyi ya da matkap kullanmayı çok iyi öğrenebildikleri hâlde bir çocuğa nasıl davranacaklarını hiç bilmiyorlar. O evde kimsenin seni görmediğini, duymadığını biliyorum. Ama ileride kendini görüp duyduğun, sadece sana ait bir evin olacak. Ne kadar ileride diye merak ediyorsun değil mi? 30 yaşından sonra.

"30 mu? Çok yaşlı!" diye üzüldüğünü duyuyorum. Zaten sen 30 yaşını hiç göremeyeceğine, 18 yaşında öleceğine inanıyorsun. Bak o zaman sana iki iyi haber, hazır mısın? Birincisi, 18 yaşında ölmüyorsun. Hayatın hep mücadeleyle geçtiği için erkenden öleceğin fikriyle kendini rahatlatmaya ihtiyaç duyuyorsun, hepsi bu. İkinci iyi haber; 30 yaş yaşlı değil. Hâlâ çok hızlı koşabiliyorsun ve çocuk gibi kıkır kıkır gülebiliyorsun. Hem artık kendi paranı kazandığın için sana kötü davranan ya da davranmaya çalışan herkesi hayatından ittiriyorsun. Bu muhteşem bir şey biliyor musun? Sana kimse karışamıyor. İstediğin kadar pudingli pasta yiyebilirsin ve günlerce evden çıkmadan kitap okuyabilirsin. Kimse sana bağıramaz, korkutamaz, ağlatamaz. Benimle güvendesin. Böyle deyince benim mükemmel bir insan olduğumu sanmanı istemem. Özellikle yetişkinlik konusunda çok kötüyüm. Ne yazık ki vergi ödemeyi tam olarak bilmiyorum, araba kullanamıyorum ve hâlâ sandviç yapmak yerine buzdolabının kapısını açıp ayakta ağzıma ekmek peynir sokuşturuyorum. Kedime sabah mama koymayı unuttuğum da çok oldu. Kedim olmasına heyecanlandın değil mi? Evi arama, dur dur, burada değil kedi. Artık erkek kardeşimde kalıyor. Yazın uzun bir tatile çıktığımda ona bırakmıştım, birbirlerine çok alıştılar. Ben de onları ayırmaya kıyamadım. Ama zamanı geldiğinde belki biz başka bir kedi sahipleniriz, çok mutlu olursun değil mi? Sen mamasını vermeyi hiç unutmazsın, biliyorum, benden çok daha düşüncelisin. Ama yetişkin olan benim,

böyle şeyler benim görevim. Sen bunları kendine dert edinme, senin hiç derdin olmasın, sen hep gül. Eğer bir şeye üzülürsen de ne olur bana söyle. Hiç dalga geçmem, kızmam, ne yapabiliriz diye düşünür, sana yardımcı olurum. Hele hele kendi yaptığın şeylerde, ne olur kendini suçlu bulup da saklamaya çalışma.

Birinci sınıfta öğretmen tuvalete gidersen kızar diye düşündüğün için daha ilk derste altına kaçırdığını biliyorum. Tüm gün yerinde kalkmamak için arkadaşlarına bir sürü yalan uydurmak zorunda kaldın. Ya biri görürse diye korku içinde, ahşap sıranda ıslak ıslak oturdun. Gün sonunda herkes okuldan çıkınca kapıya kadar sırtını duvara dayayarak gittin. Ama servisi kaçırdın, hava da buz gibiydi, ıslak kıyafetlerinle dondun. Eve gidince tüm kıyafetlerini kimse görmeden çamaşır makinesindeki çamaşırların en arkasına sakladın, ortaya çıkacak diye çok korktun. Sonra da hasta oldun. İşte benimle, böyle şeylerden korkmana hiç gerek yok. Bana anlatabilirsin, ben de sana hayatta yaşadığımız çoğu şeyi binlerce hatta milyonlarca kişinin daha yaşadığını ve hepsinin ne kadar normal olduğunu anlatırım, o zaman yaşadığın şey daha normal gelir. Üzüldüğünde de çok işe yarıyor bunu düşünmek, eğer üzüldüğünde yanında ben olmazsam aklında olsun. Üzüntü hayatın bir parçası. Bazen çok üzülüyoruz ama sonra geçiyor. Her şey mi? Evet, er ya da geç üzüldüğün her şey geçecek. Sana söz veriyorum. Sevdiklerin seni üzdüğünde bile. Zaten, aslına bakarsan insanı bir tek sevdikleri üzebiliyor. Hiç üzülmemeye karar verirsek o zaman hiç kimseyi sevmememiz gerekir. Hâlbuki çok sevilmeye değer insanlar var. Bir şiir yazmıştın hani, hatırlıyor musun? İlk şiirin, adı *Sevgi*'ydi.

SEVGİ
Sevgi, anne sevgisi.
Sevgi, baba sevgisi.
Sevgi, kardeş sevgisi.
Sevgi ne güzel şey.

Senin bu şiirini çok seviyorum. Sevmekten vazgeçtiğim bir zamanda karşıma çıktı –sürpriz bir şekilde– ve eskiden sevebil-

diğimi hatırladım. "Sevgi ne güzel şey" demişsin sonunda, çok haklısın. Sevmeyi bilen insanlarla hayat gerçekten de çok güzel ve ne şanslısın ki karşına seni çok seven arkadaşlar çıkacak, zaman zaman da sevgililer.

"Hayır, sevgili istemiyorum!" diyeceğini biliyorum. Dur, hemen öyle deme. İnsan büyüdükçe değişiyor, öpüşmek senin yaşındayken iğrenç geliyor ama büyüyünce çok güzel olabiliyor. Yaşadığın evde kimse kimseye pek sarılmazdı ama seni seven birine sarılmak ve sarılarak uyumak da çok güzel. Sen sevilmeyi hak eden bir kızsın Deniz, başkalarına zarar vermekten korkan herkes sevilmeyi hak eder. Ben seni çok seviyorum mesela. Kusurların olmadığı için değil, kusurlarının senin bir parçan olduğunu anlayabildiğim için. O yüzden sen de insanları severken bunu düşün, olur mu? Kusurlarına çok kızma. İnsanlar ufak şeylerden birbirine kolayca kinlenebiliyor ama sen öyle yapma. Biri seni kusurlarınla sevdiyse, sen de onu kusurlarıyla sev. Zaten sevgi bu demek. Kendindeki sevebilme becerisini görmek, içinde sevginin büyüdüğünü hissetmek harika bir şey. Ama eğer biri sana sen olduğun için kızıyorsa, bağırıyorsa, sana saygı duymuyorsa, oradan hemen git. Kimsenin kötü muamelesini kabul etmek zorunda değilsin. O kişiye âşık da olsan, o kişi okulunun müdürü, işinin patronu, hatta ülkenin kralı bile olsa git. Kendi kendine olmak, seni aşağı çeken bir insanla olmaktan çok daha kolay. Yalnızlık korkutucu geliyor sana, onu da biliyorum, ama yalnızsan aslında biri var yanında. Ben varım. Kim seni benim anladığım kadar iyi anlayabilir, benim sevdiğim kadar temiz duygularla sevebilir ki? Bu evde benimle istediğin kadar kalabilirsin. Misafir odası diye ayırdığım oda senin olabilir, yatıya gelen misafirler salonda yatar. Dedim ya, sen bunları hiç düşünme, büyük olan benim. Bence odandaki antika pirinç İngiliz yatağı çok seveceksin, değerinin farkında olmayan birinden çok ucuza almıştım. Böyle konularda çok iyiyim. Yatağın baş ucunda asılı olan antika Fransız çerçeve de bu evdeki en pahalı şey. Onu da çok büyük bir kredi çekip asla ödeyemeyeceğimi fark edince, battı balık yan gider deyip aldım. *Hapse gireceksem bari son günlerimde lüks bir hayat süreyim* diye düşündüm. Ama merak etme,

hapse girmedim ve görünüşe göre girmeyeceğim de. O yüzden senin para konusunda kaygılanmana gerek yok. Çocuklar böyle şeyleri düşünmemeli, salam yerken acaba annemin başka parası kaldı mı diye endişe etmemeli. İstanbul'a taşındığımızda sürekli parasızlıktan bahsedildiği için annemle Beşiktaş-Üsküdar motoruna her bindiğinde para toplanırken (o zamanlar bir adam motorun içinde gezerek herkesten tek tek para toplardı) zekâ özürlü taklidi yaptığında adamların hâline üzülüp iki yerine bir kişi parası aldıklarını çözmüştün ve annem yalandan kızsa da sana hiçbir zaman engel olmadığı ve güldüğü için her defasında engelli taklidi yapıyordun. Anneme daha fazla yük olmaktan korkuyordun. Bunu sana söyleyen o olmalıydı; bu kez de annem adına senden özür dilerim, çocuklar ebeveynlerinin yükü değil yaşama sevinci olmalıdır Deniz. Sana bakan birçok insan sende çok güzel şeyler görebilir, annen bunu göremediği için çok üzgünüm. Benim çok fazla bir birikimim yok ama açıkçası pek umurumda da değil. Seni mutlu etmek isterim. Motora bindiğimizde sadece manzaranın ve salebin keyfini çıkarmanı, kahvaltıda suçluluk hissetmeden salam yemeni ve paramız olmadığı için geceleri yatakta ağlamamanı isterim. Bana güvenebilirsin. Belki zengin değilim ama hayat beni her tutup fırlattığında dört ayak üstüne düştüğüme sana söz verebilirim. Ben hep bir şekilde yolumu buluyorum. Üstelik çok tecrübeliyim. Kıskançlık, aşk, ayrılık acısı ve daha birçok şey hakkında bir sürü şey biliyorum, sana yol gösterebilirim. Elbette bu canının acımayacağı anlamına gelmiyor. Ne yazık ki canını acıtacak bir sürü şey olacak ve ben bunların önüne geçemem ama canın yandığında elini tutabilirim. Acılar, yalnız olmadığını bildiğinde daha hızlı geçiyor. Sana salep yaparım, salıncakta sallarım ve anneannemden konuşuruz. Sen büyüdüğünde birlikte bira içeriz ve çok güleriz. Senin koyu bir Yeşilaycı olduğunu biliyorum ama bira içmeyi çok seveceğini de biliyorum. Acıları düşünmenin bir yerden sonra kimseye faydası yok, o yüzden bira içip her şeye gülmek, bu gezegende zamanını geçirmek için yapabileceğin en iyi şey. Neyse, senin için çok erken. Birkaç sene daha süzülmüş portakal suyuyla idare etmemiz gerekecek. Ama dert değil, bira içmeden de var-

lığından zevk aldığım sayılı insandan birisin. Seninle portakal suyu içmeyi birçok insanla bira içmeye tercih ederim.

Of, hep ben konuştum. Bu hayatı birlikte yaşayacağımız için ne kadar heyecanlı olduğumu anlamışsındır. Bir de, bugüne kadar sana yazmadığım için çok özür dilerim. Dürüst olacağım, galiba senin sorumluluğunu almaya hazır değildim. Çünkü ne kadar iyi kalpli ve kırılgan olduğunu biliyorum, sanırım seni kırmaktan korktum. Ama şimdi kendimi buna hazır hissediyorum, seni hayal kırıklığına uğratmayacağım, söz veriyorum. Tabii eğer bana küstüysen, artık güvenini kaybettiysem ve gelmek istemezsen bunu da anlarım. Sana hiç kızmam ve kendi kendime şarkımızı söylerim.

Küçük kız, küçük kız
Söyle bana neredeydin?
Küçük kız, küçük kız
Söyle neredeydin?
Dün sabah bekledim,
Oynamaya gelmedin.
Dün sabah bekledim,
Hiç görünmedin.

Umarım bana gelirsin küçük kız, seni her sabah bekleyeceğim.

Sevgiler, Deniz.

Not: İnsanın kendisiyle yüzleşmesi bu hayatta en zor sandığı şeylerden, saatlerce spor yapmaktan, baklava hamuru açmaktan, trigonometri soruları çözmekten, terk edilip perişan olmaktan bile daha zor, ama iyileşmek istiyorsanız bunu yapmalısınız. Yoksa bir yere varmaya çalıştığınız değil, kendinizden kaçtığınız bir hayat yaşarsınız. O yüzden bence küçük kendinize bir mektup yazmayı deneyin, o çocuğun sizi çok özlediğine iddiaya girerim.

Pornografik Portakal: Bir Cinsel Psikanaliz Hikâyesi

Seksten bahsetmek neden ayıp? Siyasi liderlerden ilkokul öğretmeninize, işyerinizdeki patronunuzdan anne babanıza, tüp bebekler ve Hz. İsa dışında yaşamış olan her insan bir seks eyleminin sonucunda bu dünyaya geldi. İnsan soyunun devam etmesini sağlayan, hayatın başlangıcı olan bu aktivitenin neden hâlâ günah muamelesi gördüğünü, penis ve vajina kelimelerinin nasıl olup da herkesi bu denli korkuttuğunu aklım almıyor. Eğer çiftleşmek günahsa, gaza gelip "artık sağlıklı besleneceğim" diye aldığınız, ama sonra canınız tatlı isteyince tabii ki çikolata yediğiniz için buzdolabınızın sebze gözünde küflenen o portakal da, pornografik bir portakal o zaman. Pornografik portakal! Düşünsenize, terbiye yoksunu küf mantarları, hiç utanmadan buzdolabınızın içindeki o portakalın üzerinde üremiş! Hem de bir iki kere de değil, milyonlarca kere! Eğer çiftleşmek düzeni bozan anarşik bir eylemse, o portakalı gördüğünüz anda çığlık atarak başınızı başka yöne çevirip hemen bir peçete ile üstünü örtmeniz, polisi arayıp buzdolabınızda mantarların vesikasız bir fuhuş partisi yaptığını bildirmeniz ve polisin de evinize baskın yaparak bu ahlaksız portakalı tutuklaması lazım. Ama işte mantarların üreme isteğine karışan yok. Erkeklerin başlarına tığ işi beyaz takkeler, kadınların kara türbanlar taktığı o en muhafazakâr evlerde bile, sebze gözünde unutulan pornografik portakalların üzerindeki mantarlar yarınlar yokmuşçasına ürüyorlar. Yaşadığımız ülkede konu cinsel aktivitelere geldiğinde, küf mantarlarının bile bizden daha

özgür olduğu su götürmez bir gerçek. Biz insanlara ise bırakın çiftleşmek, bu meseleden bahsetmek bile yasak. Böyle deyince bazı insanlar, "E bahsetmeyelim, seks üzerine de konuşmayıverelim yani, ne olacak?" diyor. Anlamadıkları şey şu, bu hayatta koyulan her yasağın ciddi sonuçları da vardır. Eğer bu Ortadoğu coğrafyasında doğmuş ya da burada yaşayan bir kadınsanız ve bu coğrafyanın cinsel hayatınız üzerinde pek bir etkisi olmadığını düşünüyorsanız, bir daha düşünün derim. Düşünmenizi sağlamak için de her zaman yaptığım şeyi yapıp kendimden bir hikâye anlatacağım. Bu kararı almadan önce çok düşündüm. Aslına bakarsanız anlatmamam için onlarca neden var ama bu hikâyenin birilerine iyi gelebileceği düşüncesi ve bir yerlerde bir şeylerin değişmesi ihtimalinin bana verdiği ümit ağır bastı sonunda. Eğer cinselliğin bir tabu olmaması gerektiğine hakikaten yürekten inanıyorsam, herkes utançla susuyor olsa bile ben konuşmalıyım. O yüzden şimdi tüm vücudumu işgal eden o utanç hissine rağmen ve belki de ona inat konuşacağım. Evet. Başlayalım o hâlde.

Geçtiğimiz haziran ayında terapistimin emekliye ayrılmasıyla, 11 yaşımdayken başladığım, birkaç yıl gidip birkaç yıl ara vererek de olsa toplamda yirmi küsur yıllık bir zamana yayılan terapi sürecimin sonuna geldim. İnsanlar "bu kadar çok terapiye gittikten sonra" benden erip bir dervişe dönüşmüş olmamı bekliyorlardı ama ne yazık ki öyle bir şey olmadı. Herkesi hayal kırıklığına uğrattığım için üzgünüm. Sorgulayan bir zihnin ölene dek tüm sorularına cevap bulabileceğine inanmıyorum şahsen, çünkü bulduğunuz her cevap beraberinde daha da fazla yeni soruyu getiriyor. Sorular ve cevaplar, sorunlar ve çözümler, birbirlerinden ayrı var olamazlar, düğüm düğüm olarak arapsaçına dönmüş bir yumak gibi iç içe geçerler. Hepsi birbirine bağlı olduğu için düğümleri ayrı ayrı çözmek imkânsıza yakındır, bu işe girişirseniz tamamını çözmeniz gerekir, bu da sabır ve zaman gerektirir. Ben düğümlerin tamamını çözmeyi başaramadım, açıkçası başarabilecek miyim onu da bilmiyorum ama baş koyduğum bu yolun yarısından dönmeyi de hiç istemiyorum, sonuna kadar gidip ne olacağını görmek niyetindeyim. Anlayacağınız, olay yerine geri dönmeden edemeyen katil gibi, ben de o terapi

odasına geri döneceğim. Fakat bu sefer terapistinizle karşılıklı koltuklarda oturup yüz yüze baktığınız türden bir terapiye değil, hani şu eski film sahnelerinde olduğu gibi hastanın divana uzanıp gözlerini tavana dikerek konuştuğu, doktorun ise oturduğu koltukta elindeki sekreter altlığı ile sürekli kafa sallayarak not aldığı türden bir terapiye, yani psikanalize gideceğim. Psikanaliz bilinç dışı zihinle ilgilenen bir terapötik teknik olduğu için ilgimi çekiyor, çünkü ben artık aradığım cevapların bilincimin dışında bir yerde saklı olduğuna inanıyorum. Kafanızı karıştırmamak adına dürüst ve açık olacağım, sorularım ve sorunlarımın önemli bir kısmı cinselliğime dair. Bunu söylediğimde hakkımda ne düşünürsünüz, hayalinizde neler canlanır ya da beni nasıl yargılarsınız bilmiyorum ama umursamıyorum da. Kadın cinselliğinin kurtulunması gereken bir ceset gibi derinlere gömülerek saklanmaya çalışıldığı bu topraklarda artık bu konuların konuşulması gerekiyor. Psikanaliz odasında olsun, burada olsun, konuşarak kendi cinselliğimin cesedini onu gömdüğüm yerden, yani bilincimin dışından çıkaracağım ve yeniden hayatıma katacağım.

Psikanalize gitme kararı aldıktan sonra –derin uyuyamadığım için uyandığımda çoğunu hatırladığım– rüyalarımın seyri değişti ve ben uzun zamandır görmediğim türden cinsel içerikli, gergin rüyalar ve hatta kâbuslar görmeye başladım. Sanki her rüya ile o düğüm olmuş iplik yumağı biraz daha çözülüyor ve düğümlerin merkezine doğru gitgide ilerliyordum. Sonunda bir gece sabaha karşı, yine elim kalbimde, nefes nefese uyandım ama bu defa bir aydınlanma ile. Karanlık kâbuslarımın ucu ilk kez bir aydınlığa çıkmıştı. Psikoterapinin en büyük klişelerinden birinin çocukluğa inmek olması boşa değil. O gece bilinç dışımın yazdığı kurguların gerçekle iç içe geçtiği rüyam, bana birçok şeyi açıklayan çocukluğumdan kalan, çoktan unuttuğum bir sahneydi. Ergenliğimin daha ilk yıllarında, yani cinselliğimi keşfetmeye yeni başladığım ve bundan çok utandığım yaşlarımdaydım, hesaplarıma göre 13 olmalı. Her yaz tatilinde olduğu gibi okulların kapalı olduğu o üç ayı geçirmek üzere teyzemin yazlığına gitmiştim. Yazlık, yüzlerce evden oluşan büyük bir sitedeydi, dolayısıyla denize girdiğimiz koydaki iskelenin etrafında benim yaşlarımda onlarca ergen olur-

du. Bugün hiçbirinin yüzünü bile hatırlamıyorum, biri dışında. Kemal (gizliliğini korumak için gerçek adı yerine bu isimle bahsedeceğim ondan) sitenin en yakışıklı çocuğuydu ya da bana öyle geliyordu, ilk aşkın heyecanıyla bunu ayırt edebilmem mümkün değil. İskelede koşarak hızlanıp tam ucuna gelince yaylanarak havaya fırlıyor ve bir takla atarak dönüp denize balıklama giriyordu. O bunu yaparken benim de kalbim onunla birlikte yerinden fırlıyor, aklım taklalarla uçup gidiyordu. Gözlerimi ondan alamıyordum. Buğday teni sanki bir ressamın fırçasıyla boyanmış gibi tek bir renkte pırıl pırıl yanmış, kumral saçlarının bukleleri güneşten ışıl ışıl sararmıştı. Denizden iskeleye çıktığında bir sörfçü gibi havalı havalı kafasını sallayarak tek ayağı üzerinde zıpladıkça kulağındaki su gerçekten çıkıyor muydu bilmiyorum ama ayağını yere her vuruşunda saçları savruluyor ve benim kalbim yerinden çıkıyordu. Dikkat çekmekten hiç korkmuyor, kocaman, kaygısız kahkahalar atıyordu Kemal. Bense dünyanın en çekingen kızıydım. Üçgen bikinilerime ve düşük belli *jean*'lerime bakınca belki rahat bir kız olduğumu düşünürdünüz ama kimsenin tahmin bile edemeyeceği kadar utangaç ve korkaktım aslında. Sevilmeyeceğimden, beğenilmeyeceğimden, insanların benimle alay etmesinden endişe ederdim sürekli. Hatta hiçbir erkeğin benden hoşlanmayacağından o kadar emindim ki en büyük korkum birinin bana çıkma teklif edip sonra da şaka yaptığını, benim gibi biriyle çıkmak istemesinin ihtimaller dahilinde bile olmadığını söyleyip saflığıma kahkahalarla gülmesiydi. O yüzden, bu korkunç riski göze alamayarak Kemal'den uzak duruyor, en ufak hissimi bile belli etmemeye, ona hiç bakmamaya çalışıyordum. Ama yaşım 13'tü ve ilk kez bir erkeğe âşık oluyordum. Gözlerimi kontrol etmeyi nispeten başarsam da duygularımı kontrol edemiyordum. Zihnimde sürekli ona ait görüntüler oynuyor, onu düşündükçe tüm vücudumu ateşler basıyordu. Onu görmediğim her an yoksunluk içinde acı çekiyordum. O yüzden sabah kahvaltıdan kalktığım gibi denize iniyor, onu göremezsem koca sitenin içinde, o yakıcı yaz güneşinin altında, bitmek bilmeyen yokuşu yarım saat boyunca tırmanıp havuza gidiyordum onu aramaya. Orada da yoksa, daha uyanmadığını anlayıp gerisin geri

denize. Onu nihayet bulduğum o ilk anda içimde öyle bir şeyler oluyordu ki vücudumun her noktasının varlığını idrak ediyordum. Kanımda dolaşan adrenalinin korkutucu bir yanı da vardı ama verdiği zevk hepsini geride bırakıyordu, bir anda yaşadığımı hissetmeye başlıyordum. Onu görmek dünyanın tartışmasız en güzel şeyiydi. Denize girme zamanı bitip de akşam bizi ayırınca, eve gidip yemeğimi bir an önce bitiriyor, hiç âdetim olmadığı hâlde hemen yürüyüşe çıkıyordum, o yarım saatlik yürüyüşte evinin önünden geçerken odasının perdesiz penceresinden onu sadece birkaç saniyeliğine görebilme ihtimali için. O sahneyi aklımda mıh gibi tutuyor, kendimle birlikte eve götürüyordum. Gece yatağa o sahneyle birlikte giriyor, tekrar oynatarak kendime dokunuyordum. Hayatım boyunca mahrum kaldığım zevki şimdi kendi vücudumun bana vermesi tek kelimeyle mucizevi bir şeydi. Âşık olduğum çocukla hiçbir şey yaşamasam da dert değildi, hayali bile yetiyordu mutlu olmama. Her gece onunla kavuştuğumuz rüyalar görüyor, hayal gerçeğe karışıyor, rüyada da olsa onunla bir şeyler yaşamanın mutluluğuyla uyanıyordum sabahları. İşte o sabahlardan birinde, hayatımın belki de son mutlu rüyalarından birinden uyandım. Her zamanki gibi kalktım, odamın penceresini açıp havalandırdım, yatağımı topladım. Sonra banyoya gidip dişlerimi fırçaladım, yüzümü yıkadım ve kahvaltı yapmak için merdivenlerden aşağı indim. Enişte m ve kuzenim, verandada çoktan kurulmuş olan kahvaltı sofrasına oturmuş, yemeye başlamışlardı bile. Onlara günaydın deyip oturmak için bir sandalye çekiyordum ki içerideki mutfaktan bir ses geldi.

"Git önce bir ellerini yıka bakalım. Gece o ellerle nereye dokunduğun belli değil."

Dondum. Tenim dondu, kollarım dondu, bacaklarım dondu, içimde akan kanım dondu, dilim dondu. Konuşamadım. Ne yaptığımı herkes biliyordu demek! Demek hiçbir şey yokmuş gibi ekmeğine tereyağı sürüyor gibi görünen enişte m, aslında çiçekli penye pijamalarımın masumluğunun bir yalandan ibaret olduğunu, utanç verici, kirli bir alışkanlığın bağımlısı olduğumu biliyordu. Demek yan odamda mışıl mışıl uyuduğunu sandığım teyzem, ben salak gibi kendimi zevke bırakırken her şeyin far-

kındaydı, duvarların arkasından gelen düzensiz nefeslerimi tek tek dinlemişti belki de. Tuvalete gittim. Ellerimi yıkarken aynada kendi suratıma bakamadım. Ellerimden lavabonun deliğine doğru dönerek akan kirli suyu izledim. Yaz boyunca yaşadığım tüm geceleri tek tek yeniden geçirdim aklımdan. O zamana kadar varlığını bilmediğim ama duvarların arkasından bana kabaran kulakları, beni dikizleyen gözleri, bana çatılan kaşları, benden tiksinerek kıvrılan dudakları zihnimi doldurdu. Midem bulandı. Ben o gün işlediğimin bir günah, kendime dokunmamın bir suç, ellerimin de bu suçun faili olduğunu anladım. Henüz çocuk olmanın cahilliğiyle hataya düşmüş ama neyse ki hemen yakalanmış ve ıslah edilmiştim. O günden sonra Kemal'le kurduğum hayaller yerini hızla suçluluk duygusuna bırakırken ben de kendime dokunmayı bıraktım. Düşler artık mutluluk değil suçluluk, zevk değil utanç veriyordu. İnanması belki güç ama bir daha yıllarca düş kurmadım ben.

Yıllar yıllar sonra, artık 30'lu yaşlarımda psikanalize başlamaya hazırlanan bendeniz, rüyamda işte o olayın yaşandığı günü gördüm. Tıpatıp aynı sahnenin içindeydim, aynı mekânda, aynı insanlarla. O lafı yeniden işittim ve tam o anda birden ortadan ikiye bölündüm, iki tane ben oldum. Şimdi iki tane olan benin arasında o lafı söyleyen kişi duruyordu. Ter içinde uyandığımda rüya tüm canlılığıyla aklımdaydı. Düşünmeme gerek bile yoktu, her şey su gibi berraktı ve ortadaydı. İşte o lafı duyduğum an cinsel kimliğim benden ayrılmış, beni yalnız bırakmıştı. Ona sahip çıkamamıştım çünkü suçlu ve günahkârdı, onu yanımda taşırsam toplum tarafından kabul edilmezdim, insanlar beni aralarına almazdı. Ama o an geride kalmış, üzerindense yıllar geçmişti. Şimdi yapmam gereken, o ana gidip suçlu olanın arzu ile kendime dokunan ben değil, arzuma engel olmaya çalışan o kişi olduğunu anlamaktı. Böylece cinsel kimliğim toplumsal kimliğim ile yeniden birleşebilir, tek bir ben olabilirdi. Psikanaliz daha başlamadan işe yaramaya başlamıştı. Bu rüyayı gördükten ve anlamını çözdükten sonra bir şeyler hızla değişmeye başladı benim için. Cinsel dünyam kaçtığım bir yer olmaktan çıktı ve arzularım yavaş yavaş duvarları saran sarmaşıklar gibi yeniden

içimi kaplamaya başladı. Bunca yıl nasıl böyle geçti, bilmiyorum. Düşünmek de istemiyorum çünkü öfke, kırgınlık ve ağır bir mahrumiyetle dolu bir hikâye bu. Ama bundan sonrasını heyecanla bekliyorum. Psikanalizle içimdeki düğümlerin yavaş yavaş çözüleceğini hissediyorum. Daha önce yıllarca terapiye gittim ama bir kez bile cesaret edip cinsel dünyamdan bahsedemedim. Hep utandım, kaçtım. Oysa şimdi anlıyorum ki utanması gereken ben değilim, bizi cinselliğimizden utandıranlar. Asıl utanması gerekenler, arzularımızdan korkup pranga vurarak bizi zevk almaktan alıkoyanlar. Bize vücudumuzun değişeceğini, memelerimizin büyüyeceğini, kıllarımızın çıkacağını, regl olacağımızı, kendimize ve başkalarına dokunmak isteyeceğimizi anlatmayanlar suçlu. Bedenimiz sanki bize değil de kamuya aitmiş gibi onu eleştirenler, kendi bedenimizi kusurlu sanmamıza yol açanlar suçlu. Cinselliği yasaklamaya çalışanlar, hamilelerin sokakta gezmesini istemeyenler, kız çocuklarını evlendirenler, cinselliği bir hizmet, kadını da hizmetkâr olarak görenler, bizi kadın olmaktan utandıranlar, bizi taciz edip vücudumuza küstürenler suçlu. Ama siz suçlu değilsiniz. Ben de öyle. O yüzden, portakalların bile pornografik olduğu bir dünyada ben artık cinselliğimden utanmıyorum. Divana uzandığımda cinselliğimi zevk alarak yaşayabilmek için her şeyi konuşmaya hazırım. Kimseden ve hiçbir şeyden korkmuyorum, çünkü biliyorum ki hayat güzel. Ama sadece korkusuzca yaşayabilenler için.

İlişkim Biterse Ne Olur? Bir Aldatılma Hikâyesi

Instagram'da da, gerçek hayatta da (zaten artık ikisinin birbirinden farklı şeyler olduğundan pek emin değilim) insanlar mutlu hikâyelerini göğüslerini göre göre paylaşıyor ama iş mutsuz hikâyelere geldi mi herkes arazi oluyor. Çiftler düğünlerinde çekilen her fotoğraf karesini, maruz kalanları tiksindirene kadar paylaşıyor ama sonrasında edilen kavgaları, boşanma sürecini nedense hiç görmüyoruz. Kimsenin kendi ilişkisinde olumsuz tek bir dakika dahi yaşadığına şahit olmadığımız için de, kendimiz bir ayrılık yaşarken, ayrılığın acısı yetmezmiş gibi bir de kimsenin duymaması gereken bu başarısızlık hikâyesini utançla saklamaya çalışıyor, kendimizi mutlu göstermeye çalışıyoruz. İnsanlar hayatlarını bu denli otosansürle yaşamaya nasıl alıştı bilmiyorum ama bunun birbirimize yaptığımız müthiş bir haksızlık olduğunu düşünüyorum. Hep birlikte hayatın Instagram'daki gibi makyaj trendleri, gece rutinleri, tasarım çantalar, egzotik tatiller ve photoshop'lu düğün karelerinden ibaret olduğuna inanmaya başladık. Oysa hayat bazen güzel, bazen de çok ama çok, ama hakikaten çok boktandır.

20'li yaşlarımın ikinci yarısındayken tüm arkadaşlarım, evlerine gelen celp kâğıtlarıyla aynı dönemde askere giden erkekler gibi, bir anda teker teker dünya evine çağrılarak evlenmeye başladı. Bense hâlâ iş çıkışında bira içip kaliteli şakalar yapma peşindeydim ve içimde beyaz gelinlik giyip bir yuva kurmaya dair hiçbir arzu yoktu. Yani aşk hayatım toplumun çizdiği çan eğrisinin

çok dışındaydı, iş hayatımda ise durum daha da beterdi. Liseden ve üniversiteden birlikte mezun olduğum arkadaşlarım paraya para demez, ciplerine binip en pahalı restoranlara giderken bense işyerinin verdiği yemek *ticket*'ıyla iki lahmacun bir ayranı ancak alabiliyor, akşam yemeği de dahil olmak üzere her öğünümü işyerimdeki masamda çalışarak yiyor, lüks araç olarak da sarı dolmuş kullanıyordum. Faturayı çoğu zaman zamanında ödemeyi başaramadığım için ilgili kurum elektriğimi kestiğinde eski kiracıdan kalan bahçe eldivenlerini takıp mührü keserek elektriği kendim açıyordum. Özetle, benim için hiçbir şey toplumun öngördüğü şekilde ilerlememişti. Kendimi bir yetişkinden ziyade ne halt yediğini bilmeyen bir ergen gibi hissediyor ve gelecekten çok korkuyordum. Hayat kim bilir daha kaç farklı şekilde ağzıma sıçacaktı? Üstelik arkamda bir ailem falan da yoktu, yalnızdım. Yani başıma ne gelirse gelsin tek başıma mücadele edip altından kalkmak zorundaydım.

İşte tüm bu korku dolu düşüncelerle boğuştuğum o günlerde bir çocukla tanıştım. Aslında tanışmadık bile, sadece karşılaştık. Ama hani olur ya bazen, dev bir elektrik akımı cereyan eder iki insan arasında, acaba benden hoşlandı mı falan diye düşünmezsin bile, aranızdaki şeyi somut bir varlık gibi hissedersin. Sanki ikiniz kısacık bir yayla birbirinize bağlıymışsınız da, uzak durduğunuz için aşırı derecede gerilmiş olan o yay sizi karşı konulmaz bir güçle birbirinize doğru çekiyor gibi gelir. Öyle oldu işte. Hâliyle, pek de uzun bir süre karşı koyamadık o güce. Birbirimize ilk dokunduğumuz anda bunun uzun bir hikâyenin başlangıcı olduğunu anladık. Ne kadar çabalasak da ayrı durmayı başaramıyor, her buluştuğumuzda sanki içi yandığı için kana kana su içen biri gibi içiyorduk birbirimizi. Hâl böyle olunca, daha bir sene bile olmadan birlikte yaşamayı teklif etti. Önceki sevgililerimle –çoğu çift gibi ben de– sık sık birlikte kalmıştım ama resmi olarak aynı evde hiç yaşamamıştım. *Ne kadar farklı olabilir ki* diye düşündüm. Eğer zamanda yolculuk mümkün olsaydı, şimdi o ana gider ve, "Deniz sen kafayı mı yedin?" diyerek tüm varlığımla bu olayın gerçekleşmesine engel olurdum. Ama ne yazık ki kuantum fizikçileri devlet tarafından yeterince fonlanmadığı için

o zamanki Deniz, gelecekteki Deniz ile karşılaşamadı. Bir insanla hayatını birleştirmenin gerçekte ne anlama geldiğini bilmediğim ve Hollywood sinema sektörü bir erkek tarafından "Benimle yaşar mısın?" sorusunu duymayı bir kadının bu hayatta ulaşabileceği en yüksek mertebe olarak lanse ettiği için, "Tamam," dedim bu teklife. Ve geçmişteki Deniz'in bu cevabı üzerine geçmişteki sevgilim de kendi evini kapatıp benim evime taşındı.

Olaylar da işte bundan sonra başladı. Aynı işyerinde çalışıyorduk. Cuma akşamları işyerinden çıkıp arkadaşlarımızla içmeye gitmek gibi oturmuş bir rutinimiz vardı. O cumalardan birinde bana bir son dakika revizyonu kilitlenince ajanstan çıkamadım. O da çıkmadı, beni bekledi. Ajans dediğim yer de, neredeyse küçük bir AVM kadar geniş bir alana yayılmış, kocaman bir yer. İkimizin masaları ajansın birer ucunda, dolayısıyla aynı ofiste çalışmamıza rağmen çoğu işgününde birbirimizi görmüyoruz bile. Ama o akşam işim uzayınca, susadım mı acıktım mı artık ne olduysa, ajansta mutfağın olduğu diğer tarafa geçtim. Mutfağa girerken gayriihtiyari onun masasına doğru baktım, masasında bir kız oturuyordu. Yani masasında derken sandalyesinde değil, bayağı masasının üstünde. Kız tek elinin parmağını saçının bir tutamına dolayarak oynuyor, gözlerini onunkilere dikmiş gülümsüyordu. Kanım çekildi. Mutfakta tezgâha dayanıp bir bardak su içerken düşündüm ve görmemiş gibi yapıp masama dönmeye karar verdim. Sonuçta elimde kesin bir kanıt yoktu. Bir şey desem de saçmalama diyecek, reddedecekti. O akşam bu olayı tamamen unuttum, içip eğlendik. Hafta sonunu da hiçbir şey olmamış gibi geçirdik. Pazartesi sabahı işe gitmek için hazırlanırken oyalandım da oyalandım. Nihayet beni beklemekten sıkılıp çıktığında evde tek başıma kaldım ve hemen yatağa uzanıp telefonumu açtım. Instagram'a girdim, kızın hesabını buldum. Kızın adı bu hikâye için Dilara olsun. Dilara'nın hesabı gizliydi, takip isteği yolladım. İsteğimin kabul edilmesini beklerken erkek arkadaşımın profiline girip fotoğraflarındaki *like*'lara tek tek bakmaya başladım. Yukarılarda, görünürde hiçbir şey yoktu ama sabırla aşağı inip tarihte altı yedi sene geriye gittikten sonra nihayet aradığımı buldum, Dilaranın bıraktığı kırmızı bir kalp. Daha da aşağıda,

yani erkek arkadaşımın profilinin bodrum katında artık kimse ziyaret etmediği için üstü tozlanmış fotoğraflarının her birinde kızdan birer kalp! Kızın attığı kalplere baktıkça benim kalbim de yerinden çıkacak gibi atıyordu. Tam o sırada kız takip isteğimi kabul etti ve ben Truva atı gibi, gizli niyetimi içimde saklayarak profiline giriş yaptım. Onda da durum aynıydı. Yukarıdaki fotoğraflarında erkek arkadaşımdan hiçbir iz yoktu, ama profilinde aşağılara indikçe, erkek arkadaşımın adı yazıyordu her fotoğrafının altında. Kimsenin görmemesi için gece vakti tenhada buluşan âşıklar gibi gözlerden uzakta, yasak aşkın heyecanıyla birbirlerine göz kırpıyorlardı. Telefonumu kapattım, işe gidip geç vakte kadar çalıştım. Akşam eve erkek arkadaşımla birlikte geldik. Bir şarap açtık, sohbet ederek içmeye başladık. "Ya," dedim, "bugün bir çocuk benim bir sürü fotoğrafımı *like*'lamış."

"Aaaa? Kim yürüyor sana!" dedi.

"Öyle bir şey yok yahu, hep eski fotoğraflarımı *like*'lamış. Yürüyecek olsa son zamanlarda koyduğum fotoğraflara *like* atardı herkes gibi. Merak etme yani bir şey yok."

"Oha!" dedi, "kesin yürüyor. Kim bu?"

"Ne alakası var Allah aşkına?" diye itiraz ettim.

"Nesini anlamıyorsun, ben görmeyeyim diye eskileri *like*'lamış hep çakal!" diye bağırdı.

"Aaaaa," dedim, "siz de Dilara'yla o yüzden mi birbirinizin sadece eski fotoğraflarını *like*'ladınız?"

Evde bir ölüm sessizliği oldu.

"Hadi," dedim, "çık git bu evden."

Yalvarmalarına kulak asmadan yatak odasına girip kapıyı içeriden kilitledim. O, salonda sabaha kadar Zeki Müren dinleyerek rakı içti. Sabah kendisine yeni bir ev bulmasını, artık birlikte yaşayamayacağımızı ve kendisini bir daha görmek istemediğimi söyledim. Hikâye burada bitse çok iyi olabilirmiş, ama sanırım o zamanlar benim hikâyemi şu doksan dakikalık ağalı konaklı, bol tokatlı drama dizilerini yazan senaryo ekiplerinden biri yazıyordu. Bu olayın ertesi günü her zamanki gibi işe gittim ve bir reklamcı olarak yine her zamanki gibi gece mesaisine kaldım. İşte o gece, hayatımın ortasına meteor gibi düşen korkunç bir olay oldu,

ailemden biri ölümün eşiğine sürüklendi. Haberi almamla ağlayarak ajanstan fırladım, erkek arkadaşım da yanıma koştu. Olayın şokuyla ondan ayrılmaya karar verdiğimi hatırlayamadım bile ya da belki bu olayı yalnız göğüsleyecek gücü bulamadığım için hatırlamıyormuş gibi yapmaya ihtiyaç duydum. İki hafta kadar işe gitmedim, ayrılıkla sarsılan kendi evimiz yerine ölümle sarsılan o evde kalmaya başladık. Onunla tek kelime dahi konuşmasam da yanımdan gitmedi, muhtemelen o güçsüz hâlimi bir fırsat olarak gördü. Ben de onu affetme gafletinde bulundum. Burada da kuantum fizikçilerini suçlamak isterdim ama sorumluluğu kendi üzerime alacağım. Hata ne yazık ki bendeydi. İlişkimiz devam etti ve affetmemesi gereken bir hatayı affederek kendine değer vermediğini gösteren her insanın başına gelenler, sırayla benim de başıma geldi. Önce her fırsatta özgüvenimi kırmaya başladı. Bir kitap yazmaya başlamıştım o sıralarda, üstelik komik bir tesadüf eseri, iyi bir yayınevi de kitabımı yayınlamak için teklifte bulunmuştu. Her gece yarısı, işyerinde mesaim bitince yorgunum demeden kitabın başına oturuyordum ve bundan ötürü çok mutluydum. O günlerden birinde, bir arkadaşımıza yemeğe gittik. Arkadaşımız kitabımın çıkmasını heyecanla beklediğini söyledi, erkek arkadaşımsa buna gülerek, "Ya, anlatacak bir şeyin olması güzel ama neden illa kitap çıkarıp dikkat çekmeye çalışıyorsun ki?" diye sordu. Karşılık olarak, "O zaman Dostoyevski de yazıp yazıp, 'Ben çok olgun bir insanım. O yüzden kendini geliştirememiş bir zavallı gibi bunları bastırmayacağım,' deyip ateşe mi verseydi yazdıklarını? Tolstoy, 'Siz beni ilgi bağımlısı mı sandınız?' deyip bir çukur kazıp kaleminin değdiği her kâğıdı toprağa mı gömseydi? Kimse düşüncelerini kimseyle paylaşmasın, edebiyat diye bir şey de olmasın mı yani sana göre?" diyemedim. Dediklerine kandım, kendimden ve hevesimden utanıp yazmayı bıraktım. Reklam yazmaya döndüm, kaderimi kabullendim. Ama o kabullenmedi. "İkimiz de reklamcıyız, bu maaşlarla nasıl kenara para koyup biriktireceğiz? Bir ev sahibi bile olamayacağız?" diye o kadar çok şikâyet eder oldu ki sonunda, "O zaman ben reklamcılığı bırakıp diş hekimliğine geri döneyim," dedim. Meslekten ne kadar nefret ettiğimi, ağır bir depresyonla bırakmak zorunda kaldığımı

bilmesine rağmen hiç dur falan demedi. Bilakis, gözleri parladı. "Bak bunu çok iyi düşündün! İyi para gelir oradan," dedi. Orada anlamalıydım aslında ne kadar bencil biri olduğunu ve bu işin yürümeyeceğini. Aslına bakarsanız anladım ama anlamazdan geldim. Çünkü insan her şeyin aslında iyi olduğuna inanmak istiyor, "Aman tadımız kaçmasın Ali Rıza Bey," deyip gerçeği örtbas ediveriyor ve bir sorun yokmuş gibi devam ediyor. Ben de devam ettim. Mutsuzluğumun kaynağının ilişkim olduğu gerçeğinden kaçmak için bakışlarımı ilişkimden uzaklaştırıp eve diktim. "Bu ev çok çirkin ve eski anılarla dolu. Yeni bir eve çıkalım, yeni bir başlangıç yapalım," dedim. Cehalet işte! Derdin de seninle birlikte gelince hangi ev mutlu edebilir ki seni? Birlikte yeni bir eve taşındık, ben her şeyi unutup kendimi yeni eve verdim. "Bu evi o kadar güzel yapacağım ki dergilere çıkacak," dedim. İkinci el sitelerinde sabahlara kadar eşya kovalayıp pazarlık yaptım. Eşek ölüsü gibi ağır halıları, sandalyeleri, İstanbul'un hiç bilmediğim semtlerinden alıp otobüslerde, sokaklarda, merdivenlerde, karınca gibi kucağımda taşıyarak eve getirdim. Yeni evimiz harika oldu, herkes bayıldı. Ama o bir kez bile, "Ne güzel yaptın," demedi. Sadece bir gün durup, "Bitpazarlarından topladığın bu pirinç şamdanların sonu gelmeyecek mi?" dedi. Ben de ona bakıp, "Hayır ama bu ilişkinin sonu geldi artık galiba," demedim. Deseymişim o da güzel bir final olurmuş, ama reytingler iyi gidiyordu ve benim hikâyeyi yazan senaristler daha final yapmayalım deyip yazmaya devam ettiler.

Arkadaşlarıma ve terapistime sürekli ilişkimde ne kadar mutsuz olduğumdan bahsediyordum. Evde sadece bir fazlalık olduğumu hissediyordum. Çalışmaktan fırsat bulup evde denk geldiğimiz nadir saatlerde L koltuğun köşesinde saatlerce telefonuna bakıyor, benim yüzüme ise birkaç dakikadan fazla bakmıyordu. Çok konuştuğumu söylüyor, arada cesaret bulup ettiğim birkaç cümleyi dinlerken telefonunu yüzünün önünden hafifçe çekip havada tutarak, "Hadi bir an önce ne diyeceksen de," der gibi bekliyordu. Hani şu bankaların reklamlarında oynayan ünlüleri insan boyutunda kartonlara bastırıp şubelerin girişine koyuyorlar ya, onlar gibi ben de kendisinin kartona basılmış bir fotoğ-

rafını koltuğun köşesine yatırsam bence hayatımda hiçbir şey değişmezdi. En azından konuştuğumda insan gibi dinlerdi. Onu görünce bedenim kasılıyor, midem bulanıyor, devlet hastanesine girdiğiniz anda etrafınızı saran o kesif ilaç kokusu gibi hastalıklı bir koku geliyordu burnuma. Artık aklımda tek bir düşünce vardı, gücümü toplamak ve gitmek. Muhtemelen o da bunu hissetti ve sonunda evlenme teklifi etti. Dünyanın en yalan evlenme teklifi. Kedi kaçmasın diye pencerelere çekilen sürgülü sineklikler den farksızdı parmağıma takılan yüzük. Sadece gitmemem içindi, başka hiçbir anlamı yoktu. Zaten kimseye haber verilmedi, hiçbir yerde paylaşılmadı. "Ne zaman evleneceğiz?" sorum, "Of! Ne acelen var?" gibi cümlelerle, bıkkınlık ve hatta kimi zaman öfkeyle karşılandı. Onu görmeye hiç tahammülüm kalmamıştı. Ama zamanında düşünmeden kabul ettiğim birlikte yaşama teklifi gibi, şimdi de düşünmeden evet dediğim evlenme teklifi parmağıma dolanmıştı. Ondan kaçamıyordum. Çünkü yine benim çalıştığım ajansa gelmişti, bir kez daha, yine birlikte çalışıyorduk. "Tarih tekerrürden ibarettir" derler, haklılar. Yeniden birlikte çalıştığımız o dönemde, bana evlenme teklif eden şahsın yanına stajyer olarak yeni bir kız geldi. O kızın gelişiyle birlikte evde de her şey hızla değişerek uçurumun dibine doğru son hızla, yokuş aşağı gitmeye başladı. Bir akşam iş çıkışı, ekibiyle birlikte bir reklam ödülü gecesine gitti. Gece iki gibi uyandığımda yatakta yalnız olduğumu fark ettim, eve gelmemişti. Aradım, telefonu ikinci aramamda açıp çıkışta arkadaşlarıyla içmeye gittiğini söyledi. Sabaha kadar dönmedi. Yalan söylüyordu, bundan hiç şüphem yoktu. Birkaç gün sonra karşısına çıkıp, "Artık gücüm kalmadı. Sen de itiraf et, rahatla. Bitsin bu aramızdaki şey," dedim. Bana paranoid düşüncelerim olduğunu, benimle baş etmekte çok zorlandığını, terapinin bana yeterli gelmediğini, psikiyatra gidip ilaç almamın vaktinin gelmiş olabileceğini söyledi.

Beni bu hayatta hakiki anlamda korkutabilecek tek şeyin delirmek olduğunu söyleyebilirim. Bence insanın kendi aklına, kendi düşüncelerine güvenememesi korkunç bir şey. Ve onun bu lafı üzerine, bu korkuyu iliklerimde yaşadım ben. *Acaba gerçekten paranoya mı vardı bende*? Yarı deli genlerimi düşündüm, belki de

halam gibi şizofreni hastası oluyordum yavaş yavaş. Neyse ki terapistim vardı. Tüm yaşananları ona anlattım. Çocukluğumdan beri yolumu bulmamı sağlayan o insan bana sakin bir şekilde, "Deniz, paranoyan olduğunu hiç sanmıyorum. Sen sadece çok akıllı bir kadınsın," dedi. Artık emindim, ondan ayrılmalıydım. Bunu nasıl yapacağımı kara kara düşünürken benim bir şey yapmama hiç gerek kalmadı. Dananın kuyruğu bir gün kendiliğinden koptu. Ajansta bir öğle yemeğinde, bu şahıs, bir iş arkadaşım ve ben aynı masada oturuyorduk. Şahsın keyfi çok yerindeydi, kahkahalar atıyordu. Ama o güldükçe onun yanında oturan arkadaşımın yüzü düşüyordu. İkisinin yüz ifadeleri arasında bir korelasyon olduğu kesindi ama ne olduğunu çözemedim. Nihayet arkadaşım, "Deniz, gelsene bir yürüyelim seninle," dedi. Tepsilerimizi bırakıp ajansın koridorunda yan yana yürümeye başladık. Yüzü bembeyazdı. "Sana bir şey söyleyeceğim," demesiyle, "Yattılar değil mi?" dedim. Bunun üzerine, tuhaf bir şekilde ben değil ama o ağlamaya başladı. Ben sanırım şoktaydım, tüm vücudum buz kesmişti. Bu gibi ağır darbelere, ölüm olsun, aldatılmak olsun, insan mental olarak ne kadar önceden hazırlansa da olay gerçekleştiğinde sarsılmamak imkânsız oluyor. Sanki tüm dünya insanı sağır eden bir gürültüyle çekirdeğinden sarsılıyor. Arkadaşımı zar zor duyabiliyordum. "Ben öğreneli bir hafta oldu, tesadüfen, alakasız birinden duydum. Gidip ona söyledim. 'Ben bu sırrı taşıyamam, sen git kendin söyle Deniz'e, sana bir hafta veriyorum, o bir hafta içerisinde çöz bu işi,' dedim. Ama söylemedi. Bir de üstüne hâlâ bir şey olmamış gibi yanımda kahkahalarla gülünce artık dayanamadım. Bunu sana söyleyen ben olduğum için çok özür dilerim ama başka çarem yoktu," dedi ve ağlamaya başladı. Kafamdaki uğultunun arasından kendi sesimi zar zor duyarak, "Saçmalama, senin ne suçun var? İyi ki söyledin," dedim. Gidip şahsı buldum. Kendisini gördüğümde kızı ajansın dışında bir köşeye çekmiş, her şeyi inkâr etmesi için tembihliyordu. Beni görmeyeceği bir köşeye saklanıp tüm konuşmalarını dinledim. Sonra kendisini eve götürüp konuştum. Yalan söyledi, inkâr etti. "Yalan söylemeyi kes. Güvenlik kamerası kayıtlarını istedim apartman görevlisinden. İster misin şimdi aşağıya inip birlikte izleyelim?" dedim. Attığım

zarfı yedi ve itiraf etti. Ben de kendimi kaybettim. Saatlerce bağırdım. O hep sustu. Akşam olduğunda ağlamaya başladım, sonunda yatak odamızdaki yatağa bakarak, hıçkırıklarımın arasından, "Ben bir daha bu yatakta nasıl yatacağım?" dedim. Kendisi o gün ilk kez konuştu. "Eğer içini rahatlatacaksa, yatakta değil duşta yaptık," dedi. Evden kovdum. Sonrası şey gibi, hani filmlerde arabanın köprüden denize uçtuğunu gösterdikleri klişe bir sahne vardır ya, arabayı *slow motion* batarken görürsünüz. Tüm sesler kesilir, incecik, tiz bir ses duyulur uzakta bir yerden. Sanki o sahnedeki o arabaydım ben. Nefes alamadım. Hayatımda ilk kez yemek yiyemez oldum, 32 bedene kadar düştüm. Arkadaşlarıma sürekli, "Ben artık nasıl yaşayacağım? Bu acı ne zaman bitecek?" diye soruyor, iş yerinde 3 kelimelik başlıkları bile yazamıyordum. Hep methiyeler düzülen, övgüler toplayan ben Deniz'e, hayatımda ilk kez performans konuşması yapıldı, hem de bu olaydan aylar sonra. "Anlıyoruz, ağır bir olay yaşadın, ama artık lütfen kendine gel," dediler. Haklılardı, hayatım raydan çıkmıştı. Geceleri kâbuslarımda onu gördüğüm için yarım saatten fazla uyuyamıyor, gündüz işe gittiğimde onu görmeye devam ettiğim için de kâbustan uyanamıyordum. Hayatım her şeyin yaşandığı o işyerinde ve o evde devam ederken olanları aşmamın imkânsız olduğu aşikârdı. Zaten hep derler, "Sizi yaralayan ortamda iyileşemezsiniz" diye, çok doğru. Her noktasını ellerimle boyayıp döşediğim, çocuğum gibi sevdiğim o evden ayrılmamak için bir süre inat etsem de sonunda razı oldum. Gitmem ve her şeyi geride bırakmam gerektiğini kabul ettim. Çıkıp Beyoğlu'na taşındım. Ancak kendi kendime, eli yüzü düzgün bir evde oturabilecek kadar çok para kazanmıyordum. *Düzgünce bir eve çıkayım, ayın yarısında da evi airbnb yapıp yabancılara kiraya verir, öyle geçinirim* dedim. Ama psikolojim de banka bakiyem de berbat hâldeydi, evi döşeyemedim. Döşeyemeyince de *airbnb* yapamadım. Gel görelim evin kirası maaşımın yarısından fazlaydı, yani o şekilde geçinmem de imkânsızdı. Açıkçası aklım da pek yerinde değildi, gözümün kararadığı bir delilik anında bankaya gidip yüklü bir kredi çektim. Kazancıma göre o kadar büyük bir paraydı ki geri ödememin imkânı yoktu. Eğer aniden bir yerden miras falan

kalmazsa sonunda hapse gireceğim gibi duruyordu ve kimseye yediğim bu halttan bahsedemiyordum. Artık günün yirmi dört saatinden yirmisi anksiyeteden titreyerek geçiyordu. İşyerinde zaten özel hayatımla gündemi fazlasıyla meşgul ettiğim için kişisel sorunlarımdan daha fazla bahsetmek gibi bir imkânım yoktu. İflas ettiğini ailesine söyleyemeyen babalar gibi bir şey çaktırmamaya çalışırken kendi kendime kalp krizleri geçiriyordum. İlişkim can alıcı bir sonla bitmişti, ev dediğim yer yok olmuştu, iş hayatımda durum gitgide daha da kötüye gidiyordu ve asla ama asla ödeyemeyeceğimin kesin olduğu bir kredi borcum vardı. Bir gün hâlâ açılmamış kolilerle dolu odamdaki yatağımda oturmuş, çektiğim kredinin hızla eriyen parasıyla aldığım biraları içerken, kendi kendime, "Ya" dedim, "ben kimim? Ben var mıyım bu dünyada? Ölsem kimin umurunda olur? Kim duyuyor ki benim sesimi?" İçtim içtim ve sonunda telefonumu çıkarıp podcast'imin ilk bölümünü kaydettim. Kayıt bittiğinde yayınlasam mı acaba diye tereddüt ettim. Sonra da güldüm, çünkü kaybedecek hiçbir şeyimin olmadığını fark ettim. Sonrasını biliyorsunuz. Bu hikâye sayesinde bugünkü kendimi buldum. Yani kimse kanser olmak istemez ama bir kez kanser olup da bunu atlatan insandaki o yaşama sevinci de başka kimsede bulunmaz. Ve Hannah Gadsby'nin de dediği gibi, "Yıkılıp kendini yeniden inşa etmiş bir kadından daha güçlü hiçbir şey olamaz." Yalnız olmayı çok seviyorum şimdi. Yanlış anlaşılmasın, ilişki yaşamak, birinden hoşlanmak, hatta bazen yerçekiminden kopup âşık olmak bence hâlâ dünyanın en güzel şeyi. Ama eğer bir ilişkide kendinden vazgeçmen gerekiyorsa, yani espri yapma şeklinden, arkadaşlarından, kıyafetlerinden, tutkularından, dolayısıyla da özgüveninden ve neşenden vazgeçtiysen, bilmen lazım ki bu artık bir bağlılık ilişkisi değil. Bu ilişki artık sadece bir bağımlılık ilişkisi. Ve bütün bağımlılıklar, sigara, alkol, uyuşturucu ya da insan, hepsi yavaş yavaş öldürüyor insanı. Eğer böyle bir ilişki içindeyseniz, umarım önce bunun farkına varır, gerçeği kabullenir, üzülüp yasını tutar, yasınız bitince de bir çıkış yolu aramaya başlarsınız. Çok zor olduğunu biliyorum. İnsan kendisini yapayalnız hissediyor. Bir tek kendisinin başına geldiğini zannediyor. Ama işin aslı hiç

de öyle değil. Yalnız değilsiniz. Ben varım ve mutsuz ilişkilerde esir sayısız insan var. Sizinle benzer bir hikâye yaşamış ya da yaşamakta olan milyarlarca insan nefes alıp veriyor bu gezegenin farklı yerlerinde. Sonra o insanların yazdıkları romanlar, çektikleri filmler, besteledikleri şarkılar var, onlara tutunun.

Başlıktaki soruya dönecek olursak: İlişkiniz biterse ne olur?

Ne olur biliyor musunuz? Kendinizle olan ilişkiniz başlar. Eğer mutsuz bir ilişkideyseniz, sizin de zamanı geldiğinde, "Dünyam bir hataymış, buraya kadarmış, bana eyvallah!" deyip gitmeniz dileğiyle.

Neden Hep Yanlış İnsanlara Âşık Oluyorum?

Aşk denince aklına huzur gelen insan sayısı –sanıyorum ki– yok denecek kadar azdır. Çoğumuz gidip bizi umursamayan, inciten ya da aşırı dramalar yaratan, bunaltan, sorunlu olduğuna yürekten inandığımız birini buluyoruz, ama nedense kendisini iyi bir terapiste yönlendirip veda etmek yerine onunla ilişki yaşamayı seçiyoruz. Bize nazik davranan, aşırı tepkiler vermeyen, sakin ve sağlıklı biriyle tanıştığımızda ise kendisini nedenini açıklayamadığımız bir şekilde sıkıcı buluyoruz. Bu "düzgün" adayı seçmenin ne kadar mantıklı olduğunu bilmemize rağmen ona değil de diğer *ruh hastası*na âşık oluyoruz ve bir türlü vazgeçemiyoruz. Geriye dönüp aşk hayatımıza baktığımızda, sicilimizin sadece arzusu bol kepçe ama huzurdan yoksun ilişkilerden oluştuğunu görünce de kendimize soruyoruz: "Neden hep yanlış insanlara âşık oluyorum?"

Aşk hayatından şikâyet ederken insanlar farklı açıklamalar yapabiliyor. "Dengesizler hep beni buluyor," diyerek suçu kadere atanlar da var, "ikizler ile aslan burçları uyumlu değil, o yüzden yürümedi," gibi söylemlerle burçları günah keçisi seçenler de. Ama bana sorarsanız, hep yanlış insanlara âşık olmanızın sebebi dengesizleri çeken bir mıknatıs olmanız ya da doğduğunuz sırada Merkür'ün belli bir konumda bulunmasından ziyade, henüz çocukken öğrendiğiniz bağlanma şekliniz. O yüzden şimdi bağlanma stilinizi –eğer hâlâ bilmiyorsanız– öğrenmeniz için size bir kısa bir test yapacağım. Aşağıda listelediğim üç tanımı okurken hangisinin sizi en iyi yansıttığına karar verin.

(*Bağlanma: Aşkı Bulmanın ve Korumanın Bilimsel Yolları** kitabından alınmıştır.)

A- İnsanlara yaklaşmakta zorlanmam. Başkalarına güvenmekle ve başkalarının bana güvenmesiyle ilgili sorun yaşamam, rahat hissederim. Terk edilmekle ya da birinin bana çok yaklaşmasıyla ilgili endişelerim yok.

B- Başka insanların yakınlaşmak konusunda benim kadar hevesli olmadığını fark ediyorum. Genelde partnerimin beni çok sevmediğinden ya da benimle durmak, kalmak istemediğinden endişe ediyorum. Partnerimle çok yakınlaşmak istiyorum ve bu yakınlaşma isteğim bazen onu korkutuyor.

C- İnsanlarla yakınlaşmaktan biraz rahatsız olurum. İnsanlara tamamen güvenmek ve onlara güvenerek yaşamak bence zor. Birisi bana çok yaklaştığında gerilirim. Genelde insanlar benden daha yakın olmamı ister ama ben onların talep ettiği kadar yakın olmaktan rahatsızlık duyuyorum.

Elbette *Cosmopolitan* dergisindeki bir testi çözer gibi, bağlanma stilinizi bu kadar kısa bir değerlendirme ile kesin şekilde anlayacağınızı garanti edemem, ama bu üç tanımdan birine kendinizi yakın hissetmiş olduğunuzu sanıyorum ve şimdilik bu kadarı yeterli. Öyleyse, gelelim heyecanla beklediğiniz sonuçlara. Eğer A'yı okurken,"Bu benim," dediyseniz, tebrikler, güvenli bir bağlanma tipiniz var. A grubuna ait değilseniz, ne yazık ki geriye kalan iki güvensiz bağlanma tipinden birine aitsiniz. Kendinizi B'ye yakın hissettiyseniz kaygılı, C'nin sizi tanımladığını düşündüyseniz de muhtemelen kaçıngan bağlanıyorsunuz.

Bu bağlanma stillerinin neye göre belirlendiğini merak ediyor olmalısınız. Bildiğiniz üzere psikolojide yeterince kazılan her kuyunun dibinden aynı şey çıkar: Çocukluk. Çocuklukta bizi yetiştiren insanla kurduğumuz ilişki modeli, büyüyüp bir yetiş-

* Yazan: Amir Levine, Rachel Heller Çev: Ebrar Güldemler, Aganta Kitap, 2023.

kin olduğumuzda romantik ilişkilerde kurduğumuz bağlarda belirleyici oluyor. Yani çocukluğumuzda ne öğrendiysek, ileride aşk hayatımızda da onu uyguluyoruz. O yüzden bağlanmanın ne anlama geldiğini kavrayıp farklı bağlanma stillerine hâkim olmak, kendimizi tanımamıza ve aşk hayatımızı anlamamıza epey yardımcı oluyor. Aslına bakarsanız bağlanmayı layıkıyla anlamak için Freud'a kadar gitmek gerekir ama sizi o kadar yormayacağım, Freud hazretlerini es geçip John Bowlby isimli bir beyefendiye gideceğiz. Kendisi bir psikolog, psikiyatrist, psikanalist, özetle psike kelimesiyle başlayan ruha dair her türlü unvanı almış, eğer 1990 yılında ölmeseymiş bugün *Linkedin* profilinde hepsini şıkır şıkır yan yana dizebilecek olan bir İngiliz. İngiliz aristokrasisinden, son derece elit bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geliyor, ancak –aristokrat ailelerin hikâyelerinde pek de nadir rastlanmayan bir şekilde– ebeveynleri çocukla ilgilenmekten kaçındığı için dadısı tarafından büyütülüyor. Çocukluğu boyunca, kraliyet cerrahı olan babasını neredeyse hiç görmüyor, annesini ise sadece çay saatinden sonra günde bir saat görmesine izin veriliyor. Ancak bu kadarı dahi kendisine çok görülmüş olacak ki, 7 yaşına geldiğinde, o dönemlerde iyi çocuk yetiştirmek isteyen ailelerin gelenek edindiği üzere, yatılı bir okula yollanıyor. John Bowlby kaldığı o yatılı okulda neler yaşadı bilmiyorum ama ileride şu cümlesi kayıtlara geçiyor: "Ben 7 yaşında bir köpeği bile yatılı okula yollamam." Bowlby, büyümekte olan bir çocuk için kötü bir evin bile iyi bir kurumdan daha iyi olduğuna inanıyor. Bendeniz, 10 yaşındayken "iyi eğitim" alması için yatılı okula yollanmış bir çocuk olarak beynimin ve kalbimin her hücresiyle kendisine katılıyorum. 7 yaşında bir çocuk nasıl evden yollanır? O yaşta bir çocuğa "Hadi artık, evden git. Bundan böyle hayatını tek başına idame ettir, kendi başının çaresine bak," demek akla mantığa sığar mı? Hangi eğitim çocuğun aile evinde aldığı sevgiden, güvenden daha yararlı olabilir? Bu soruların cevabını verebilmek için aslında psikiyatrist olmaya gerek yok, yaralı bir çocuk olmak yetiyor. Ama John Bowlby, belki de başka çocuklar aynı yaraları almasın diye, önce Trinity College'da bugünkü adıyla gelişimsel psikoloji alanında eğitim alıyor. Ardından tıp

fakültesine girip uzmanlığını çocuk psikiyatrisi üzerine yapmaya karar veriyor. Tıp ve psikiyatri çalışmalarıyla eş zamanlı olarak da İngiliz Psikanalitik Enstitüsü'nde eğitim görüyor. Ve nihayet Dünya Sağlık Örgütü'ne danışman olup yaptığı bir araştırmayı rapor olarak yayınlıyor. Araştırma, –tahmin edebileceğiniz gibi– annenin çocuk yetiştirme biçiminin ileride o çocuğun zihin sağlığını nasıl etkilediği üzerine. O zamana kadarki yaygın görüş, ilgi gösterilmesi durumunda çocuğun şımaracağı, dolayısıyla çocuğa sert ve mesafeli davranılması yönündeyken John Bowlby'nin raporu tam tersi sonuçlara işaret ediyor. Çocukların ileride sağlıklı yetişkinler olması için anneden ilgi alması gerektiğini, çocuğun kemikleri için güneşten alacağı D vitamini ne kadar elzem ise, akıl sağlığı için de anneden alacağı ilginin o kadar elzem olduğunu söylüyor. Çocuğun anne ile arasında geliştirdiği ilişkiyi ilerideki ilişkilerinde model olarak kullandığını gösteriyor ve meşhur "Bağlanma Kuramı"nı geliştiriyor.

John Bowlby'nin açıkça ortaya koyduğu üzere, çocukken anne ile oluşturduğumuz ilişki modeli, yetişkin hayatımızda yaşadığımız romantik ilişkilerinin yapısını belirliyor. O yüzden şimdi, bölümün başında bahsettiğim bağlanma stillerine geri dönelim ve güvenli bağlanmadan başlayarak 3 farklı bağlanma stilinin nasıl meydana geldiğine bakalım. Eğer anne, bebeğin yanında durup ihtiyaçlarını hemen görürse, yani ağladığı zaman ona hemen şefkat gösterirse, bu şekilde, ilgiye ihtiyaç duyduğunda annesinin hep orada olduğu fikrini çocuğa aşılarsa çocukta şu düşünce oluşuyor "İhtiyaçlarım duyuluyor ve karşılanıyor. Demek ki öncelikle ben değerliyim. İkincisi, ihtiyaçlarım karşılandığına göre demek ki dünya denen bu gezegen, güvenli bir yer." Bunun sonucunda çocuk, güvenli bir bağlanma modeli geliştiriyor, büyüdüğünde duygularını sağlıklı bir şekilde yaşıyor. Yani ne duygularına fazlaca kapılıp dramatize ediyor, ne de onlardan korkup kaçıyor. İhtiyacı olduğunda annesinin geleceğini ve gitse dahi geri döneceğini bildiği için de yalnız kaldığında endişe duymuyor. Dolayısıyla yabancı bir ortamda, yeni bir çevre keşfederken tek başına kalması gerektiğinde rahat hissediyor. Beyni sürekli olarak terk edilmeye dair bir korku ile meşgul olmadığı

için dikkatini kendisinden uzaklaştırıp başkalarının iç dünyasına yöneltebiliyor ve anlayabiliyor, yani empati yapma becerisi gelişiyor. Hâliyle, ilgi ve şefkat göstermeyi biliyor. Partneri üzgün ya da kızgın olduğu için uzaklaştığında dünyası başına yıkılmıyor çünkü kendi başına kalmayı öğrenmiş, başka birinin varlığına sürekli ve yoğun bir ihtiyaç duymuyor. Ya da partneri ona ilgisiz davrandığında panikle, "Acaba ne yaptım da benden uzaklaşmasına sebep oldum?" diye düşünerek suçu kendisinde aramıyor. "Belki de çok yorulmuştur ve benimle ilgilenmeye hâli yoktur," gibi kendisinden bağımsız senaryolar üretebiliyor. Özetle, bebeklikten itibaren değerli olduğu hissiyle büyüyen, dolayısıyla özgüveni hasar görmemiş olan insanlar, bağlanırken "güvende" hissediyor.

Annesinden sağlıklı ilgi alamayan çocuk ise güvensiz bağlanma stili geliştiriyor. Toplumun yarısının güvensiz bağlandığını göz önünde bulundurduğumuzda, bu bağlanma tiplerini de yakından incelememiz şart gibi. İki farklı güvensiz bağlanma stilinden ilki, B seçeneğinde tanımlanmış olan "kaygılı bağlanma." Eğer anne, çocuğu büyütürken coşkuyla bir sevgi verip bir uzaklaşırsa, yani çocuğa akan sevginin musluğunu bir açıp bir kapatırsa çocukta kaygılı bağlanma stili gelişiyor. Peki bir anne sevgi vermek konusunda neden böyle dengesiz davranır? Muhtemelen kendisi de böyle büyütüldüğü için. Gerçek sevgiyi görmemiş bir anne, duygusal açlığı sevgi ile karıştırıyor. Çocuğundan sevgi almak için abartılı gösteriler yapıyor, aşırı duygusal yaklaşıyor. Örneğin, çocukların vücuduna izinsiz dokunmamak gerektiği hâlde haber vermeksizin dokunabiliyor, kıyafetlerini açıp coşkuyla öpebiliyor ama o heyecanlı hâli geçtiğinde de aniden uzaklaşabiliyor. Eğer söz konusu anne bir depresyon geçiriyorsa, çocuğuyla uzun süreler ilgilenmeyebiliyor. Bu dengesiz davranışlara maruz kalan çocuk da zaman içinde annesinin aniden, sebepsizce gelebileceğini ve yine aniden, sebepsizce gidebileceğini idrak etmeye başlıyor. Sevginin ve onu vermesi gereken annenin, ne zaman, neye göre gelip gittiğini anlayamadığı için de, "Annem hiç beklemediğim bir anda yine yok olabilir," diye korkmaya ve endişeyle annesine yapışmaya başlıyor. İşte bu

çocuk büyüdüğünde, romantik ilişki yaşadığı insana karşı da aynı güvensizliği duyuyor. Tıpkı annesi gibi her an gidebileceği ve onu sevgisinden mahrum bırakacağı endişesini yaşıyor. Sevgisini almak istediği insanı kendisine bağlayamadığı, yanında tutamadığı için kendisini suçlamaya başlıyor, sevgiye layık olamayacak kadar değersiz olduğuna inanıyor. Dolayısıyla özgüvenini toparlamak için sürekli karşısındaki insandan onay ve takdir bekler hâle geliyor. Onaylanma kesildiği anda kendisi hakkındaki eleştirel düşünceleri zihninde yeniden beliriyor. Sürekli olarak terk edilmekten ve kendisine duyulan ilgiyi kaybetmekten korkan bu insan, ilişkide partnerine aşırı bağımlı hâle geliyor. Örneğin, kendisini güvende hissetmesi için partnerinin ona mesaj atması, yazdıklarına dönmesi gerekebiliyor, mesajlaşma uygulamasında partnerinin *online* olmasına rağmen kendisine cevap vermediğini gördüğünde yoğun bir endişe ile dolabiliyor. Terk edilme korkusu tetikleniyor, aralarında kendisinden kaynaklanan bir sorun olduğuna ve bu yüzden cevap alamadığına inanıyor. Partnerinin o sırada içinde olması gereken daha önemli bir diyalog olabileceği gibi, kendisinin dahil olmadığı senaryo ihtimallerini hatırlamakta çok zorlanıyor. İlginç olan ise kaygılı bağlanan bu insanın kendisi ile ilgili bu kadar negatif düşüncesi varken, partneriyle ilgili düşünceleri genelde çok pozitif, hatta idealize edilmiş oluyor, çünkü partneri onun gözünde tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek, muhtaç olduğu yüce bir insan. Ancak her ne kadar partneriyle çok ilgili gibi görünse de bu gerçek anlamda bir ilgi değil. Yani partnerine duyduğu bu yoğun merak onun ihtiyaçlarını ve iyiliğini düşündüğü için değil, kendi ihtiyaçlarının karşılanmaması ihtimalinin doğurduğu kaygıdan kaynaklanıyor. Kaba bir anlatımla, partneri onu aramadığında ölmüş olmasından değil onu terk etmiş olmasından endişe ediyor. Bir zamanlar sosyal medyada dönen meşhur bir videoda kendisine neye sinirlendiği sorulan bir adam, "Bizi her şey sinirlendirir çünkü paramız yok," diyerek cevap veriyordu. Nasıl ki parası olmayan insan huzursuz olduğu için her şeye kolayca kızıyorsa, kaygılı bağlanan insan da aynı şekilde huzursuz olduğu için ilişkideki en ufak bir olağan dışı hâli bile tehlike sinyali olarak okuyor. Partneri tuvalette biraz

uzun kaldığı için aldatıldığını düşünebiliyor ya da o gün kıyafetine iltifat almadığı için partnerinin artık kendisini beğenmediğine inanabiliyor. Kendisine yöneltilen ilgide en ufak bir azalma olduğunda, bunu terk edileceğine dair bir tehdit olarak okuyor, partnerine kızmaya başlıyor ama eğer öfkesini açıkça gösterirse partnerinin onu kesin olarak terk edeceğini düşündüğü için öfkesini göstermekten kaçınıyor. Dolayısıyla öfkesini uzunca bir süre bastırıyor ve sonunda bir öfke patlaması yaşayarak partnerinin –tabiri caizse– ağzına sıçıyor. Hemen ardından da partnerini kızdırdığını ve terk edileceğini düşünerek yoğun bir kaybetme korkusu yaşıyor, pişman olup özür diliyor. Kaygılı bağlanan bu insanların iç sesleri genelde şöyle cümleler kuruyor. "Neden eskisi gibi sana yakınlık göstermiyor? Bariz bir şekilde sana artık ilgi duymuyor. Öpüşmemek, sevişmemek için hep de bir bahanesi var." "Kendine, şu hâline bir bak. Ona ne kadar bağımlı, ne kadar muhtaç hâldesin. Tabii ki seni beğenmez." İç sesi sürekli değersiz olduğunu ve partnerinin onu her an bırakabileceğini söylüyor.

Birçoğumuzun zihninde "Issız Adam" olarak kodlanan son bağlanma stili de kaçıngan bağlanma. Araştırmalara göre kaçıngan bağlananlar toplumun sadece % 25'ini oluşturuyor, ama *online dating* uygulamalarında ya da gittiğiniz bir partide "sevgili adayı" olarak karşınıza çıkma ihtimalleri oldukça yüksek, çünkü ilişki kurmaktan kaçan bu insanlar genelde bekâr oluyorlar. Kendilerini ilişkiden korkmakla suçlamayalım, neden böyle bir bağlanma stili geliştirdiklerini anlamaya çalışalım. Eğer çocuğu büyüten anne ya da bakıcı kişi, ihtiyacı olduğunda gelip çocuğu yatıştırmıyorsa, şefkat, ilgi göstermiyorsa, zaman içinde çocuk anneyi beklemenin beyhude bir çaba olduğunu anlıyor ve ona bel bağlamaktan vazgeçiyor. Ağladığında kimse gelip kendisini sakinleştirmiyorsa kendi kendisini yatıştırma yöntemlerini keşfediyor ya da ağladığında cezalandırılıyorsa, cezadan kaçmak için ağlamamayı, yani duygularını bastırmayı öğreniyor. Bu tip çocuklara halk arasında "büyümüş de küçülmüş" denebiliyor çünkü çocuk değil de âdeta olgun bir yetişkin gibi fazlaca sakin davranıyor, ağlamıyor, sorun çıkarmıyorlar. Diğer yetişkinler tarafından "maşallah"lar ve "nazar değmesin"lerle karşılansa da

aslında çocuğun bu hâl ve tavrının sağlıklı olduğunu söylemek pek de mümkün değil. Zira, çocuk dediğiniz canlının karşısındaki insanları değil kendi ihtiyaçlarını düşünüyor olması ve zaman zaman "bencilce" ağlaması, tepinmesi, mutsuz olduğunda bunu bir şekilde göstermesi gerekir. Ama bu tip davranışlar sergilediğinde ebeveynleri tarafından ilgi görmeyen ya da azarlanan çocuklar zamanla ebeveynleriyle iletişimini azaltıyor ve güvende hissetmek için yalnız kalmaya alışıyor, dolayısıyla yetişkin hayatlarında da insanlarla yakınlık kurmaktan kaçınıyor, etrafındakilerden olabildiğince yardım, destek istemeden yaşıyor. Özetle, duygusal yatırımdan ölesiye korkuyor. Çünkü duygusal bir beklentiye girerse –tıpkı çocukluğunda annesiyle ilişkisinde olduğu gibi– karşılık gelmeyeceğinden ve büyük bir duygusal yıkım yaşayacağından endişe ediyor, bu riski almaktan kaçınıyor. Bunu bilinçli olarak planlamasa da bilinç dışında bu düşünceyi taşıyor. Ancak elbette ki insanın hiçbir duygusal ihtiyacı bastırarak yok edilemiyor. Peki ne oluyor? Anne baba çocuğa yakınlık göstermediği için çocukta bir boşluk hissi oluşuyor. Yetişkin olduğunda, yanında bu boşluk hissini azaltacak bir partner olmasını istiyor ama partneriyle yakınlaştığında ve duygular paylaşılmaya başladığında rahatsız oluyor. Çocukken duygularını ebeveynleriyle paylaşmayı öğrenmediği için bu yakınlık ona yabancı ve korkutucu geliyor. İlişkide ortaya çıkan yoğun duyguları nasıl yöneteceğini, partneri duygularını paylaştığında nasıl tepki vereceğini bilmiyor. Yakınlaşmak isteyen partnerinin fazla talepkâr, bir çocuk gibi yapışkan olduğunu düşünüyor. Tartışma esnasında ne yapacağını bilemiyor, duygusal çatışmayı kaldıramıyor. Bu tipler bize uzaktan havalı, yalnız kovboylar gibi görünseler da aslında hep yalnız geziyor olmalarının sebebi çok havalı olmaları değil. Bilakis özgüvenleri düşük, terk edilme korkuları ise hayli yüksek olduğu için kendilerini olası tehlikelerden izole etmeye çalışıyorlar. Ve işin belki de en üzücü yanı, aslında kendilerini sevmiyorlar. Her ne kadar senaryo dışarıdan çok farklı görünse de kaçıngan bağlanan bir insan en derininde kaygılı bağlanan birinden hiç farklı değil. Büyürken anne babasından ilgi ve şefkat görmediği için ilgilenilmeye değer bir insan olmadığına dair kuvvetli bir düşünce

geliştiriyor. Bu değersizlik hissini kompanse etmek için de diğer insanları küçümseyip önemsizleştirerek kendisini yüceltmeye çalışıyor. Kaçıngan bağlananların iç sesleri genelde şöyle cümleler kuruyor. "Senin hiç kimseye ihtiyacın yok. Kendini çok kaptırma. Hayal kırıklığına uğrarsın." "Bu senden niye bu kadar çok şey istiyor ya?" "Bir ilişkiye kendini vermek demek kendinden çok şey feda etmek demek." "Hayatta aşktan daha önemli şeyler var. Senin kendi koruman lazım, ilişkiye girersen acı çekersin." "Sen onun için fazla iyisin." "Erkekler zaten ilişkiye kendini vermez, o yüzden sen de verme." Ya da kadınlara ilgi duyuyorsa, "Bak, kadınlar seni oyuna getirir. Bunlara düşme."

Artık fark etmişsinizdir ki kaygılı ve kaçıngan bağlanan insanlar doğaları bakımından birbirinin neredeyse tam tersiler ve zıt kutupların doğası gereği, birbirlerini çekmeye çok meyilliler. İkisinin arasındaki bu karşı konması zor çekime de 'kaygılı-kaçıngan kapanı' deniyor, çünkü ikisi için de kapılması çok kolay, kaçması ise bir o kadar zor. Kaygılı bağlanan kişiye dürüst, duygularını açıkça yaşayan, yani özetle güvenli bağlanan kişiler sıkıcı geliyor. Bu adayların hepsini teker teker eleyerek uzaklaştırıyor, ama kaçıngan bağlanan birini gördüğünde inanılmaz bir çekim duyuyor, anlatsa da kimsenin anlayamayacağı, ayaklarını yerden kesen o gerçek aşkı bulduğunu düşünüyor. Oysaki yalnızca bağlanma sistemi aktive oluyor çünkü çocukken ebeveynleriyle kurduğu ilişkiden, karşısındaki insan kaçtıkça kovalamayı öğrenmiş, gerçek yakınlığın bu olduğunu zannediyor.

Şimdi de bu ilişkinin diğer tarafı olan kaçıngan bağlanana bakalım. Kaçıngan, çocukluğundan beri yakasını bırakmayan, yoğun bir değersizlik hissi ile boğuşarak yaşıyor. Her zaman karşısındakini yüceltme eğiliminde olan kaygılı bağlanan partneri ona sürekli ilgi gösterip arzuladığını açıkça belli ettiğinde, kaçıngan kendisini onun yanında değerli hissetmeye başlıyor, güvenli ya da kaçıngan bağlanan biri tarafından asla yeterince beslenmeyecek olan egosu tam da ihtiyaç duyduğu gibi şiştikçe şişiyor. Kaygılının ona tuttuğu dev aynasında gördüğü yansımaya Narkissos gibi âşık oluyor ve bu ilişkiye balıklama atlıyor. Böylece bu ikili, aralarında çok büyük bir aşkın başladığına inanarak el

ele tutuşup kolay kolay kurtulamayacakları bir kısır döngünün içine giriş yapıyor. İlişki başlayınca kaygılı, gerek fiziksel gerek duygusal anlamda yakınlık istiyor ama kaçıngan yakınlıktan rahatsız olarak kaçmaya başlıyor. Kaçınganın aralarına koyduğu mesafe kaygılının terk edilme korkusunu tetiklese de tıpkı yakınlık ihtiyacı gibi bu korkusunu da partneriyle paylaşmaktan korkuyor, çünkü partnerinin kendisini aynı derecede istemediğini düşünüyor ve dolayısıyla onu bunaltıp kaçırmaktan korkuyor, partnerinden istediği ilgiyi açıkça talep edemediği için de çareyi kavga çıkarmakta buluyor. Ne var ki kavga çıktığında kaçıngan, kaygılının ümit ettiği gibi konuşup anlaşarak meseleyi çözmek istemiyor çünkü meseleyi çözerse kendisini güvende hissetmesini sağlayan aralarındaki o mesafenin kalkacağını ve partnerine yaklaşmak zorunda kalacağını biliyor. Dolayısıyla kavgaların birbirlerinden uzaklaşmalarıyla, hatta mümkünse küsmeleriyle sonlanmasını istiyor. O küslük süresi boyunca ilişkideyken kaygılı partneri kendisini yalnız bırakmadığı için özlem duyduğu yalnızlığına ve güvenli mesafeye yeniden kavuşuyor. Bunun bilincinde olan kaçıngan, uzlaşmak bir yana dursun yangına körükle giderken kaygılı da uzun zamandır bastırdığı öfkesine daha fazla engel olamıyor, zincirden boşanmışçasına konuşmaya başlıyor, içinde tuttuğu her şeyi söyleyerek partnerine öfke saçıyor. Ancak kavgadan hemen sonra büyük bir pişmanlık hissi yaşıyor çünkü söylediği bu ağır sözlerin kaçınganın gitmesine neden olabileceğini fark ediyor. Kaybetme korkusuyla kavga sırasında sadece olumsuz yönlerine odaklandığı partnerinin olumlu özelliklerini görmeye başlıyor ve tekrar yakınlaşmak istiyor. Ne var ki egosu zaten son derece hassas olan kaçıngan, kavga esnasında kendisine yöneltilen tüm eleştirileri mıh gibi aklında tutuyor, yumuşamıyor ve uzak durmak istiyor. Kaçınganın sevgisinden mahrum kalan kaygılı, yakınlık istediği için çareyi ısrarla yalvarmakta buluyor. Kaçıngan da bir süre sonra hasar gören özgüvenini onarmak için kaygılının yoğun ilgisine yeniden ihtiyaç duymaya başlayınca barışıyorlar ve böylece tekrar başa dönüyoruz.

Kaygılı-kaçıngan kapanından kurtulmak pek de kolay olmuyor, bu ilişkiler yıllarca sürebiliyor. Peki bir tarafın sürekli

sevgiye aç olduğu, diğeri tarafın ise fazla yakınlıktan bunaldığı, son derece mutsuz bu çift neden bir türlü ayrılamıyor? Aslına bakarsanız, kaygılı bağlanan bir noktada Şebnem Ferah gibi "aşk kırıntısıyla doymaktansa, tek başıma aç kalırım bu hayatta" diyor. Sevgi için yalvararak yaşamaktan vazgeçip valizini toplayarak kapıya gidiyor. Ama işte aşktan, yakınlaşmaktan hep ölesiye korkan o kaçıngan, kaygılı gerçekten gitmeye kalktığında, içindeki terk edilme korkusuyla yüzleşmek zorunda kalıyor. Her ne kadar pek belli etmese de tıpkı kaygılı gibi onun da tek başına kalmaktan ve değersiz olduğunu hatırlamaktan ödü kopuyor. Ve bu noktada, kaygılı çantalarını topladığı, kaçınganı terk etmeye kararlı olduğu için duygularını göstermekten hep korkan kaçıngan bir anda korkusuzca aşkını ilan ediyor. Şebnem Ferah'a Zeki Müren ile cevap veriyor. "Gitme, sana muhtacım, gözümde nursun, başımda tacım. Beni öldür öyle git, yaşamak için senin sevgine muhtacım," diyerek yalvarıyor. Kaygılı olan her ne kadar bıkmış olsa da, ilişki boyunca açlığını bekleyip de duyamadığı bu güzel sözlerin karşısında dayanamıyor ve, "Tamam," diyor, "hiçbir yere gitmiyorum." Valizlerini açıyor, geri yerleşiyor. Eğer bu hikâye televizyonda gösterilen bir Türk dizisi olsaydı işte tam bu noktada izleyici uzandığı koltukta heyecanla doğrularak kaygılı bağlanana "Aptal mısın? N'apıyorsun?" diye bağırırdı. Kaygılı bağlanan aptal falan değil elbette, sadece bağlanma stili böyle. Velhasılıkelam, kürkçü dükkânının kepenkleri yeniden açılıyor. Kaçıngan bu ikinci balayında mutlu, kısa süre önce yoğun bir terk edilme korkusu yaşadığı için sevgiden bunalmıyor, neredeyse hoşuna gidiyor. Kaygılı ise zaten bulutların üzerinde uçuyor, kaçınganın nihayet kalbini açtığını ve artık sonsuza dek mutlu olacaklarına inanıyor. Bir süre el ele, kol kola, sarmaş dolaş geziyorlar. Ama tarih gibi insanlar da tekerrürden ibaret. Bir süre sonra kaçıngana, kaygılının kendisine sarılan kolları prangadan farksız gelmeye başlıyor, ağustos sıcağında klimasız bir otel odasında sarılarak uyuyorlarmış gibi hissediyor, kaygılıyı ittirip üzerinden atmak istiyor. Hikâyenin bundan sonrasını ben de, siz de, kaçıngan da, kaygılı da, hepimiz ezbere biliyoruz. Bu aslında uyuşturucu bağımlılarının yaşadığına çok benzer bir kısır döngü.

İki tarafın sıra ile yaşadığı kaybetmeye korkusunun ardından gelen barışma, ihtiyaç hâlindeki bir bağımlı gibi ikisine de istedikleri o geçici hazzı yaşatsa da bunu her defasında –her ikisi için de– sert bir düşüş takip ediyor. Kaygılı olan bırakıp gitmeyi bir türlü beceremediği için ilişkiyi bitiren genelde kaçıngan oluyor.

Başlarda yüzyılın aşkını yaşıyor gibi görünen ama sürekli ayrılıp barışan böyle bir çifti muhakkak tanımışsınızdır ya da okuduğunuz bir romanda, izlediğiniz bir filmde karşınıza çıkmıştır. Örneğin *How I Met Your Mother* dizisindeki ana karakterlerden biri olan, ilişki yaşamaktan ödü kopan, ne zaman biriyle yakınlaşsa kendisini sıkışmış hissettiğinden bahseden Robin, klasik bir kaçıngan bağlanan. Sürekli Robin'in peşinde olan Ted de –ilk bakışta çok romantik görünse de– aslında tüm bunları kaygılı bağlandığı için yapıyor. Robin'in kaçması ondaki terk edilme korkusunu tetikliyor ve bağlanma stilini aktive ediyor. Robin onunla olmazsa, kafasının içindeki 'ben değersizim' düşüncesi onaylanacağı için çaresizce onun peşinden koşuyor, köpek oluyor. Bu çiftlere dışarıdan bakıp yargı dağıtmak elbette çok kolay ama kendiniz böyle bir ilişkinin içinde bulunduğunuzda, yaşadıklarınıza uzaktan bakıp büyük resmi görmek ve neyle mücadele ettiğinizi anlamak o kadar da kolay olmayabiliyor. O hâlde, bir kaygılı-kaçıngan kapanında olduğumuzu nasıl anlarız? Öncelikle, eften püften sebeplerle sık sık kavga ediyor olabilirsiniz çünkü istediği sevgiyi alamadığını ya da kaçıngan olanın uzaklaştığını hisseden kaygılı, ilgiyi almak için tartışma çıkarmaktan hiç çekinmez. Sonra, bu tartışmaların çoğu çözümsüzdür. Kaçıngan, hem sorunun tamamen kaygılı olandan kaynaklandığını düşündüğü, hem de meselelerin çözülüp iki tarafın yakınlaşmasını istemediği için uzlaşmaktan kaçınır. Bu ilişkilerde çok fazla ayrılma ve birbirinden uzak geçirilen zaman olur, çünkü yalnız olmak isteyen kaçıngan, ayrı kalmak için tıpkı kaygılı gibi kavga çıkarır. Tüm bunların sonucunda bir *roller coaster*'daymışsınız gibi hisseder, duygusal anlamda stabiliteden son derece uzak, bir günü bir gününü tutmayan bir ilişki yaşarsınız.

Böyle bir ilişkinin içinde bulunmuş olma ihtimaliniz pek de düşük değil, çünkü istatistiklere göre toplumun yaklaşık %

50'si güvenli bağlanma stiline sahip değil. Güvenli bağlanmayı bilmeyen bu insanlar birbirlerini bulup evlenerek çocuk yaptıkça güvensiz bağlanan yeni insanlar yetiştiriyorlar ama buna engel olmamız ne yazık ki mümkün değil, o yüzden biz kendimiz için ne yapabileceğimizi düşünelim. Eğer kaçıngan biriyseniz şunu anlamanız lazım, partneriniz size sataşır gibi göründüğünde aslında size saldırmıyor, niyeti canınızı sıkmak değil. Sadece –çok da ideal olmayan bir şekilde– size ve sevginize ihtiyacı olduğunu anlatmaya çalışıyor. Kaçıngan bir insan eğer bunu anlamayı başarıp karşısındaki kaygılı insana sevgi gösterir ve rahatlatırsa bu karmaşalar çözülmeye başlayabilir. Eğer kaygılı biriyseniz de şunu fark etmeniz gerekiyor, partnerinizin sessizliği illa sizi sevmediği, başka birini arzuladığı ya da sizi terk etmeye hazırlık yaptığı anlamına gelmiyor. Partneriniz sadece kendi başına zaman geçirmek istiyor olabilir. Ve ondan sevgi istemek sizi ezik biri yapmıyor, sevgiye ihtiyaç duymanız insan olduğunuzu gösteriyor. Ama bunu agresif bir şekilde yaparsanız karşı taraf için, özellikle de kaçıngan bir insan için oldukça korkutucu olabilir. O yüzden pasif agresif davranıp trip atarak ya da öfkeyle suçlayarak, "Sen beni neden sevmiyorsun? Neden istediğim ilgiyi göstermiyorsun? Neden bana güzel şeyler söylemiyorsun?" demek yerine ona daha sakince yaklaşırsanız ve partnerinizin berbat bir insan olmadığını, sadece sizin gibi hasarlı, annesi tarafından doğru şekilde sevilmemiş biri olduğunu kendinize hatırlatır, bütün ilgi ve sevgi ihtiyacınızı partnerinizin karşılamasını beklemek yerine daha fazla sosyalleşip o ilginin bir kısmını yakın çevrenizdeki diğer insanlardan alırsanız, belki işler biraz daha yoluna girebilir.

Ben bir psikoterapist ya da psikiyatrist değilim, bütün bunları sadece birilerinin daha bu konuda bilinçlenmesine önayak olmak için anlatıyorum, çünkü bağlanma stilinizi öğrenip ona göre yaşamaya başlamanın ilişkilerinizi ciddi anlamda olumlu etkileyebileceğine inanıyorum. Elbette sadece bu yazdıklarımı okuyarak ya da bu konuda araştırma yapıp bağlanma meselesinin teoriğini anlayarak meseleyi kökten çözebilmek veya bir karar alıp, "Bundan böyle güvenli bağlanıyorum," diyerek bağlanma stilini değiştirmek çok zor. Ama bunlar üzerine düşünmeye başla-

yabilir, sizi tetikleyecek bağlanma stiline sahip insanlardan uzak durmaya çalışıp güvenli bağlananlara yönelebilir ve belki terapiye başlayarak bağlanma konusunda daha güvenli hissetmek için kendi üzerinizde çalışabilirsiniz. Çünkü ömrünüzün tamamını bir kaçıngan olarak geçirirseniz gerçek duygulardan ve sevgiden, yani yaşamaktan mahrum kalırsınız ki bana sorarsanız bu dışarı çıkmaktan korktuğu için tüm ömrünü evde geçiren insanların yaptığından farksız olur. Ya da ömür boyu kaygılı kalır ve ömrünüzü Müslüm Gürses'in şarkısındaki gibi korku içinde geçirir, "Aldanma çocuksu mahsun yüzüne, mutlaka terk edip gidecek bir gün. Kanma sever gibi göründüğüne, seni sevmiyorum diyecek bir gün," diyerek en mutlu günlerinizde bile korkunç sonlar hayal ederek hayatı kendinize zehredersiniz. O yüzden bence, hâlâ bu gezegende zamanınız varken korkularınız yenmeyi ve güvenle bağlanıp gerçek sevgiyle doymayı hedef edinin, çünkü Bülent Ortaçgil'in de dediği gibi, "Yalnızlık zor, sokaklar çıkmaz. Sensiz olmaz, sensiz olmaz."

Polonyalı Bir Askere Neden Oral Seks Yaptım?

Beni etkileyen tek medcezir, Levent Yüksel'in *Med Cezir* isimli çıkış albümüdür. Ben hâlâ, "Fırtınam, felaketim, hasretim, yetmiyor, sevişmeler yetmiyor" mısralarına, sağ kolumu havaya kaldırıp suratıma acı çekiyor gibi bir ifade yerleştirmeden eşlik edemiyorum. Ama bu şarkıyı çalan alaturka bir mekânda ne zaman "sevişmeler yetmiyor" diye bağırsam, şarkıya benimle birlikte inceden bir utanma hissi eşlik ediyor. Bu kelimeleri coşkuyla tekrarlamak, bence yan masadan izleyenlere 90'lar Türkçe popu sevdiğiniz mesajından başka mesajlar da veriyor. Bir kere, "Ben seks yaptım, yani bakire değilim," diyorsunuz. Üzerine, "Hem bende bir libido var ki sorma. Yatağa bir girdim mi çıkamam, sevişmelere doyamam," diye ekliyorsunuz.

Bir kadının bu açıklamaları yapması, bu Orta Doğu ülkesinin en medeni ortamlarında bile "cesur" olarak nitelenir. Sanki seks sadece Lady Gaga, Kim Kardashian gibi kırmızı halıda transparan tuvalet giyen kadınlara has, ekstrem bir aktiviteymiş gibi bir hava var. Erkeklerin sekse dair konuşması, yaşadıklarını anlatması, bu konuda şaka yapması gayet sıradan ve olağan algılanıyor ama bir kadın, "Ben seks yapıyorum," gibi sadece bir özne ve yüklemden oluşan aşırı basit bir ilkokul cümlesi kurarak tüm haberlere manşet olabiliyor.

"Genç şarkıcı Zeynep Güneşlitepe'den cesur açıklama: Ben seks yapıyorum."

Al sana mis gibi bir haber. En az bir hafta tüm dedikodu sayfalarında döner. Peki, "seks yapıyorum" diyebilen, seksle ilişkilen-

dirilmekten korkmayan bir kadının cesur olarak tanımlanması ne demek? Demek ki biz kadınlar aslında seksten korkuyor olmalıyız. Ki korkuyoruz. İlk sekste acıyacak mı diye korkuyoruz, bekâretimizi kaybedince ailemiz kızar mı, erkekler bizi istemez mi diye korkuyoruz. Seks yaptığımız bilinirse ucuz bulunur muyuz, libidomuz yüksekse azmış derler mi diye korkuyoruz. Orgazm olamadığımızı söylersek karşımızdakini incitir, egosunu zedeler miyiz diye korkuyoruz. Geçmişteki cinsel tecrübelerimizden bahsedersek, birlikte olduğumuz kişi –özellikle bir erkekse– bizden soğuyup uzaklaşır mı diye korkuyoruz. "Biz" diye hepimizi dahil ederek konuştum ama elbette sizi bilemem. Kendi adıma konuşayım, ben korkuyorum şahsen. Erkekler gibi öyle elim cinsel organımda, James Dean gibi yamuk bir sırıtışla gezinemiyorum etrafta. Seks benim için alevden yeni çıkmış cam bir küre gibi, onu nasıl taşıyacağımı bilemiyorum. İnsanlar beni elimde onunla görmesin diye elimden atayım desem düşüp paramparça oluyor. Ondan vazgeçmeyeyim, elimde tutayım desem, bu sefer de ellerim yanıyor, acı çekiyorum. Zevkten çok dert yani. Normalin bu olduğuna o kadar inanmışım ki sorgulamak aklıma bile gelmemiş. Oysa ne şanslıyım ki bu gezegene gardırop değil de canlı bir insan olarak gelmişim ve zevk almam için bana gardıropların hiç tatmadığı, insanın vücudunu zevkten titreten, seks diye bir haz kaynağı sunulmuş. Peki ben neden hâlâ bir günahmış gibi kaçıyorum, korkuyorum bu hazzın kaynağından?

İşte bu sorunun cevabını bulmak için sekiz aylık bir aradan sonra yeniden terapiye başladım. Olaylar şöyle gelişti. Yıllarca süren terapimi bitirdiğimi açıkladıktan sonra geçen yaz, çok sevdiğim bir arkadaşım vasıtasıyla bir haber geldi. "Deniz," dedi, "tanıdığım iki psikolog var, seni uzun zamandır severek dinliyorlar. Dediler ki, 'Biz Deniz'in podcast'lerinin tamamını dinledik. Babasıyla ilgili sorunlarını masaya yatırdığı birçok bölüm var, babasıyla olan meselesini çözmüş gibi duruyor. Yalnız bir şey dikkatimizi çekti; annesini eleştirdiği, ona kızdığı tek bir bölüm bile yok. Acaba dedik, Deniz bu terapi süreci boyunca annesiyle olan sorunlarıyla yüzleşmekten kaçmış olabilir mi?'" Bunu duyduğum anda sanki dev bir anahtar bir yuvaya girdi ve yavaşça dönerek bir kilidi açtı.

Freud der ki, "Bir insan bir yere bakıyorsa orada ilgilendiği bir şey vardır. Bir insan bir yere hiç bakmıyorsa orada ilgilendiği bir şey mutlaka vardır." Annemle ilgili konuşmaktan bu denli kaçtığıma göre aramızdaki ilişkide incelemeye değer bir şey olduğu kesindi. Terapi odasında geçen yıllarımda ondan ne kadar bahsettiğimi, daha doğrusu ne kadar bahsetmediğimi düşünmeye başladım. Konu ne zaman ona dair bir hayal kırıklığıma gelse, hemen, "Ama o da ne yapsın? Çok zordu onun işi," gibi cümlelerle kendi kendimin sözünü kesmiş, dokunulmazlığı olan bir milletvekili muamelesi yapmıştım anneme. Sadece adı geçtiğinde bile hemen koltuğumda saygıyla dikleşmiş, ceketimin önünü iliklemiştim. Anneme dair bu düşüncelerin kafamda dönüp durduğu günlerden birinin gecesinde bir rüya gördüm. Daha doğrusu sık sık gördüğüm bir rüyayı, bu kez farklı bir şekilde gördüm.

Okuduğum ortaokulda bize –hangi akla hizmetse– ikinci Dünya Savaşı ve Yahudi soykırımı üzerine oldukça kapsamlı bir eğitim verildi. Milyonlarca Yahudinin katledildiği bu savaşı, okulda dışlanan 12 yaşında bir çocuk olarak çok içselleştirdim. Gaz odalarına yürütülen bir deri bir kemik kalmış insanlar, onların yakıldığı binalardan çıkan dumanlar, geriye kalan eşyalarından yapılan dağ gibi yığınlar, kazılan dev çukurlara belediye çöpü gibi atılmış bedenleri, hepsi hafızama kazındı. O sene, yine müfredat dahilinde, *Anne Frank'ın Günlüğü* isimli kitabı okumamız isteniyordu. Yaşama sevinci ve yazma isteği ile dolu, dünya güzeli sayılamayacak ama oldukça zeki Anne Frank isimli Yahudi bir kızın, İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazilerden saklandıkları evde tuttuğu ve ne yazık ki evlerinin bulunması sonucunda kendisinin ölümüyle son bulan gerçek bir günlük. Her satırında Nazilerden saklanan benmişim gibi korku içinde titredim, öldüğünü öğrendiğimde ağlamaktan bitap düştüm. Hatta ilerleyen yıllarda, üniversitede okurken Amsterdam'a gittim ve yaşıtlarım kanal kenarlarındaki barlarda neşeyle bira içerken ben gidip Anne Frank'in saklandığı evi gezdim. Okuduğum romanlarda, izlediğim filmlerde karşıma çıkan kahramanların hiçbiriyle kendimi özdeşleştiremiyor ama Anne Frank'in hayatında kendimden bir şeyler bulmayı başarıyordum, çünkü dar bir alanın içinde sak-

lanıp korku içinde beklemenin ne olduğunu çok iyi biliyordum. Ben ortaokuldayken, yani boşanmadan hemen sonra, babam o zamanlar 3 yaşında olan erkek kardeşimi arabasına bindirip Karabük'e kaçırmış, birkaç ay boyunca bize göstermemiş, annem özlemden perişan olmuş ve sonunda babamın kardeşimi bıraktığı anaokuluna polis desteğiyle baskın yapıp kardeşimi geri almıştı. Bu olaydan sonra annem, mahkemeye başvurarak babamın beni ve kardeşlerimi görmesini yasaklayan bir karar çıkarttırdı. Ama bir gün ben yatakhanedeyken, arkadaşlarım babamın geldiğini ve herkese sorarak beni aradığını söylediler. Annem daha önce tembihlemişti: "Kaçırılmak istemiyorsanız, babanızdan kaçın." Kendimi tuvaletlere attım. Bir kabinin içine girip altı diz seviyesine kadar açık olan kapıdan ayaklarımın görünmemesi için klozetin üstüne tünedim ve korku içinde, kalbim çarparak bulunmayı beklemeye başladım. Önce babamın insanlara beni soran öfkeli sesini duydum uzaktan, eğer nerede olduğumu söylemezlerse kendisinin bulacağını söylüyordu. Konuşmalar bitince, geriye sadece 150 yıllık binanın mermer zeminine basan botlarının sesi kaldı.

Tak. Tak. Tak.

Sesler gitgide yaklaştı ve kabinin önünde durdu.

"Orada olduğunu biliyorum," dedi.

Yeri kaplayan mermer zeminde, ayaklarının ve bacaklarının yansımasını görüyordum. Kalbim o kadar hızlı çarpıyordu ki nefesimin sesini duymaması için ağzımı ellerimle kapattım. Bir zamanlar baba dediğim bu adamın beni arabasına atıp o uzak şehre kaçırmasından, kardeşime yaptığı gibi beni telefondan uzak tutmasından, onun esiri olup korku içinde yaşamaktansa ölmeyi isterdim. Ayakkabıların yansıması yüksek tavanlı binanın duvarlarından yansıyan seslerle birlikte uzaklaştı. Kalbimin normale dönmesi uzun zaman aldı ama güvende olduğumdan emin olup dışarı çıkmam daha da uzun zaman aldı. Kabinin kilidini açıp dışarı çıktığımda hava çoktan kararmış, akşam olmuştu. Babamın gittiğini söyleyerek beni rahatlatmaya çalıştılar ama ondan neden saklandığımı pek de anlamadılar. Çocuklar korktuklarında "baba" der, bense baba dendiğinde korktum hep...

Ortada korkacak bir şey varsa saklanarak ondan kaçılabileceği fikri belki de zihnimin derinlerine o zaman yerleşti. Üniversitede okurken asistanların zorbalığından korkup okuldan kaçmak istediğim, ama annem okula gitmediğimi öğrenirse hayatı kendisine de bana da dar edeceğini bildiğim için, çareyi bir sene boyunca odamdaki gömme dolabın içinde saklanmakta bulmuştum. Sanırım bu Yahudi soykırımı ve dolap kavramları zamanla bilinç dışımda korkunun ve terörün temsili oldu benim için. Ne zaman stresli bir dönem yaşasam, bir dolabın içinde eli silahlı kocaman Nazi subaylarından saklandığım, korku içinde bulunup vurulmayı beklediğim bir kâbus görmeye başladım. Ve göre göre bu kâbusu ezberledim, hatta alıştım. Dişlerimi fırçalamak ya da Instagram'a bakmak gibi, hayat rutinimin doğal bir parçası oldu. Savaş çıkıyor, ben saklanacak bir yer ararken bir dolap buluyorum, içine girip saklanıyorum. Korku içinde titreyerek beklerken nihayet bir askerin ağır postallarının sesinin gittikçe yaklaştığını duyuyorum. Dolabın kapağı açılıyor ve asker beni vurmak için yüzüme bakarken kan ter içinde uyanıyorum. Hikâye hep aynı akışta ilerliyordu ama anne meselesi üzerine düşünmeye başladıktan sonra, bir gece rüyanın akışı ilk kez değişti.

Başta her şey diğer gecelerin aynısıydı. Yahudiyim ve bir toplama kampındayım. Daire şeklinde, vadi gibi bir alanda esir alınmışız. Her biri en az 1.90 boyunda, devasa vücutlu Nazi subayları, ellerinde kocaman silahlarıyla kampın sınırlarını bekliyorlar. Kamp alanı açık havada olmasına rağmen öyle tıkış tıkış ki yürüyebilmek için diğer insanları yarmak gerekiyor. Saat altıdaki akşam yemeğine kadar hapishane avlusunda gezen mahkûmlar gibi ortalıkta dolanıyoruz. Yemeğimizi yedikten sonra saat sekiz buçuğa kadar saklanmamız için süre veriliyor. (*Bu saatlerin yatakhane hayatıma ait olduğunu anlamak için dâhi olmaya gerek yok. Ben yatılıyken akşam yemeğini altıda yerdik. Saat sekiz buçuğa kadar da yatakhaneye geri dönüp yoklama defterine imza atmamız gerekiyordu, yani özgürlüğümüz sekiz buçukta biterdi.*) O saate kadar saklandın saklandın. Sekiz buçukta, eli tüfekli Nazi askerleri, deri postallarını yere güm güm diye basarak kampın içinde bıldırcın avına çıkar gibi zevk için insan vurmaya çıkıyorlar. İyi

saklanamadığı için yerini buldukları herkesi, gördükleri anda tek kurşunla vurup öldürüyorlar.

O yüzden, yemek bittikten sonra izdiham başlıyor. Kamptaki tüm esirler, oradan oraya deli gibi koşturarak saklanacak bir yer arıyor. Çok iyi saklanma alanlarının olduğu, bol ağaçlı ve mağaralı bir bölgede, sözde arkadaşlarım, birbirlerine yardımcı olarak topluca bir yerde saklanıyorlar. Ama elbette beni düşünüp yer ayıran olmamış. (*Rüyanın bu kısmı da okuduğum okulda yatılı arkadaşlarım dışında gündüzlülerden neredeyse hiç kimseyle ilişkim olmaması ve okulda bir hayaletmişim gibi görmezden gelinmeye alışmış olmamla ilgili olmalı.*) Ben de gidip onlardan uzakta bir yer aramaya başlıyorum kendime.

Ve bilin bakalım ne buluyorum?

Bir gömme dolap.

Ormanın ortasında, bir ağaç gibi son derece doğal bir şekilde, oraya aitmiş gibi duran, upuzun bir gömme dolap var. Bir sene boyunca içinde saklandığım, odamdaki gömme dolabın tıpatıp aynısı. Tıpkı odamdaki o dolap gibi, alt kısmı kıyafet asmak için yapılmış ama tepesinde yüklük denen, eskilerin yorganları, battaniyeleri kaldırdığı küçük bir bölme daha var.

Çocukken ağaçlara tırmanırken yaptığım gibi kollarımla asılıp tüm gücümle kendimi yukarı çekerek yüklüğe çıkıyorum. Bacaklarımı da karnıma çekerek içine sığışıp yüklüğün kapaklarını içerden çekip kapatıyorum ve beklemeye başlıyorum. Saatin sekiz buçuk olduğunu, kulağıma gelmeye başlayan erkek kahkahaları, yeri titreten asker postallarının sesleri ve tabii ki arada bir patlayan silahlardan anlıyorum. Bu demek oluyor ki av başlamış. Sürekli dua ediyorum içimden.

Lütfen bu gece bulmasınlar beni, lütfen bu gece bulmasınlar beni.

Ama korktuğum şey oluyor sonunda. Dolabın kapısı açılıyor ve tam karşımdaki Nazi askerinin yüzünü görüyorum. Bir Polonyalı. Boyu o kadar uzun ki yüzü benim güç bela tırmanarak girdiğim o tepedeki yüklüğün hizasına denk geliyor. Yeni bir av bulmanın verdiği keyifle sırıtarak gözlerimin içine bakıyor. Gözlerini gözlerimden hiç ayırmadan, ezbere bir refleksle, tek elini önünde asılı duran kocaman silaha götürüyor.

Vuracak beni.

Birden, "Dur!" diyorum adama. "Bana sadece bir saniye ver, sana söylemem gereken bir şey var."

Yüzündeki tereddüdü görünce hiç susmadan devam ediyorum lafıma. "Lütfen bana izin ver, sana sadece bir kerecik oral seks yapayım. Söz veriyorum, çok memnun kalacaksın, çok zevk alacaksın. Eğer beğenmezsen, o zaman çek vur beni."

Elindeki kocaman silahla duruyor ve söylediklerimi düşünerek yüzüme bakıyor. Ölüm korkusundan titriyor olmama rağmen ben de onun gözlerinin içine bakıyorum, içimi görmesini ümit ederek.

Silahını indiriyor.

"Hadi," diyor.

İçinde saklandığım o gömme dolaptan hiç inmeden, vücudumun belden yukarısını dolaptan aşağı sarkıtarak adamın silahını elimle ittiriyorum, pantolonunu çözüyorum ve tabiri caizse "ölümüne" oral seks yapmaya başlıyorum. Her hareketimle öyle akıştayım, öyle kendimi veriyorum ki, içimde bu işin olacağına dair bir his uyanmaya başlıyor.

Ve oluyor.

Bittiğinde adam artık kendinden geçmiş hâlde. Fermuarını çekerken bana bambaşka bir gözle baktığını hissediyorum. Hiçbir şey demeden, sanki beni hiç bulmamış, hiç görmemiş gibi dolabın kapağını kapatıp gidiyor. Bu olaydan sonra her gece gelmeye başlıyor ve her geldiğinde (*iki anlamda da düşünebilirsiniz bu gelmeyi*) gitgide daha uzun, daha anlamlı bakmaya başlıyor bana.

Derken, nihayet savaşın bittiği haberi geliyor ve kampların dağıtılacağını duyuruyorlar. Tüm yaşananlardan o kadar yorgunum ki tam anlamıyla sevinemiyorum bile. Aceleyle dolaptan inip kampın kapılarına doğru yürüyen o insan selinin içinde kamufle olarak kamptan çıkıyorum. Çıkınca Berlin'de olduğumuzu anlıyorum. Bir Türk'ün açtığı bir pastanede işe giriyorum ve dükkâna gelen bir müşteriden, annemin Türkiye'de olduğunu öğreniyorum. Artık tek hedefim pastanede para biriktirerek bilet alıp Türkiye'ye, annemin yanına gitmek. Bunu düşündüğüm bir molamda, dükkânın önünde durmuş insanları izlerken, kalabalı-

ğın içinde o Polonyalı askeri görüyorum. Etrafa bakınarak birini arıyor, yani beni. Bulduğu gibi tutacak, kampa geri götürecek, onun şahsi esiri olacağım, bir gün çekip beni vurana dek. Korku içinde dükkâna girip arka kapıdan kaçıyorum. Polonyalı asker beni bulamasın diye annemin yanına dönmeye çalışıyorum ama bu arada –rüyadaki hissim– annem bana ulaşmaya hiç zahmet etmiyor bile.

Böyle kaça kaça annemi ararken bu rüyadan uyandım. İçimde o kadar yoğun hisler vardı ki ve altlarında yatan derin anlamları o kadar iliklerimde hissettim ki o sabah, "Tamam," dedim. "Cinsellikle ve annemle ilgili ayrı iki mesele gibi görünen, ama muhtemelen birbiriyle bağlantılı olduğu için sonunda sayısı teke inecek olan bir meselem var benim. Arabam, evim olmasa da olur ama bu meseleyi çözmeden devam edemem hayatıma." Böylece, bu konudaki uzmanlığından emin olduğum biriyle terapiye geri döndüm. Yeni odamızdaki yeni yolculuğuma bu rüyamı inceleyerek başladım ve üç tane çok önemli sonuca ulaştım.

Bir numaralı sonuç: Ben haz almaktan ve haz vermekten suçluluk duyuyorum. Hani sevdiğin biri açken yemek yediğinde, "boğazımdan geçmedi," dersin ya, işte tıpkı onun gibi. Benim gözümde annem hazdan uzak, üzüntü ve hüzün içinde bir yaşam sürdüğü için hazzın hangi türünü yaşarsam yaşayayım benim boğazımdan geçmiyor (her anlamda, lol). O yüzden rüyamda, benim için hazzın ve eğlencenin şehri olan Berlin'den acıların diyarı Türkiye'ye dönüp annemi bulmaya çalışıyorum. Birlikte acı çekerek ona mutsuzluğunda yalnız olmadığını göstermek istiyorum.

İki numaralı sonuç: Vurulmaktan ödüm kopuyor. Bu rüyadaki eli silahlı erkeklerin beni çekip vurmasından duyduğum korku, aslında muhtemelen âşık olup birine vurulmaktan duyduğum korku. Âşık olduğumda çok üzüleceğime, aşktan öleceğime dair çok kuvvetli bir inancım var. O yüzden Polonyalı asker canıma kıymasın diye ona oral seks yapıyorum. Oral seksin bu rüyadaki anlamı ise muhtemelen ikinci kelimedeki "seks"te değil, birinci

kelimedeki "oral" kavramında yatıyor. Oral, bildiğiniz üzere "ağız yoluyla olan, ağızla ilgili" demek. Dolayısıyla "konuşma" anlamına da geliyor. Ben hayatım boyunca kendimi konuşarak ifade eden biri oldum, konuştukça anlaşıldım ve –bence– anlaşıldıkça da sevildim. Beni vurmasından, yani beni kendine âşık ederek öldürmesinden korktuğum erkekle oral iletişim kuruyorum. Her gece konuşarak beni tanımasını sağlıyorum. Gitgide bana daha anlamlı bakıyor, beni tanıdıkça bana bağlanmaya başlıyor. İşte ben de tam o noktada, tıpkı rüyamdaki gibi ondan kaçmaya başlıyorum. Çünkü biri beni gerçek anlamda sevdiğinde, rüyamdaki gibi esir edeceğine ve özgürlüğüme mâni olacağına inanıyorum.

Ve sırada sonuncu ama içlerinde belki de en önemlisi olan üç numaralı sonuç: İyi sakso hayat kurtarır.

Biliyorum ki bu şakadan bile gerildi bu satırları okuyan birçok insan. Oysa Netflix'te erkek bir *stand up* komedyeni bu şakayı yapsa çok kolay olurdu aynı şakaya gülmek. Biraz düşünecek olursanız, bu çok üzücü bir durum aslında. O yüzden dilerim ki yavaş yavaş hazzın erkek olsun kadın olsun, her insan için en temel yaşam motivasyonlarından biri olduğunu anlar, utancımızdan sıyrılırız. Dilerim ki aramızdan çocuk yapanlarımız cinselliğin korkulacak değil, heyecanla yaklaşılacak bir güzellik olduğunu öğretir çocuklarına. Ve dilerim ki hepimiz aşkın sonunda ölüm değil, yaşamın tam kendisi olduğunu anlarız, en başta ben olmak üzere. Ben artık cinsellik ve anne meselesini çözerek hayatımda yepyeni bir sayfa açmanın hayaliyle yaşıyorum. Doğum günüm olan 8 Haziran'a üç gün kala kendim için, vurulmaktan korkmadığım, ayaklarıma dolanan suçluluk duygusundan kurtulup hazza koştuğum, sevmenin ve sevilmenin heyecanına kucak açtığım bir yeni yaş diliyorum. Bu dileğimi avcumun içine koyuyorum, üflüyorum ve Polonya üzerinden aktarmalı bir yolculukla evrenin kalbine gönderiyorum.

Kendini Büyüten Çocuklar Günü

Bu bölümü yazarken bir kitapçının kafesinde tek başıma oturuyorum. Bir saat önce sipariş ettiğim ve çoktan bitirdiğim kahvenin boş fincanı hâlâ bilgisayarımın yanında duruyor. İçimden, *acaba yeni bir kahve söylemeli miyim* diye geçiriyorum ama saat henüz öğleden sonra dört. Muhtemelen gece on ikide kitapçı kapanana kadar bu masada oturacağım. Eğer saat başı bir kahve içersem bunun toplamda sekiz kahve edeceğini ve sonunda kalp krizinden ayırt etmesi zor bir anksiyete atağı geçireceğimi öngörerek yeni bir kahve söylemeyi erteliyorum. Zaten mekânda oturan tek kişi benim, diğer masalar boş. Yani potansiyel müşterilerin ve onların bu kitapçıya kazandıracağı paranın önünde bir engel oluşturmuyorum. Tabii mekândaki kafeyi işletenler de aynı fikirde midir orasını bilmiyorum ama bence iki saatte bir sipariş vermemde hiçbir sorun yok, o yüzden buradan kalkıp gitmeye de hiç niyetim yok. Ben kitapçıları çok seviyorum. Hani Amerikalılar, kendilerini tamamen güvende, tehditten uzak hissettikleri yerlere *"safe place"*, yani "güvenli alan" derler ya, benim *safe place*'im de kesinlikle kitapçılar. Yalnız olmak korkutucu ve depresif geldiğinde, ama toplum içine karışmak için kıyafetler kadar mecburi olan o sahte kibar gülümsemeyi yüzünüze giydirmeye mecaliniz de olmadığında, kitaplarla takılmak çok iyi bir seçenek. Çünkü kitaplar kilonuzla, mesleğinizle ya da ruh hâlinizle ilgilenmezler. Kaliteli şakalar yapmadığınızda, ilginç sohbet konuları açmadığınızda, hatta hiç konuşmadığınızda bile varlığınızdan sıkılmazlar. Bilakis, siz iyi zaman geçirin diye önce-

den hazırladıkları lafları vardır ama insanların aksine, bir an önce anlatmak için ısrar etmezler. Siz kendi canınız ne zaman isterse o zaman dinlersiniz onları. Canınız istemediğinde ise susup sizinle sessizlik içinde otururlar. İnsanlar hep hayatın kısa olduğunu ve bu yüzden her anın değerli olduğunu söyler, bu fikir de onları müthiş bir acele içine sokar. Oysa kitapların hiç acelesi yoktur çünkü yazarları bir gün ölse bile kitaplar sonsuza kadar yaşarlar. Muhtemelen çoğu insanı yazar olmaya teşvik eden de bu fikirdir. Tıpkı çocuk yapanlar gibi, kitap yazanlar da kendileri öldükten sonra var olmaya devam edecek bir şey yaratarak ölüme meydan okumak isterler. Ama bu beyhude bir çabadır çünkü kromozomlarını bir başkasınınkiyle birleştirip bir değil on çocuk da yapsa, gecelerce sabahlayıp Nobel ödüllü bir kitap da yazsa, elleri nasır tutana kadar uğraşıp dünyanın en ihtişamlı heykelini dünyanın en büyük şehrinin meydanına da dikse, her insan en nihayetinde bir gün mutlaka ölür. Bir gün öleceğini bilerek ve bunun korkusunu duyarak yaşadığı için de, insanın varlığında hiçbir zaman saf bir huzur yok bence. Huzur, ancak ölümü hiçbir zaman tatmayacak olan kitapların ve ölüm hakkında hiçbir fikri olmayan hayvanların yanında mümkün.

Ben –belki de bu huzur arayışımdan– çocukluk yıllarım boyunca bir köpeğim olmasını istedim ama hiç olmadı. Çocuk bakmayı dert olarak gören annem, evde bir "dert" daha istemediği için bu fikrimi anında veto etti. Babam da köpek tüyü yutması sonucunda iç organlarında kist oluşan ve ameliyat olmak zorunda kalan bir çocuk hakkında yazılmış bir makaleyi bana sesli okutarak korkutmaya çalıştı. Açıkçası kist sahibi olmak falan zerre kadar umurumda değildi ama günlerce yalvarmama, ansiklopedilerden farklı köpek ırklarını açıp insana yakın özelliklerini göstermeme ve her ikisine de bir köpeğin sevgisine ne kadar ihtiyacım olduğunu anlatan uzun mektuplar yazmama rağmen sonuç değişmedi. Annem çenesini kastı, dudaklarını büzdü ve dişlerinin arasından, "Hayır dedim!" diye tısladı. Pes etmekten başka çare yoktu, köpek yasaktı. Neyse ki kitapların eve girmesi serbestti, ben de onlara sığındım. Çocukluğum boyunca neredeyse her Allah'ın günü, burnum küçük olduğu için yerinde duramayarak

sürekli aşağı kayan, koca camlı Sürahi Nine gözlüklerimi takıp odamdaki kitapların arasında kambur oturarak kitap okudum. "Deniz çok akıllı çocuk," derdi komşular, "sabahları görüyoruz, okul servisini beklerken bile elinde hep bir kitap var, maşallah." Doğruydu, elimde hep bir kitap vardı ve kitap okumak çok iyi bir şeydi. Kitap okuyan çocuk çok akıllıydı. Akıl kelimesinin eşanlamlısının –çengel bulmacalardan bildiğimiz üzere– "us" olduğunu düşünürsek, elbette usluydu da bu çocuk. Etrafı dağıtmazdı, okulda sıkıntı çıkarmazdı, annesinin babasının sözünü dinler, iyi eğitilmiş bir köpek gibi itaat ederdi. Köpeklerin bu iyi itaat etme huyu beni hep çok üzer, çünkü bir köpeğe çişini eve yapmaması gerektiğini öğretirseniz, siz saatlerce eve gelmediğinizde, artık sidik kesesi patlayacak kadar dolsa bile acıyla kıvranır ama çişini yapmamak için o acıya dayanır. Sahibi eve geldiğinde halıları temiz bulduğu için mutlu olur, "Aferin benim akıllı kızıma!" diyerek köpeği sever. Ama bu cümlenin asıl söylediği şey bence şudur: "Aferin. Halılara işememek için mesanenin boşalmasına engel olan kaslarını haddinden uzun bir süre tutarak kendine acı çektirmişsin ama önemli olan senin çektiğin acı değil benim mutlu olmam. Çünkü ben senden daha değerliyim." Biliyorum, bu şekilde söylendiğinde gerçek yüzünüze çok sert bir şekilde çarpıyor ve sert çarpan her gerçekte olduğu gibi, insan hemen reddetmek istiyor ama bence hakikat bu. Köpekleri seviyoruz ve sevimli buluyoruz, çünkü biz ne dersek sorgulamadan yapıyorlar. Zekâları bir insanınki kadar gelişmiş olmadığı için emirlerimize itiraz etmek gibi bir seçeneklerinin olduğu akıllarına bile gelmiyor. Eğer bize karşı çıkabilecek bir bilinç seviyesinde olsalardı, acaba onları bu kadar çok sever miydik?

Rick and Morty, bu hayatta yetişkinler için yapılmış çizgi diziler arasında en sevdiklerimden biri. Eğer diziyi bilmiyorsanız konusunu kısaca anlatayım. Ana karakterlerden Morty, aklı biraz yavaş çalışan, 14 yaşında bir çocuk. Rick de onun dedesi ve torunu Morty'nin aksine gerçek bir dâhi. Alternatif evrenlere ve farklı gerçekliklere gidebileceği bir portal tabanca icat etmiş. Dizinin her bölümünde bu aleti kullanarak torunu Morty ile birlikte farklı paralel evrenlere yolculuk yapıyorlar ama Morty

sürekli okulundan geri kaldığı için Morty'nin babası, Rick'in onlarla aynı evde yaşamasına gıcık oluyor. Bir gün, evdeki köpekleri salondaki halıya işeyince Morty'nin babası köpeğe çok kızıyor ve yanlış bir şey yaptığını anlasın diye kafasını tutup halıya bastırarak kendi çişini koklatıyor. Tam o sırada salona Rick (yani kayınbabası, lol) girince ona dönüp, "Gereksiz gereksiz icatlar yapıp duruyorsun! Kırk yılın başında bir işe yara da şu köpeği biraz daha akıllı yapacak bir alet geliştir, halıya işemesin," diyor. Rick de, "Okey," diyor ve, "bunu sen istedin," diye ekliyor. Laboratuvarına gidip kask şeklinde bir cihaz geliştirerek köpeğin kafasına takıyor. Zekâsı artan köpek kendisine verilen tüm komutları anlayıp yerine getirmeye başlıyor. Tuvaletini yapması söylendiğinde koşa koşa evin banyosuna gidip klozete oturuyor, kimseye ihtiyaç duymadan çişini kendi kendine yapıyor. Evdekiler köpeğin bu yeni hâlinden çok mutlu oluyor ama farkında olmadıkları bir şey var. Kaskı taktıkça IQ'su yükselmeye devam eden köpek, sadece sahiplerinin konuşma hakkı olduğu, kendisinin hep susup itaat etmek zorunda kaldığı bu ilişkiden çok mutsuz. O yüzden o da laboratuvara giriyor ve aşırı gelişmiş olan zekâsını kullanarak, köpek dilini insan diline tercüme eden bir kıyafet geliştirip evdekilerle konuşmaya başlıyor. Geçmişte kendisine kızıldığı, poposuna vurularak küçük düşürüldüğü, kafası halıdaki çişe bastırılarak cezalandırıldığı, testisleri alınıp kısırlaştırıldığı için öfke kusuyor ve artık kendisine verilen emirlere uymayacağını kesin bir dille açıklıyor. Yılların intikamını almak için evdekilere bir zamanlar kendisine yaptıklarının aynısını yapmaya başlıyor. Kafalarını bastırarak onlara çişlerini koklatıyor, yemekleri koklatıp vermiyor, cezalandırmak için kutulara kilitliyor ve kendisine her zaman iyi davranan Morty dışında hepsini kısırlaştıracağını açıklıyor. Yaşadığı evdekilere yaptıklarıyla yetinmiyor, köpekleri köleleştiren tüm insan türünden öcünü almak için köpeklerden oluşan bir ordu kuruyor ve dünyayı ele geçirmeye karar veriyor. Bölümün finalinde artık dünyayı yöneten acımasız bir diktatöre dönüşmüş olan köpek, öfkenin kendisini –tıpkı insanlar gibi– gerçek sevgiyi unutmuş, sadece güç için yaşayan birine dönüştürdüğünü fark ediyor.

Bunun üzerine ev halkıyla vedalaşıp dünyada yaşadıklarını geride bırakmak için başka bir gezegene gidiyor.

Bölümü izlerken fark ediyorsunuz ki bir köpeği sevmenizin asıl sebebi çok tatlı görünmesi ve söylediğiniz her şeyi hiç sorgulamadan yaparak sizi mutlu etmesi. Köpeğin bilinç sahibi olup emirlerinizi sorgulamaya başladığı, size itaat etmekten vazgeçtiği ve hatta geçmişte ona köleniz gibi davranmanızın hesabını sormaya başlayıp öfke kustuğu paralel bir gerçeklikte, bırakın sevimli bulmayı, ondan nefret etmemeniz mümkün değil. Bu, sevimli bir bebeğin, büyüyüp bilinç sahibi oldukça ailesiyle arasındaki ilişkide yaşanan dönüşümü hatırlatıyor bana. Küçük bir bebeği sevmek çok kolaydır. Evet, çişini ve kakasını temizlemek biraz yorucudur ama sonuçta hiç konuşamayan, size muhtaç bir canlı olması onu öyle sevimli yapar ki böyle küçük tatsızlıkları çok da mesele etmezsiniz. Onun hayatındaki her şeye, ne yiyeceğinden ne giyeceğine, nereye gideceğinden ne zaman uyuyacağına kadar siz karar verirsiniz. Henüz konuşamadığı için onun adına aldığınız kararlar hakkında kendi fikrini beyan edemez. Dolayısıyla hiç çatışmaz, kavga etmezsiniz. Biraz daha büyüyüp çişini kendi yapmaya, yemeğini kendi yemeye başladığında, uykusu düzene girdiğinde işler daha da kolaylaşır ve bu çok hoşunuza gider. Arada sizi kızdıracak ufak yaramazlıklar yapabilir ama hâlâ size muhtaç olduğu için sonunda yine sizin istediğinizi yapmak zorunda kalacaktır.

Gelgelelim biraz daha büyüyüp ergenliğe girdiğinde işler değişmeye başlar. Al yanaklı, fındık burunlu sevimli yüzü çirkinleşmeye ve bir zamanlar öpüp kokladığınız o pamuk tenli vücudu garip yerlerinden kıllanmaya başlayan bu canlı, –tüm bunlar yetmezmiş gibi– size öfkelenmeye ve söylediklerinize de itiraz etmeye başlar. Siz de –e, haklı olarak– onun bu söz dinlemez, hadsiz tavırlarına gıcık olmaya başlarsınız. Neyse ki hâlâ ve hâlâ sizin bakımınıza muhtaç olduğu için onu tehdit edebilirsiniz, cezalandırabilirsiniz. Ne zamana kadar? Yetişkin olana kadar.

Artık karşınızda bir zamanlar ye deyince yiyen, uyu deyince uyuyan, her dediğinizi yaparak size gerçek bir lider olduğunuzu hissettiren o sevimli çocuk değil, kendi parasını kazanıp kendine

bakabilen bir insan vardır. Siz olmadan da yaşamını sürdürebildiği için taleplerinizi yerine getirmek zorunda değildir, size karşı çıkabilir ve canı her ne isterse onu yapabilir. Bu da sizin ebeveyn olarak bir anda tüm hâkimiyetinizi kaybettiğinizi hissetmenize sebep olur. Ve ne yazık ki çoğu ilişkide iki insan arasındaki bağın asıl malzemesi sevgi değil, hâkimiyet duygusudur.

Çok sevdiğim psikanalist Arno Gruen'in *Kendine İhanet* kitabında açıkladığı gibi, aslında ebeveyn-çocuk ilişkisinde genelde ebeveyn, çocuk üzerinde kurduğu otorite sayesinde kendi gücünü hissederek tatmin sağlar. Çocuk da ihtiyacı olan sevgiyi alabilmek için ebeveynine itaat eder. Çocuğun ödediği bedel de tam olarak budur işte; itaat etmek için anne babasının sesini dinlemesi, dolayısıyla ona asıl kendi arzuladığı şeyleri yapmasını söyleyen iç sesini bastırması gerekir. Böylece çocuk zaman kendi ihtiyaçlarını duymaz olur. Mesela vücudu ateş gibi yansa da erkeklerden uzak durur, eğer anne babası yasak dediyse. Belki hayalinde oyuncu olmak vardır ama mühendis, doktor ya da avukat olur, anne babası öyle istiyor diye. Ailesini gördüğünde gerildiği hâlde tatillerini onlarla geçirmeyi seçebilir. Ya da ilişkisinde mutlu olup olmadığından bile emin değildir ama kendisini evlenmek istediğine ikna edebilir, sırf ailesi ele güne karşı bizim çocuk hâlâ birini bulamadı demek zorunda kalmasın, düğün fotoğraflarını gerine gerine herkesle paylaşsın diye. Kendisinden isteniyor diye çocuk bile yapabilir. Bir çocuk ölene kadar kendi arzularını derin bir çukura gömüp sadece anne babasını mutlu etmek için onların isteklerini yerine getirmeye devam edebilir. Çünkü aksi hâlde, anne babasının sevgisini kaybedeceğini bilir. Biraz önce saydığım örneklere izlediğim haberlerde ya da okuduğum romanlarda değil, yakın çevremdeki insanların hayatlarında rastladım. Çoğu insan yaptığının farkında bile olmadan ailesini mutlu etmek uğruna kendisinden vazgeçiyor, görüyorum. İşte bu noktada ister istemez şunu soruyorum: Eğer çocuğun kendisini mutlu edecek şeyler yaptığında onu eleştirip kızıyor, seni mutlu edecek şeyler yaptığında ise aferin diyerek ödüllendiriyor, yani sadece senin arzularına göre yaşaması için onu bir köpek gibi eğitiyorsan, bu gerçek sevgi midir? Bence değildir. Ebeveyn

olsun, çocuk olsun, sevgili olsun, arkadaş olsun; bir ilişkide eğer bir taraf sadece kendi istekleri yerine getirildiğinde şefkat gösteriyorsa bu sevgi değil, bir itaat kursudur. Eğer bir insanı gerçekten seviyorsanız o mutlu olduğunda siz de mutlu hissedersiniz. Onun ilgilendiği şeyler aslında sizin ilginizi hiç çekmeyen, aklınıza hiç yatmayan şeyler de olsa, onda heyecan uyandırdığı için desteklersiniz. Çünkü bir insanı gerçekten seviyorsanız, o insanın sizden ayrı, başka bir insan olduğunun bilincinde olursunuz. Dolayısıyla ona kendi arzularınızı dayatmaz, sizin çizdiğiniz yoldan yürümeye zorlamaz, içindeki gerçek arzuları keşfetmesi ve peşinden koşması için cesaret verirsiniz. Belki Rick ve Morty ile gittiğimiz alternatif bir gerçeklikte hayat böyle olabilirdi, ama yaşadığımız gerçeklikte ne yazık ki çoğu anne baba evlatlarından koşulsuz itaat bekliyor. İleride bir gün o çocuk büyüyüp onlara itaat etmek yerine kendi yolundan gitmeyi seçtiğinde hain ilan ediliyor ve bir zamanlar kendisine ödül maması gibi verilen sevgi bir anda kesiliyor. İhtiyacı olan koşulsuz sevgiyi ebeveyninde bulamayan çocuk da zamanla kendi kendine bakmayı öğreniyor ve kendi kendini büyütüyor.

Sonra bir gün çocuk, yine karanlık bir çukurun içinde debelenirken, artık yıllardır sesini çıkarmadan yaşadığı haksızlıkları birileri bilsin, yıllardır duyulmayan sesini birileri duysun istiyor. Gidip kendisine bir mikrofon alıyor. Hikâyesini anlatırken sesini kaydediyor ve yayınlıyor. Şans da ondan yana olmaya karar verince, birileri bu ses kayıtlarını keşfedip can kulağıyla dinlemeye başlıyor. Dinlendikçe –herkes gibi– dinlenmeye değer biri olduğuna ikna oluyor. Sorunun onda değil, dinlemeyi bilmeyenlerde olduğunu anlıyor. Kendi hayatını kurarak bu labirentten çıkabileceğini anlıyor. Bir zamanlar muhtaç olduğu o insanlara kapılarını kapatıyor, koca bir kilit vuruyor. İşte o kapısı kilitli evde, tek başına, kendini büyütüyor o çocuk.

Evet, bir yerlerde bazı şanslı çocukları çok güzel anne babalar da büyütüyor, ama annesi babası hasta olanlar, ölenler, sevmeyi bilmeyenler, terk edip gidenler, terk etmeyen ama eziyet edenler, keşke hiç olmasaydı dedirtenler de var. Belki siz farkına varmadınız ama bilmediğiniz kadar çok çocuk kendi kendini büyüttü

bu dünyada. Karanlığın içinde kendi yolunu el yordamıyla buldu, her düştüğünde kendisi kalktı, kendi yarasını kendisi sardı. Ve o yolda ihtiyacı olan cesareti, tüm korkularına rağmen kendi kendine verdi. Ama ne tuhaf ki annelerin de babaların da tüm dünyada coşkuyla kutlanan, sosyal medyayı övgü dolu yazılar ve fotoğraflarla ele geçiren bir günleri varken bu çocukların yok. Geçtiğimiz Babalar Günü'nde fark ettim ben bunu. Instagram'a girip baba sevgisinden mahrum büyüyen çocuklar hakkında bir yazı paylaştığımda ne kadar çok insanla aynı hikâyeyi yaşadığımızı gördüm ve dedim ki madem her mayısın ikinci pazarı Anneler Günü, her haziranın üçüncü pazarı Babalar Günü, her temmuzun ilk pazarı da "Kendini Büyüten Çocuklar Günü" olmasın mı? Bence olsun, hem de çok kutlu olsun. Uzandığında tutacak bir el bulamadan, koşulsuz seven bir annenin koynunda sarmalanmadan, kahraman bir babanın kollarında dünyadan korunmadan büyüyen tüm çocuklar, bugün kendini omzundan öpsün. Instagram'da kendi çocukluk fotoğrafını paylaşıp kendine methiyeler düzsün. Başka kimseye değil, kendine bir hediye alsın. Ve şimdi tek elinin avucunu yanağına yumuşacık yaslayıp şu cümleyi tekrarlasın:

"Beni böyle güzel büyüttüğün için sana teşekkür ederim."

Bu teşekkürü fazlasıyla hak ediyorsunuz. Doğanın iki yetişkin insanın birlikte bakması için tasarladığı bir canlıyı, siz çocuk hâlinizle tek başınıza büyüttünüz. Eminim çok yalnız kaldınız, çok zorlandınız ama tebrikler, başardınız. Zor günler geride kaldı, gönlünüzce yaşayabileceğiniz koca bir hayat var önünüzde. Gözyaşlarınızı silin ve gülümseyin, şimdi sizin zamanınız.

Ütü Masaları Sevilir mi?

Bazen benden Queen'in *Bohemian Rhapsody* şarkısı, Danny Boyle'un *Trainspotting* filmi ya da ne bileyim, George Orwell'in *1984* romanı gibi çığır açacak, tarihe geçecek bir eserle karşınıza çıkmamın beklendiğini hissediyorum. Sanki daha önce hiç üzerine düşünülmemiş bir konuda konuşmam, insanların aklını uçuracak tespitler yapmam ve yıllarca unutulmayacak fantastik bir şova imza atmam falan gerekiyormuş gibi geliyor. Yanlış anlaşılmasın, hiç kimse bana direkt olarak böyle bir şey demedi tabii ki. Ama benim kafamda canlanan sahne şu: Şu meşhur miting meydanı var ya, hani Yenikapı'da, oradaki sahneye masif ahşaptan, oymalı kakmalı, kallavi bir kürsü getirmişler. Sahnenin arkasında kocaman bir Türk bayrağı dalgalanıyor. Hemen yanındaki dev flamanın üzerinde, tek elim kalbimin üstünde, hüzünlü ama gururlu gözlerle gökyüzüne doğru baktığım bir fotoğrafım basılı. Tıpkı o istikbale bakan fotoğrafımdaki gibi, mavi ekoseli bir pantolon ceket takım giymişim. Mavi güven versin diye, ekose de savaş ruhunu temsilen, İskoçların giydiği kiltler gibi. Sahnenin kenarında, perdenin arkasına saklanmış beklerken göbekli, bıyıklı ve tepesi kel bir adam sırıtarak bana doğru gelip koluma giriyor. Kilisede gelini damada teslim etmek üzere olan bir babayla kızı gibi kol kola kürsüye doğru yürüyoruz ve adam beni bırakıp sahnenin arkasına doğru kayboluyor. Artık desteksiz kalan kollarımla kürsünün üstüne abanıp mikrofona eğiliyorum. Konuşacağımı anlayan teknik elemanın hemen ses sistemini açmasıyla mikrofon cızırdayıp kulak tırmalayıcı bir ses çıkarı-

yor. Cızırtı bitince, "Hello!" diyorum. "Merdiven Altı Terapi'nin altmış üçüncü bölümüne hoş geldiniz! Sizleri en kalbi duygularımla, muhabbetle selamlıyorum." Herkes çılgınca alkışlıyor, bazıları işaret parmağıyla başparmağını ağzında birleştirip ıslık çalıyor. Anne babalarının omzundaki küçük çocuklar ellerindeki küçük Merdiven Altı Terapi bayraklarını havada sallıyor. Onlara bakıp çocukların mitinge getirilmesinin ne kadar yanlış olduğunu düşünüyorum. Belki de ileride büyüdüklerinde Merdiven Altı Terapi denen şeyi de, beni de hiç sevmeyecekler. Küçükken ve doğal olarak seçme hakları yokken anne babaları onları zorla bu mitinge getirdiği ve bayraklı fotoğrafları artık sonsuza dek internette olduğu için çok kızacaklar. Ünlü bir siyasetçinin *billboard*'larda bir çocukla yanak yanağa poz verdiği fotoğrafını gördüğümden beri aklımda olan bir düşünce bu. Çocukların siyaset hakkında hiçbir fikri olmadığına göre siyasetin içinde bir yerleri de olmamalı. Bunları düşünürken aklım dağılıyor. Gırtlağımı temizleyip tekrar, "Hoş geldiniz!" diye bağırıyorum. Meydandaki güruh gaza gelip bir daha delicesine alkışlıyor. Bu duble yollu girişin arkasından gelecek olan muhteşem konuşmayı bekleyen heyecanlı gözleriyle gözümün içine bakıyorlar. Bense gıdımı çıkarıp kafamı yavaş yavaş sallayarak onlara gülümsüyorum. Ne bok yiyeceğim hakkında hiçbir fikrim yok. Anlatmaya değer hiçbir konu bulamamışım. Sabahlara kadar oturmuşum, stresten gözüme uyku girmemiş ama bir türlü kafamı toparlayıp yazma moduna girememişim işte. Olmamış.

Kürsünün üstüne iyice abanarak, "Evet," diyorum ve derin bir konuya gireceğimin sinyalini veren derin bir nefes alıyorum. "Biliyorsunuz ki psikoloji çok önemli!" Yeniden bir alkış kopuyor, coşkusu ilkine göre biraz daha düşük ama hâlâ beni desteklediklerini hissedebiliyorum. Sözüme devam ediyorum: "Yani psikoloji önemsiz diyemeyiz. Çünkü neden? Çünkü psikoloji hakikaten önemli. Peki psikolojinin önemli olması ne anlama gelir? Elbette ki psikolojinin önemsiz olmadığı anlamına gelir!"

Çocukların ellerindeki flamaların sallanması yavaşlıyor, yetişkinler bana kısık gözlerle bakarak ne olduğunu anlamaya çalışıyorlar.

"Evet! Psikoloji önemsiz diyen bazı kendini bilmezler var! Ama siz değerli kardeşlerim, biliyorsunuz ki psikoloji çok çok çok önemli!" diye bağırıyorum, gür sesimle kendime olan güvensizliğimi ve söylemlerimin anlamsızlığını kamufle etmeye çalışarak. İnsanlar birbirine dönüp kollarıyla beni işaret ederek kendi aralarında konuşmaya başlıyor. Küçük gruplar hâlinde kalabalıktan ayrılarak meydanı terk edenler var.

"Şimdi size soruyorum! Psikoloji önemsiz olabilir mi hiç?" diye kolumu heyecanla havaya kaldırarak son bir çıkış yapmaya çalışıyorum, ama daha da çok insanın elindeki bayrakları yere atıp meydanı terk etmesine engel olamıyorum.

"Psikoloji gerçekten..." diye yeniden cümleye girecekken az önce beni kürsüye getiren adam geliyor ve benle hiç göz teması kurmadan önümdeki mikrofonu alıyor. Onun peşinden gelen simsiyah giyinmiş bir genç önümdeki tekerlekli kürsüyü ittirerek sahnenin kenarına doğru sürüklemeye başlıyor. Önümde ne mikrofon, ne kürsü ne de konuşmamı bekleyen insanlar var artık, herkes gitmiş. Beton denizinin ortasında dımdızlak dikildiğimi fark edince, çöküp sahnenin ucuna oturuyorum, üzerime büyük gelen ekoseli vatkalı ceketimle. Şükrü Usta'nın her zamanki gibi çok işi olduğu için kollarını kısalttıramamışım. 90'lı yıllarda televizyonda dönen, proteinli bisküvi reklamındaki çocuğa benziyorum, ellerim ceketin içinde kayboluyor. Kollarımı dirseklerime kadar sıyırıp vücudumun iki yanına koyuyor, avuç içlerimle soğuk beton zemine bastırıyorum. Bacaklarımı, sahnenin kenarından aşağı sarkıtıp ayaklarımdaki çirkin, siyah mokasenlerin arkasıyla duvara vura vura sallıyorum. Koca meydan önümde bomboş uzanıyor, ölümden sonraki sonsuzluk gibi. Biraz önce burada kalpleri bir olup tek yürek çarpan yüz binlerce insandan biri bile yok şimdi. Yapayalnızım. Artık kimse beni sevmiyor çünkü bu sefer iyi bir iş çıkaramadım. İnsanlara benden beklediklerini veremedim, ihtiyaçlarını karşılayamadım, onları memnun edemedim. Onlar da beni sevmeyi ve dolayısıyla *beni* bırakıp gittiler. Giderken de muhtemelen, "Abi o neydi ya? O kadar da bekledik yeni bölümü. Bu rezalet için miymiş? Vaktimize yazık," gibi şeyler söylediler. Evlerine, dizilerine, çocuklarına, iş *mail*'le-

rine döndüler ve zihinlerinin içindeki Deniz isimli klasörü sildiler. Hemen arkasından çöp kutusuna sağ tuşla tıklayıp "boşalt" da yaptılar, hiç acımadılar.

İşte bu bölüme hazırlanırken sürekli böyle bir senaryo hayal ettim. Yeterince iyi bir iş çıkaramayacağımdan ve beni artık sevmeyeceğinizden korktum. Hatta emindim bundan, aksine ihtimal bile vermedim. Neden derseniz, çünkü ben böyle öğrendim. Çocukluğumdan beri birilerinin beni sevmesi için öncelikle onları mutlu etmem gerektiğine inandım. İnandım demek yanlış olur gerçi. Sonuçta çocukken 50 yaşındaki bir filozof gibi hayatı sorgulayıp kendi inançlarımı şekillendirmiyordum. Bana ne öğretildiyse ona inandım, o yüzden cümleyi yeniden kurayım.

Büyürken birilerinin beni sevmesi için öncelikle onları mutlu etmem gerektiğine inandırılmışım, çoğu çocuk gibi.

Geçenlerde aşırı tatsız bir evrak işi için bilgisayarımda dip köşe bir arama yapıyordum. Rastgele dosyaları açıp kapatırken karşıma 5 yaşımdayken çekilmiş bir video çıktı. Aslında hiç sırası değildi ama bir kez oynat tuşuna bastıktan sonra durdurmak mümkün olmadı. Babam elindeki kamerayla beni ve kız kardeşimi çekiyor. Kız kardeşim çocuksu bir hevesle kameraya doğru uzanıp bakmak istiyor. Babam, "Olmaz," diyor, "bak, Deniz yapıyor mu?" O anı çok net hatırlıyorum. Aslında ben de babam gibi dünyaya o lensin arkasından bakmak istiyorum. Düğmelerine sırayla basıp ne işe yaradıklarını çözmek istiyorum. Yeni bir şeyler keşfederken zamanın içinde su gibi akıyorum, vücudumun içinden çıkıp enerjiye dönüşüyorum sanki. Yani aslında ölüyorum o kamerayı elime almak, ona dokunmak için ama babamın, "Bak, Deniz yapıyor mu?" cümlesinin altında yatan mesajı da kavrayabiliyorum. "Bak, Deniz kameraya dokunmak istemesine rağmen bunun bizi mutsuz edeceğini bildiği için dokunmuyor. Çünkü bizi mutsuz ederse onu sevmeyiz," demek bu.

Daha 5 yaşımdayım. Sevilmeden nasıl hayatta kalabilirim ki? Babamın sevgisinden vazgeçemeyeceğim için kameraya dokunma isteğimden vazgeçiyorum. Dokunmayı zaten hiç istemediğime inandırıyorum kendimi. Videoyu tam o karede durdurup kendi

yüzüme baktım. Gülümsüyorum ama mutlu değilim, bunun başkalarını mutlu edeceğini bildiğim için gülümsüyorum. O gülümseme hayat boyu benimle olacak. Okulda, işte ve elbette ki aşkta.

Zamanı önemli değil, ismi de, bu anlatacağım çok eski bir hikâye. Ben büyüyorum ve bir erkek arkadaşım oluyor (sevgili diyecektim ama dilim varmadı) ve ondan çok hoşlanıyorum. Ama çok. Hani Billie Eilish, *TV* isimli şarkısında, âşık olduğunda arkadaşlarını satıp tüm vaktini sevgiline ayırırsın diyor ya, ben de onun gibi, arkadaşlarıma ayıracak vakit bulamıyorum bu ilişki başladığında. Ve bu, aslında arkadaşlarımdan ziyade benim için bir tehlike, çünkü sevgiliden ayrılıp yeniden ortaya çıktığında arkadaşların sana kızgın olduğu için posta koyar ve ayrılık acısının üstüne bir de arkadaşlarını satmanın suçluluk duygusu ve yalnızlığın çaresizliği eklenir. O yüzden, eğer 16 yaşında bir ergen değilsen, bir ilişkiye başladığında kendi hayatını unutup onun hayatına eklenmemeyi öğrenmiş olman gerekir. Beynimin bilinçli yanı eline bir megafon almış, bana bas bas bunu bağırıyor ama kulaklarımı tıkıyorum çünkü erkek arkadaşımın evinde yaşıyorum ve evi arkadaşlarıma çok uzak. Dolayısıyla arkadaşlarımla görüşmem demek, onunla görüşmemem demek. Aslına bakarsanız benim de bir evim var ve en azından haftanın yarısında kendi evimde kalabilirim ama o benim evime gelmeyi de, benim ondan gitmemi de istemiyor. Bana duyduğu bu ihtiyacı sevgi olarak görüyorum ya da öyle görmek istiyorum ve itiraz etmeyi aklımdan bile geçirmeden, sanki hiçbir sorun yokmuş gibi okey oluyorum tüm maçı deplasmanda oynamaya.

Kulağa basit gibi gelebilir ama pek de değil aslında. Onun yanında yaşayacağıma dair oturup konuşarak aldığımız bir karar falan yok. Sadece gitmediğim için orada kalmış, dolayısıyla da orada yaşar hâle gelmişim. Evde diş fırçamdan başka kendine ait bir yeri olan hiçbir şeyim yok. Büyük bir çantayla küçük bir valiz arası bir şeyim var sadece; içinde sığdırabildiğim kadar kıyafet, iç çamaşırı, kozmetik ve kitap duruyor. Ve bu çantayla valiz arası şey, benim evdeki (üzerine hiç konuşulmamış) ikametgâhımın bir göstergesi olduğu için yatak odasında falan da değil, evin kul-

lanılmayan bir odasının dip bir köşesinde saklanıyor. Arada bir fare gibi karanlıkta tıkır tıkır parmak ucunda yürüyerek o odaya girip ihtiyaçlarımı alıyor ve hemen geri çıkıyorum. Ara sıra da kendi evime uğrayıp hızlıca çantamın içindeki eşyaları yenileyerek geri dönüyorum.

Erkek arkadaşım, evde kalan tek kişi oymuş gibi çamaşır makinesini kendi çamaşırları için kullanıyor. Sadece çamaşır makinesine değil, buzdolabına da pek katkım yok, çünkü onun yemek düzenine uyuyorum. "Ya, ben yediklerime dikkat ediyorum," deyip de onun tadını kaçıracak değilim. Adam yemek yapmak istemiş, hayır mı diyeceğim? O ne yaparsa "Harika" diyorum. Normalde asla yemeyeceğim pizzaları, makarnaları gıkımı çıkarmadan gömüyorum. Ve o içerse ben de içiyorum, çünkü biri yerken ona eşlik edildiği gibi, biri kadeh kaldırınca da, "Ben içmiyorum," değil, "şerefe!" denir. Bu nezaket kurallarını herkes bilir. Gitgide kilo alıyorum ve bu durum moralimi bozuyor ama sonuçta ev benim değil, mutfak hiç değil. Girip de kendime ayrı yemek yapmam ihtimal dışı. *Ne pişerse o yenecek, başka çaresi yok. Bu kiloları almak zorundayım,* diye düşünüyorum salonda otururken. Yani onun salonunda. Salon onun diyorum ama sanki onun da değil, kimseye ait değil gibi salon. O kadar yerleşilmemiş ki... İnsan boş kalmasın diye, yalandan da olsa duvara bir şey asar. Köpekler bile "burası benim" demek için işeyerek alanını işaretler, geçtiği yeri sahiplenir. Ama bu evde duvarda bile tek bir çivi dahi yok. Hiç yerleşmemiş, "Burası bana ait," dememiş. Bir insan evine yerleşmemişse o eve girdiğinde kendisine ait olduğunu idrak edemez. O yüzden de rahatlayamaz, huzursuz hisseder. Ben bunu iyi bildiğim için evine yerleşmesine yardım etmek istiyorum. Duvarlarını boyuyorum, çerçeveler asıyorum, pencere önüne bitkiler, koltuklara yastıklar koyuyorum. Bunları yaparken de bir yandan evine yerleşmeye çalışmak gibi sinsi bir plan yaptığımı düşünür diye korkuyorum. Asla öyle bir niyetim yok. Çamaşırlarını bile götürüp kendi evinde yıkayan cinsten tuhaf bir misafirim ben. Hani şu oturma izni olmadığı için altı ayda bir ülkesine gidip geri dönen mülteciler gibi. Bütün bu değişiklikleri o mutlu olsun diye yapıyorum. *Acaba evin bir yerlerine diş fırçam dışında bir şeyler bırakmayı, biraz olsun*

yerleşmeyi ister miydim, diye hiç düşünmüyorum. Sırf onu rahatsız etmesi ihtimali yüzünden, bunu aklımdan bile geçirmiyorum. Bir hayalet gibi, hiç iz bırakmadan, o evde yokmuşum gibi yaşıyorum. Ev, spor salonuma uzak olduğu için hayatım boyunca düzenli yapmaya gayret ettiğim, beni mutlu etmesi garantili tek şey olan sporumdan da vazgeçiyorum. Sezen Aksu, "Aşk için ölmeli," diyor, ölmenin yanında spordan vazgeçmek ne ki? Bu ilişki bir gün bana spordan aldığım serotoninin bin katını verecek, öyle hayal ediyorum. Bu kadar fedakârlık edip onu mutlu etmeye çabaladığıma göre bu emeklerim bumerang gibi bana geri dönecek, gün gelecek o da beni mutlu edecek.

Gerçi o pek de benimle ilgili değil gibi. Daha çok kendini mutlu etmekle meşgul görünüyor. Onun evinde, onun hayatını yaşıyoruz. Onun yemesinde, içmesinde, çamaşır makinesinin çalışma düzeninde, spor programında değişen bir şey yok. Kıyafetleri bir valizin içinde tortop değil, tiril tiril ütülenip askılarla gardırobunun bir ucundan diğer ucuna dizilmiş. *Keyfi yerinde olmalı,* diye düşünüyor insan, ama içinde lodos gibi, pusuda yatan bir mutsuzluk var. Ortalık pırıl pırıl güneşliyken bir anda fırtına kopuyor, insan ne olduğunu anlayamadan oradan oraya savruluyor. Yaşanan tartışmalar daha sonra üçüncü kişilere anlatılırken hep kimin ne dediği doğru aktarılmaya gayret edilir, ama bence üzerinde durulması gereken çok önemli bir detay daha var. O da tartışmayı yaparken nerede olduğunuz. Kavgayı dışarıda bir yerde ederseniz, isteyen istediği yere gidebilir. Kavgayı kendi evinizde ederseniz, siz kendi odanıza çekilirsiniz, misafirinizse ister kalır, ister gider. Ama kavgayı hayalet gibi yaşadığınız ve misafir unvanından bir adım öteye dahi geçemediğiniz bir evde ederseniz, öyle göt gibi kalırsınız. Çünkü kabul edemeyeceğiniz ağır bir laf edildiğinde bunu yutup o evde kalmaya devam ederseniz gururunuzu ezdirir, kendinize saygınızı yitirirsiniz. Eğer kalkıp giderseniz de gereksiz tripler atıp olay çıkarmakla ve drama yaratmakla itham edilirsiniz. İşte böyle böyle –futboldan zerre kadar anlamamanıza rağmen– bir maçı kendi sahanızda oynamakla deplasmana gitmenin arasındaki farkı bizzat yaşayarak öğrenirsiniz.

Söylediklerim yanlış anlaşılmasın lütfen. Ben bu ilişkide ezilen oldum, bana çok kötü davranıldı falan demiyorum. Elbette ben de hata yaptım, çok da sıçıp batırdım, çoğu insan gibi. Hatta bazen çoğu insandan da fazla. Ama sorun şu ki ben kendi sahamda değildim, tüm maç deplasmanda geçti. Dolayısıyla ben haklı olduğumda da söz hakkım olmadı. Misafir, ev sahibi gibi rahatlıkla buzdolabının önünde durup uzun uzun *ne yesem,* diye düşünerek içine bakamaz; yere bir şey döktüğünde kendi evindeki gibi, "Diziyi burada durduramam, kalkınca silerim," diyemez. "Ay çok pardon," der, "hemen hallediyorum." Ev sahibinin canı sıkıldığında, *acaba benim yüzümden mi,* diye düşünmek zorundadır. Sabah ev sahibi uyandıktan sonra kendi evindeymiş gibi yatakta döne döne uyumaya devam edemez. Tüm bunlar hepimizin bir şekilde, çok derinde bir yerde bildiği şeyler. Ben de biliyordum hepsini. Bir evin içinde hiç eşyanız ve cebinizde kapısını açacak bir anahtarınız yoksa, misafirsinizdir işte. Ve misafir, tarihi belirsiz de olsa bir gün gideceği kesin olan kişiye denir. Nitekim benim için de o gün geldi sonunda.

Bir gün onun evine doğru giderken arabada edilen bir kavgada, "Ben seni kendi evine bırakayım istersen," cümlesini duyduğumda, bu ilişkideki görevimin ne olduğunu nihayet anladım. Ben bir ütü masasıydım. Lazım olduğumda heyecanla açılıyor, salonun orta yerine, televizyonun tam karşısına koyuluyordum. Başka hiçbir eşyanın karşılayamadığı, kendine özgü, tuhaf bir ihtiyacı karşılayarak ev sahibini mutlu ediyordum. Ama ihtiyacı bittiğinde, birdenbire, salonun ortasında çok çirkin duran, evin tüm düzenini bozan, acilen uzaklaştırılması gereken bir fazlalığa dönüşüyordum. O yüzden katlanıp gözün göremeyeceği bir yere, gardıropla duvar arasındaki o bir karış boşluğa kaldırılmam ve bir dahaki ihtiyaç anına kadar sessizce durup beklemem gerekiyordu. Ben buydum işte, bir ütü masası. Bu gerçek yüzüme tokat gibi çarptı. Canımı acıttı, aniden çarpan her gerçek gibi, ama o acı beni kendime getirdi, her acının yaptığı gibi. Gittim ve bir daha hiç geri dönmedim, dersem yalan olur. İlişkilerin bitişi genelde bir topun yere fırlatılması gibi oluyor, top tüm enerjisi tükenene kadar birkaç kez geri sekiyor. Biz de birkaç kez geri

döndük ve nihayet –sevgili demeye dilimin hiçbir zaman varmamış olduğu ve görünen o ki hiçbir zaman da varmayacağı– eski erkek arkadaşımın, bir gün bana bakıp şu yemek programlarındaki çorbanın tuzunu beğenmeyen yarışmacılar gibi şaşırtıcı bir rahatlıkla, "Bence kadınların kolunda bu kadar çok dövme olmamalı," demesiyle ilişkimiz tamamen bitti. Kapıyı çarptım ve çıktım, diyerek hikâyeyi bitirseydim çok havalı olabilirdi, ama ne yazık ki çağırdığım taksi söz konusu şahsın evine gelene kadar 45 dakika boyunca, kendisiyle tuhaf bir sessizlik içinde oturarak beklemek zorunda kaldım. Gerçek hayattaki ayrılık sahneleri filmlerdeki kadar kuvvetli olmayabiliyor. Sonunda gelen taksiye binip arka koltukta bir yandan ağlamamı yutkunarak bastırmaya çalışıp, bir yandan da gideceğim yeri tarif etmeye çalışırken kendimi taksicinin gözünden gördükçe *bunu kendime neden yaptım*, diye kendime kızdım. Neyse ki o bitmek bilmeyen yolculuk boyunca geçtiğimiz karanlık yolları ışıldatacak kadar kuvvetli bir aydınlanma yaşadım.

Ben o gece ütü masalarına sevgiyle bakılamayacağını, onların görevinin hizmet sağlamak olduğunu, bu hizmeti layıkıyla yerine getirmedikleri anda amansızca eleştirileceklerini, sadece üzerlerindeki desenler beğenilmediği için bile o evdeki varlıklarının sallantıya gireceğini ve her an kapının önüne koyulabileceklerini anladım. Kimse onları her daim memnun etmeye çabaladınız diye şükranla dolup size karşı kuvvetli bir arzu duymaya başlamıyor. Yemek düzenlerini bozmadınız, evlerinde çamaşır yıkamadınız diye sevgilerini kazanmıyorsunuz. Bilakis, kendi varlığınızı küçülte küçülte, Kafka'nın *Dönüşüm* hikâyesindeki gibi, bir sabah bunaltıcı düşlerden uyandığınızda, kendinizi bir başkasının yatağında, devasa bir ütü masasına dönüşmüş olarak buluyorsunuz. Yerinizden kalkmak istediğinizde ütü masalarının kendi kendine hareket edemediğini, ancak bulundukları evin sahibi tarafından bir yerden alınıp başka bir yere konulabildiklerini ve tek var olma biçimlerinin katlanıp bükülmek olduğunu öğreniyorsunuz. O yüzden ben artık kendi biçimimden ödün vermeden, olduğum gibi var olmayı seçiyorum. Çünkü çıplak elle dokunması zor bir kaktüs bile olsanız, başköşeye konabilirsiniz. Muhakkak sizi

dikenlerinizle de sevecek biri çıkar. Yeter ki siz kendiniz olmaktan vazgeçmeyin ve birilerini mutlu edeceğim derken kendinizi unutup bir ütü masasına dönüşmeyin.

İngiliz psikanalist Donald Winnicott, çocuğun aslında asosyal ve ahlak dışı olduğunu söyler. Yani çocuk, diğer insanların ne hissettiğine ya da ahlaken neyin doğru olduğuna önem vermez. Sadece kendi duygularıyla ve kendi mutluluğuyla ilgilenen bencil bir varlıktır. Büyürken kendisi olmasına izin verilir ve olduğu hâliyle sevilirse gerçek benliğini keşfetme fırsatı bulur. Ama eğer büyüme çağındayken kirlenme endişesi yaşamadan sokakta oynamasına; çok ayıp diye kızılmadan ağlamasına; çok istediği kameraya dokunmasına; annem babam ne der diye düşünmeden, tamamen paşa gönlünün istediği şeyleri yapmasına izin verilmezse, işte o zaman işler değişir. Çocuk kendisi olarak sevilmeyi hiç deneyimlemediği için, bu dünyada gerçek benliğiyle kabul görmeyeceği sonucuna varır. Topluma uyum sağlamak ve insanlar tarafından sevilmek için "sahte benlik" denen şeyi geliştirir. Kendisini, arzularını ve ihtiyaçlarını unutup sadece başkalarını memnun etmek için yaşar hâle gelir.

Belki evde ailenin en uslu çocuğu oluyoruz, işyerinde o hep örnek gösterilen çalışan oluyoruz ama aşka gelince anlıyoruz ki diğer tarafı memnun etmek için çalıştığımızda sevilmiyor, sadece birilerinin hayatını kolaylaştırıyoruz. Umarım özgürce kendiniz olabileceğiniz bir alan bulur, bu şekilde de kabul görüp sevileceğinizi keşfedersiniz. Bir başkasının hayatının içinde bir sığınmacı gibi diken üstünde yaşamaya, bir diş fırçasından daha fazlasını bırakırken korkmaya değil, "Ben bir yatak, bir oda, bir ev istiyorum," diyebilmeye, kendimizi küçültmeden, tüm ihtiyaç ve arzularımızla kabul görmeye, sevdiğimiz kadar sevilmeye de ihtiyacı var hepimizin. Aynı yollardan geçiyoruz, ayaklarımızı benzer taşlar kesip kanatıyor. Bundan sonra ayağınıza taş değmesin derdim ama o taşlar hep olacak. O yüzden siz kendinize hak ettiğiniz gibi davranmayı ve kesici taşların üstüne çıplak ayakla basmamayı öğrenin, ütü masası olma işini de ütü masalarına bırakın lütfen.

Benim Adım Neden Deniz?

"Annen nasıl biri?" diye sordu Leyla, elindeki bezle salon camındaki kuş pisliğini silmeye çalışırken.

"Annem," dedim... Dedim ve düşündüm. "İşin doğrusu, annem nasıl biri bilmiyorum çünkü ağzı mühürlenmiş bir kutu gibidir, kendi içini açmaz ve başkalarının içine de bakmaz. Hep insanlardan uzak ve hüzünlüdür."

"O kadar üzülecek neyi var ki?"

"Bilmiyorum. Babamdan 20 küsur sene önce boşandı, ama galiba boşanmadan önce de böyleydi. Adı Nalan zaten; inleyen, ağlayan demekmiş. İsminin kaderini yaşıyordur belki de."

"Ah ya, neden öyle? Neyse bak senin adın Deniz! Sen eğlen, coş, köpür, denizler gibi, oh!" dedi Leyla, elindeki bezi halay mendili gibi neşeyle sallayarak.

Ben de neşelenmeye çalıştım, "Benim adımı da annem koymuş, biliyor musun?" dedim. "Annem İstanbul'da, Feneryolu'nda büyümüş, deniz kenarında geçmiş çocukluğu. Üniversiteyi Ankara'da okumuş ama fakülteyi bitirince uçarak İstanbul'a dönmüş özlemle. Muayenehanede işi bitip de günü kapatınca hemen çıkar, boğaz kenarında denize karşı bir çay içermiş. Sonra babamla evlenmiş, bence pek istemeden ama muhtemelen evlenme vaktinin geldiğini hissettiği için. Babam o sıralarda yeni uzman çıkmış bir doktor olduğu için devletteki mecburi hizmetini yapması gerekiyormuş. Kurada Karabük çıkınca annemle babam Karabük'e taşınmışlar. Karabük, Demir Çelik Fabrikası'ndan başka hiçbir alametifarikası olmayan, gökyüzünün zehirli gazlar-

dan ötürü mavi değil pembe olduğu, fabrikada çalışan işçi nüfusu dışında kimsenin kendi isteğiyle gelip yerleşmediği, denize uzak, iç tarafta bir Karadeniz şehri. Annem ilk çocuğuna orada hamile kalmış. Karabük'teki mutsuz hayatında denizi çok özlediği için de, 'Bu çocuğun adını Deniz koyacağım,' demiş."

Leyla'ya böyle anlattım hikâyeyi ve herkese anlatırken kullandığım o son cümleyle bitirdim: "O yalnız ve kurak şehirde ben annemin denizi olmuşum."

Böyle anlatınca kulağa çok güzel geliyordu, insanların da hoşuna gidiyordu ama içten içe bir şeyin yerine oturmadığını hissediyordum. Hani bazen elinin kenarını bir yerlere sürtüp kesersin ama günlük hayatın koşturmacasından farkına bile varmazsın, ancak akşam eve gidince o kesiği görüp tüm gün elinin ufak ufak sızladığını hatırlayarak, "Aaa..." dersin. İşte benim hissettiğim de böyle, beni bir türlü uyandırmayan ama aslında alttan alta rahatsız eden bir sızıydı.

Leyla beni bırakıp kendi işine döndü, ben de kendi hayatıma döndüm. O sırada Filmekimi başladı, on gün süresince dünyadaki önemli film festivallerinde gösterilmiş, hakikaten iyi filmlerden hazırlanmış bir kürasyonun sunulduğu bir film festivali. Genelde programı inceleyip izleyeceğim filmleri belirleyerek kendime bir takvim çıkarıyorum. Ama bir çarşamba günü, işlerimden biri son anda iptal olunca, konusunu çok da derinlemesine araştırmadan, *Corsage* isimli filmi izlemek için Beyoğlu'ndaki Atlas Sineması'na girdim. *Corsage*'ın Türkçesi korse, yani biz kadınların bellerini ince, memelerini dik göstermek uğruna nefessiz kalmayı göze alarak giydiği bir işkence kıyafeti. Film Avusturya İmparatoriçesi Elizabeth'in kırk senelik hayatının son senesini konu alıyor. Elizabeth'in 40 yaşına basmasıyla birlikte artık politik rolünü, gücünü ve eski güzelliğini kaybettiği konuşulmaya başlanıyor. Bunları duydukça sahip olduğu her şeyin parmaklarının arasından kayıp gittiğini hisseden Elizabeth, kendisini terk etmeye başlayan güzelliğini ve ince belini elinde tutmak için beyhude bir çabayla da olsa sürekli egzersiz hâlinde. Eskrim yapıyor, ata biniyor, her sabah kalkıp tartılıyor, yardımcılarına mezurayla belini ölçtürüyor ve korsesini sımsıkı bağlamalarını istiyor. Ama

korsesini ne kadar sıkarlarsa sıksınlar asla yeterli gelmiyor. Aslına bakarsanız, o zamana kadar sahip olduğu güç sayesinde ölümle yüzleşmekten kaçmayı başaran Elizabeth, 40. yaş günüyle birlikte kaybettiği gençliği üzerinden örtülü bir ölüm anksiyetesi yaşıyor. Kocasının genç bir kadınla kurduğu ilişkiye şahit olması ve artık tutkuyla arzulanmadığını görmesi, yaşadığı yıkımı iyice körüklüyor. Ölüm korkusu onu ele geçirdikçe küçük kızına dönüyor. Sanki ona bir şeyler anlatarak varlığının bir kısmını ona aktarmaya, öldükten sonra dünyadaki varlığını kızı üzerinden devam ettirmeye dair bir çaba bu. Elizabeth'in tüm hareketlerini artık korku yönetiyor. Bir gece kızını uykusundan uyandırıp sarayın bahçesinde ata bindiriyor. Küçük kız karanlıktan korktuğunu söylediğinde, "Korkma," diyor, "o karanlık bizi koruyor." Çünkü karanlıkta onu zayıf, güzel ya da genç olmak zorunda hissettiren o baskı, sürekli ona bakan gözler yok.

Ruhsal çöküşü hızla ilerleyen Elizabeth, halkla temas kurmak için düzenlediği bir akıl hastanesi ziyaretinde doktordan, çok ciddi sorunlar yaşayan kadın hastaların sıcak suyla doldurulmuş küvetlere yatırılarak sakinleştirildiğini öğreniyor ve birkaç sahne sonra Elizabeth'i sıcak suyla dolu bir küvetin içinde yatarken görüyoruz. Banyonun kapısı çalıyor, kapıda bekleyen kızı içeri girip yanına geliyor. Elizabeth, sanki kendisi küçük bir kızmış da kızı da onun annesiymiş gibi, küvetin içine, yanına gelmesi için kızına âdeta yalvarıyor. Artık ne kadar çırpınsa da mental olarak çok zor durumda olduğunu, hayata bağlanmakta zorlandığını görüyoruz. Kızı annesindeki tuhaflığı fark ederek, onu bir yetişkin edası ve soğukluğuyla yargılıyor. Saraydaki herkes gibi, "tuhaflık"la temas kurmayı reddedip görmezden gelmeyi seçiyor. Artık kızıyla bile bir bağ kuramadığını ve yapayalnız olduğunu idrak eden Elizabeth, bir seyahat için gemiyle yola çıkıyor. Seyir hâlindeki geminin başına kadar yürüdüğünü görüyoruz. Geminin başında duruyor, köpüren dalgalara bakıyor, yüzünde kırgın bir gülümseme ve üzerinde her zamanki korsesiyle kendisini güverteden denizin sularına bırakıyor.

Bir adam hafifçe omzuma dokunup, "Üzgünüm, salonu boşaltmak zorundayız," dediğinde herkesin çoktan gittiğini ve

bir süredir şapkamın siperliğinin arkasına saklanmış hâlde tek başıma ağlamakta olduğumu fark ettim.

"Tabii," dedim, "kusura bakmayın." Hemen kalkıp paltomu sırtıma geçirdim, salondan çıktım. Zaten bir saat içinde yetişmem gereken bir psikanaliz seansım vardı. O yüzden hızlı adımlarla, önümdeki yolu değil, kafamın içindekileri görerek Beyoğlu'ndan Nişantaşı'na yürümeye başladım. Vardığımda seansımın başlama saati gelmişti. Odaya girdim, psikanalistimle göz göze gelmeden divana uzandım ve vakit kaybetmeden konuya girdim.

"Biraz önce bir film izledim," dedim ve filmi anlatmaya başladım, neden anlattığımı bile bilmeden. "En sonunda, kadın denize atlayarak intihar etti. Ama bana intihar etmesinden ziyade kendini denize bırakması dokundu. Bir tabanca alıp şakağına dayayabilirdi ya da tavana bir halat bağlayıp kendisini asabilirdi ama öyle yapmadı. Gülümsedi ve kendisini denize bıraktı. Denize. Benim adım da Deniz. Annem koymuş, güzel bir hikâyesi var aslında. Yani öyle olmalı diye düşündüm hep. Ama şu an ne kadar korkutucu olabileceğini de fark ediyorum. Deniz, sınırları olmayan, uçsuz bucaksız bir varlık. Kendinizi ona bırakırsanız, sonsuzluğunda boğulabilirsiniz."

Boğulmak, deniz, annem.

Birden tüm parçalar birleşti.

Ortaokul ve lise, yani ergenliğim boyunca yaz tatillerim hep Bodrum'da, teyzemin yazlığında geçti. Annem her yaz beni onun yanına yollar, kendisi tüm yaz İstanbul'da çalışır ve bir tek ağustos sonuna doğru birkaç günlüğüne yanımıza gelirdi. Yatakhanede geçen dokuz ayın üstüne, teyzemin yanında geçen üç ay da eklenince, bir tek o hafta kalırdı bana annemi görmem için. O geldiğinde çok mutlu olur, tüm vaktimi onunla geçirmeye heveslenirdim. Ama annem uzun bir yolculuktan sonra nihayet yazlığa vardığında çok yorgun olduğunu söyleyerek odasına çekilir, birbirimizin üstüne neşeyle atlayıp sarıldığımız o sahne hayallerimde kalırdı. Kendisine geldiğinde ise sadece teyzemi muhatap alarak

onunla konuşur, uzak akrabalara dair önemini hiç anlayamadığım gelişmeleri uzun uzun anlatırdı. Hep birlikte plaja indiğimizde de sıcak ve rutubetin ona iyi gelmediğini söyler, denize yanaşmaz, ıslanmasından hiç hoşlanmadığı mayosuyla gölge bir yerde oturmayı seçerdi. "Anne ne olur," diye yalvarmanın fayda etmeyeceğini çok küçük yaşta öğrendiğim için hiç boşuna dil dökmez, kendi kendime denize girer, yüzerek iyice açılır, uzaktan anneme bakardım. Şemsiyenin altında hasır şapkasıyla onu görmek beni hem mutlu eder hem de içimi burkardı. Çünkü ben aslında onun benimle birlikte yüzmesini, denizde uzun uzun konuşup bana yazımın nasıl geçtiğini sormasını, beni çok özlediğini anlatmasını, diğer çocuklar gibi yanımda annemin olmasının verdiği o güveni hissetmeyi isterdim içten içe. Ama böyle bir şey hiç olmadı. Ben annemle denizde hiç yüzmedim çünkü benim annem denizden korkar. Çocukluğunda dayımla birlikte denize girdikleri bir gün, dayım ona bir şaka yapmak için –bu nasıl bir şakaysa artık– annemi boğmaya kalkmış. Suyun altında o kadar uzun süre nefessiz kalmış ki dayım nihayet ellerini boynundan çekip çıkmasına izin verene kadar öleceğine inanmış. Kendi geçmişine dair neredeyse hic konuşmayan annem, bir gün nasıl olduysa bana bunu anlatmıştı

"Anne," dedim, "abinin sana bu yaptığı korkunç bir şey."

Ama aile olarak her zaman kendi kurduğuna değil, için doğduğuna öncelik vermiş olan annem tabii ki itiraz etti. "Abi bana bir insanın öyle kolay kolay boğulmayacağını göstermeye çalışıyordu, denizden korkmamayı öğrenmem için yaptı," dedi. Milletvekillerinden bile daha dokunulmaz olan kardeşlerini her zamanki gibi hararetle savundu. Zaten ailesinden biriyle karşı karşıya geldiğimde beni seçtiği hiç olmamıştı. Kendi ailesinin "kötü" olması ihtimalini sorgulamayı aklından bile geçirmediğinden ya da belki de ben onlar kadar "aileden" olmadığımdan, bilmiyorum. Ben de dayıma ve annemin bu yaşında hâlâ onu savunmasındaki cehalete öfkelenip konuşmayı kestim ve hikâyenin ötesini pek sorgulamadım. Ama şimdi, psikanaliz seansım için yattığım divanda her şey birbirine bağlanıyordu ve gerçek tüm çıplaklığıyla ortadaydı. Benim annem denizden korkuyordu ve hepimiz gibi o da korktuğu şeylere hayrandı. O yüzden gençliğin-

de her fırsatta, iş çıkışında sahile gitmiş, sahilden denizi izlemişti. Deniz onun ilgisini çok çekiyordu ama içine girmekten, derinliğinde kaybolmaktan, boğulup ölmekten korkuyordu. Divanda uzanırken kapattığım gözlerimden dökülen gözyaşları boynuma aktı. *Annem denizden korkuyor. Annem, benden korkuyor...*

"Babam olmadan büyüdüm ama neyse ki sevgi dolu, çok tatlı bir annem var," diye anlatmıştım hep yaşam hikâyemi ve yirmi sene sonra ilk kez gerçeği fark ediyordum. O sevgi dolu, çok tatlı anne, benim uydurduğum bir fanteziden ibaretti. Gerçekte öyle bir kadın yoktu, hiç olmamıştı. Benim annem bana yaklaşmaktan hep çekinmiş, hayatı boyunca mesafeli durmuştu. Hep "fazla zeki" ve anlaşılması güç biri olduğumu, insanları korkuttuğumu söylemişti. Hiçbir zaman kendi hikâyesini anlatmamış, bana da hikâyemi sormamıştı. Kendisini açmamış, bana da açtırmamıştı. Bir kez birlikte sinemaya gitmemiş, bir kez birlikte yemeğe çıkmamış, bir kez birlikte denize girmemiştik. Bir rüyadan gerçek hayatın soğukluğuna uyanıyordum.

Ben bir deniz olmuş, kimi zaman çarşaf gibi durulmuş, kimi zaman fırtınalarla savrulmuş, ama gelgitlerle de olsa, dalgalarımla hep karaya ulaşıp dokunmuştum. Sahilinin kumlarını okşamıştım, belki sahil de bana gelir, benim ona geldiğim gibi diye. Ama gelmemişti. Annem hep sahilin ücra bir köşesinde, benim ona varamayacağım, dokunamayacağım bir mesafede durmuştu. Ona ulaşıp değebilmek için dalgalanıp köpürdüğümde, yükselerek şiddetle kıyıya vurduğumda kayalara çarpmıştım, o da benden korkup daha da geriye kaçmıştı. Hep ağustos sonunda, sessizce gelmiş, denize uzaktan bakmış, yerli yerinde olduğunu kendi gözleriyle gördükten sonra daha da fazla yaklaşmak istememiş ve geldiği gibi sessizce dönmüştü. Ve ancak yıllar yıllar sonra, bir Avusturya kraliçesinin hikâyesini izledikten sonra, kilimlerle kaplı bir divanda gözlerimi kapatmış uzanırken farkına varabiliyordum gerçeğin, yani annemin bana hep uzak durduğunun. Oysa gerçek sevginin temas, yani yakınlık istediğinin, yani benim annem tarafından hiç sevilmediğimin.

İnsan eğer kaldırmaya hazır değilse, burnunun dibindeki gerçeği bile görmekten kaçabiliyor. Demek ki ben de buna ancak

şimdi hazır olabildim. O yüzden şimdi saşırmıyorum annemin benle konuşmuyor olmasına; geçen ay tetkikleri için hastaneye yattığında, ben refakatçi koltuğunda sessizce ağlarken onun buz gibi durmasına, gece 4'te devlet hastanesinin o yarı karanlık koridorunda ben onu kaybetme korkusuyla titrerken onun beni ittirmesine. *Truman Show* filminin sonundaki gibi, gerçek dünya sandığım şeyin bir dekordan ibaret olduğunu fark ediyorum. Başta çok ağır geldi, ne yapacağımı bilemedim ama yavaş yavaş alışıyorum. Acı da olsa gerçeği bilmeyi tercih ederim her zaman. Kendimi kandırarak süreceğim bir hayatın bana gerçek bir mutluluk getirmeyeceğini biliyorum. O yüzden, "Bu Deniz de ne yapıyor hâlâ terapide? Neymiş bu bitmeyen derdi?" diye merak ediyorsanız, durum böyle. Bazı gerçekler insanın yıllarca yüzleşemeyeceği kadar ağır olabiliyor. Çünkü tutunduğunuz o tek dalı da bıraktığınızda uçurumdan aşağı düşüp zemine çakılacağınızı biliyorsunuz. O dalın bir yalandan ibaret olduğunu reddedip var gücünüzle tutunuyorsunuz. Bu yüzden de insan denen canlı ne yazık ki sihirli değnekle iyileşemiyor, zamana ihtiyaç duyuyor. Aksini söylemek çok güzel olurdu biliyorum, ama bir o kadar da yalan olurdu. Terapi sancılı ve uzun bir yol. Canınız yanıyor, bunu inkâr edemem. Ancak şu da var ki hakikate yaklaştıkça acı kadar mutluluğu ve neşeyi de daha yoğun yaşamaya başlıyorsunuz. Çünkü kurduğunuz bağlar kaçmak için değil, ulaşmak için oluyor. Gerçek sevginin ne olduğunu yavaş yavaş kavrıyor ve insanın sadece sevgi dolu bir ilişkide anlamı hissedebileceğini idrak etmeye başlıyorsunuz. Gördüğü ve görüldüğü bir ilişki kuramayan bir insan gerçek anlamda yaşıyor sayılmaz ve o yüzden bir sandalyeden ya da masadan hiçbir farkı yoktur bana sorarsanız. Umarım hepimiz gerçek ilişkilerin içinde, gerçek sevgiyi tadar ve insan olduğumuzu yeniden hatırlarız.

Ben de başka bir Deniz'den öğrenmiştim insanın aşk şarkısı sandığı bir şarkıyı hiç bilmeden, içten içe annesini düşünerek dinleyip acı çekebileceğini. Ondan sonra fark ettim ki ergenliğim boyunca kendi odamda kulaklığımı takıp başa ala ala belki binlerce kez dinlediğim o şarkıda bana ince çizikler atan şey, anneme duyduğum yoksunlukmuş meğer. Başka ilişkilerde onun bana

uzak duruşunu yeniden yaşadıkça, canım yansa da annemi hatırlatan bir şeyler bulduğum için gitmemiş, durmuşum.

Anne,

Gelgitlerim var benim biliyorum. Dalgalanıp köpürmemi hiç sevmiyorsun, hep durgun olayım istiyorsun, ama bir kişi istedi diye durulmaz ki koca deniz, doğası böyle. Sonra benim derinliğim seni ölesiye korkutuyor, o derinlikte boğulmaktan endişe ediyorsun. Oysa deniz insanı boğabildiği gibi kaldırabilir de anne, bir yerden başka bir yere götürebilir. Bundan yüzyıllar önce, insanlar bu dünyayı gemilerle denize açılarak keşfetti. Başta muhakkak onlar da korkmuşlardır ama karşılarına çıkacak güzellikleri düşünerek cesaret bulmuş olmalılar. Eğer bir gün senin de merakın korkunu yenerse, belki bir ağustos ayında, sahile git ve kalkan ilk gemiye bin. Seni bekliyor olacağım kendi açıklarımda.

Adını senin koyduğun kızın,
Deniz.

Ben Küçükken Sarışın Değildim: Bir Kompleks Hikâyesi

Hiç ama hiç havalı olmayan, aklıma geldikçe utanç duyduğum, birçok insanı da rahatsız edeceğini tahmin ettiğim bir kompleks hikâyemi açıkça anlatacağım size.

İnsanlar hep ne kadar havalı olduklarını ispatlamaya çalışıyor, hayatlarının özgüvenli hissettikleri kısımlarını, örneğin fotoğraflarda harika görünen evliliklerini, çocuklarının okul başarılarını, kurdukları şirketleri, satın aldıkları güzel kıyafetleri, spor antrenmanlarını, yurt dışı seyahatlerini gururla paylaşıyorlar. Ama kimse komplekslerinden bahsetmiyor. Nasıl ki gerçek hayatta hırsızlar çizgi filmlerdeki gibi kafalarında kadın çorabıyla gezmeyip aramızda sinsice saklanıyorlarsa, kompleksli insanlar da içimizdeler ama ezik yanlarını diğerlerine belli etmeden yaşamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Onlardan biri de benim. Ben hayatım boyunca iltifat almayı beceremedim, güzelsin dendiğinde ne yapacağımı bilemedim. Çünkü söylenen o iltifatlar hiçbir zaman gerçekçi gelmedi bana. Biri bana güzelsin dediğinde, *Beni kandırmaya çalışıyor. Güzelsin deyip beni gaza getirip benden bir şey almaya çalışacak, istifade edecek*, diye düşündüm. O yüzden bana her iltifat edildiğinde hakaret edilmiş gibi savunmaya geçtim, karşımdaki insana seri kroşeler çaktım. İlk sevgilim bana iltifat ettiğinde, *ben bunları yiyip yutacak keriz miyim*, dedim içimden. Çünkü kendimi hiç güzel hissetmiyordum, söylediğine inanmam mümkün değildi. Hâlbuki sevgilim körkütük âşıktı bana, yerlere göklere sığdıramıyor, gençliğin ve tecrübesizliğin

de verdiği o heyecanla benden başkasını gözü görmüyordu. 19 yaşımdaydım, diş hekimliğinde ikinci sınıf öğrencisiydim ve üniversitenin ilk gününden önceki gece ani bir kararla kumral saçlarımı boyadığım için sarı saçlıydım. Bir gün bana âşık âşık bakarken, "Saçların ne kadar güzel. Doğuştan sarışınsın değil mi?" dedi. Ben de bana bu denli hayranlık duyan bir erkeğin gözünde sahte bir sarışın, bir özenti olma düşüncesine dayanamayıp, "Evet," dedim, "benim saçlarım doğuştan bu renk!" İçimde bir yer, *saçmalama*, falan diyerek yalanımı görmesini istiyordu ama –nasıl oldu bilmiyorum– sevgilim gerçek bir sarışın olduğuma inandı. Doğuştan sarışın olduğuma inanarak beni sevmiş birine artık gerçeği açıklayamazdım. Böylece "doğuştan sarışın" olmayı devam ettirmek gibi yeni bir görevi sırtlanmak zorunda kaldım. Diplerden çıkan kumral saçlarım görünmesin diye iki haftada bir saçlarımı boyamaya başladım. Tatile bile gitsem muhakkak bir kutu sarı boya alıp valizimin en dibinde saklayarak yanımda götürüyordum. Saçlarım her daim kökten uca sapsarı parlıyor, bu Avrupai genetiğim erkek arkadaşımı büyülüyordu. Zamanla söylediğim yalana ben de inanmaya ve doğuştan sarışın bir kız olmanın ayrıcalıklı hissini yaşamaya başladım. Derken bir gün, o zamanlar annem ve kardeşlerimle birlikte yaşadığım evde sevgilimle otururken, kendisi âşık olduğu bu sarışın genç kızın çocukluk fotoğraflarını görmek istedi. Kim bilir ne kadar tatlıydım küçükken, fotoğraflarımı sormayı daha önce nasıl akıl etmemişti? Bakıp çocuklarımızın neye benzeyeceğini düşünecekti. İçimi yakıcı bir panik dalgası kapladı. Kumral saçlı gerçek çocukluk fotoğraflarımı göstermem söz konusu bile değildi. Gidip internetten rastgele sarışın bir çocuğun fotoğrafını da alamazdım, sonuçta kadrajda aile üyelerimin de olması gerekirdi. Dolayısıyla fotoğrafını göstereceğim bu çocuğun küçükken sarışın, bizim aileden ve benimle aynı yaşlarda bir kız olması şarttı. Tesadüf bu ya –eğer tesadüflere inanıyorsanız, ben pek inanmam– tam da böyle bir kuzenim vardı. Onu çok kıskanırdım çünkü babam Karabük'te doktor olduğu için ben orada her şeyden kopuk büyürken, bu kuzenim İstanbul'da, annemin tüm ailesiyle aynı şehirde, hepsiyle iç içe yaşıyordu. Hayatım boyunca toplasanız on kez bile

görmeden bu dünyadan giden anneannemle sürekli yan yanaydı. Hâliyle, evdeki fotoğraf albümlerinden birinde, anneannemin son zamanlarında hastanede kaldığı dönemde ikisinin birlikte çekilmiş bir fotoğrafı vardı. Sapsarı saçlarıyla bir prenses gibi ışıldıyordu âdeta. Yanında yatan anneannem de bir prensesin hak ettiği şekilde, tüm ilgisini ona vererek, Karabük'te olduğum için benim hiç alamadığım sevgisinin tamamını ona vererek sımsıkı sarılmış. O fotoğraftaki çocuk olmayı o kadar isterdim ki... Öyleyse, belki de olmalıydım. Fotoğrafı albümden çıkarıp salona gittim ve erkek arkadaşımın eline verdim. Gözleri kocaman açıldı, "Ne kadar tatlıymışsın! Bir çocuk ancak bu kadar güzel olabilir!" dedi. Bunun beni mutlu edeceğini sanmıştım, oysa o fotoğrafı parmaklarıyla sevip öperken ben fotoğraftaki kızı daha da çok kıskanmaya başladım. Anneannemin sevgisini aldığı yetmezmiş gibi şimdi de sevgilimin bütün sevgisini o alıyordu. Sevgilim bu sarışın kıza resmen âşık olmuştu. "Başka fotoğrafların da var mı?" diye sordu. Diğer fotoğrafları buldum, yani kuzenimin diğer fotoğraflarını. Sevgilim hepsini tek tek sevdikçe ben de ciğer görmüş kedi gibi o gösterilen sevgiye duyduğum açlıkla, ağzımın suları akarak kıvrandım. Fotoğraflardan birini anı olarak saklamak için aldı ve ben onun için hep sarışın olarak kaldım. İlişkimiz boyunca gerçeği itiraf edecek cesareti hiçbir zaman bulamadım, bir fotoğraf aracılığıyla kendi kendimi onun sevgisinden mahrum bıraktım. Zamanla ilişkimiz bitti, yollarımız ayrıldı. Kendisi şu an nerededir, ne yapıyordur, sonunda gerçekten sarışın bir sevgilisi olmuş mudur bilmiyorum, ama geçen akşam bir arkadaşımla konuşurken aklıma bu hikâye geldi ve o akşam, yıllar sonra yaşananlara geri dönüp bakınca artık ne olduysa oldu; yapbozun tüm parçaları birden yerli yerine oturdu, resim tamamlandı ve bana muhteşem bir aydınlanma yaşattı.

Benim annem güzellik konusunda bana hep idare etmemi, elimdekiyle yetinmemi söylerdi. Tabii ki asla direkt olarak değil, imalar yoluyla. Ortaokulu bitirdiğimde henüz hiçbir erkekle flört dahi etmemiştim, kendimi hâlâ çocuk gibi hissediyordum. Dolayısıyla tüm kızların gece kıyafeti giyerek katılacağı, romantik şarkılarda çiftler hâlinde dans edeceği mezuniyet gecesi için çok

heyecanlıydım. Mezuniyet için teyzemin bir arkadaşının kızından ödünç alınan mini elbiseyi giydiğimde bacaklarımdaki kılları fark ettim. Birkaç gün oturduğum yerde kıvrandıktan sonra, nihayet cesaretimi toplayıp anneme ağda yaptırmak istediğimi söyledim. Annem, "Deniz senin bacağında doğru düzgün kıl mı var Allah aşkına? O loş ışıkta kim görecek senin bacağındaki kılı?" diyerek ağda talebimi reddetti. Bacaklarımdaki kıllardan nasıl kurtulduğumu hatırlayamıyorum ama benim bacaklarıma zaten kimse ilgiyle bakmayacağı için nasıl göründüklerinin hiçbir önemi olmadığı düşüncesinin aklıma o gün yerleştiğine emin gibiyim. Yıllar geçti, ben 20'lerimin başına geldim. Kendimi çok çirkin hissettiğim için Altunizade'deki evimizde ağladığım bir akşam bana, "Ya Denizcim, ne kadar abarttın! Altunizade'nin yüzde ellisinden daha güzelsin," dedi. Ağlayan kızını teselli ederken on bin kişilik mahallemizdeki beş bin kadının yarısının, kızından daha güzel olduğuna dair düşüncesini de paylaşmadan edememişti. "Sen benim dünyalar güzeli kızımsın, canımsın, prensesimsin, bir tanemsin," demeye dili varmamıştı. Üzüldüm ama yıllar içinde alışmaya başladım. Ne zaman birkaç güzel söz duymak için mızmızlansam, bir yerimin çirkin olduğundan şikâyet etsem annem, "Hâline şükret, kör değilsin, topal değilsin," diye akıl verirdi. Sağlıklı olmak elbette şükretmeyi gerektirirdi, ama insanın sevdiğinin gözünde güzel olmak istemesi de doğal değil miydi? Üniversitede okurken üniversitenin hastanesine yakın, Nişantaşı'nın Osmanbey'e doğru olan taraflarında bir evde oturuyordum. Evimin olduğu sokak, başından sonuna kadar tekstil atölyeleriyle doluydu. Yazın şortla dışarı çıktığımda, bu atölyelerde çalışan adamlar ben geçerken dükkânlarının önüne çıkar, hiç çekinmeden gözlerini dikerek beni –daha doğrusu popomu– izlerlerdi. Bedenimde gezinen bu erkek bakışlarından hem çok rahatsız oluyor hem de tedirginlik duyuyordum, çünkü 19 yaşımdaydım ve tek başıma yaşıyordum. Ziyaretime pek sık gelmeyen annem bir gün geldiğinde, sanırım destek almayı umarak yaşadığım bu rahatsız edici durumu onunla paylaştım. Annem gözlerini devirip, "Bu atölyelerden toptan alışveriş yapmaya Rusya'dan her gün kaç kadın geliyor, biliyor musun? O kadar Rus kadın varken

sana mı bakacaklar Deniz, Allah aşkına! Abartıyorsun," dedi. Her zamanki gibi teselli eder görünerek özgüvenimin Hiroşimasına nükleer bombasını atıyordu. "Merak etme," diyordu, "sana bir şey olmaz çünkü sen zaten o kadar güzel değilsin. Bunca güzel kadın varken sıra sana mı gelecek?" Doğru, beni fark etmezlerdi bile. O yüzden ben daha güzel olmak için çabaladım. Ağır diyetlerle kendimi aç bıraktım, kendimi parçalarcasına spor yaptım, üniversite birinci sınıftan itibaren özel ders vermekten garsonluk yapmaya her türlü işte çalışıp güzel kıyafetler almaya çabaladım. Ben kendimi güzelleştirmeye çabaladıkça annem, "Ay Deniz ne gerek var, podyuma mı çıkacaksın sanki?" dedi. Mesleğim mankenlik olmadığına göre güzel olmak için uğraşmayı bırakmalıydım. Belki de lisedeyken, annemin sürekli tekrarladığı bu, "Podyuma mı çıkacaksın?" sorusu yüzünden dönemin top modeli olan Kate Moss ile ilgili bir saplantı geliştirmiş ve bir deri bir kemik kalana kadar zayıflamışımdır. O yıllarda, annemin sözlerinin üzerimdeki etkisinin farkında değildim. Annemin güzelliğe hiç önem vermeyen biri olduğunu söyledim herkese ve tabii ki en başta da kendime. Ama işte nice sonra, geçen akşam, dedim ya arkadaşımla konuşurken yapbozun eksik parçası birdenbire gelip yerine oturuverdi.

Annemle babamın boşanmasının ardından İstanbul'a taşınmamızla, her bayramda teyzemin evinde gerçekleşen aile toplanmalarına biz de katılmaya başlamıştık. Hâlâ hayatta olan dedem ve annemin tüm kardeşleri, yani dayılarım, teyzelerim ve elbette kuzenlerim de o gün sabahtan o eve gelirdi. Erkek arkadaşıma gösterdiğim fotoğraftaki söz konusu sarışın kuzenim de hep orada olurdu. Annem onu gördüğü gibi coşkuyla övmeye başlar, "Maşallah! Allah gerçekten bu kızı özene bezene yaratmış, ağzı burnu biblo gibi. Bu nasıl bir güzellik yahu? İnsan bakmaya doyamıyor!" derdi. Ben de koltuğumda oturur, onun o sarı saçları ve Tanrı'nın belli ki üzerinde epey vakit harcadığı güzelliğiyle hak ettiği sevgiyi ve ilgiyi toplamasını izlerdim. *Neden bana da biraz verilmiyor* diye itiraz etmek aklıma bile gelmezdi. Şimdi dönüp bakınca anlıyorum, ben annemin o hâllerini göre göre sevgiyi benim değil, herkesin aklını başından alan güzellikleriyle sarışın

çocukların hak ettiğine inanmışım. O yüzden de liseyi bitirdiğim gibi, "Saçlarımı artık sarıya boyamalıyım," demiştim. Hayatıma ilk kez bir erkek girdiğinde, sevgisini hak etmek için sarışın olduğumu söylemek zorunda hissetmiştim. Oysa ben sarışın değil kumraldım. Ve belli ki kumral çocuklar sevilmeye layık değildi. Sarışın kuzenleri ya da Ruslar varken onlara kim bakardı, zaten manken de değillerdi, bir güzellik yarışması olsa Altunizade'nin ilk yüzde ellisine yenilirlerdi. Tabii o zamanlar tüm bunların farkında değildim. Ancak bu yaşımda, sinema koltuğuna oturmuş bir seyirci gibi perdede oynayan geçmiş zamanlı filmin sahnelerine uzaktan baktığımda gerçekleri görebiliyorum.

Biri bana güzelsin dediğinde, annemin gözünden kendimi tüm özelliksizliğimle gördüğüm için bana hep yalan söylüyorlar gibi geldi. O yüzden hiç inanmadım ve hatta çok kızdım. Güzel değildim ama en azından güzel olmadığımı bilecek ve kandırıldığımı anlayabilecek kadar zekiydim. Beni sevmeye çalışan çok insanı – bazen gerçek anlamda– yumrukladım, kafasına vura vura haddini bildirdim, kendimden uzaklaştırdım. Bunu yaptığım herkesten içtenlikle özür dilerim. Sorun gerçekten sizde değil, bendeydi. İşte, ne yazık ki insan denen canlının türlü türlü kompleksleri var. Neyse ki yıllar geçti ve kendimde bir şeylerin yanlış olduğunu fark ettim. Terapiye gide gele, düşüne düşüne bir şeyleri çözmeye başladım. Karşımdaki insanların beni kandırmaya çalışmadığını, çünkü herkesin bana annem gibi bakmadığını, dolayısıyla çok başka şeyler gördüğünü, hatta heyecanlandığını ve keşfetmek istediğini fark ettim. Sevgiye inanmayı ve koynumda bir bıçakla uyumaktan vazgeçip kendimi bırakmayı öğrenmeye başladım. Tüm bunları ölmeden çözdüğüm için çok mutluyum, umarım yaşadıkça daha güzellerini de tadarım.

Belki siz de bir zamanlar benim hissettiğim gibi özgüvensiz hissediyorsunuz. *Çok kısayım, fazla kiloluyum, hiç eğlenceli değilim, sesim çok kötü, bacaklarım çarpık, burnum yamuk, çirkinim,* diye düşünüyorsunuz. Belki de size kendinize has güzelliğinizi gösteremedikleri için siz de onu görmeyi öğrenemediniz, içinde mahkûm kaldığınız bedeninize düşman oldunuz, özgüvensizliğiniz yüzünden kendinizi yalnız ve sevgisiz bıraktınız. Eğer böyle

bir durumdaysanız, umarım bu güvensizliklerinizin farkına varır ve onlara korkmadan, yakından bakarsınız. Çünkü siz kendinize yaklaşmaktan korkmayınca, başka insanların yaklaşması da o kadar korkutucu gelmiyor. Böylece insanlardan uzak durmayı bırakıp, bana göre hayatın tek anlamı olan sevgiyi yaşamaya başlıyorsunuz. Kardeşim Burak bir gün onunla konuşurken şöyle demişti: "Çocukken bir şeyleri ailenden almamış olabilirsin, ama dünyanın geri kalanı sana bunları vermek için var. Belki senin doğduğun evde sevgi, ilgi ve şefkat, suların kesik olduğu bir musluktan sızan damlalar gibi damla damla aktı, ama dünya kocaman. Eğer keşfetmeye hazırsan, bir yerlerde şelaleler çağıldıyor. Sen yeter ki bunları gerçekten hak ettiğine inan. Cesaretini toplayıp o susuz, kurak yerden çık ve ihtiyacın olanı aramaya başla."

Belki bundan önce söylenmedi hiç size layık düşler, ama siz layık olduğunuza inanırsanız bir gün muhakkak biri çıkar ve size çok güzel bir *siz* anlatır. Bence hayat, zamanında ondan esirgediği tüm güzellikleri insan hazır olduğunda yollarına gani gani seriyor. Ben buna inanarak çıktım bir yola. Darısı bu yazdıklarımı okuyan, güzel olduğunu hâlâ bilmeyen herkesin başına.

Erotik Arzularımı Bastırırsam Ne Olur?
Gradiva

Tam olarak sıcakkanlılığıyla meşhur biri olduğum söylenemez. Girdiğim kalabalık ortamlarda insanlara mesafeli durur, yeni insanlarla diyaloğa girmekten olabildiğince kaçınırım. Bu yüzden de arkamdan "öküz" diye bahsedildiğini çokça duydum. Bunun sebebi, aslında ironik bir şekilde, insanlara çok değer vermem, söyledikleri her cümleyi, hatta her kelimeyi çok önemsemem ve iç dünyalarını anlamak için çabalamam. Tanıştığım her insan zihnimde o kadar çok yer kaplıyor, insanlar ve ilişkiler hakkında o kadar çok düşünüyorum ki kendimi bu yükten kurtarmak için hayatımdaki insan ve ilişki sayısını minimumda tutarak zihinsel anlamda ekonomi yapmaya çalışıyorum. Dolayısıyla da –başta dediğim gibi– eğer bana gerçekten güzel bir şey katmayacaklarsa, insanlarla konuşmaktan mümkün mertebe kaçınıyorum. Ama geçenlerde katıldığım bir davette, hiç tanımadığım biri ağzından çıkan ilk cümleyle dikkatimi çekmeyi başardı. O akşam etrafımdakilere, hararetli bir şekilde yeni yaptığım bir psikanalitik bir çözümlemeden ve bunun bende yarattığı heyecandan bahsederken kenarda duran biri uzun uzun konuşmamı dinleyip sonunda, "Sana bir kitap tavsiye etmek istiyorum, adı *Gradiva*. Bir *novella*, kısacık. Kitabı Freud'un incelemesiyle birlikte okursan çok seveceğini düşünüyorum," dedi. Kitabın konusundan biraz bahsedince o kişinin yaptığım çözümlemeyi hakikaten dinlediğini ve kavradığını anladım. Dolayısıyla önerdiği her iki kitabı da hemen ertesi günü alıp okudum. Ve o kadar etkilendim ki sizin de bun-

dan mahrum kalmanızı istemedim. Sonuçta hayat duyduğunuz her kitabı okumak için çok kısa. O yüzden bu iki muhteşem eseri okumaya muhtemelen vaktinizin olmayacağını düşünerek sizin için özetlemeye karar verdim. Hazırsanız başlayalım.

Gradiva: Bir Pompei Düşü, 1902 yılında, Wilhelm Jensen tarafından yazılmış bir novella. Bu kitabı ilk olarak analitik psikolojinin kurucusu Jung keşfediyor ve kitabı bitirdiği gibi, "Lütfen sen de oku," diyerek Freud'a veriyor. Freud daha ilk sayfalardan itibaren muhteşem bir coşkuya kapılıyor, çünkü kitap aslında yazarının farkında dahi olmadan yaptığı bir düş analizi. Kitabı bitirdiği gibi oturup bu eserin üzerine *Sanrı ve Düş* isimli bir inceleme yazıyor ve böylece tarihte ilk kez, edebi bir eser psikanalitik açıdan çözümlenmiş oluyor. Freud ve Jung'u geçip bana gelecek olursak, bendeniz haftada dört gün psikanalize girerek divana uzanıyorum. Yani kendi hayatımı, aklımdan geçen düşünceleri ve rüyalarımı sürekli olarak bir psikanaliste sunuyorum, o da bu yaşadıklarımın altında nelerin yattığını fark etmeme yardımcı oluyor. Bana sorarsanız neyi, neden yaptığınızı fark etmek, hangi rüyayı neden gördüğünüzü anlamak, kendi zihninizin işleme biçimini çözmek hayatı çok daha derin bir yerden kavrayarak yaşamanızı sağlıyor. Bunu çözmem, beni zamanla iflah olmaz bir psikanaliz sevdalısı yaptı. O yüzden *Gradiva*'nın arkasından Freud'un *Sanrı ve Düş* isimli incelemesini okuduğumda, televizyonda maç bittikten sonra "futbol duayenlerinin" oturup saatlerce maçı yorumladıkları o bol kavgalı programları izleyen taraftarların kafasını nihayet anladım. Romanı okurken zaten maç izleyen bir fanatik gibi sürekli kendi kendime içimden analizini yapıyordum, dolayısıyla ardından bu işin "usta"sının yaptığı analizleri okuyarak kendi yorumlarımla karşılaştırınca, âdeta kendimden geçtim.

Lafı daha fazla uzatmadan *Gradiva*'yı anlatmaya başlayayım. Hikâyenin başkahramanı, Norbert Hanold isimli, iyi eğitimli bir aileden gelen, mesleğine tutkuyla bağlı, Almanya'da yaşayan bir arkeolog. İşinden başka hiçbir şey düşünmeyen bu adam, kendisini toplumdan ve hatta çoğu hemcinsini şaşırtacak şekilde kadınlardan soyutlamış. İlgisini çeken kadınlar, yalnızca mesleği dolayısıyla haşır neşir olduğu heykel ve rölyeflerdeki mermer figürler-

den ibaret. Hanold bir gün yine arkeoloji tutkusuyla Roma'daki antikçağ müzelerinden birini gezerken karşısına çıkan bir rölyef daha önce hiç duymadığı bir heyecana sebep oluyor. Rölyefte, yürümekte olan genç kadının uçuyormuş izlenimi veren kendine özgü yürüyüş şekli onda acayip hisler uyandırıyor. Pek de meşhur olmayan, hatta önemsiz sayılabilecek bu eserin bir alçı kopyasını edinip çalışma odasına asıyor ve her gün uzun uzun izlediği bu kadına, Latincede "yürüyen kadın" anlamına gelen "Gradiva" adını veriyor. Gradiva'ya baktıkça ona dair fanteziler kurmaya başlıyor, kesinlikle soylu bir aileden geldiğine inanıyor ve Pompei'de yaşamış olduğunu düşünüyor. Derken bir gün, rüyasında, MS 79 yılında, yani birçok insanın ölümüyle sonuçlanan Vezüv Yanardağı'nın patladığı zamanda Pompei'de olduğunu görüyor ve bu rüyada Gradiva ile karşılaşıyor. Önce onu gördüğüne şaşırıyor ama sonra rüyada kendisinin de Pompeili olduğunu hatırlayarak, aynı şehirden olan iki insanın karşılaşmasının ne kadar doğal olduğunu fark ediyor. Tam yanardağ patlamadan biraz önce Gradiva, tıpkı rölyefteki gibi havada süzülürcesine yürüyerek Hanold'ın yanından geçiyor. Az sonra patlamanın etkisiyle herkesin öleceğini bilen Hanold, Gradiva'yı uyarmak istiyor ama kadın hiç aldırış etmeden, sakince yürümeye devam ederek Apollo Tapınağı'na gidiyor, merdivenlere uzanıyor ve kendisini öylece bırakıp Pompei şehriyle birlikte küllerin altında kaybolmayı bekliyor. Tam bu sahnede Hanold kan ter içinde uyanıyor ve gördüğü sıkıntılı rüyanın etkisinden çıkmak için odasının penceresini açıp dışarı bakmaya başlıyor. O esnada aşağıdaki sokaktan geçen bir kadının yürüyüşü dikkatini çekiyor, çünkü kadın ayağını yere tıpkı rölyefteki gibi basıyor. Bu kişinin Gradiva olduğuna emin olan Hanold, üzerinde pijamalarıyla sokağa fırlayarak onu aramaya başlıyor. Ama kadın kalabalığın içinde kaybolunca çaresizce eve dönmek zorunda kalıyor. Üzüntü içinde düşünürken –hep öyle olur ya– tüm hayatını sorgulamaya başlıyor ve şehirde sürdüğü yaşamın kafesteki bir kanaryanınkinden farksız olduğuna kanaat getirerek İtalya'ya doğru bir seyahate çıkmaya karar veriyor. Yolu önce Roma'ya düşüyor ama bu şehir sürekli birbirlerine aşk sözcükleri fısıldayarak öpüşen "vıcık

vıcık" balayı çiftlerinden geçilmediği için, daha önceden de arkeolojik incelemeler amacıyla gittiği Pompei'ye doğru devam ediyor. Pompei'de, her zamanki gibi profesyonel bir amaçla arkeolojik kalıntıları gezerken bir tapınağın içinde Gradiva'yı görüyor. Şoka giren Hanold, bir hayalet mi gördü, yoksa MS 79 yılında ölmüş biri hakikaten canlı bir insan bedeniyle karşısına mı çıktı anlayamıyor ve durumu çözmek için yanına gidiyor. Gradiva'nın Yunan olduğunu düşündüğünden ona Yunanca sesleniyor ama Gradiva cevap vermiyor. *Ne kadar aptalım! Antik Yunan'da Latince konuşuluyordu*, diye düşünerek bir kez de Latince konuşmayı deniyor ama Gradiva'dan yine yanıt alamıyor. Bir sessizliğin ardından nihayet Gradiva konuşmaya başlıyor, üstelik Hanold'ın anadili olan Almanca ile. Hanold, antik çağdan kalma biri, yeni bir dil olan Almancayı nasıl bilir diye hayret ederken Gradiva, "Aynen beklediğim gibisin, hatta sesinin bile böyle olduğunu biliyordum. Yine burada buluşalım," deyip geldiği gibi ansızın ortadan kayboluyor. Hanold bir sonraki buluşmaları için yine aynı tapınağa giderken yolda Gradiva için mezarlık çiçeği olarak da bilinen beyaz çiriş otu çiçeklerinden topluyor ve tapınağa varınca çiçekleri sunağa bırakarak beklemeye başlıyor. Gradiva söz verdiği gibi geliyor ve bu sefer Hanold'a fırsat bırakmadan konuşmaya başlayıp adının Zoe olduğunu söylüyor. Hanold bunu çok ironik buluyor, çünkü Zoe Yunan kökenli bir isim ve hayat anlamını taşıyor, Gradiva ise bir ölü. Bu düşüncesini kendisine söylediğinde Gradiva ilginç bir cevap veriyor: "İnsan kaçınılmaza boyun eğmek zorunda. Ölü olmaya alışalı çok oldu." Karşısındaki canlı mı ölü mü anlayamayan Hanold, artık dayanamayarak Gradiva'dan, kendisine has olan o yürüyüşünü göstermesini istiyor. O da onu kırmayıp Hanold'ın başka hiçbir kadında benzerini bulamadığı o zarif yürüyüşünü gerçekleştiriyor. Rölyefte resmedilen sahnenin gözünün önünde hayata geldiğini gören Hanold'ın aklı başından gidiyor. Ama o esnada bir şey dikkatini çekiyor, Gradiva'nın kıyafetleri rölyeftekilere benzese de ayağındaki ince deriden kum rengi ayakkabılar antik çağlara ait değil. İçinde oldukları döneme, yani 1900'lü yılların başına ait, dönemin modası olan ayakkabılar. Hanold şaşkınlık içinde onu izlerken

Gradiva, sunaktaki beyaz mezarlık çiçeklerini kucağına alıp, "Benden daha talihli olanlara ilkbaharlarda gül verirler, ama senin elinden unutuluşun çiçeğini almak bana daha uygun düşecek," gibi kamyon arkasına yakışacak cinsten arabesk bir söz edip bir kez daha arkasına bakmadan gidiyor. Birkaç gün sonra yeniden buluştuklarında, Gradiva elinde bir sandviçle geliyor, yarısını Hanold'a uzatıp, "Bana sanki seninle iki bin yıl önce de böyle yemeğimizi paylaşmışız gibi geliyor," diyor. Artık kızın hayalet değil, kanlı canlı bir insan olduğunu düşünmeye başlayan Hanold, "Seni rüyamda görmüştüm, Apollo Tapınağı'nın merdivenlerinde uzanıyordun. Rica etsem merdivenlere rüyamdaki gibi uzanır mısın?" diye soruyor. Gradiva bunun altında farklı bir niyet olduğunu sezinleyip gıcık oluyor, mekânı terk ediyor, bir süre de hiç ortalarda görünmüyor. Hanold onun ölüler diyarında başka bir erkekle buluşmasından endişe ederek kıskanmaya başladıkça, zihnine, *acaba gerçek bir kadın bedenine sahip mi, başka bir insan ona dokunabilir mi* gibi düşünceler doluşmaya başlıyor. Neyse ki bir süre sonra Gradiva tekrar meydana çıkınca, Hanold fantezilerini süsleyen kadına yeniden kavuşuyor. İkisi hararetle konuşurken Gradiva'nın üzerine bir karasinek konuyor, Hanold birden kolunu kaldırıp çat diye karasineğe, yani Gradiva'ya vuruyor. Gradiva kızarak, "Aklınızı kaçırmışsınız Norbert Hanold!" diye bağırıyor. Hanold büyük bir şaşkınlık yaşıyor, çünkü birincisi, adının Norbert Hanold olduğunu Pompei'de hiç kimse bilmiyor. İkinci ise sinek için attığı tokatla eli gerçek bir insan bedenine çarpıyor, yani Gradiva'nın kanlı canlı bir kadın olduğu ortaya çıkıyor. Hanold sevinç ve şaşkınlıkla karışık duygular yaşarken ikilinin yanına bir balayı çifti geliyor. Gradiva'nın çift ile arasında geçen konuşmalardan, bu çiftin arkadaşları olduğunu, Gradiva'nın, yani Zoe'nin, bir zooloji profesörünün kızı olduğunu ve zoolog olan babası buraya kertenkeleleri incelemeye geldiği için Pompei'de bulunduğunu öğreniyoruz. Hanold olanları şaşkınlık içinde izlerken Zoe Hanold'ın yanına gelip, "Sevgili Hanold," diyor, "benimle karşılaşmak için evinin 100 mil uzağındaki Pompei'ye kadar seyahat etmene gerek yoktu." Ve işte bu noktada, nihayet tüm hikâye çözülmeye başlıyor. Gradiva, yani asıl

adıyla Zoe Bertgang, Hanold'a kendisinin onun yıllardır görmediği çocukluk aşkı olduğunu söylüyor. Bu arada, soyadı olan Bertgang da "muhteşem yürüyüşlü kız" anlamına geliyor, tıpkı Gradiva gibi. Şoku atlatamayan ve Gradiva'nın bir antik çağ hayaleti olduğuna hâlâ inanan Hanold itiraz edince Zoe, "Sen yıllar içinde kendini işine kaptırdın, arkeoloji sevdan yüzünden beni unuttun. Oysa ben Almanya'da, evinin tam karşısındaki apartmanda yaşamaya devam ediyordum, pencereni açtığında karşında ben vardım. Ama sen bana bakmadın. Bana bakmadığın o yıllarda ben büyüdüm, serpildim, böyle göz alıcı bir kadın oldum," diyor. Bu açıklamanın üzerine Hanold'ın iradesi artık daha fazla dayanamayarak kırılıyor, kaç zamandır bir hayal sanarak peşinden koştuğu bu kadına olan tutkusunun farkına varıyor. Hikâyenin başında, Roma'daki balayı çiftlerinden tiksinerek kaçıp Pompei'ye gelen Hanold, aşkını ilan ederek Gradiva, yani Zoe ile evlenmeye karar veriyor. Böylece ikisi –tıpkı Hanold'ın bir zamanlar tiksindiği o vıcık vıcık âşık çiftler gibi– İtalya'da balayına çıkıyorlar.

Peki bu kitap Freud'un ilgisini, üzerine bir inceleme yazacak kadar çok çekmeyi nasıl başarıyor? Bir kere incelemenin başlığında da belirtildiği gibi, hikâye neredeyse "düş ve sanrı"dan ibaret. Kitabın kahramanı Hanold, bir antik çağ rölyefindeki kadın figürünü rüyalarında gören, sonrasında onu gerçek hayatta da gördüğünü zanneden, onu bulmak için sokaklarda gezen, hatta daha sonra ülke değiştirip Pompei'ye kadar giderek onu arayan, karşısında kanlı canlı bir kadın bulunmasına rağmen onun bir "hayalet" olduğuna inanmakta ısrarcı olan bir arkeolog. Dolayısıyla Freud'a göre, Hanold'ın hikâyesini kaleme alan Wilhelm Jensen, kurgu biçiminde de olsa, bir adamın düş ve sanrılarının kaynağına inmeye çabalıyor ve bu hayallerin ortaya çıkmasına sebep olan bastırılmış arzuların peşine düşüyor, yani günümüzde artık iyi bilinen tabirle "psikanalitik" –ruhçözümsel– imgelerle donatılmış bir hikâye sunuyor. Freud bu kitapta, bastırma ve cinsel nevrozun edebi bir tasvirini ve daha da önemlisi tüm bunların çözülüşünü bulmuş olmalı. Hanold'ın iyileşmesi, tıpkı analizdeki gibi aktarım yoluyla, yani hastanın belli bir insana duyduğu duygularını psikanaliste aktarmasında olduğu gibi,

gerçekleşiyordu. Tabii bu hikâyede analiz odasındaki gibi bir doktor-hasta ilişkisi değil, bir aşk ilişkisi vardı, dolayısıyla tedavi de aşk yoluyla gerçekleşiyordu. Freud bunu fark ettiğinde, heyecanla kitabın yazarı Jensen'a bir mektup yazarak anlatmış ancak Jensen yazdıklarının psikanalitik anlamda doneler sunduğunu asla kabul etmemiş, hikâyesinde ruhsal çözümlemeyi ilgilendiren bir durum bulunmadığında ısrar etmiş ve aklına gelenleri öylesine yazdığını söylemiş. Neyse, biz Jensen'ın ne dediğini bırakıp Freud'un incelemesine dönelim.

Freud'a göre bir şeylerden kaçmak, insanı aslında kaçmakta olduğu şeye götüren ölümcül bir gerçek. Hanold mesleğine tutkuyla bağlı, bilimi yüceltirken aşkı boş insanların meşgalesi olarak görüp küçümseyen, kadınlarla değil ilişki yaşamak, flört dahi etmeyen bir adam. Yani bu adam cinselliğini reddediyor, kadınlara dair ilginç hiçbir şey bulmadığını söyleyerek erotik duygularını baskılıyor ve kendini arkeolojiye adıyor. Baskılanan bu erotik duygular elbette ki yok olmuyor. Hanold'ın zihninde gerçek kadınları düşünmek yasaklı, arkeolojik kalıntıları düşünmek serbest olduğu için bastırılan erotik arzuları yön değiştirerek rölyefteki bir kadın üzerinden kendisine çıkış yolu buluyor. Yan kaçtığını sanırken aslında sadece Freud'un dediği gibi kaçtığı şeye doğru gidiyor. Utanç hissiyle bilinçli olarak yaşamaktan kaçındığımız düşünceleri bilinç dışımıza ittiriyoruz. Bilinç dışımız da utandığımız için "gerçek" dünyada tahammül edemediğimiz bu düşüncelerin şeklini biraz değiştirip düşler, rüyalar ve sanrılar hâlinde karşımıza çıkarıyor. Zihnimizden kovaladığımız arzular ve düşünceler kılık değiştirerek geri dönüyor, Truva atı gibi bizi kandırarak zihnimize yeniden giriş yapıyor. *Gradiva*'da da aynen böyle oluyor. Yani aslında bu bir erotik baskılanma hikâyesi.

Şimdi hikâyenin başına dönelim. İşi gereği antik çağın en büyüleyici eserlerini ezbere bilen Hanold, onca eser varken, gidip arkeolojik açıdan hiçbir önemi olmayan bir rölyefe kafayı takıyor. Artık biliyoruz ki o rölyefin olayı, Hanold için romantik bir anlam taşıması. Cinselliğinden kaçtığı için çocukluk aşkı olan Zoe ile ilişkisini kesmiş olan Hanold'ın cinsellik ihtiyacını çözüme ulaştırmaya çalışan bilinç dışı, kendisine unutturmaya

çalıştığı çocukluk aşkını, bir rölyef üzerinden ona hatırlatıyor. Bastırmaya çalıştığı aşkı, hayranlığı, tüm duyguları ve tabii ki ereksiyonu, bir rölyef aracılığıyla yeniden uyanmaya başlıyor. Rölyefin adını kadının yürüyor olmasından dolayı "Gradiva" koyuyor. Peki çocukluk aşkı Zoe'nin adının Almancada "çok güzel yürüyen" anlamına gelmesi tesadüf mü? Muhtemelen değil. O hâlde, devam edelim. Hanold fantezilerinde rölyefteki kızın soylu bir aileden geldiğini hayal ediyor. Bu hayalin öylesine kurulmuş olduğunu iddia etmek yersiz olur, çünkü Zoe de ünlü bir zoologun kızı ve soylu bir aileden geliyor. Yapbozun parçaları nasıl da birer birer yerine oturuyor değil mi? Başka ne olmuştu? Hanold, rüyasında Gradiva'yı gördükten sonra pencereden bakarken sokakta yürüyenlerin arasında onu gördüğünü zannedip birden pijamalarıyla dışarı koşmuştu. Şimdi anlıyoruz ki aslında evinin karşısındaki apartmanda oturan Zoe'yi, gerçekten de sokakta yürürken görmüştü ama Zoe ile yakınlaşma fikrinden ödü koptuğu için, bilinç dışı ona bu kadının bir antik çağ figürü olduğunu söylemişti. Oysa rüyasında Gradiva ile Pompei'de karşılaştığında buna önce şaşırmış, sonra da rüyada kendisinin de Pompeili olduğunu hatırlayıp, aynı şehirden olan iki insanın karşılaşmasının doğal olduğunu düşünmüştü. Yani derinlerde bir yerde, âşık olduğu bu kadının kendisiyle aynı yerde yaşadığını biliyordu. Daha sonra Pompei'ye gidip orada Gradiva sandığı Zoe ile karşılaşıp sesini ilk kez duyduğunda, Hanold'ın, "Sesinin böyle olduğunu biliyordum," demesini de aynı şekilde açıklayabiliriz. Rölyeflerin sesi olmadığına göre, Gradiva'nın sesini daha önce duymuş olması imkânsız. Hatırladığı ses elbette Zoe ile olan çocukluk hatıralarına aitti. O bunu hatırlamasa da bilinç dışı hatırlıyordu. Hanold'ın aksine Zoe ise arzusunu bastırmadığı için her şeyi tek tek hatırlıyor ve her fırsatta ima yoluyla Hanold'a da hatırlatmaya çalışıyordu. Mezarlık çiçeği olarak bilinen beyaz çiriş otu çiçeklerini alırken ne diyordu? "Benden daha talihli olanlara ilkbaharda gül verirler, ama senin elinden unutuluşun çiçeğini almak bana daha uygun düşecek." Aslında Zoe, kendisini arkeolojiye kaptıran Hanold'ın nazarında bir ölüden farksız olduğunu söyleyerek "trip atıyordu." Daha sonraki buluşmalarında

sandviç yerken, "Seninle iki bin yıl önce de yemeğimizi paylaşmışız gibi geliyor bana," dediğinde, Hanold onun MS 79 yılından bahsettiğini sanıyordu, oysa Zoe artık görüşmedikleri için üzerinden bin yıllar geçmiş gibi hissettiren çocukluk anılarını kastediyordu. Bu sahnenin devamında Hanold, Gradiva'nın canlı bir kadın mı yoksa bir hayalet mi olduğunu anlamaya çalışırken üzerine konan bir karasineği kovma maksadıyla Zoe'ye bir şaplak atmıştı. Freud'un açıklamasına göre, bilinci Hanold'a, "Karasineği kovalamak istiyorsun, o yüzden karasineğe vurmalısın," dese de, bilinç dışının onu o tokadı atmaya yönlendirmesinin sebebi, aslında kıza dokunmak istemesiydi. Hanold kızdan ciddi anlamda hoşlanıyor ve ona arzu duyuyordu, yani tabiri caizse "azmış" durumdaydı. Freud'a göre, erkeğin aşk başladığında aldığı bu durum saldırganlık hâlidir. Erkeğe neredeyse ilkel bir koruma hissi gelir ve bu, kendini cinsellikte de belli eder. Hanold da bu yüzden sineği bahane ederek bir şaplak atıyor ve bu Zoe'nin kızmasına sebep oluyordu. Hikâyenin sonunda Hanold bastırdığı erotizmini nihayet kabul ederek bir çözülme yaşıyor, Zoe'ye olan aşkını itiraf ediyor ve evlenmeye karar veriyorlardı. Böylece, erotik duygularının uyarılmasını engellemek için aşkı ve âşıkları "tiksindirici" olarak niteleyen Hanold'ın hikâyesi, kendisini o tiksindiği balayı çiftlerinden biri olarak bulmasıyla sonlanıyordu.

Jensen'ın –her ne kadar kendisi muhtemelen bunu da inkâr edecek olsa da– arkeolojiyle psikanaliz arasında kurduğu paralellik de çok yerinde. Eski zamanlara ait eşyalar, anıtlar ve hatta şehirler, nasıl zamanla toprağın altında gömülü kalıyor ve yıllar sonra onların peşine düşen arkeologlar ellerinde incecik fırçalarıyla yıllarca uğraşarak, bu kalıntıları olabildiğince zarar vermeden ortaya çıkarmaya çalışıyorlarsa, psikanaliz de aynı şekilde, toprağı temizler gibi, anıları, kişinin zihninin derinliklerine gömülmüş olan yaşanmışlıkları, titizlikle uğraşarak gün yüzüne çıkarmaya, altta yatan gerçeğe minimum hasarla ulaşmaya çalışıyor. Peki insanlar kendi içlerinde yatan gerçeğe neden kendileri ulaşamıyorlar? Neden bir başkasından yardım almaları gerekiyor? Çünkü insan, çoğu zaman gerçek arzularını değil bir başkasına söylemek, kendisine bile itiraf etmekten korkuyor. Toplumun kutsal deme-

sine rağmen ailemizden birinden nefret ettiğimiz ya da toplumun ayıp demesine rağmen biriyle delicesine sevişmek istediğimiz düşüncesini kabul etmek çok zor, insanı korkutuyor. Dolayısıyla bastırmaya çalıştığımız arzular sık sık şekil değiştirerek rüyalarımıza giriyor. Örneğin seks fikrinden gerçekten çok korkuyorsak, rüyalarımızda seksi bile şekil değiştirmiş hâlde görmemiz mümkün olabiliyor. Hanold çok arzulamasına rağmen, rüyasında hiçbir şekilde Zoe ile seviştiğini görmedi. Kız bir antik çağ karakterine, yaşadıkları şehir Pompei'ye dönüştü. Kız onunla sevişmek için yatağa değil, kendi kendine Apollo Tapınağı'nın önündeki merdivenlere uzandı, ölmeyi bekleyerek. Orgazma Fransızcada "küçük ölüm"* denir, çünkü küçük bir an için dünya ile olan tüm bağlantınız kopar. Bu rüyada Zoe'nin ölüme uzanışı da muhtemelen bir "patlama" ile orgazm olmak için uzanışının temsili.

Cinselliği sürekli sansürleyip uzak durulması gereken bir günah muamelesi yapsak da hepimiz çok iyi biliyoruz ki aslında yemek, su gibi temel bir ihtiyaç. Dolayısıyla bu ihtiyacı karşılanmadığında insan, tıpkı aç ya da susuz kaldığında olduğu gibi strese giriyor, Freud'un da söylediği gibi erotizm baskılandığında yerini kaygılı düşler alıyor. Evet, özellikle bu coğrafyada insanın arzularına sahip çıkması ve onları yaşaması genelde utancı da beraberinde getiriyor ama utanç aşıldığında yerini zevke ve mutluluğa bırakıyor. Bu da bizi şu soruyla baş başa bırakıyor: Bir ömür boyu utançla arzulardan kaçmak mı yoksa utancı aşıp onları yaşamak mı? Böyle zor problemlere matematikle yaklaşmayı severim. Eğer arzularınızdan utanıp kaçarsanız, gündüzleri utanç hisseder, geceleri de kaygılı düşler görürsünüz; yani hayatınıza iki olumsuzluk eklersiniz, –2 puan demektir bu. Eğer utancınızı aşıp arzularınızla barışır ve onları yaşamaya başlarsanız, gündüzleri zevki yaşar, geceleri de rahat bir uyku çekersiniz, yani hayatınıza iki olumlu durum katarsınız, bu da +2 puan demektir. Matematik ortada, beyin de bedava, seçim sizin diyor ve kaçıyorum. Freud da "insan kaçtıkça aslında kaçtığı şeye varır" dediğine göre, çok yakında bir yerlerde yeniden görüşmek üzere.

* La petite mort.

Bu Utanç Bana Ait Değil

Bugün bir arkadaşımla telefonda konuşurken ona, "Hayatımın en iyi depresyonunu geçiriyorum," dedim. Hani *Vogue* gibi moda dergilerinde bir ünlünün o zamana kadarki tüm kırmızı halı *look*'larını toplu hâlde gösterip en beğenilenini seçerler ya, ben de hayatım boyunca girmiş olduğum tüm depresyonları önüme serdim ve bu son depresyonumu hepsinin arasından birinci seçtim. Depresyonu yabancı bir ülke gibi düşünebiliriz. Yabancı bir ülkeye hayatınızda ilk kez gidiyorsanız, hâliyle zorlanırsınız. Nerede kalınır, nerede yemek yenir, nasıl yaşanır, hiçbirini bilmiyorsunuz sonuçta. Ama eğer birkaç kere giderseniz, hatta şu Instagram profiline İstanbul-Londra yazan zenginler gibi o ülkeyi ikinci eviniz hâline getirirseniz, artık oranın gediklisi olursunuz. Ben de –tahminlerime göre ortalama bir insandan biraz daha fazla depresyona girmiş bir insan olarak– depresyon denen bu ülkenin neredeyse yerlisi oldum. Artık depresyona girdiğimde sürecin nasıl ilerleyeceği; hangi noktada ilaç almaya başlamam gerektiği, kendime nasıl bir düzen kuracağım, nasıl besleneceğim, uyumak için ne yapacağım gibi, bu yabancı topraklarda hayatta kalmak için gerekli olan daha birçok temel bilgiye öyle hâkimim ki tabiri caizse "profesyonel" bir depresyon hastası oldum. Yeni fark ediyorum, yıllar içinde hayatımı da her an depresyona girebilme ihtimalini öngörerek ve bundan en az zararla çıkacak şekilde düzenlemişim. Beni her gün evimden çıkıp ofise gitmek ve bir patrona hesap vermek zorunda bırakmayan, aldığım işleri ve çalıştığım saatleri kendim seçmeme olanak tanıyan, yani gelecek-

te geçirebileceğim olası depresyonlara (Allah minöründen versin) uyumlu bir mesleğim var artık.

Sonra arkadaş çevrem o kadar sağlam ki dün gece kimseye bir şey demediğim hâlde zilim çaldı, Aysu ve Şakir gelmişler. Telefonum sürekli çalıyor, Müge ve Selin arıyor. Hayat sırtıma sağlam bir tekme atarak beni dimdik bir kayalıktan aşağı yuvarladı ama ben bunu çok evvelden öngörüp kendimi balonlu patpat naylonlara sarmışım. Evet, içimde inkârı mümkün olmayan bir acı var, antidepresan ve sakinleştirici kullanıyorum, heybetli bir yapının depremle saniyeler içinde yıkılışı gibi görkemli bir sona şahit oluyorum ama bu depresyonu olabilecek en güzel şekilde göğüslüyorum.

Peki neden girdim ben bu depresyona? Derin bir of çekiyorum ve karşıki dağlar yıkılmadan anlatmaya başlıyorum. Annem evi terk ettikten sonra, annemle babam bir daha mahkeme salonu dışında hiçbir araya gelmedi. Birbirlerine öfke ve nefretten başka hiçbir şey hissetmediklerini ve ölene kadar da birbirlerini fotoğraflarda dahi görmeye tahammülleri olmadığını söylediler. Ancak geçtiğimiz yaz ailemizden birinin sağlık durumu hayati derecede tehlikeye girdi. Ailenin acilen toplanması gerekiyordu ama annem ve babam için egoları bu insanın canından bile önde geldiğinden, bir araya gelmeyi kesinlikle reddediyorlardı. Zaman saatli bir bomba gibi geriye sayarken artık başka bir çarem olmadığını fark ettim. Henüz 12 yaşında bir çocukken tahta geçirilen ve ülkede savaş çıkınca babasına, "Padişah siz iseniz geliniz ve ordunun başına geçiniz. Yok eğer padişah ben isem, size emrediyorum! Gelip ordunun başına geçiniz," diye babasına ferman gönderen Fatih Sultan Mehmed gibi, ben de annem ve en az beş yıldır hiç konuşmadığım babamı bir Whatsapp grubunda birleştirerek ortak bir mesaj attım: "Ya şimdi egolarınızı bir kenara bırakıp kendi iradenizle, bu insan hayattayken bir araya geleceksiniz ya da çok yakında hiç istemediğiniz hâlde bir mezar başında bir araya geleceksiniz." Bunun üzerine annemle babam, tam çeyrek asır sonra –bırakın birbirleriyle konuşmayı, göz göze dahi gelmeden de olsa– başlarında hâkim ve avukat olmadan aynı odada durabilmeye başladılar. Böylece hastane hastane gezdiği-

miz o korkunç yaz başladı. Aslında başlarda her şey neredeyse güzeldi. Ölümle burun buruna da olsak içimde bir ümit vardı. Sanki içimizden biri her an hayatını kaybetme riski taşımıyormuş gibi neşeyle konuşup, laflarımın arasına Karabük'te hepimizin aynı evde yaşadığı o yıllardan anılarımızı sokarak herkesi yeniden kaynaştırmaya çalışıyordum. Yıllardır konuşmadığım babamın tekrar sahneye çıkmış olduğuna ve bundan sonra her konuda bize destek olacağını söylediğine inanamıyordum. Heves çok tehlikeli bir dolandırıcı. Başlarda babamın yaşlandıkça sakinleşip öfkesini geride bıraktığını, artık daha sevgi dolu, daha yaklaşılabilir bir insan olduğunu düşündüm. Podcastıtimde kendisiyle ilgili konuştuğum bazı şeyleri düşünüp hakkında çok abartılı beyanlarda bulunduğumdan, ona haksızlık ettiğimden endişe ettim. Yaptıklarımdan dolayı derin bir üzüntü duydum. Ve hatta, yaşadığımız tüm o acının içinde, oturup bir mektup yazdım, yüz binlere ulaşan bir ses kaydında okuyarak herkesin huzurunda ondan özür dileyecektim. Ama dilemedim.

Olaylar şöyle gelişti. Hayati durum bir süre için atlatılınc ailece üç günlüğüne Bodrum'da bir eve gidip kalmaya karar ve dik. Bu fikrin, gerçek bir ailedeki gibi anne ve babadan çıkm olmasını isterdim ama dürüst olacağım. Benim bir reklam işi içi Bodrum'daki bu eve gidip kalmam gerekiyordu, herkesi bir daha bir araya getirmenin bir çeyrek asır daha alabileceğini düşünerek hepsine ayrı ayrı dil döktüm ve üç günlüğüne Bodrum'a, yanıma gelmeye ikna ettim. O günlerde galakside hangi barışmaz yıldızlar bir hizada dizildi bilmiyorum ama babam, annem ve kardeşlerim, aynı arabanın içinde, tam iki gün süren, tüm bu ekibin bir gece mola verip aynı otelde dahi kaldığı bir yolculukla tuttuğum eve ulaştı. Belki de hepimizi en son o zamanlar bir arada gördüğümden, 10 yaşıma geri döndüm. Annemle babamı bahçedeki masaya oturttum, çıkarılan kurabiye ve meyvelerin yanına çay demleyip kendi ellerimle masaya taşıdım. Babamın çayın demini bir türlü beğenmemesine kızmadım, bilakis ona istediği şeyi verip memnun edecek olmanın hevesiyle eskisini döküp döküp bardağı defalarca yeniden doldurdum. Çayın demi nihayet tutunca, ben de masaya oturdum ve uzun yıllardır mahkeme ya da hastane

dışında görmediğim babama yaptıklarımı anlatmaya başladım. "Baba bak, ben Deniz, senin kızın. Hani çocukken her sınavda birinci olmasını, liseyi bitirince Amerika'da tıp okumasını istediğin, ilkokul birde lise cebir soruları çözdürdüğün, birini bile çözemese, 'Aptal olacak herhâlde,' diye kızıp masayı terk ettiğin o küçük Deniz. Ben büyüdüm baba. Şimdi bak neler yapıyorum. Baba, podcast'im Türkiye'nin en çok dinlenen podcast'i olmayı başardı. Ben Türkiye'nin en önemli reklam ödüllerinin jürisine seçildim. Biliyor musun ülkenin en büyük yayınevleri geldi bana, kitap yazmamı istiyorlar baba,'" diye ne kadar başarım varsa hepsini bir bir heyecanla babama anlattım. Babam pek, hatta hiç oralı olmadı. Sadece kitap yazmam için teklif gelmiş olmasına rağmen bir türlü cesaretimi toplayıp yazamadığımı duyduğunda kafasını kaldırıp, "Ben yazarım," dedi. Kitabımı o yazarsa, kitabın artık benim kitabım olmayacağını, dolayısıyla böyle bir şeyin mümkün olmadığını, ama isterse onu kendi kitabını yazması için birkaç yayıneviyle tanıştırabileceğimi söylediysem de duymadı. "O kitabı ben yazarım," dedi birkaç kez daha. İngilizcede *red flag* denen, bir insandan uzaklaşmanız için size işaret veren o kırmızı tehlike bayrakları ayan beyan ortadaydı, ama ben bu bayrakların dansını bir gösteri gibi izlemeyi ve bir kasırga gibi hızla yaklaşmakta olan felaketi görmezden gelmeyi seçtim.

Aslında, yani anladığım kadarıyla, o sırada olan şey şuydu: Çocukluğu boyunca sevilmemiş olan ben, kafasına aferin diyen bir baba elinin uzanması için çırpınarak tüm başarılarımı bir bir ortaya sererken, bu başarıları dinleyen, başarma hırsıyla büyütülmüş olan babam, aslında benim başarılarımı değil kendi başaramadıklarını duyuyordu, belki de kendi annesinin ve babasının şefkatsiz sesinden.

"Sen jüriye seçilmedin, kimse senin fikrini o kadar önemli bulmuyor. Senin fikirlerini değil yüz binler, kendi çocukların bile dinlemiyor artık, otoriten yerlerde. Sana kitap teklifi gelmedi, kim ne yapsın senin dandik düşüncelerini? İşte yine başaramadın!"

Babam ertesi gün çok gergin uyandı. Günaydınlarımıza cevap vermedi ve kahvaltı boyunca kimseyle konuşmadı. Tam sofra toplanmaya başlanacakken, ağzındaki baklayı nihayet çıkardı. Bir

babanın evde mutlak otorite figürü olması gerektiğini, babasız bir evde başımıza buyruk yetiştiğimiz için bizim bundan bihaber olduğumuzu, kendisine dış kapının dış mandalı gibi davranıldığını ve saygı duyulmadığını, ancak özellikle hasta kişinin kendisini düpedüz hiçe saydığını söyledi. Hep bir ağızdan –hatta dayanamayıp annem bile karıştı lafa– ona böyle bir şeyin olmadığını açıklamaya çalıştık. Hepimizin gergin ve neşesiz olduğunu, suskunluğumuzu kendi üzerine alınmaması gerektiğini anlattık. Sakinleşmeyince kendi adımıza özür de diledik. Ama hayati tehlikesi devam eden, yatalak bir hastanın kendisiyle konuşmasını beklemesinin yersiz olduğunu ne yaptıysak anlatamadık. "Benim yüzüme bakmıyor. İşimi gücümü bırakmış, kalkmış buraya kadar gelmişim. Bu ne saygısızlık?" diye bağırmaya devam etti ve sonunda nereye gittiğini söylemeden evi terk etti. Onun gitmesiyle birlikte, ne oldu bilmiyorum ama bir neşe geldi hepimize. Sanırım, hâlâ ölmemiş olduğumuzu ve istersek, babam gibi dünyayı kendimize dar etmek yerine o günü yaşayabileceğimizi fark ettik. Mayolarımızı giyip havuza atladık ve bütün gün gülerek güneşlendik. Öğleden sonra bir ara telefonumda babamdan bir cevapsız çağrı gördüm ama kendisi hiçbir açıklama yapmadan bizi haşlayarak dışarı çıktığı için aramasına dönmedim. Biz gün boyu içtiğimiz biralarla gevşemiş, marketten aldığımız dandik deniz yataklarının keyfini çıkarır ve güneş de yavaş yavaş batarken, evin ağır demir kapısı açıldı. Babam geri dönmüştü. Oyunun bittiğini anladık ve aynı anda çıkarak havuzu boşalttık. Odamda duşumu alıp salona çıktığımda, babam koltukta beni bekliyordu. Yüzünde çocukluğumdan ezbere bildiğim, aklında dönen tilkilerin birazdan bana saldıracağının işaretçisi, o çelik gibi sert ifade vardı. Ortada bir problem yokmuş gibi neşeli davranarak gergin havayı dağıtacağına inanmak, hiçbir zaman çalışmayan bir taktiktir ama nedense her defasında bir ümitle denerim. Yine denedim. Yine çalışmadı.

"Telefonlarımı neden açmadın?" dedi. Acil bir durumu cayır cayır haber veren telefon gibi, ayaklarını âdeta titreşim hızında sallıyordu.

"Baba," dedim, "bu aile 25 sene sonra ilk kez yeniden bir araya geldi. Bir trafik kazasında kırılıp kırk parçaya bölünmüş,

müdahale edilmediği için yanlış kaynamış bir kemiği yıllar sonra onarmaya çalışıyoruz. Bu yetmezmiş gibi bir yandan aramızdan birini hayatta tutmaya çalışıyoruz. Ve sen, tüm meseleyi kendine döndürüp saygı görmediğini söyleyerek bu evden çıkıp gidiyorsun. Üç günlük tatilimizin bir gününü kendi başına geçiriyorsun. Asıl saygısızlığı sen yapıyorsun."

Sanırım böyle bir cevabı hiç beklemiyordu. Her öfkelendiğinde olduğu gibi kekeleyerek bana bağırmaya ve kekelediği için küçük düştüğünü hissederek daha da öfkelenmeye başladı. Ben de sesimi yükselttim.

"Karşında artık o senden korkan küçük Deniz yok, kocaman bir kadın var. Eğer sana saygı göstermemi istiyorsan, senin de bana saygı göstermen gerektiğini öğreneceksin," dedim.

Bunun üzerine aramızdaki gerilim artmaya, seslerimiz boğazlarımızı zorlayacak kadar yükselmeye başladı. Evdeki herkes bahçeye çıktı. Salonda sadece babam, ben ve erkek kardeşim kaldık. Kafamın içindeki basıncı ve vücudumdaki sıcaklığı hâlâ hatırlasam da diyaloğumuzun bir kısmını hiç hatırlamıyorum. Sadece şundan eminim, bir noktada babam bana yalancı dedi. Eskiden böyle ithamlarını hemen kabul eder ve köşeme sinerdim. Ama bu sefer, "Ne yalanı söylemişim? Söylesene bir tane?" dedim.

"Zamanında," dedi, "sen diş hekimliğinde okurken, ben senin evine geldim. Salonda otururken o zamanki köpeğin geldi ağzında bir plaka ilaçla. Sen panikle atılıp ilacı ağzından kapıp saklamaya çalıştın. Ben, 'Bakayım neymiş?' dedim, elinden aldım ilacı ve doğum kontrol hapı çıktı. Sana, 'Bu kimin?' dedim, sen de bana dedin ki, 'arkadaşımın ilacı.' Sen beni aptal mı sanıyorsun? O ilaç senindi! Sen doğum kontrol hapı kullanıyordun!"

Çocukluğumdan beri babam bana bağırdığı anda kasıla kasıla ağlamaya başlarım. Ağlamamak için nefes aldım.

"Evet baba. O zaman sana yalan söylemek zorunda kaldım. Çünkü kendin yeni eşinle benim evime gelip size kalmanız için verdiğim yatağımda cinselliğini yaşayıp beni sabaha kadar uyutmadın, ama benim cinselliğim senin için hep aşağılanacak, utanç duyulacak bir şey oldu. Şimdi duy hadi, 18 yaşımdan beri cinselliğimi yaşıyorum ve sağlıklı bir kadın olarak bunu yaşıyor olmam

normal olan zaten. Anormal olan senin bunu bir suç gibi benim yüzüme haykırman."

"Terbiyesiz! Sizden ne beklenir zaten? Siz güvenimi suiistimal edip soydunuz beni."

Tuğba için yol parası almamızdan bahsediyor.

"Baba, biz seni soymadık. Senin tıbbı yeni bitirmiş, pırıl pırıl kızının zorunlu görev için Kastamonu'ya gitmesi gerekiyordu ama sen bir otobüs biletinin parasını bile çok görüp vermedin. Biz de o kızın zaten hakkı olan, anasından emdiği süt gibi helal olan o parayı senden söke söke almak zorunda kaldık. Param yok dediğin için, asıl yalancı sensin. Nasıl bize cebinin astarını çekerek gösterip, 'Bakın, hiç param yok,' dedin utanmadan? O tartışmayı yaparken arabadaydık yahu, senin süper lüks arabanda. Bu kadar malın mülkün varken, hiç mi utanmadın öz evladından bir otobüs parasını esirgemeye?"

"Benim param yoktu."

"Baba yalan söyleme, vardı paran."

"Yoktu benim param!"

"Vardı!"

Babamın verdiği cevabı sansürleyerek aktarmak zorundayım O gün onun bana kurduğu o cümleyi ben onu tekrarlamak için dahi kuramadım.

"Yok benim param. Ben senin gibi seks işçiliği yapıp cinsel organımı satmıyorum."

Öz babam, ne fark eder gerçi, eline doğduğum, ilk fotoğraflarımı çeken, bana ilk bisikletimi alan, akşamları işten dönüşünü küçücük burnumu cama yapıştırıp dört gözle beklediğim, baba dediğim adam.işte, benim yüzüme bakarak bu cümleyi kurdu.

"Sen ne dedin?"

"Ben kadın değilim, kendimi satamam dedim."

"Hayır baba, sen başka bir şey dedin."

"Hayır, ben başka bir şey demedim."

Erkek kardeşim sonunda kendisini kaybetti ve uzun boyuyla yerinden kalkıp kafasını bir boğa gibi babamınkine dayayarak, "Sen ne dedin ulan!" diye kükredi.

Babam korkarak sinip, "Ben öyle demedim," dedi.

"Dedin!"

"Demedim!"

Kardeşim babamın üzerine yürüdü ve ben de ondan aldığım cesaretle evden defolup gitmesini söyledim. O anda babamın kafasının içinde sanki bir kayış koptu. Biraz önceki korkusu, öfkesi, her şeyi yok oldu ve yerini tuhaf bir sakinliğe bıraktı. Sanki içinde bulunduğumuz gerçeklikten koptu ve paralel bir gerçekliğe geçiş yaptı. Az önce öz kızıyla ilişkisinin kalbine bıçak sokmamış, öz oğlu tarafından üstüne yürünmemiş, öz evlatları tarafından evden kovulmamış da sanki işyerinde patronuyla ufak bir sürtüşme yaşamış bir beyaz yakalıymış gibi, kendi kendine, hiçbir şey yapmadığı ve yaşadıklarına inanamadığı minvalinde bir şeyler söyleyerek evin içinde gezinip eşyalarını toplamaya başladı. Bir süre sonra kendi kendine konuşmaktan vazgeçip eşini aradı ve bir yandan valizini hazırlarken bir yandan eşiyle hoparlörden konuşarak ne kadar büyük bir terbiyesizliğin içerisinde olduğunu, böyle saygısızlıkların yaşandığı bir evde bir dakika daha duramayacağını söyledi. Sonra da tek elinde hoparlördeki karısı, diğer elinde peşinden sürüklediği çekçekli valiziyle evi aynı gün ikinci kez terk edip gitti.

Tek araba onunla gidince, tüm uçuşlar da çoktan dolmuş olunca biz İstanbul'a otobüsle dönmek zorunda kaldık.

On iki saat kadar süren bu yolculuk boyunca kimse yaşananlardan bahsetmedi. Yan koltuğumda oturan annem ben konuyu açmaya çalışınca, "Baban eskiden küfür etmezdi, şaşırdım," dedi sadece, onun dışında ağzını bıçak açmadı. İndiğimiz mola yerlerinde konu birkaç kez yaşananlara gelir gibi oldu ama babamın iyice delirdiği fikrinde uzlaşarak hızlıca kapatıldı. Sanırım kimse benim ne kadar büyük bir darbe aldığımı anlamadı. Ben bu yaz tekrar ümitlenmiştim. Babamın normal bir insan olduğunu, ona ne kadar iyi yetişmiş olduğumu gösterdiğimde benimle gurur duyup, "Aferin Deniz! Ne güzel işler başarmışsın, canım kızım. Küs geçen yıllar artık geride kalsın, bundan sonra baban olarak hep yanındayım," diyeceğini ve galiba (bunu itiraf etmek çok zor) beni yeniden seveceğini düşünmüştüm. Ama sanırım o benim babam olduğunu unuttu, ikimizi zihninde ortak bir yarışın iki

farklı kulvarına koydu. Ve kaybettiğini hissedince bel altından vurdu.

Çok ayıp ettin baba.

Birincisi, ben o ettiğin lafları hakaret olarak algılamam. Seks işçisi anlamına gelen bir kelime neden hakaret olsun? O da alın teridir baba. Senin gibi adamların altında ezilmekten bıkmış, başka çıkış yolu bulamayan kadınlar hayatlarını kazanmak için kendilerini satmak zorunda kalıyorlar. Onları da beni de aşağılık görüyorsun kendinden. Bedenimizi satıp satmamızla alakası yok bence bunun. Kendi parasını kazanan kadınlar olmamız yetiyor sana. Varlığımız başlı başına rahatsız ediyor seni. Haddimizi bilmediğimizi, senin erkekliğine meydan okuduğumuzu hissediyorsun. Annemin bir zamanlar yaptığı gibi, her kadın kazandığı her kuruşu erkeğin eline versin, kendi parası olmasın istiyorsun. Hepsini geçtim, yani baba kız olduğumuzu da boş ver, iki insanız biz. Yıllar sonra sana tekrar elini uzatmış, bütün kırgınlıkları, küskünlükleri unutmuş kızına, kızını da geçtim, dedim ya bir insana, nasıl dersin bunları? Sana güvenip kalbini açan bir insana nasıl olur da böyle saplarsın o hançeri? Ben senin düşmanın değildim. Her şeyi sineye çekip tekrar bağ kurmanın peşindeydim. Ama madem öyle, hatırlayalım bana başka neler dedin.

Lisedeyken, arabanda ettiğimiz bir kavgada, "Sen beni le büyümedin, ben sadece biyolojik olarak babanım, seni dünyaya getiren spermin sahibiyim sadece. Bana baba deme demiştin. Demek senin için aramızdaki bağ, bir tanecik kuyruklu hücreden ibaretti. Oysa benim için seninle olan bağım dünyayla olan bağımdı. Tek cümlen, tüm varlığımı değersiz kılmaya yetti. Az buçuk biliyorum hikâyeni, zor bir ailede büyümüşsün, çok ezilmişsin, hayatta kalmak için narsisistik özellikler geliştirmişsin. Anlıyorum da yaşadığın travmaların seni kırılgan yapması karşındakini paramparça etme hakkı verir mi sana?

Hani bazı insanlar hayatlarına son vermek için bir çantaya taş doldurup denize yürürler, boğulmayı isteyerek. Ben de bu yaz yaşadıklarımdan sonra kendimi boğulurken buldum, oysa bunu ben istememiştim. Ve fark ettim ki sırtımdaki bu suçluluk duygusu ve utancın ağır taşlarıyla dolu çanta bana ait değil. Bu çantayı

benim sırtıma babam vermiş. O yüzden şimdi huzurlarınızda bana ait olmayan bu çantayı sırtımdan çıkarıyorum ve sahibi olan babama iade ediyorum. Bu ağır suç, bu utanç, bu yük kendisine aittir, bunlarla ne yapacağı artık kendisini ilgilendirir. Ben bundan sonra boynum dik, kalbim ferah gezeceğim.

Ve canım kız kardeşlerim... Eğer cinselliğiniz ya da başka bir şey üzerinden aşağılandıysanız, zorbalığa uğradıysanız, küçümsendiyseniz; hakarete, tacize ya da daha kötü şeylere uğradıysanız, öz babanız, öz abiniz, dayınız, amcanız, dedeniz, komşunuz ya da sokaktaki esnaf tarafından, biliniz ki bunların suçlusu siz değilsiniz. Siz bir hikâyeden ibaret değilsiniz, hikâyenizden çok daha ötesisiniz. Lütfen sırtınızdaki taşla dolu çantaları ilk fırsatta sırtınızdan indiriniz ve sahibine iade ediniz. Bırakın utancın bataklığında onlar boğulsun, bizim önümüz deniz.

© **LİTERATÜR HAYAT** EKİM 2024

Ayışığı Kitapları

@AYISIGIKITAP